

SUOMEN SOSIALIDEMOKRATISEN
PUOLUEEN

KAHDEKSANNEN EDUSTAJAKOKOUKSEN

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY TAMPEREELLA LOKA-
KUUN 26 – MARRASKUUN 1 P:NÄ 1913

HELSINGISSÄ
SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUETOIMIKUNNAN
KUSTANNUKSELLA

TAMPEREELLA 1914
TAMPEREEN TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma.

Suomen sosialidemokratinen puolue pyrkii samoin kuin sosialidemokratiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista.

Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekevään kerrosten sorraanlaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotannonvälikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoideudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoimain omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan rippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken *taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien* ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että *yhä suuremmat joukot* ennen itsenäisiä pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikappaleensa ja *joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi*. Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtätekevään kansankerrosten elämänehdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantotavan yhtenäisyydenpuutteesta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. *Yksitystuotannon syrjäytyminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi* samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannonvälikappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluo-

kan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokka-taisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. *Köyhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tajuamaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelu-kykyiseksi on siis Suomen sosialidemokratisen puolueen varsinaisena ohjelmana*, jonka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Suomen sosialidemokratinen puolue tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtain himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Suomen sosialidemokratinen puolue on kansainvälinen puolue: se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistäminenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausuntovapauden sortoa, sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaati työntekijäluokan elämän laillista suojelemista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

*

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosialidemokratisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamarijärjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vapaapäivänä. Palkkio valituille edustajille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämisen ja hylkäämisoikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälikappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syyte-tyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkäriapu ja lääkkeet sekä synnytysapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhanaatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajoitusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityisoikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.

11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epä-terveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain, vaan yksityistenkin teettämässä töissä.

3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

4. Täysi, vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittäinen lepoaika viikossa on säädettävä

5. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) varten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.

6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normalisen raskauden tilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

7. Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, myös käsityöläisiin, maaviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä, mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.

8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että naistarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojelulakien rikkominen on estettävä ankaroilla rangaistuksilla.

9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairas- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.

10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat että ne eivät anna aiheutta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.

11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvatus.

Kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja.

Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkoh-
tain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on

kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asunnoita sekä yksityistä yritteliäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

5. Sairaanhoidon, lääkärinapu, lääkkeet ja hautaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivaisapuna.

6. Turvattomien lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirtoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattuessa on kunnan hankittava asujamilleen riittävästi työtä ja määrättävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työnvälitystoimistoja, joitten hallinnoissa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemia edustajia.

12. Kunnallinen kiello-oikeus on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäköön vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma.

(Osaksi muutettu Helsingin kokouksessa v. 1911).

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torppari-kokouksen vaatimusten mukaisesti.

3. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttö-oikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

4. Metsästys ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

5. Torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi isäntänsä häätö- ja ryöstöpyyteiden ynsissä ja keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta, vaatii puolue torpparien ja mäkitupalaisten vapauttamista pääasiassa sensuuntaisen pakkolainsäädännön kautta kuin ohjelmakomitean mietinnössä (v. 1911) on esitetty.

6. Maatyöväestön kohottamiseksi nykyisestä riistäjäin mielivallan ja kuristuslakien rasittamasta sorrionalaisuudesta ja kurjuudesta siedettäviin työ- ja elinehtoihin ynnä yhteiskunnallisesti niin itsenäiseksi ja työväen luokkataisteluun niin kykeneväksi kuin sille porvarillisessa yhteiskunnassa on mahdollista,

pitää puolue lähinnä tarpeellisena.

että puoluejärjestöt suosivat ja edistävät maatyöläisten ammatillista järjestymistä, ja

että valmistetaan ja puolueen edustajain toimesta esitetään eduskunnassa seikkaperäisiä aloitteita maatalouspalkollisten ja muiden maatyöläisten työsopimuksista, asunnoista, työajasta, ammattivaaralta suojelemisesta, naisten ja lasten suojeleksesta ynnä muista näiden yhteyteen kuuluvista seikoista pääasiallisesti nykyisen puolueohjelman vaatimusten ja ohjelma-komitean mietinnössä (v. 1911) esitettyjen viittausten mukaisesti.

8. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

7. Palkollissääntö on lakkautettava.

9. Valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta on maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Katsoen siihen, että nykyään saatavissa olevat tiedot jättävät epäilyksen alaiseksi,

tokko uudenaikaisessa maataloudessa pienviljelyksellä saadaan samalla ihmistyövoiman kulutuksella tai edes samoilla tuotantokustannuksilla yhtä suurta tulosta kuin suurviljelyksellä ja tokko toiminta pienviljelysten lisäämiseksi olisi yleensä sopusoinnussa maataloudellisen edistyksen kanssa, ja

tokko maalaisköyhälistön jäsenten muuttaminen pienviljelijöiksi pitemmälle katsoen tuottaisi heille itselleen tai heidän vaimoilleen ja lapsilleen taikka heidän mahdollisesti apunaan tarvitsemilleen työläisille työrasituksen vähenemistä ja huonon elannon paranemista, ja tokko he kapitalismin kynsissä pienviljelijöinä tulisivat taloudellisen ja yhteiskunnallisen riippumattomuuden puolesta senkään verran siedettävään asemaan taikka työväen luokkataisteluun niin kykeneviksi, kuin ne palkkatyöläisinä voivat päästä,

selitti puoluekokous Helsingissä v. 1911,

että ne Forssan ja Oulun kokouksissa päätetyt maatalousohjelman lähimmät vaatimukset, jotka yksipuolisesti edustavat pienviljelysten lisäämistä kannattavaa suuntaa, ovat kokonaan uuden tarkastuksen tarpeessa, ja

että toistaiseksi, kunnes uusi puoluekokous täydellisempien tietojen perusteella voi tässä asiassa määrätä puolueen kannan, puolue on maatalousohjelmakysymyksen alalla sosialidemokratien keskuudessa vallitseviin erilaisiin mielipiteisiin nähden puolueettomana, eikä niinmuodoin aja pienviljelysten perustamista tai kehota ketään ryhtymään pienviljelijän ammattiin eikä myöskään kiellä siitä ketään taikka vastusta pienviljelysten lisäämistä tai edistämistä tarkottavia toimenpiteitä sinänsä, elleivät ne vahingoita köyhälistön etuja; sekä

kehottaa puolueen jäseniä tutkimaan ja tosiolojen mukaan kuvaamaan pienviljelyksen hyviä ja huonoja puolia ja mahdollisesti omaa määrätynsuuntaista kantaansa puolustaessaan saattamaan tietoon myös puolueen tämän päätöksen, sekä paljastamaan porvariin petollisten maanhankintahommain ja talonpoikaisammattin säilytyspyrintöjen sisältämät orjuutuksen vaarat ja sortotarkotukset;

ja lisäksi selittää,

että puolue, vaikka se siis ei voi nyt ratkaista, olisiko tuo yksi toimenpide, maalaisköyhälistön jäsenten hommaaminen pienviljelijöiksi, köyhälistölle kapitalistisessa yhteiskunnassa hyödyksi vai vahingoksi, voimainsa takaa ajaa erityisesti maalaisköyhälistön aseman parantamista tarkoittavina lähimpinä toimenpiteinä maatyöväen suojelusta ja torpparien vapautusta, sekä maaseudun, yhtäläillä kuin kaupunkien köyhälistölle välttämättöminä uudistustoimenpiteinä kunnallisen äänioikeuden kansanvaltaistuttamista, verojen siirtämistä riistäjään maksettavaksi, yleistä vanhuuseläkkeiden suorittamista köyhälistölle, kouluolojen parantamista ynnä muita sos.-dem. ohjelman mukaisia uudistuksia, näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsiväin pientilallisten ja Suomen koko työtätekevän kansanennemistön menestystä;

mutta puolue vastustaa kaikkia toimenpiteitä, jotka polkevat työväenluokan etuja tai hidastuttavat nykyisen yhteiskunnan välttämätöntä kehitystä edellytysten kypsyttämiseksi sosialidemokratisen yhteiskunnan joutumiselle, joka on oleva kaikkien kapitalismin sortamien pelastaja.

Oulun kokouksessa v. 1906 hyväksytty vaaliohjelma täydentää ja osaksi muuttaa tämän ohjelman — lukuunottamatta maatalousohjelmaa — erikoiskohtia, joten siihen on kiinnitettävä huomiota.

Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestösäännöt.

Puolueeseen kuuluminen.

1 §. Suomen sosialidemokratiseen puolueeseen saa kuulua henkilö, joka hyväksyy puolueen periaatteet, noudattaa sen sääntöjä ja tehtyjä päätöksiä.

2 §. Puolueen jäsenen on oltava jossakin puolueeseen kuuluvassa järjestössä.

3 §. Puolueeseen kuuluvat järjestöt saavat olla klubeja, seuroja, ammattiosastoja, työväenyhdistyksiä, osuuskuntia, minkä nimellisiä yhdistyksiä hyvänsä, jotka hyväksyvät puolueen periaatteet, säännöt ja noudattavat puolueen päätöksiä.

4 §. Osastot liittyvät puolueeseen paikkakunnan työväenyhdistyksen tai kunnallistoimikunnan välityksellä. Puolueeseen liittyneellä järjestöllä on näissä säännöissä nimenä puolue-osasto.

5 §. Puolueen jäsenen on maksettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot.

Puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut voidaan vapauttaa myöskin keskusjärjestöjen veroista.

6 §. Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö tai osuuskunta, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon.

Edellisessä momentissa tarkoitettun osaston jäsenen, joka ei halua kuulua puolueeseen, on siitä ilmoitettava osaston johtokunnalle. Ellei sellaista ilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.

Erikieliset liitot.

7 §. Puolueen erikieliset jäsenet saavat muodostaa erikielisiä liittoja.

8 §. Erikieliset liitot saavat:

1) asettaa toimikunnan, jonka puoleen liittoa koskevissa asioissa voidaan kääntyä, ja ilmoittaa sen virkailijain osotteet puolue-toimikunnalle;

2) toimittaa viimeistään kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puolue-toimikunnalle ja sen kautta puoluekokoukselle esitettäväksi kertomuksen rahastoistaan ja toimistaan;

3) järjestää mielensä mukaan ne asiat, joista ei ole puolueen eikä sen neuvoston tai toimikunnan päätöstä;

4) valita yhteensä neljä varsinaista ja neljä varaedustajaa puolueuuvoston jäseniksi.

Verojen suoritus.

9 §. Sääntöjen 5:nessä pykälässä määrätyt verot suorittaa puolueosasto kunnallistoimikunnalle, kunnallistoimikunta piiritoimikunnalle ja piiritoimikunta puolueosastokunnalle, kuitenkin kukin osasto ja toimikunta pidättäen varoista sen osan, mikä on osaston tai järjestön oma vero.

Erikielisten puolueosastojen piiriverot suorittaa piiritoimikunta, jos niin erikoisesti sovitaan, sille erikielisten liitolle, johon puolueosasto kuuluu.

10 §. Puolueosastojen ja -järjestöjen verojen suuruus määrätään osastojen ja järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot puoluekokouksessa.

Verojen maksutapa määrätään puolueosastojen ja -järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot tilitetään puolivuositain helmi- ja elokuulla. (Verojen tilityksessä huomattava Helsingissä v. 1911 pidetyn puoluekokouksen tulkinta).

Aluetoiminta.

11 §. Maaseudulla olevat puolueen jäsenet, jotka asuvat samassa valtiollisessa äänestysalueessa, perustavat siihen puolueosaston; ellei sitä voida, asettaa lähin puolueosasto kuhunkin alueeseen luottohenkilöitä.

12 §. Kaupungeissa eri äänestysalueilla asuvat puolueen jäsenet kuuluvat työväenyhdistykseen tahi johonkin työväenyhdistyksen ulkopuolella olevaan puolueosastoon.

13 §. Äänestysalueella olevat puolueosastot tai luottohenkilöt

1) toimittavat maaseudulla luettelot puolueen jäsenistä ja niiden asuinpaikasta;

2) tutkivat, ovatko äänioikeutetut puoluetoverit vaaliluettelossa;

3) antavat neuvoja oikaisujen tekemisessä vaaliluetteloihin;

4) avustavat muuten puoluetovereita vaaleissa; sekä

5) täyttävät muita heille määrättyjä tehtäviä.

Kunnallistoimikunnat kaupungeissa toimittavat yllämainitut tehtävät eri äänestysalueissa niissä asuvain puolueen jäsenten välityksellä.

Kunnallistoiminta.

14 §. Samassa kunnassa olevat puolueosastot

1) liittyvät yhteiseen sosialidemokratiseen toimintaan;

2) valitsevat itselleen paikallisen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan ja

3) jos tarvitsee, osastottain sosialidemokratisen kunnallisneuvoston.

Erikieliset osastot valitsevat edustajat kunnallistoimikuntaan ja -neuvostoon.

15 §. Kunnallistoimikunta

1) pitää huolta kunnassa olevain sosialidemokratien yhtenäisestä valtiollisesta ja kunnallisesta politiikasta;

2) järjestää vaalien aikana äänestysalueittain agitatsioonin ja muun vaalitoiminnan; sekä

3) täyttää vaalipiiri- ja puoluekokousten sille antamat tehtävät.

Vaalipiirijärjestö.

16 §. Samassa valtiollisessa vaalipiirissä olevat sosialidemokratiset puolueosastot yhtyvät kunnallistoimikuntain välityksellä sosialidemokratiaksi vaalipiirijärjestöksi.

17 §. Vaalipiirin asioista määrää lähinnä sen edustajakokous, ylinä puoluekokous.

18 §. Vaalipiirijärjestön edustajia valitsevat puolueosastot siten, että kunnallistoimikunta toimittaa kunnassa yhteisesti asetetuista ehdokkaista äänestyksen kussakin siinä kunnassa olevassa puolueosastossa.

19 §. Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokoukseen edustajat kunnan puolueosastojen jäsenmäärän mukaan. Edustajaperuste saa vaihdella 150 jäsenestä 250 jäseneseen. Vaalipiirikokous päättää, mikä jäsenmäärä on pidettävä perusteena edustajia valittaessa. Perusteeksi hyväksytyltä jäsenluvulta tai sen osalta valitaan yksi edustaja.

20 §. Edustajiksi valitut kokoontuvat kerran vuodessa ja tarvittaessa useamminkin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi. Vakinainen piirikokous pidetään huhtikuulla tai esteen sattuessa, puolue toimikunnan suostumuksella, myöhemmin.

21 §. Vaalipiirikokous

- 1) esityttää itselleen piirinsä puolueasiain tilan;
- 2) päättää piirinsä toimikuntain toimintakertomuksista ja tilinvaudesta;
- 3) määrää piirinsä puoluevaroista ja piiriveron suuruudesta;
- 4) järjestää sosialidemokratista valistustyötä piirissä;
- 5) järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaitten asettamisen;
- 6) valitsee sosialidemokratisen vaalipiirijärjestön piiritoimikunnan ja piirineuvoston;
- 7) valitsee yhden jäsenen ja yhden varajäsenen puolueneuvostoon;
- 8) valitsee lehden, jossa piirin asiat piirin puolesta ilmoitetaan;
- 9) keskustelee ja päättää muista esitetyistä asioista.

22 §. Vaalipiiritoimikunta

- 1) ottaa vastaan vaalipiirijärjestön käytettäväksi myönnettyt varat ja vastaa niiden hoidosta;
- 2) käyttää varoja piirikokouksen ja puolue toimikunnan määräysten mukaan;
- 3) kerää vuoden alkupuolella puolue toimikunnan antaman kaavan mukaan piiristä tilastoa, joka lähetetään toukokuun alussa puolue toimikunnalle;

4) antaa puolue toimikunnalle vuosittain selonteot piirissä toimitettujen rahankeräysten laadusta ja tuottavuudesta, piirissä käytettyjen varain paljoudesta ja mihin niitä on käytetty, valtiollisista ja kunnallisista äänestyksistä, ja muista puolue toimikunnan kysymistä asioista;

5) esittää kertomuksen toiminnastaan piirikokoukselle.

23 §. Piiritoimikunnan tulee asettaa virkailijoita ja ilmoittaa puolue toimikunnalle ja piirin kunnallistoimikunnille sekä piirin ilmoituslehdessä sen nimi ja osote, jonka puoleen piiriä koskevissa asioissa käännytään.

24 §. Erikieliset puolueosastot saavat siinä vaalipiirissä, missä asuvat, pitää vähintään yhden edustajan piiritoimikunnassa ja -neuvostossa.

25 §. Vaalipiirikokousten päätösten tulee olla yhdenmukaisia voimassa olevain puoluepäätösten kanssa.

26 §. Riitaisuuksien ilmettyä vaalipiiritoimikunnan, edustajakokouksen tai valitsijayhdistysten välillä eduskunnan jäsenehdokkaista tai muista tärkeistä asioista, voidaan vedota puolueitoimikuntaan ja sen päätöksestä puolueuuevostoon ynnä vihdoin puoluekokoukseen.

Puolueen määrääjät.

27 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen yleisistä asioista määräävät puolueen jäsenet itse, siten että

- 1) keskustelevat ja puolueäänestyksellä päättävät niistä;
- 2) valitsevat edustajia keskustelemaan ja päättämään niistä puoluekokouksessa.

Puolueäänestys.

28 §. Sosialidemokratinen puolueäänestys toimitetaan kahdesta selvästä ehdotuksesta, jos viides osa sosialidemokratista piirijärjestöistä sitä vaatii.

29 §. Äänestämispäivän määrää puolueitoimikunta tai, ellei se siihen suostu, vaatijain asettama toimikunta. Äänestämispäivä ynnä äänestys ehdotus on ilmoitettava kunkin piirin ilmoituslehdessä vähintään kuu- kautta ennen äänestyksen toimittamista.

30 §. Äänestyksessä on kullakin jäsenellä yhtäläinen äänivalta.

31 §. Äänestys tapahtuu puolueosastossa, jonka toimikunta sen järjestää, seuraavassa järjestyksessä:

1) äänestäjät valitsevat kussakin osastossa tulosten laskijat ja äänestyspöytäkirjan pitäjät;

2) pöytäkirjaan merkitään, montako äänestäjää oli kummankin ehdotuksen puolella;

3) pöytäkirjan allekirjoittavat sen tekijät ja tulosten laskijat, jonka jälkeen se viimeistään kolmantena päivänä vaalin jälkeen on pidettävä vaalitulaisuudessa ilmoitettuna aikoina äänestäjain nähtävänä vähintään kolmena päivänä peräkkäin;

4) muistutukset äänestystä vastaan on sen ajan kuluessa tehtävä puolueosaston toimikunnalle;

5) viimeistään seitsemäntenä päivänä äänestyksen jälkeen lähettää puolueosaston toimikunta oikeaksi todistetut otteet äänestyspöytäkirjasta ja äänestystä vastaan tehdyistä muistutuksista kunnallistoimikunnalle;

6) kunnallistoimikunta ratkaisee muistutukset, toimituttaa äänestyspöytäkirjoihin merkittyjen äänten yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenatoista päivänä äänestyksen jälkeen;

7) kunnallistoimikunta lähettää saman ajan kuluessa allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista ja niiden tarkastuspöytäkirjan piiritoimikunnalle;

8) piiritoimikunta toimituttaa niistä yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

9) samassa ajassa lähettää piiritoimikunta allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista puolueitoimikunnalle;

10) puolueitoimikunta tekee lopullisesti laskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

11) jos tulosten antamisessa on tapahtunut näistä säännöistä poikkeavaa laiminlyömistä, on siitä puoluetoimikunnan ilmoitettava tulosten ilmoittamisen yhteydessä ja siirrettävä ratkaisun julkaiseminen siksi, kunnes puuttuvat äänet saadaan, jos puoluetoimikunta havaitsee, että ne voisivat asiaan ratkaisevasti vaikuttaa;

12) piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan ääntenlaskut tulee olla viikon ajan määrätunteina äänestäjien tarkastettavakseen saatavissa;

13) valitukset äänten laskemisesta on saman ajan kuluessa tehtävä puoluenevostolle, joka määrää tutkijat ja ratkaisijat.

32 §. Asioissa, joissa ei ole puoluekokouksen päätöstä, pidetään se ehdotus hyväksyttynä, jolle on annettu enemmät äänet.

Puoluekokouksen päätöksen muuttamiseksi tehty ehdotus pidetään hyväksyttynä, jos sitä on äänestyksessä puolustanut puolueen jäsenten enemmistö tai äänestäneiden kaksi kolmannesta.

Jos sellainen ehdotus saa muuten enemmän ääniä, jää se hyväksymättä, mutta on otettava äänestettäväksi lähinnä seuraavassa puoluekokouksessa.

Puoluekokouksen edustajain vaali.

33 §. Varsinaisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on piiritoimikunnille ja piirien ilmoituslehdissä valitsijoille annettava valitsemiskehotus vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja kahta kuukautta ennen sitä kokousta, johon valitaan.

Ylimääräisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on valitsemisoikeus annettava vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja puolitoista kuukautta ennen kokousta.

Kiireellisten asiain tähden kutsuttuun ylimääräiseen kokoukseen voi puoluenevosto kutsua edellisen puoluekokouksen jäsenet, jos uusia ilmeisesti ei ehditä valita ja mikäli entisen edustajan katsotaan edustavan paikkakuntaansa.

34 §. Edustajat valitaan puolueäänestyksellä vaalipiirittäin; äänestyksen määräävät lähemmin piiritoimikunnat.

35 §. Edustajia valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 500 jäsentä kohti.

36 §. Valitseminen toimitetaan puoluetoimikunnan määräämänä ja valitsemiskehotuksen yhteydessä ilmoitettuna päivänä.

37 §. Äänestys toimitetaan lipuilla.

38 §. Äänioikeutetut ovat vaalikelpoisia.

39 §. Edustajiksi valituille antaa piiritoimikunta edustajavaltakirjat ja puoluetoimikunnalle todistetut otteet niistä, viimeistään viikkoa ennen kokousta.

Samassa ajassa on puoluetoimikunnalle lähetettävä ilmoitukset muista kokouksen jäseniksi aikovista ja todistukset heidän osanotto-oikeudestaan.

Esitykset puoluekokousta varten.

40 §. Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita.

41 §. Puoluekokouksen päätettäväksi tarkotettu esitys on jätettävä kirjallisesti puoluetoimikunnalle viimeistään kymmenen viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta julkaisee saapuneitten esityksien ponnet toimikunnan ilmoituslehdiksi määrättyssä lehdessä heti esityksien saavuttua ja viimeistään kahdeksan viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä näin julaistuille voidaan jättää puoluetoimikunnalle kahden viikon ajalla sen jälkeen.

Puoluetoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Määräaikana saapuneet esitykset ja vastaesitykset painattaa puoluetoimikunta yhteiseen alustusvihkoon ja toimittaa sen piiritoimikuntien välityksellä puoluejärjestöille jaetuksi heti sen valmistuttua ja viimeistään kuukautta ennen puoluekokousta.

Myöhemmin esitettyjä asioita ei puoluetoimikunta valmista edustajakokoukselle, vaan jääpi niiden esilleottaminen riippumaan puoluekokouksen päätöksestä.

Sellainen esitys otetaan käsiteltäväksi jos vähintään neljäsosa kokouksen äänivaltaisista edustajista kysymyksen esilleottamista puoltaa.

42 §. Ylimääräiselle puoluekokoukselle esitettävien asiain lähettämisajasta määrätään kokouskutsussa.

Puoluekokouksen jäsenet.

43 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa ovat puhe- ja päätösvaltaisia jäseniä vaalipiirittain puolueosastojen valitsevat edustajat.

Puheoikeutettuja ovat niiden lisäksi

- 1) puoluetoimikunnan ja -neuvoston jäsenet;
- 2) yksi kunkin piiritoimikunnan valtuuttama;
- 3) sosialidemokratien valitsevat Suomen kansaneduskunnan jäsenet;
- 4) kunkin puoluelehden toimituksen yksi valtuuttama;
- 5) ammattijärjestön yksi valtuuttama;
- 6) ulkomaan sosialidemokratisen puolueen edustaja ja
- 7) henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä puheluvan myöntää.

Kokouksen muodostaminen.

44 §. Puoluekokoukseen saapuneet ilmoittautuvat puoluetoimikunnan määrääminä tunteina ja määräämässä paikassa ennen kokousta.

45 §. Kokoukseen oikeutetut merkitään kokouksen jäsenluetteloon ja annetaan heille jäsenmerkit.

46 §. Osanottajiksi hyväksytyt valitsevat kokouksen puheenjohtajat, sihteeri ja muut virkailijat.

47 §. Jäsenyyttä koskevat valitukset jätetään valitusvaliokunnalle, jonka lausunnon saatuaan kokoukseen jäseniksi hyväksytyt äänioikeutetut niistä päättävät.

Puoluekokous.

48 §. Kokouksessa käsitellään ja päätetään seuraavista asioista

- 1) puoluetoimikunnan toimintakertomus;
- 2) rahastonhoitajan tilikertomus;
- 3) Suomen kansaneduskunnassa olevain puolueen edustajain toimintakertomus;
- 4) puoluelehdet ja kirjallisuus;
- 5) puoluetoimikunnan paikka ja sen virkailijain ynnä jäsenten vaali;

- 6) tilintarkastajain vaali;
- 7) puoluetoimikunnan tiedonantolehden määrääminen;
- 8) vaalipiirijärjestöjen sekä erikielisten liittojen toimittamien puolue-neuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen;
- 9) seuraavan puoluekokouksen ajan ja paikan määrääminen ja
- 10) muut kokoukselle esitetyt asiat.

49 §. Kokouksen kullakin äänioikeutetulla jäsenellä on yhtäläinen äänivalta.

50 §. Kokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa.

51 §. Puoluekokouksen alettua valitaan

1) *järjestävä valiokunta*, jonka tulee tehdä ehdotuksia kokouksen järjestämisestä, ja johon kuuluvat puheenjohtajat, sihteerit ja lisäjäseniä, jos kokous niin tahtoo;

2) *äänestysvaliokunta*, joka hankkii kokouksessa tarvittavat äänestysliput ja ääntenlaskijat sekä toimittaa tulokset ja tarkastuspöytäkirjansa puheenjohtajille;

3) *valitusvaliokunta*, jolle jätetään 47 §:n mukaan valituksia kokoukseen osallisuudesta ja sen lisäksi puoluelaitoksista ja henkilöistä tehdyt valitukset ynnä muita sellaisia;

4) *raha-asiainvaliokunta*, jolle jätetään puolueen tilit ja tilintarkastajain lausunto;

5) *lakiasiainvaliokunta*, jolle jätetään pohdittavaksi kokoukselle esitettyjä lainsäädäntöasioita;

6) *menettelytapavalio-kunta*, jolle jätetään valmistettavaksi yleisiä vaaleja ja puolueen taistelutapaa koskevia asioita;

7) *toimitus- ja tarkastusvaliokunta*, joka kokoaa kokouksen päätöksiä, viimeistelee niitä, tarkastaa pöytäkirjat ja toimittaa kokouksen asiakirjat valmiina puoluetoimikunnalle.

Muita valiokuntia asetetaan tarpeen mukaan.

52 §. Valiokunta on velvollinen tekemään kokoukselle kirjallisen ehdotuksen kustakin sen käsiteltäväksi jätetystä asiasta.

53 §. Puoluetoimikunta ja -sihteerit valitaan kokouksen äänioikeutettujen jäsenten enemmistöllä.

Ellei ensi äänestyksessä saada niin valituksi, asetetaan siinä ääniä saaneista äänimääränsä suuruuden mukaan toiseen äänestykseen ehdokkaita puolta enempi kuin valitaan.

54 §. Varsinainen puoluekokous pidetään, ellei toisin päätetä, yleensä määräaikaisten valtiollisten vaalien edellä.

55 §. Ylimääräinen puoluekokous kokoontuu, jos puolue-neuvoston jäsenten kaksi kolmannelta tai vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset sitä vaativat.

Jos puoluetoimikunta kieltäytyy kutsumasta näiden sääntäjien mukaan pyydetyn puoluekokouksen tai ei ole kutsunut sitä kahden viikon aikana sen jälkeen kuin pyynnön sai, saavat ne, jotka ovat siten kokousta pyytäneet, valita sen kutsijat ja valmistajat.

Puoluetoimikunta.

56 §. Puoluetoimikunnaksi valitsee edustajakokous,

- 1) kaksi puheenjohtajaa,
- 2) yhden sihteerin ja

3) neljä muuta jäsentä, joista puoluetoimikunta valitsee yhden rahanhoitajaksi; ellei rahastonhoitajaa näistä voida valita, valitaan hänet ulkopuolelta puoluetoimikunnan; ulkopuolelta valitulla ei ole päätösvaltaa toimikunnassa.

Varajäseniä valitaan viisi.

57 §. Puoluekokous määrää puoluetoimikuntaan kuuluvain palkat. Puoluetoimikuntaan täydellä palkalla palkattu ei saa ottaa sivutointa muuten kuin puoluetoimikunnan suostumuksella.

58 §. Puoluetoimikunnan virkailijat on oikeutettu, ollessaan tilapäisesti estetty hoitamasta tointaan, vastuullaan ja toimikunnan suostumuksella uskomaan tehtävänsä sijaiselle.

59 §. Puoluetoimikunnan palkatun virkailijan tulee ilmoittaa eroamisestaan viimeistään kuukautta ennen eroamispäivää. Eronneen sijaisen asettaa toimikunta siksi, kunnes neuvosto ehtii asiasta päättää.

60 §. Jos raskauttavia asioita ilmestyy, on toimikunta oikeutettu väliaikaisesti pidättämään virkailijan toimesta ja asettamaan toimen hoitajan, mutta on velvotettu tekemään siitä ilmoituksen ja ehdotuksen neuvostolle.

61 §. Toimikunnan jäsenen erottua tulee toimikuntaan äänimäärässä lähinnä oleva varajäsen. Ellei ole varajäsentä saatavissa, valitsee jäsenen neuvosto.

62 §. Puoluetoimikunta on velvotettu

1) pitämään olopaikallaan puolueen jäsenillä määräaikoina avoinna olevaa puoluetoimistoa;

2) toimittamaan puoluekokouksen tai -neuvoston hyväksymiä rahainkeräämisiä ja maksujen suorituksia;

3) olemaan vastuunalainen puolueen varoista, niiden säilöön laittamisesta ja säilöstä ottamisesta sekä kirjanpidosta;

4) hoitamaan puolueen varoja puoluekokouksen hyväksymän ohjesäännön mukaisesti;

5) tekemään neuvoston varsinaisiin kokouksiin kertomukset lähinnä edellisen puolen vuoden tuloista ja menoista sekä arviot kuluvan puolen vuoden tuloista ja menoista;

6) laittamaan tilit kaliden kuukauden kuluessa kunkin tilikauden jälkeen puoluekokouksen asettamille tilintarkastajille;

7) julkaisemaan ja kunnallisjärjestöille jakamaan kuukautta ennen määräaikaista puoluekokousta kertomuksen puolueveroista ja tilintarkastuksesta, puoluetoimikunnan ja muiden puoluejärjestöjen toiminnasta, puolueen eduskuntaryhmän toiminnasta ja puoluelehdistä.

Puolueneuvosto.

63 §. Puolueneuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat:

- 1) puoluetoimikunnan jäsenet;
- 2) piirikokouksien valitsevat ja puoluekokouksen hyväksymät jäsenet, yksi kustakin vaalipiiristä;
- 3) erikielisten liittojen valitsevat neljä edustajaa.

Puhevalta on neuvostossa:

- 1) ammattijärjestön yhdellä edustajalla;
- 2) sosialidemokratisen eduskuntaryhmän yhdellä edustajalla;
- 3) kunkin puoluelehden toimituksen yhdellä edustajalla;
- 4) kunkin piiritoimikunnan yhdellä edustajalla;

- 5) sosialidemokratisen naisliiton yhdellä edustajalla;
- 6) henkilöillä, joille neuvosto sen eri päätöksellä antaa.

64 §. Puolueneuvosto

- 1) antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä puoluekokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista;
- 2) tarkastaa puoluelehtien toimintaa, tutkii niistä tehtyjä valituksia ja antaa lausuntoja, jos havaitsee aiheutta olevan;
- 3) päättää väliaikaisesti lehtien puoluelehdiksi julistamisesta;
- 4) sovittelee ja ratkaisee edustajaehdokkaista syntyneitä riitaisuuksia ja neuvottelee ja päättää muista puoluetta koskevista asioista, joista ei ole puoluekokouksen päätöstä;
- 5) puoluekokouksien väliajalla vahvistaa piirikokouksien ja erikielisten liittojen valitsevat puolueneuvoston jäsenet.

65 §. Neuvosto ei ole oikeutettu muuttamaan eikä rikkomaan puoluekokouksen päätöstä muuten kuin puolueäänestyksen perusteella.

66 §. Neuvosto on oikeutettu

- 1) milloin hyvänsä tarkastuttamaan puolueen rahastot ja kirjanpidon;
- 2) pätevän syyn ilmettyä eroittamaan syyllisen puoluevirkillijän;
- 3) valitsemaan erotetun tai eronneen tilalle toisen seuraavaan puoluekokoukseen asti.

67 §. Puolueneuvosto pitää vakinaisia kokouksia kerran puolessa vuodessa.

Vakinaisessa kokouksessa tulee sen

- 1) esityttää itselleen kertomus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä puolivuodelta ja
- 2) hyväksyä menoarvio kuluvalle vuosipuoliskolle.

68 §. Ylimääräisen kokouksen pitää neuvosto, jos sen jäsenten enemmistö tahtoo tai puoluetoimikunta kutsuu.

69 §. Puolueneuvoston pyydettyä tulee puolueen eri järjestöjen toimikuntain saapua sen kanssa neuvotteluihin.

70 §. Puolueneuvosto on toimistaan vastuunalainen puoluekokoukselle.

Erottaminen puolueesta.

71 §. Puolueeseen ei saa kuulua

- 1) puoluetta vastustava;
- 2) vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä
- 3) puoluetta vahingoittava.

72 §. Puolueesta eroittamista saa puoluejäsen esittää jossakin puolueosastossa.

Puolueosasto saa hyljätä erottamishdotuksen tai lähettää sen sovinto-oikeuteen.

73 §. Eroittamisesityksen lähettäminen sovinto-oikeuteen on ilmoitettava puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunta määrää sovinto-oikeuden puheenjohtajan, jonka on ilmoitettava asianomaisille, milloin ja missä oikeus kokoontuu.

Sovinto-oikeutta pyytänyt puolueosasto valitsee siihen kolme, erotettavaksi vaadittu kolme jäsentä.

Saapuneet jäsenet käsittelevät asian.

74 §. Sovinto-oikeuden päätökseen tyytymätön saa vedota asian, kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä milloin päätöksestä tiedon sai, puolue-

neuvoston tarkastettavaksi. Ellei asiata vedota, on sovinto-oikeuden päätösten ajan kuluttua noudatettava.

75 §. Puolueneuvoston päätös on täytäntöön pantava heti, kun siitä on asianomaiselle järjestölle tieto annettu.

76 §. Puolueneuvoston päätöksen kumoamista saa sitä haluava pyytää puoluekokoukselta.

Puoluekokoukseen vetoamisesta on ilmoitettava puoluetoimikunnalle ja toiselle riitapuolelle vähintään viittä viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta on velvoitettu pyydettyä antamaan vetoamiskirjelmästä otteen toiselle riitapuolelle ja liittämään tämän vastauksen puoluekokoukselle meneviin asiapapereihin, jos se jätetään puoluetoimikunnalle kaksi viikkoa ennen kokousta.

77 §. Eroitettu voidaan ottaa jälleen puolueeseen, sitte kun hänen puolueessa olemisestaan ei enään ole puolueelle vahinkoa.

Sovinto-oikeuden päätöksellä erotetun ottamisesta jälleen puolueeseen päättää se puolueosasto, jonka pyynnöstä sovinto-oikeus oli asetettu.

Puolueneuvoston päätöksellä erotetun ottamisesta puolueeseen päättää puolueosasto ja

puoluekokouksen päätöksellä erotetun ottamisesta ainoastaan puoluekokous.

Puolueosaston ja puolueneuvoston päätöksistä saa valittaa samassa järjestyksessä kuin erottamispäätöksistä valittamisesta on edellä säädetty.

Järjestösääntöjen muutos.

78 §. Muutosehdotuksia näihin sääntöihin saa tehdä kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puoluetoimikunnalle, jonka on julaistava ne kuusi viikkoa ennen puoluekokousta. Muutoksista päättää puoluekokous.

PÖYTÄKIRJA

Ensimmäinen kokouspäivä.

Sunnuntaina lokakuun 26 päivänä.

Aamupäivän istunto.

Kokouksen avaus.

Sosialidemokratisen puolueen seitsemännessä puoluekokouksessa Helsingissä 1911 tehdyn päätöksen mukaan oli sosialidemokratinen puolue-neuvosto kutsunut Suomen sosialidemokratisen puolueen kahdeksannen puoluekokouksen Tampereelle lokakuun 26 päiväksi 1913. Sanottuna päivänä klo 9 aamulla kokoontuivat puoluekokouksen edustajat Tampereen työväenyhdistyksen talon juhlasaliin, joka oli tilaisuutta varten lipuilla ja köynnöksillä koristettu. Alkajaisiksi esitti Tampereen työväenyhdistyksen torvisoittokunta muutamia kappaleita, jonka jälkeen saman yhdistyksen sekakuoro lauloi useampia lauluja.

Tampereen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan puolesta toimitaja *K. M. Evä* tervehti kokousta seuraavin sanoin:

Arvoisat edustajat ja puoluetoverit! Tampereen järjestyneen työväestön puolesta pyydän lausua Teidät tervetulleiksi.

Se suuri tehtävä – työläisluokan vapauttaminen omistavan luokan orjuuttavan vallan alaisuudesta, – jonka puolueemme on asettanut päämääräkseen, innostakoon Teitä arvoisat edustajat ja puoluetoverit, nyt alkavassa kokouksessa tekemään kaikkenne, löytääksenne parhaimmat menettelytapaohjeet vastaisen toiminnan suunnittelussa luokkamme kaikkien jäsenten järjestämiseksi ja valistamiseksi yhteiseen päämääräämme rientävään taistelurintamaan.

Ilmaisten tšekäläisen järjestyneen työväestön mielihyvän siitä, että jo toisen kerran saimme tilaisuuden ottaa vastaan puoluekokouksen edustajat, lausun teidät vielä kerran mitä lämpimimminkin tervetulleiksi.

Sos.-dem. puoluetoimikunnan puheenjohtaja *M. Paasivuori* avasi tämän jälkeen kokouksen seuraavalla avauspuheella:

Arvoisat puoluetoverit, sos.-dem. puolueen edustajat ja kutsuvieraat! Pyydän puoluetoimikunnan puolesta lausua Teidät kaikki tänne kokoontuneet tervetulleiksi.

Pari vuotta sitte olimme koolla edustajakokouksessa Helsingissä, jolloin päätettiin, että tämä 8:s Suomen sos.-dem. puolueen edustajakokous pidettäisiin tällä kertaa Tampereella. Aika, jolloin tuo kokous pidettiin, oli silloin jonkunverran toinen. Merkkejä kyllä jo havaittiin siitä valtiollisesta sorrosta, taantumuksesta, joka meillä jo joku vuosi aikaisemmin oli alkanut. Tämä sorto, tämä taantumus on yhä edelleen kasvanut ja voimistunut. Me saamme joka viikko, joka kuukausi viestiä ja sanomia uusista sortohankkeista. Taantumus on eräillä aloilla jo edistynyt pitemmälle kuin mitä se oli kuului-

saksi tulleen Bobrikoffin aikana. Mutta kaikesta tästä huolimatta täytyy meidän koettaa olla masentumatta, toivorikkaina katsoa tulevaisuutta. Tämä sorto, minun vakaumukseni mukaan, ei ole pysyväistä, ijankaikkista, vaan sen kerran täytyy muuttua ja taas päästää vapauden ja edistyksen kulkemaan eteenpäin. Masentunein mielin ajattelevat monet tämän sorron seurauksia, joka paraiten ilmenee siinä, että eduskunnallisesta toiminnasta, eduskunnan työstä, josta Suomen köyhälistö, Suomen työväestö suurlakon jälkeen hyvin paljon toivoi, toivoi eduskunnalta parannuksia oloihinsa, ei ole ollut toivottua tulosta, sillä tämä taantumus se on hyvin ehkäisevästi vaikeuttanut eduskunnan työtä ja ponnistuksia. Monet päätökset ja lakiehdotukset, joita siellä on hyväksytty ja joista köyhälistön asema olisi jonkunverran parantunut, ovat jääneet käytäntöön tulematta syystä, että nykyinen hallitussuunta noudattaa johdonmukaisesti sellaista menettelyä, että eduskunta jäisi Suomen kansan ja Suomen köyhälistön silmissä semmoiseksi, että sillä ei ole mitään arvoa. Ja tässä tehtävässään on tuo hallitus jonkunverran onnistunut.

Tämä puoluekokous oli puoluetoimikunnan taholta ajateltu pidettäväksi ennen edustajavaaleja. Viime keväänä ei varmasti tiedetty tuleeko tänä vuonna uusia vaaleja toimitettaviksi vai eikö; ja niin suotavaa kuin olisi ollutkin, että puoluekokous olisi ollut ennen eduskuntavaaleja, niin sitä ei ajan niukkuuden vuoksi voitu aikaansaada, joten se täytyi lykätä myöhempään.

Minä toivon, että me niissä kysymyksissä, joista täällä tullaan tekemään päätöksiä, jokainen parhaan kykymme ja harrastuksemme mukaan koettaisimme saada aikaan hyviä päätöksiä, joita sitte voisimme toteuttaa Suomen köyhälistön ja yleensä koko maailman sosialidemokratian hyväksi.

Minä lausun teidät tervetulleiksi tähän kokoukseen. Ja samalla kun minulla on puheenvuoro, pyydän lausua ulkomaalaiset edustajat, ruotsalaisen veljespuolueen edustajan F. Strömin, sekä ruotsalaiset vieraat O. Grimlundin ja rouva Amanda Frösellin tervetulleeksi meidän kokoukseemme. Meillä täällä Suomessa ei ole näytettävänä ruotsalaisille mitään suuremista eikä vastaavaa sille mitä Teillä on kotimaassanne Ruotsissa. Meidän järjestömme ovat vielä heikkoja ja verrattain nuoria, mutta minä kuitenkin toivon, että Te täällä viihdytte nämä muutamat päivät, otatte osaa meidän kanssamme tähän yhteistyöhön. Siis pyydän lausua Teidät tervetulleiksi. Samalla pyydän julistaa tämän 8:nnen Suomen sos.-dem. puolueen edustajakokouksen avatuksi.

Kokouksen virkailijat.

Puoluetoimikunta ehdotti kokoukselle valittavaksi neljä puheenjohtajaa. Se hyväksyttiin.

Puheenjohtajiksi valittiin *Oskari Tokoi* ja *Matti Paasivuori* Helsingistä. *J. Vuoristo* Viipurista ja *Emil Viljanen* Tampereelta.

Sihteereiksi valittiin *Anton Huotari* (pääsihteeri), *Väinö Vankkoja* ja *Kaarlo Harvala* Tampereelta sekä pikakirjoittajiksi *P. Lönnngren* Tampereelta ja *M. Puputti* Viipurista.

Ruotsin sos.-dem. puolueen edustajan tervehdys.

Puoluesihteeri *F. Ström* lausui tervehdyksen Ruotsin sos.-dem. puolueen puolesta. Tervehdyksen suomensi tov. K. Manner. Se sisälsi pääasiassa seuraavaa:

Ruotsin sosialidemokratisen puolueen puolesta pyydän saada kiittää kutsusta olla läsnä Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa. Sitten Oulun puoluekokouksen emme ole olleet saapuvilla teidän puoluekokouksissanne, mutta nyt taas on katsottu olevan ajan lähettää edustaja tänne.

Sitte viime tapaaman olemme me Ruotsissa saaneet käydä ankaran ja kovan taistelun, suurimman, mitä Ruotsin työläisluokalla on ollut kestettävänä. Vuonna 1909 heitti Ruotsin työnantajaluokka taisteluhansikkaan työläisille, julistamalla 100,000 työläistä sulkuun ja tähän vastasi 300,000 työläistä lakolla. Kuukauden seisoimme taistelussa horjumatta, mutta sitten täytyi meidän kuitenkin taipua.

Siinä sopimuksessa, joka saatiin aikaan, pelastimme me järjestymis-oikeutemme, juuri ne, joita vastaan työnantajat olivat julmimmin hyökänneet. Tässä taistelussa ei työväestö tosin voittanut, mutta se ei myöskään tullut lyödyksi. Tämän taistelun jälkeen me kokosimme uusia voimia, kehittääksemme järjestöjamme ja voimiamme, voidaksemme vielä kerran jatkaa keskeytynyttä taisteluamme ja viedä sen voittoon. Vastustajaimme taholla oltiin varmoja, että suurlakossa yhdellä kertaa oli onnistuttu mursertaa Ruotsin työväenluokan taistelurintama; niin olivat he asiastansa varmoja, että porvarillinen sanomalehdistö aivan kuin yhdestä suusta toitotti, että tulee kulumaan monia vuosia ennenkuin Ruotsin työväenluokka pääsee suurlakon tuottamista vaurioista. Tämän jälkeinkin ovat omistavat luokat suunnitelleet ja tehneet uusia hyökkäyksiä järjestöjä ja työväenliikettä vastaan. Vuoden 1910 valtiopäivillä esitti silloinen hallitus sellaiset työväen suojeleus- ja yhdistymislakiehdotukset, että jos ne olisivat menneet läpi, niin Ruotsin työväenluokka olisi joutunut sellaiseen asemaan, jota tuskin missään maassa tunnetaan, ja jota syystä olisi voinut verrata saksalaisten toveriensä asemaan kuuluisan sosialistilain aikana. Meidän onnistui kuitenkin lyödä takasin tämäkin yritys. Vuonna 1911 toimitettiin vaalit Ruotsin toiseen kamariin, ja tällöin taisteli Ruotsin työväenluokka suurimman vaalivoittonsa, minkä se milloinkaan on saavuttanut. Meidän onnistui lisätä puolueemme edustajien luku toisessa kamarissa 34:stä 64:ään ja samalla saada ensikamariin 12 edustajaa. Näissä vaaleissa oli sosialidemokratinen puolue ainoa joka edistyi, kun taas muiden puolueiden edustajaluku väheni. Me kaadoimme vanhoillisen hallituksen ja tilalle valittiin vapaamielisempi. Tämän vaalivoiton jälkeen toivottiin valtiopäiviltä paljon, lausuttiin, että oli suoritettu raskas ja vaikea tehtävä. Kansamme valtasi tunnelma, jota luulen voitavan verrata siihen, mitä tunsu Suomen kansa, saavutettuansa yksikamarisen eduskunnan. Nämä toiveet olivat kuitenkin ennenaikaisia, sillä nykyisen kapitalistisen järjestelmän vallitessa, vaikka joku hallitusryhmä onnistutaankin kukistaa, ei se silti merkitse kansan pääsemistä valtaan.

Kaikissa maissa, vaikkakin eri tavoilla ja erilaisissa olosuhteissa, saa työväenluokka taistella hallitusmahtien sortoa ja väkivaltaa vastaan. Mutta te täällä Suomessa olette kaksin kerroin raskaassa asemassa. Teitä vastassa ei ole ainoastaan taloudellisesti väkevä ja mahtava porvaristonne, vaan sen lisäksi on taisteltava toisia voimia vastaan, jotka koittavat estää ei ainoastaan Suomen kansan, vaan vielä erikoisesti sen työväenluokan eteenpäinmenoa, pyrkimyksiä parempiin oloihin, kunnes kansalliset oikeudet on voitettu. Koko Ruotsin työväki on yhtenä miehenä seurannut ja seuraa teidän taisteluanne, koko internationale on teidän mukanne ja se vakaus tulee yhä lujemmaksi kaikille kansoille, että kansain vapautta ja itsenäisyyttä ei saavuteta niin kauvan kun nykyinen kapitalistinen järjestelmä

vallitsee, vaan vasta sitten kun sosialismi on voittanut. Mutta se päivä lähestyy ripein askelin. Kaikkiialla maailmassa järjestyy työväestö, kaikkiialla maailmassa vahvistuu sosialidemokratisen taisteluarmeijan voima, eikä viivy kauvan, ennenkun Europassa on suuri kumous tapahtunut, kumous, joka vie työväenluokan valta-asemaan, ja silloin on koittanut vapautuksen hetki kaikille sorretuille.

Samalla kun toveri Ström sanoi olevansa valtuutettu tervehtimään Suomen työväen, Suomen sos. dem. puolueen edustajakokousta Skandinavian työväen yhteistoimintavaliokunnan puolesta, joka äskettäin oli koolla Göteborgissa, tekemässä suunnitteleja Skandinavian työväen yhteistoimintaa varten, samalla hän lausui toimikunnan toivomuksen, että myöskin Suomen valtiolliset ja ammatilliset järjestöt, sos.-dem. puolue- ja ammattijärjestö ottaisivat osaa tähän Skandinaviseen yhteistoimintaan. Toveri Ström toivoi, että tämä kokous näyttäisi, kuinka järkähtämättömän vahva ja vankka on Suomen työväenliike, näyttäisi, että Suomen sosialidemokratia voi kestää heikontumattomana, koska se on niin syöpynyt oleviin oloihin ja ilmenee Suomen työväenluokan taisteluna. Ruotsissa on kyllä ehkä monella se käsitys, ettei ruotsalaisilla ole täällä Suomessa mitään oppimista. Omasta puolestaan sanoi puhuja tällä lyhyellä ajalla minkä hän täällä on ollut, huomanneensa, että täällä ollaan useissa suhteissa edelläkin heikäläisistä, puhuja katsoi m. m. meidän järjestöjemme toiminnan olevan niin yhtenäistä ja johdonmukaista, jollaista he siellä eivät vielä ole saavuttaneet; hän huomautti lisäksi Suomen työväenjärjestöjen taloista, jollaista näytettä Ruotsin työväestöllä ei ole verrattavana. Teidän kirjankustannusliikkeenne — kuten puhujan sanat kuuluivat on niin suuri ettei sille ole Ruotsissa vertaa. Puhuja arveli, että Suomen erikoiset olot, sitä painava raskas sorto, on ennen muuta opettanut työväen takomaan itselleen aseita, joita ei siltä voida ottaa. Se vakuuttaa, että kerran on vapaus koittava Suomen työväelle, samoin kuin se on koittava muunkin maailman työväelle. Suomen työväen mahtava kulttuuri on vakuutuksena, että työväenliike täällä kasvaa ja voimistuu eikä tule masennetuksi.

Lopuksi toivoi puhuja, että kun kokouksen varsinainen työ alkaa, että se työ tuottaisi sosialidemokratialle hyviä tuloksia sekä että se lisäisi taisteluintoa ja harrastusta. Jos osaisin käyttää teidän kieltänne, lausui puhuja, niin kohottaisin eläköönhuudon kansoja vapauttavalle sosialidemokratialle. Mutta kun en kykene Teidän kieltänne käyttämään, niin pyydän sen, joka puheeni teille suomeksi selostaa, esittämään eläköönhuudon kansainväliselle internatsionalelle, joka sisältää tervehdysten myöskin Suomelle.

Tervehdyssähkösanoma.

Tanskan sos.-dem. puolueelta saapui suomennettuna näin kuuluva sähkösanoma, joka esitettiin kokoukselle:

„Tervehdys ja onnittelut työllenne!

Tanskan sosialidemokratien puolesta
Stauning“.

Kun tämän jälkeen puheenjohtajan paikalle oli astunut O. Tokoi, esitettiin, että valtakirjain tarkastajat olivat valtakirjain nojalla hyväksyneet kokoukseen seuraavat

Edustajat.

Uudenmaan I. vaalipiiristä: Artturi Aalto, M. Ampuja, Kalle Andersson, Aatu Halme, Hj. Siren, H. Hurmevaara, Kalle Hämäläinen, Ida Kantanen, K. Koskela, Sandra Lehtinen, J. A. Lehtosaari, Olga Manner, Fiina Pietikäinen, Tahvo Pietikäinen, Aatto Siren, Juho Tainio, J. Vatanen, ja Karl H. Viik.

Turun et. vaalipiiristä: Elviira Vihersalo, Jussi Raitio, Konrad Lehtimäki, Seth Heikkilä, J.V. Latvala, Evert Eloranta ja Valentin Annala.

Turun I. pohj. vaalipiiristä: J. V. Hakkinen, J. F. Kivikoski, F. Koskinen, Aino Forsten, N. Aronen, A. Raitanen ja F. Rantanen.

Hämeen I. et. vaalipiiristä: J. Tuiskula, V. Kainlauri, Kustaa Vaahtera, Toivo Nieminen, Hj. Jokela, Toivo Alavirta, K. S. Virtanen, Juho Kiviniemi ja Emil Toivonen.

Hämeen I. pohj. vaalipiiristä: J. E. Paronen, Emil Murto, M. Lammi, K. M. Evä, Emil Viljanen, E. Metsänen ja Jukka Pohjola.

Viipurin I. länt. vaalipiiristä: Antti Gylling, Jalm. Kirjarinta, Juho Vuoristo, Hugo Hurme, Anton Turkia, Elias Käkelä, Paavo Leppänen, Julius Nurminen, J. E. Nurminen, E. J. V. Huttunen, Taneli Typpö, Riku Penttinen ja Santeri Saarikivi.

Viipurin I. it. vaalipiiristä: Nestori Valavaara, Mikko Viikki, Hanna Karhinen, Otto Turunen ja Esa Tanskanen.

Mikkelin I. vaalipiiristä: Matti Manninen, A. Kannisto, Otto Pensas ja Juho Kananen.

Kuopion I. länt. vaalipiiristä: Teemu Törmälä, Tahvo Hiekkaranta, Antti Mäkelin ja Nestor Väänänen.

Kuopion I. it. vaalipiiristä: Aug. Lindgren, Matti Lonkainen ja Mimmi Haapasalo.

Vaasan I. it. vaalipiiristä: V. Salmela, Alex Halonen, Samuli Rantanen, Santeri Mäkelä ja Arvo Jytilä.

Vaasan I. et. vaalipiiristä: Emil Laiho ja Kaarle Nordlund.

Vaasan I. pohj. vaalipiiristä: Herman Eskeli, Albert Lindblad ja Kalle Suosalo.

Oulun I. et. vaalipiiristä: Viktor Meriläinen, J. A. Komu, Kustaa Ahmala ja Kalle Hautala.

Oulun I. pohj. vaalipiiristä: Adam Laakkonen, Hilma Rahikainen ja Sakari Kannisto.

Puheoikeutettuja kokouksessa olivat puoluejärjestösääntöjen 43 §:n mukaan seuraavat:

Puoluetoimikunnasta M. Paasivuori, M. Turkia, Miina Sillanpää, J. Pietikäinen ja I. Hörhammer.

Piiritoimikunnista: Fanny Ahlfors (Turun I. pohj.)

Sos. dem. Eduskuntaryhmästä: K. Manner (ryhmän virallinen edustaja), O. Tokoi (edusti myös Ammattijärjestöä), Aura Kiiskinen, Penna Paunu, Anni Savolainen, Hilda Herrala, Emil Saarinen, Anni Huotari, Anton Huotari, A. Vatanen, Kaapo Murros, Ida Aalle-Teljo, J. Peura, E. Viljanen, Helena Vatanen, Lauri Letonmäki, J. Kujala, O. Leivo, H. Jalonen ja E. Pohjaväre.

Puoluelehdistä: „Työmiehistä“ E. Elo, „Työstä“ Ali Aaltonen, „Kansan Lehdestä“ P. Lönngren, „Vapaasta Sanasta“ J. Hautala, „Kansan Tahdosta“ H. Uksila, „Savon Työmiehestä“ O. Piisinen, „Raivaajasta“ A. Kanerva, „Hämeen Voimasta“ V. Huhta, „Työläisnuorisosta“ V. Vankkoja.

Ulkomaisten sos. dem. puolueiden edustajia: Venäjän sos. dem. puolueesta Tsheidse, ja Ruotsin sos. dem. puolueesta Fr. Ström. Tämän lisäksi olivat ruots. puoluetoverit O. Grimlund ja Amanda Frösell saapuneet kokoukseen.

Puolueen tilintarkastajana annettiin puheoikeus A. Karjalaiselle. *Edustajain nimenhuudossa* merkittiin kaikki läsnäoleviksi.

Järjestävään valiokuntaan

valittiin puheenjohtajain ja sihteerien lisäksi *K. Manner, E. Huttunen, M. Lammi* ja *A. Laakkonen*.

Tämän jälkeen otettiin kahviloma, jolloin juotiin Tampereen Työväenyhdistyksen tarjoamat kahvit.

Järjestelyasioita.

Kokouksen *istuntoja* päätettiin pitää joka päivä klo 9—1 päivällä ja klo 3—6 ip. Sekä aamu- että iltapäivällä on välillä 15 minuutin kahviloma.

Valiokunnat. Järjestävä valiokunta ehdotti asetettavaksi seuraavat erikoisvaliokunnat: äänestys-, valitus-, raha-asiain-, lakiasiain-, menettelytapa-, valistus- sekä toimitus- ja tarkastusvaliokunta. Ehdotus hyväksyttiin. Eri piirien edustajia kehoitettiin neuvottelemaan jäsenehdokkaista ja esittämään ne järjestävälle valiokunnalle, joka sitten tekee lopullisen ehdotuksen valiokuntain jäsenistä.

Pöytäkirjan painattamisesta y. m. siihen kuuluvista seikoista jätettiin ehdotuksen tekeminen järjestävälle valiokunnalle.

Työjärjestys.

Puoluetoimikunnan ehdotuksesta hyväksyttiin kokouksen keskusteluja varten seuraava järjestys:

Puheenvuoroja pyydetään keskustelun aikana kirjallisesti. 2 minuutin pitkät ja sitä lyhemmät lausunnot voi esittää kukin paikaltaan; sitä pitemmät lausunnot esitetään lavalta.

Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Kysymyksiin, jotka tehdään Puoluetoimikunnalle, saa vastata heti. Työjärjestystä koskevia ehdotuksia voidaan lyhyesti tehdä ulkopuolella puhujalistaa.

Kaikki uudet ehdotukset ovat tehtävät kirjallisesti, paitsi työjärjestystä koskevat.

Ehdotus, jota keskustelun kuluessa ei ole kannatettu, ei tule äänestyksen alaiseksi. Kuitenkin, jos ehdotus on tehty puheenvuorojen rajottamisen jälkeen eikä jälellä olevat puhujat ole ehdotusta kannattaneet, tulee puheenjohtajan, ennenkuin hän esittää äänestusehdotuksensa, kysyä, josko tehtyä ehdotusta kannatetaan ja jos silloin joku ilmoittaa sitä kannattavansa, niin esitettäköön sekin ehdotus äänestyksen alaiseksi.

Äänestys toimitetaan käsiennostolla. Vähemmän tärkeissä kysymyksissä voi jättää äänet laskematta jos puheenjohtaja muutenkin selvästi huomaa, mikä puoli on voittanut eikä hänen ratkaisuaan vastaan tehdä muistutusta.

Kun äänestys toimitetaan käsiennostolla, tulee edustajien istua paikoillaan.

Äänestys on toimitettava nimenhuudolla, jos vähintään 10 edustajaa sitä vaatii.

Vaali, joka tapahtuu suljetuilla lipuilla on myöskin toimitettava nimenhuudolla.

Istunto päättyi klo 12,35.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi.

Venäläinen toveri Theidse kokouksessa.

Venäjän valtakunnanduuman sosialidemokratinen edustaja, toveri Tsheidse oli saapunut kokoukseen. Häntä tervehti kokouksen puheenjohtaja seuraavin sanoin:

Puoluekokouksen edustajat!

Ennenkuin siirrymme käsittelemään päiväjärjestyksessä olevia asioita, on minulla ilo ja kunnia ilmoittaa, että meille on tänne saapunut uusi vieras, tervetullut vieras, Venäjän valtakunnan duuman jäsen ja duuman sosialidemokratisen ryhmän puheenjohtaja, toveri Tsheidse. — Me tiedämme, että historialliset ja yhteiskunnalliset olot sitovat meitä juuri Venäjän sosialidemokratiseen puolueeseen kenties enemmän kuin mihinkään muuhun, minkään muun kansan sosialidemokratiseen puolueeseen. Meitä sitovat monet eri seikat, mutta juuri etupäässä se, että meillä on yhteinen mah-tava vihollinen edessämme, taantumuksellinen hallitusvalta, joka painaa kautta koko laajan Venäjän valtakunnan työväestöä niin Venäjällä kuin täällä Suomessakin. Taistelu tätä yhteistä vihollista vastaan, se juuri lähinnä sitoo meitä toisiimme. Meillä on sitäkin suurempi syy olla iloisia nähdes-sämme juuri venäläisen edustajan täällä, sillä me tunnemme suurta kun-nioitusta ja kiitollisuutta Venäjän sos.-dem. puoluetta, Venäjän valtakunnan duuman sos.-dem. ryhmää kohtaan niistä ansiokkaista ja arvokkaista puolus-tustoimenpiteistä, joita he ovat olleet tilaisuudessa tekemään meidän maamme köyhälistön ja meidän sos.-dem. puolueemme eduksi. He toimivat vaikeissa oloissa, niin vaikeissa oloissa, että tuskin mikään muu toveripuolue koko maailmassa; mutta kaikista näistä vaikeuksista huolimatta on heillä ollut kärsivällisyyttä, tarmoa ja intoa työskennellä meidän eduksemme ja meidän puolestamme, ja juuri siitä syystä me olemme ja meidän tulee olla heille näistä toimenpiteistä kiitolliset. Näistä syistä minä pyydän sydämellisesti tervehtiä Venäjän sos.-dem. puolueen edustajaa tänne tervetulleeksi.

Puheen tulkitsi toveri K. Rovio venäjäksi.

Toveri *Tsheidse* vastasi siihen seuraavansisältöisellä venäjänkielisellä puheella:

Toverit!

Muutamia päiviä sitten saimme ilmoituksen teidän edustajakokoukses-tanne. Kun useat ryhmämme jäsenet eivät olleet vielä saapuneet Pietariin, niin ei kirjettänne voitu esittää ryhmälle. Mutta minä olen vakuutettu siitä,

että ryhmä samoin kuin koko Venäjän proletariaatti, jonka edustaja ryhmä on ovat samaa mieltä kanssani siitä mitä minä nyt tässä aijon teille sanoa.

Tervehtäessäni teidän koossaolevaa kokoustanne pidän tarpeellisena mainita, että minulla oli tilaisuus jo viime kesänä onnitella Venäjän kaukaisesta eteläisestä äärestä, Kaukaasiasta, Suomen sosialidemokratiaa loistavasta voitosta viime eduskuntavaaleissa.

Sallikaa minun nyt persoonallisesti onnitella teitä ja teidän edustamaanne Suomen sosialidemokratiaa tämän voiton johdosta. Tämä voitto oli sangen vaikuttava vastaus niihin kuristuksiin, joita Venäjän taantumus on viime vuosina Suomen vapauksia kohtaan toimeenpannut, ja tämä voitto on vielä kerra todennut, että Suomi, sen etuvartio, sosiali-demokratia, huolimatta kaikista maan kestämistä koettelemuksista, voimistuu ja kasvaa. Venäjän sosialidemokratia arvioi tämän voiton sangen merkittäväksi. Me pidämme sitä takeena tuloksellisimmasta voitosta siinäkin jättiläismäisessä taistelussa, jota sosialidemokratia parhaillaan käy kaikkialla Venäjällä.

Mutta suuri voitto asettaa voittajille suuria velvollisuuksia. Me olemme täysin selvillä Suomen sosialidemokratian tehtävän raskaudesta ja laajuudesta. Jonkun aikaa sitten Venäjällä juhlinut taantumus ei häikäillyt mitään keinoja pyyhkäistäkseen maan pinnalta kaikki Suomen kulttuurisaavutukset, ja tätä sanottiin taantumuksen kielellä venäläisten yhdenvertaistuttamiseksi suomalaisten kanssa; sama taantumus, kaikkien vastavallankumouksellisten ainesten edustamana harjoitti samaa hävityspolitiikkaa meilläkin. Ja liioittelematta voidaan sanoa, että tässä hävitystyössä on taantumus melkein tyhjentänyt kaikki voimansa, kaiken ideologiansa. Meillä se alkoi vapauden päivien aikana valloitetun lokakuun 17/30 p:n manifestin saavutuksien poistamisella, täällä se taas asetti hävitystoimintansa kulmakiveksi Suomen autonomian poistamisen. Ja kaiken tämän hajottavan backanaalian tuloksena oli loppujen lopuksi se, että taantumus työntäytyi häpeällisimpään oikeusjuttuun, Beilistä koskevaan rituaalimurhajuttuun, jonka vaiheita tällä hetkellä koko sivistynyt maailma tarkasti seuraa. Tällä jutulla ovat Venäjän kaikki taantumukselliset ainekset pakotettuja vielä kerran lausumaan kaikkien kuullen, että he voivat pysyä pystyssä ainoastaan keskiaikaisia keinoja käyttäen. Täten tipahtaa taantumuksen käsistä viimeinen valtti: kiihotus antisemitismiin pohjalla.

Mutta ken raastoi taantumukselta viimeisen verhon, ken saatti sen umpikujaan, ken paljasti sen alastomaksi, ken huomasi huutavan vastakaisuuden elämän välttämättömien tehtävien ja taantumuksen välillä, ken uudelleen kaikessa laajuudessaan asetti kysymyksen Venäjän yhteiskunnallisvaltiollisen elämän välttämättömästä, pikaisesta ja perinpohjaisesta muuttamisesta? Minä luulen etteit tästä voi olla kahta vastausta: ken on seurannut Venäjän köyhälistön taistelua taantumuksen riehunnan aikana, sen täytyy myöntää, että juuri työväen luokka väsymättömällä taistelullaan luokkaetujensa ja koko demokratian yleisten vaatimusten puolesta saatti taantumuksen loogilliseen loppuun. Se puhkasi taantumuksen muurin mahtavalla taistelullaan, se herätti välinpitämättömyydestä ja lamaannuksesta kaikki maan elinvoimaiset ainekset. Toverit, kaikkein vaikein taantumuksen aikuinen kohta on sivuutettu työväenluokan taistelun avulla. Ja nyt, toverit, jos te kysytte minkä vuoksi minä tulin luoksenne, niin vastaukseksi minä osotan näihin Venäjän sosialidemokratian työn tuloksiin. Minä luulen, että te arvioitte sen täydelleen ja huomaatte että taistelu on joukoissa luonut yhä enemmän innostusta. Tämä taistelu varmaankin innostuttaa myös teitä suomalaisia tovereja käymään eteenpäin ominaisella tarmokkuudellanne. Kaikki läsnäolijat tietenkin tuntevat Venäjän taantumuksen uusimman yri-

tyksen, jonka mukaan suomalaiset tultaisiin tuomitsemaan Venäjällä. Olen vakuutettu, että tämä yritys ei tule onnistumaan, sillä Venäjän työväenluokan taistelu tulee tämän Venäjän taantumuksen yrityksen tyhjäksi tekemään. Tämä oli myöskin yhtenä syynä siihen, miksi halu in tulla tänne persoonallisesti lausumaan tervehdyksen, myötätunnon ja ihailun Suomen työväelle, Suomen sosialidemokratialle.

Lopuksi puhuja toivotti kokouksella menestystä ja innostusta työskentelemään työväenluokan vapautuksen hyväksi.

Puhe, jonka toveri K. Rovio käänsi suomeksi, otettiin vastaan runsailla suosionosoituksilla. Sen jälkeen kohotettiin kolminkertainen eläköönhuuto Venäjän sosialidemokratialle. Tämän johdosta ehdotti toveri Tsheidse puolestaan kohotettavaksi myöskin Suomen sosialidemokratialle kolmikertaisen eläköönhuudon, joka myös tehtiin.

Pöytäkirja.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että kokouksen pöytäkirja koetettaisiin saada mahdollisimman lyhyeen muotoon. Tärkeämpiä puhevuoroja selostetaan laiveammin, mutta muuten pidetään periaatteena, että ainoastaan uutta esittävät osat puhevuoroista mainitaan pöytäkirjassa. Pöytäkirjaan otettavat liitteet ja painoksen suuruuden määrää puoluetoimikunta. Hyväksyttiin.

Porvarillisille sanomalehtimiehille

myönnettiin järjestävän valiokunnan ehdotuksesta läsnäolo-oikeus muissa paitsi niissä istunnoissa, jotka kokous ehkä katsoo tarvitsevansa julistaa suljetuksi. Tämäkin hyväksyttiin.

Asiain käsittelyjärjestys.

Järjestävä valiokunta esitti kokouksessa esille tulevat kysymykset käsiteltäväksi seuraavassa järjestyksessä, mikäli kokous ei päättää jotakin kysymystä ottaa esille toisessa järjestyksessä:

- 1) Puoluetoimikunnan toimintakertomus.
- 2) Puoluetoimikunnan tilikertomus.
- 3) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.
- 4) Puoluelehdet. (Katso toimintakertomuksen siv. 26—28.)
- 5) Kunnallisen lainsäädännön uudistaminen. (Katso esitys n:o 1.)
- 6) Puolueohjelman tarkistus. (Katso esitykset n:o 4 ja 14.)
- 7) Puolueen valistustyön järjestäminen. (Katso esitykset n:o 11, 12 ja 13.)
- 8) Puolueen aikakauslehtikysymys. (Katso esitykset n:o 2 ja 3.)
- 9) Puolueopistoasia. (Katso esitys n:o 5.)
- 10) Muut valistustoimintaa tarkottavat esitykset. (Katso esitykset n:o 16, 17, 18, 19 ja 20)
- 11) Puolueen tulo- ja menoarvio v. 1914—1915. (Katso anomusehdotukset n:o 41, 42, 43, 44, 45 ja 46.)
- 12) Maatyöväen ammatillinen järjestäminen. (Katso esitys n:o 10.)
- 13) Puolueen pää-äänenkannattajakysymys. (Katso esitykset n:o 8 ja 9.)
- 14) Puoluelehtiä koskevat uudet esitykset. (Katso esit. n:o 25 ja 26.)
- 15) Työväen kirjapainojen liiketoimintaa koskevat kysymykset. (Katso esitykset n:o 22, 23 ja 24.)

- 16) Puolueen toimitsijat ja eduskuntatyö. (Katso esitys n:o 15.)
 17) Ruotsinkielisten sos.-dem. eduskuntaehdokkaiden asettaminen. (Katso esitys n:o 6.)
 18) Kysymys osanotosta n. s. skandinaavisiin kongresseihin. (Katso esitys n:o 7.)
 19) Henkivakuutuslainsäädäntö. (Katso toimintakert. siv. 79 ja 84.)
 20) Ehdotukset puoluejärjestösääntöjen muuttamiseksi. (Katso esitykset n:o 35, 36, 37, 38, 39 ja 40.)
 21) Muita kysymyksiä. (Katso esitykset n:o 21, 27, 28, 30, 31, 32, 33.)
 22) Kokouksen kuluessa mahdollisesti esitetyt kysymykset.
 23) Puoluetoimikunnan paikan määrääminen. Puoluetoimikunnan kahden puheenjohtajan; puoluesihteerin ja puoluetoimikunnan 4:jän muun jäsenen vaalit.
 24) Tilintarkastajain vaali.
 25) Puoluetoimikunnan tiedonantolehden määrääminen.
 26) Puolueneuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen.
 27) Kahden jäsenen valitseminen kansainväliseen sosialistisihteeristöön.
 28) Seuraavan puoluekokouksen aika ja paikka. (Katso esitys n:o 34.)
 Järjestys hyväksyttiin.

Valiokunnat.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että valittaisiin järjestösäännöissä määrätyt valiokunnat ja lisäksi valistusvaliokunta ja niihin jäseniä seuraavat määrät: äänestysvaliokuntaan 6, valitusvaliokuntaan 5, menettelutapa-valiokuntaan 9 vakinaista ja 4 varajäsentä, lakiasiainvaliokuntaan, raha-asiainvaliokuntaan, sääntövaliokuntaan, sanomalehtivaliokuntaan, ja valistusvaliokuntaan kuhunkin 7 vakinaista ja 3 varajäsentä sekä toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan sihteerien lisäksi 3 jäsentä.

A. Halonen ehdotti varajäsenet pois.

35 äänellä 26 vastaan hyväksyttiin järjestävän valiokunnan ehdotukset. Eri valiokuntiin valittiin seuraavat henkilöt:

Äänestysvaliokuntaan: N. Väänänen, F. Rantanen, O. Pensas, K. Andersson, E. Käkelä ja V. Salmela.

Valitusvaliokuntaan: Aino Forstén, M. Virkki, Hj. Jokela, Hilma Rahikainen ja Hj. Sirén.

Menetelytapavalikuntaan: J. V. Hakkinen, E. Murto, E. Huttunen, N. Valavaara, K. Lehtimäki, T. Hiekkaranta, K. Ahmala, K. Hämäläinen, J. Vatanen; varalle E. Toivonen, J. Kananen, K. Suosalo ja K. Manner.

Lakiasiainvaliokuntaan: R. Penttinen, J. Pohjola, N. Aronen, A. Kannisto, S. Heikkilä, J. A. Komu, Aatto Sirén; varalle J. Kiviniemi, S. Rantanen ja M. Lonkainen.

Raha-asiainvaliokuntaan: A. Raitanen, V. Kainlauri, O. V. Turunen, T. Törmälä, S. Kannisto, E. Laiho ja A. Aalto; varalle K. M. Evä, A. Halme ja A. Gylling.

Sääntövaliokuntaan: S. Lehtinen, A. Mäkelin, E. Eloranta, J. Nurminen, E. Paronen, J. Tuiskula, V. Salmela; varalle J. F. Kivikoski, A. Lindblad ja M. Lammi.

Sanomalehtivaliokuntaan: F. Koskinen, T. Alavirta, E. Metsänen, P. Leppänen, A. Lindgren, J. Hautala, K. Manner; varalle J. Kirjarinta, V. Annala ja M. Manninen.

Valistusvaliokuntaan: S. Saarikivi, S. Mäkelä, Mimmi Haapasalo,

K. Nordlund, H. Hurmevaara, T. Nieminen, K. M. Evä; varalle V. Meriläinen, E. Eloranta ja J. F. Kivikoski.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan: Anton Huotari, Kaarlo Harvala, Väinö Wankkoja, M. Lammi, K. M. Evä ja E. Murto.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus

otettiin tämän jälkeen ensiksi tarkastettavaksi. Yleiskeskustelua ei haluttu, vaan siirryttiin kohta yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Puolueopistoa

koskevasta kertomuksen osasta lausuttiin:

M. Ampuja: Työväenopiston toiminta on nykyään siinä tilassa, että ellei uusia toimintasuunnitelmia tehdä, niin on pakko lopettaa pian koko opisto. Opiston toisen kerran kokoontuessa oli kannatus oppilaisiin nähden pienempi kuin ensi kerralla ja silloin täytyy olla järjestyksessä vikaa. Opiston perustamisen aikoina pelättiin opiston ohjelman yksipuolisuutta. Ja siksi se on muodostunutkin, kun kokonaan on sivuutettu m. m. luonnontieteelliset aineet. Näistä ei ollenkaan luennoita. Luennoitsijoiden saanti lienee vaikea. Mutta puhujan mielestä pitäisi näistäkin aineista luennoita, otettakoonpa luennoitsijoita sitten vaikka ulkopuolelta puolueen. Oli vakuutettu, että kuivaa ja yksipuolista ohjelmaa ei puolue- toverit tahdo mennä seuraamaan.

Arvostellessaan edelleen opiston toimintaa, mainitsi puhuja yhtenä epäkohtana m. m. sen, että opiston opettajakunnassa on tarpeettomasti tehty muutoksia, vieläpä siihen suuntaan, että pätevämpiä opettajavoimia on sivuutettu ja vähemmän päteviä otettu tilalle.

A. Halonen: Sen jälkeen kun me tiedämme miten suurella rakkaudella tätä puolueopistoa on kokoon ajettu, tuntuu toveri Ampujan puhevuoro epäonnistuneelta. Puoluetoimikunta on tehnyt opiston hyväksi voitavansa. Mitä tulee valitukseen opiston ohjelman kuivuudesta, on yleensä huomattavaa, että oppilaat eivät mielellään liikaa työtä tee. Siitä tyytymättömyys. Eikä opiston ohjelman kuivuus suinkaan ole oppilaitten vähenemisen syynä, vaan se seikka, etteivät järjestöt nyt jaa niin paljon stipendejä kuin ennen. Samoin on monta halukasta estänyt hakemasta se, että oppilaita niin vähän yleensä otetaan. Mitä tulee opettajavoimiin, ei voida sanoa niiden mitenkään huonontuneen. Puoluetoimikunta on menetellyt parhaansa mukaan.

Julius Nurminen: Opiston toiminnan arvostelu on ennen aikaista. Oppiaineet ovat puhujan mielestä olleet harkitusti valittuja. Opiston oppilaana katsoi, että opiston toiminta on hyväksyttävä.

Frans Rantanen oli sitä mieltä, että oppilaat eivät ole opistossa aikaansa turhaan kuluttaneet, jonka vuoksi vakaumuksenaan lausui, että opisto on tyydyttävästi täyttänyt tehtävänsä.

J. Vatanen yhtyi Haloseen. Johdossa ei vikaa. Ja jos puutteita niissä ilmenee, korjaantuvat ne kokemuksen karttuessa. Mitä ohjelmaan tulee, on opiston välttämättömästi annettava oppilailleen pohjatiedot meille tärkeistä asioista. Se on sitä koettanut antaa ja sillä hyvä.

Tämä osa kertomusta hyväksyttiin sellaisenaan.

Istunto päättyi klo 5 i. p.

Toinen kokouspäivä.

Maanantaina lokakuun 27 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. Alkajaisiksi laulettiin „Työväenmarssi“. *Nimihuudossa* merkittiin poissaolevaksi N. Valavaara.

Puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Erinäisten puhe- ja läsnäolopyyntöjen johdosta esitti valitusvaliokunta mietinnössään seuraavaa:

„Valitusvaliokunnan enemmistö ehdottaa, että puheoikeutta kokouksessa saavat puolueen järjestyssääntöjen 43 § määräämät henkilöt sekä myöskin ne henkilöt, jotka valiokunnalta sitä erikoisesti jostakin mainitsemastaan asiasta pyytävät. Valiokunta taas esittää pyynnön kokoukselle, joka lopullisesti puheoikeudesta päättää.

Aino Forstén. Hilma Rahikainen. Hjalmar Jokela.“

Vastalause: „Ehdotamme, että puheoikeus myönnetään paitsi niille, joille se kuuluu puolueen järjestyssääntöjen perusteella, ainoastaan sellaisille henkilöille, joita puoluekokous katsoo jossakin asiassa tarvitsevansa kuulla asiantuntijoina, sekä kutsuvieraille.

Hj. Sirén. Mikko Virkki.“

Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyttiin valiokunnan enemmistön ehdotus 50 äänellä 18 vastaan.

Muutos työjärjestykseen.

Työjärjestykseen tehtiin se muutos, että tilikertomus otettiin nyt esille, koska tilintarkastajia oli saapuvilla, mutta heidän täytyi myöhemmin poistua kokouksesta.

Tilikertomuksen

johdosta

A. *Karjalainen* tilintarkastajain puolesta huomautti, että heillä ei ole mitään muistuttamista itse tilejä vastaan, mutta tilintarkastajain mielestä olisi puolueen kirjanpito tehtävä yksinkertaisemmaksi, joten rahastonhoitajan työ siten vähenisi. — Tilintarkastajain mielestä ei ole myös puolueen etujen mukaista, että rahastonhoitaja ryhtyy provisionikaupalla hankkimaan ilmoituksia puolueen julkaisuihin; maksettakoon hänelle enemmän niin kunnollinen palkka, ettei sellaisia sivutoimia tarvitse pitää.

I. *Hörhammer* vastasi Karjalaiselle. Kirjanpito, jota hän pitää, on paras mahdollinen ja puolueitoimiston tarkoituksiin sopiva. — Jos järjestelmää muutetaan, ei se työtä vähennä. Kirjanpitoani minä pikapuolin aijon laajentaa, supistamisesta ei puhetta.

A. Karjalainen huomautti, että provisioonisysteemin mukaan saataan joutua siihen, että hankitaan ilmoituksia, joista ei saadakaan maksua ja seuraus on, että ilmoitushankinta, ei ollenkaan kannata. Vakinaisella palkalla ollen ottaisi rahastonhoitaja ilmoituksia, joista varmemmin voisi saada maksun.

S. Kannisto ehdottaa, ettei tilintarkastajien lausunto anna aiheita toimenpiteisiin.

E. Murto ehdottaa kysymyksen raha-asiain valiokunnan harkittavaksi.

A. Halme arveli, että puolueen rahastonhoitaja on noudattanut Kotkan puoluekokouksen päätöstä, vaikkakin hän lienee sitä käytännössä hieman laajentanut. Mutta yksinkertaisemmalla kirjanpidolla ei toimeentulla, joten ehdotti edelleen hyväksyttäväksi Kotkan kokouksen päätöksen.

A. Karjalainen: Nostettiin suuri meteli turhasta. Onhan tarkastajilla oikeus puhua lausunnossaan mitä tarpeelliseksi näkevät. Emme ole suinkaan tahtoneet millään tavalla moittia tilintekijää, teimme vaan ehdotuksia, jotka katsoimme olevan eduksi puolueelle.

H. Hurmevaaran mielestä ei asiata pahenna se, jos tilintarkastajat lausunnossaan saavat tehdä muistutuksia ja ehdotuksia. Puolueen rahastonhoitaja on tilintarkastajain lausunnosta aivan turhaan loukkaantunut. Kannatti Karjalaisen ehdotusta, että puolueen rahastonhoitajalle maksettaisiin ainoastaan vakinaista palkkaa.

A. Halme: Ammattijärjestön toimitsijat eivät saa mitään provisioonia. Ei puolestaan hyväksynyt sitä, että vakinaista palkkaa nauttiville annetaan eri provisiooneja.

A. Halonen ehdotti tilikertomuksen sellaisenaan hyväksyttäväksi tilintarkastajain lausunnon perusteella.

S. Mäkelä kannatti Halosen ehdotusta.

Keskustelun tähän päättyessä äänestettiin asian raha-asiainvaliokuntaan lähettämisen ja Halosen ehdotuksen välillä. Asia päätettiin lähettää valiokuntaan 38 äänellä 36 vastaan, jotka sai Halosen ehdotus.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettiin puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsittelyä.

Puolueen puhujia ja aikakauslehden perustamista koskevista kertomuksen osista ei ollut muistuttamista, joten ne hyväksyttiin sellaisinaan.

Työväen arkistoa

koskevasta kertomuksen osasta lausuttiin:

J. A. Komu: Tämä kohta kertomuksesta on hieman puutteellinen. Kertomuksessa selitetään, että arkisto on kasvanut, että porvarillisetkin liikkeet ovat lähelleet arkistolle ehkä arvokkaitakin teoksia. Mutta olisin kaivannut jotakin selostusta siitä, miten arkistolle myönnettyjä rahoja on käytetty. — Kertomuksessa sanotaan, että Viik on arkiston hoitaja. Mikäli tiedän, on hän arkistotoimikunnan varajäsen. Sääntöjen mukaan ei toimikunnan jäsen mielestäni voisi olla arkiston hoitajana.

O. Tokoi käytti tilaisuutta selittääkseen mihin suuntaan kirjastoa on ajateltu järjestää, varsinkin kun arkiston hoitokuntaan on Ammattijärjestönkin puolesta valittu edustaja. — Ammattijärjestön aikomuksena on ollut julaista Suomen ammattiliikkeen historia, mutta vaikeista syistä jäänyt toteuttamatta. Kun asiaa koskevia vanhempia asiakirjoja on monin paikoin hukummassa, lausui puhuja toivomuksen, että edustajat kotipaikoilleen

mentyään koettaisivat vaikuttaa siten, että ammatillista liikettä koskevia asiakirjoja koottaisiin ja toimitettaisiin työväenarkistoon.

Tämä kertomuksen kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Mielenosoitukset.

A. Gylling: Vastaisen varalta olisi puoluetoimikunnan pidettävä tarkempaa huolta kaikesta mitä tapahtuu. Esim. Viipurin läänin silpomista vastaan suunnattu mielenosoitus olisi ehkä jäänyt pitämättä, ellei Viipurin puolelta olisi tullut kehoitus. Paremmiin seurattava aikaa ja tapahtumia.

M. Turkia huomautti, että edellisen puhujan mainitseman julistuksen antoi viime puoluekokouksessa tilinpäästön saanut puoluetoimikunta eikä nykyinen, kuten toimintakertomuksesta selviääkin. Evästyksen ovat tulevaisuutta varten hyviä, mutta arveli puhuja, että mielenosoituskokousten määräämisessäkin on puoluetoimikunnan aina katsottava, milloin asia on kehittynyt siihen asteeseen, että mielenosoituskokousten määräämiseen on aihetta ja ne pidetään sopivalla ajalla.

Kirjapainojen pakkokappalesakkoja.

koskevasta asiasta lausui

M. Ampuja: Neuvosto päätti, että lehtien ennen pakkokappaleitten myöntämistä tulee kääntyä puoluetoimikunnan puoleen, joka saa, jos näkee sen tarpeelliseksi, antaa luvan pakkokappaleitten antamiseen. On ihmeellistä, että toimikunta meni tämän hyvän päätöksen muuttamaan melkein päin ilman syytä.

Kertomus tältä osaltaan hyväksyttiin.

Eduskuntavaalit.

Tästä kertomuksen osasta lausuttiin:

R. Penttinen arveli, ettei puoluetoimikunnan menettely siinä, että kaikkiin vaalipiireihin jaettiin samoja, raskaita julistuksia, ole aivan paikallaan. Ei ole sopivaa, että esim. vaalipiireihin, missä ei ole torppareita, jaetaan näitä koskevia lentolehtisiä. Yleisön keskuuteen, joka ei lue meikäläisiä lehtiä, olisi jaettava useammanlaisia, kansantajuiseen muotoon laadittuja lentolehtisiä. Toivoi vastaisuudessa näin meneteltävän.

Julius Nurminen: Puoluetoimikunnalta olisi odotettu jotakin ohjausta edustajaehdokkaita asetettaissa. Olisi vältetty paljon kustannuksia ja sekaannusta.

Vaalijulistus ei myöskään vastaa tarkotustaan nykyisellään. Ei vastaa kustannuksia. Vaalijulistus pitäisi olla asultaan hiukan siistimpi, taiteellisempi, jotta toverit kehtaisivat sen panna vaikka seinälle.

E. Toivonen yhtyi Penttisen lausuntoon.

F. Rantanen huomautti että lentolehtiset tulivat liian myöhään. Arveli, että torpparikysymystä koskeva lentolehtinen valistaa kyllä muutenkin työväestöä, eikä ainoastaan torppareja.

A. Mäkelin: Olisi hyvä, jos p.-toimikunta etukäteen kysyisi, mistä asioista piirit tahtoisivat lentokirjasia. Myöhästyivät myöskin.

M. Paasivuori lausui, että useimmat huomautukset, vaikkakin vähäisiä, ovat jossain määrin aiheellisia. Mutta puoluetoimikunnalla on myöskin asiassa vaikeutensa. Ei ole henkilöitä, jotka voisivat monellaisia lentolehtisiä kirjoittaa. Jos ne aijotaan saada hyviä, vie niiden syntyminen aina aikansa.

K. Nordlund: Neuvostossa keväällä p.-toimikunnan taholta yritettiin järjestää piirikokouksien pitoajat, mikäli se asiaan voi, vaaleja silmälläpitäen. Ei p.-toimikunta voinut tehdä muuta kuin teki.

N. Valavaara huomautti, ettei toimintakertomuksen valiokuntaan lähettämistä ole käsitettävä miksiäkään paheksumiseksi. Mutta siellä voidaan suunnitella ohjeita vastaisen varalle, joten kannatti kertomuksen tämän kohdan lähettämistä valiokuntaan.

M. Turkia: Lentokirjasiin nähden huomautan, että ne lentokirjaset olivat vain 16-sivuisia. Ei kai se ole liian pitkä sellainen. — Tuntuu kai vastenmieliseltä, että lähetellään tunnetuista asioista kirjasia. Mutta tarpeen se on sekin, onpa vielä tarpeen, että teollisuustyöväestöä esim. torpparikysymyksissä valaistaan.

Puoluetoimikunnassa oli kyllä hiukan puhetta ohjeiden antamisesta piiritoimikunnille ennen vaaleja, mutta ajateltiin, ettei niitä tarvitse koulutetuille piiritoimikunnille lähteä antamaan. Piirikokouksien pitoasian suhteen ei voitu lähteä neuvomaan sääntöjä rikkomaan. Vaaliohjelman taiteellisemmaksi tekemistä kai ei oikeen vakavalta kannalta ole otettava.

A. Jyttilä oli sitä mieltä, että voidaan nykyään panna kyseenalaiseksi, onko syytä jakaa puoluetoimikunnan kustantamaa vaalijulistusta. Siinä näyttäisi rahat menevän hukkaan. Vaalijulistus olisi ehkä laadittava puoluetoimikunnassa, mutta levittäminen olisi jätettävä puoluelehtien ja piiritoimikuntien huoleksi.

E. Käkelä lausui, että kyllä Viipurin läänissäkin viime vaalien edellä kovasti porvarien taholta agiteerattiin maatalouskysymykselläkin, joten siitä oli epäselvyyttä niin kauvan kun puolueen torpparikysymystä koskeva lentolehtinen tuli. Oli sitä mieltä, ettei jakamisessa ole tapahtunut muistuttamisen arvoista virhettä.

R. Penttinen: Tahdoin vaan huomauttaa, että lentokirjasiin käytetty raha on huonosti käytettyä rahaa. Paasivuori kyllä sanoi, ettei saada kirjottajia, mutta eihän se nyt juuri niinkään ole. Saa sitä nyt kaupunkilaisetkin lähemmistä aineista lentokirjasia. Yhtyi Nurmiseen mitä vaalijulistukseen tulee.

Julius Nurminen sanoi Viipurin piirin olevan vähemmän tarpeellista agiteerata torpparikysymyksellä. Siksi jättikin piiritoimikunta suuren osan torpparilehtisestä kaappiinsa makaamaan.

S. Kannisto: Meillä ovat lentokirjaset tehneet hyvää ja niihin ollaan tyytyväisiä. Vaalijulistuksen muuttamista ei pitänyt tarpeellisena.

N. Valavaaran mielestä oli lentolehtisistä ollut suuri merkitys vaaliagitatsioonissa. Totta kyllä on, että yhdistysten toimihenkilöinä on paljon sellaisia, jotka ovat ikänsä seurustelleet pikkuporvarillisissa piireissä, eivätkä siis muka kehtaisi niitä jakaa. Tavalliset työläiset niitä kyllä jakavat.

M. Turkia: Vai sekö ne lentolehtiset huonoiksi tekeekin, että Nurmisen piiritoimikunta ne on katsonut ala-arvoisiksi ja siksi ne huonosti leviävät? Piirisihteri ei viitsi jakaa niitä maailmalle ja suuri osa makaa siellä kaapissa. Olisi ollut lähetettävä maailmalle ja puhuttava sitten vasta niitten huonoudesta.

On muuten koetettu saada pieniä lentokirjasia useista muista kysymyksistä, mutta ei ole saatu kirjottajia.

J. E. Nurminen kannatti ehdotusta, että vaalijulistusten jakamisesta puoluetoimikunnan taholta luovuttaisiin.

O. Pensas: Vaalijulistukset tulevat myöhään. Lentokirjasia pitäisi saada useampia.

J. Raitio tahtoi kiinnittää puoluekokouksen huomiota jakamistapaan

nähdän. Turun etel. vaalip. oli viime vaalien edellä jaettu „Sosialistia“ piirin kustannuksella kaikille henkilöille, jotka sitä halusivat. Jos näin jaettavaan lehteen painetaan vaalijulistus, sen irtonaiskappaleina jakaminen ei enää ole tarpeellista. Tähän asti vaalijulistuksen painattamiseen ja jakamiseen käytetyt varat voitaisiin silloin ehkä jakaa puoluelehdille.

M. Lonkainen: Torpparilentolehtinen ennen viime vaaleja oli hyvä, paras sitä asiaa selittävästä kirjasista

S. Saarikivi yhtyi vaalijulistuskysymyksessä Raitioon. — Vaikka puoluesihteerin onkin sysännyt syyn torpparilentolehtisen levittämättömyydestä puoluevirkaajille, mutta siitä hän kai ei voi meitä syyttää, että kaikki mitä p.-toimikunnasta tulee, tulee mahdollottoman myöhään ja toimikunnan huolimattomuus täten aiheuttaa suurta hankaluutta ja ehkäisten vaikuttaa vaaliagitatsiooniin.

Anni Huotari yhtyi niihin, jotka tahtoivat puolue-toimikunnan julkaisemaan useampia lentolehtisiä. Torpparikysymystä koskeva lentolehtinen oli tällä kertaa varsin tarpeen. Sitä on puolue-toimikunnalle lausuttava kiitos.

H. Hurmevaara ilmoitti, että Uudenmaan piiritoimikunta sai kumpaa-kin lentolehteä 10,000 kpl. vähemmän kuin pyydettiin. Miksi on siis toisiin piireihin, niinkuin Viipurin läntiseen, lähetetty enemmän kuin pyydetty? Siinä menettelyssä on jonkun verran virheellisyyttä.

Kertomuksen tämä osa päätettiin lähettää menettelytapavaliokuntaan.

Järjestysasioita.

Puhe- ja läsnäolo-oikeuden

ehdotti valitusvaliokunta myönnettäväksi *Maria Laineelle* ja *Vilho Lehokkaalle*.

Puheoikeus ehdotettiin evättäväksi sitä pyytäneiltä *Akseli Kokkolalta* *Emil Leinolta* ja *O. V. Karvoselta*.

O. Tokoi ehdotti puheoikeuden myönnettäväksi myös *Kokkolalle* ja *Leinolle*, jotka ovat ammattiliittojen toimitsijoita.

H. Hurmevaara kannatti *Tokoita*.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin *Tokoin* ehdottamassa muodossa.

Läsnäolo-oikeus päätettiin myöntää kaikille henkilöille, jotka voivat todistaa olevansa puolueen jäseniä.

Toimintakertomuksen

tarkastelua jatkettiin.

Puolueen kehitystä

koskevan selostuksen esillä ollessa käytettiin seuraavat puhevuorot:

K. Manner: On äskettäin Työmieheissä huomautettu erästä puutteellisuudesta tässä kertomuksessa, siitä nimittäin, että siinä ei ole seikkaperäisempää esitystä puolueen kehityksestä. Myönnän huomautuksen oikeaksi. Puoluesihteerin tähän kertomukseen laatima esitys tästä, vaikka se onkin laajempi kuin entiset, ei puolue-toimikuntaakaan tyydytä. Toimikunnassa on aikaisemmin ollut puhetta puolueen kehitystä ja sen toimintaa valaisevan katsauksen aikaansaamisesta. Hyöty sellaisesta esityksestä olisi ilmeinen. Kun tällainen seikkaperäinen puolueen eri toimintahaaroja valaiseva esitys olisi olemassa, olisi siitä erinomainen apu puolueen vastaisen toi-

minnan järjestämisessä, sen avulla voitaisiin keksiä uusia toiminta-aloja ja olisi se hyvänä apuna myöskin vastaiselle mahdolliselle järjestösääntöjen revisioonille. Niin toivottavaa ja välttämätöntä kuin tällaisen esityksen aikaansaaminen olisikin, on se tähän asti ollut aivan mahdotonta. Kun puoluetoimikunnalla on käytettävänä vain yksi mies, puoluesihteerin, ei sen nykyisillä voimilla ole ajattelemistakaan tартtua tällaiseen suurisuuntaiseen työhön. Uusi puoluetoimikunta ehkä ryhtyy tämän työn suorittamaan.

O. Tokoi: Tämä toimintakertomuksen osa antaa tilaisuuden luoda katsauksen sangen mieltäkiinnittävään puoleen työväenliikkeessä, ammatillisen ja valtiollisen liikkeen suhteista toisiinsa. Tästä huomaamme, että monin paikoin on huomattaviakin määriä ammatillisesti järjestyneitä puolueen ulkopuolella ja valtiollisesti järjestyneitä ammattijärjestön ulkopuolella. Syyt tähän asiain tilaan lienevät erilaiset. Kuitenkin on huomattavaa ja ilmeistä, että nämä kaksi työväenliikkeen haaraa, jotka luonnostansa yhteen kuuluvat, alkavat toisiansa lähennellä. Mutta tämä lähentyminen ei ole pakkotoimenpiteillä aikaansaattavissa. Sosialismi ei ole kauhalla päähän kaadettava, se on vakaumus, joka on hankittava ja johon on eläydyttävä.

Vaikka toimintakertomus tässä kohden esittääkin siitä vain numeroita, miten paljon ammattiosastoihin kuuluvia on puolueen ulkopuolella, saa siitä selvän kuvan myöskin päinvastaisesta, siitä nimittäin, että suuret joukot valtiollisesti järjestyneitä työläisiä on ammattijärjestöjen ulkopuolella. Agitatsiooni ja järjestysmatkoilla olen tullut huomaamaan, että työväenyhdistyksien taholta monin paikoin suorastaan vastustetaan ammatillista työväenliikettä ja pidetään sitä tarpeettomana, niin että keskinäisen ymmärryksen ja lähemmän yhteistoiminnan aikaansaaminen vaatii kyllä työtä molemmilta puolilta. Samalla kun pidän luonnollisena, että sosialidemokraattisten järjestöjen taholta tehdään työtä ammatillisesti järjestyneitten valtiollisiin järjestöihin saattamiseksi, olisi mielestäni yhtä luonnollista, että nämä järjestöt tekisivät keskuudessaan työtä ammatillisen työväenliikkeen selittämiseksi jäsenilleen ja panisivat enemmän kuin tähän asti painoa jäsentensä ammatillisesti järjestämiseksi. Näiden työväen liikkeen eri haarojen toisiinsa lähentämiseksi on edelleen työtä tehtävä. Ja on myönnettävä, että sitä on tehtykin. Sekä ammattijärjestö että puoluetoimikunta on siinä asiassa voitavansa tehneet ja on toivottavaa, että pian pääsemme siihen, että jokainen ammatillisesti järjestynyt on myöskin puolueen jäsen ja päinvastoin.

S. Saarikivi mainitsi mielihyvällä, että puoluetoimikunnan taholta nyt esitetty katsaus puolueen kehitykseen on sentään verrattain valaiseva. Kun siihen sauntaan jatketaan, voidaan aina puoluekokouksessa seurata puolueen kehitystä.

M. Turkia: Mitä tulee katsauksen laatimiseen puolueen kehityksestä on se komiteatyö eikä yksityisen henkilön tehtävä. Lisäksi, jos kehityskatsaus laaditaan sellainen, että siinä tehdään vertailuja ainakin isommista kunnista ja niissä tapahtuneista vaihteluista jäsenluvun ja äänestäjien kesken, vaatii se toimintakertomuksessa melkoisen tilan, ainakin siitä paisuu laajempi kuin mitä puoluetoimikunnan toimintakertomus nyt kokonaisuudessaan on. Seuraava puoluetoimikunta koettanee työn suorittaa, mutta toivoi, ettei siihen mitään pakkoa pantaisi.

K. Nordlund: Monin paikoin on hyvin yleisenäkin ilmiö, että ammatillisesti järjestyneet eivät halua kuulua puolueeseen. Niinpä Vaasassakin, missä ei piiritoimikunta kaikesta työstään huolimatta ole saanut a.-osastojen jäseniä puolueeseen yhtymään. Puoluetoimikunnan pitäisi tätä epäkohtaa ryhtyä jotenkin korjaamaan. Se voisi esim. ammattiliittojen toimi-

henkilöitten puoleen kääntymen saada aikaan jotakin muutoksia parempaan päin. Varsinkin kun eräät liittojen luottamusmiehet tuntuvat melkein suorastaan vastustavan valtiollista järjestymistä. Puoluetoimikunnan sekaantuminen vaikuttaisi epäilemättä paljon hyvää.

Yleisen lamauksen vuoksi järjestöissä olisi lisäksi erittäin tarpeen eräänlainen toimintaa ohjaava käsikirja työväenyhdistyksille. Se epäilemättä paljon auttaisi.

J. Vatasen mielestä olisi tutkimus puolueen kehityksestä aivan välttämätön. Saatava tietoja, kuinka paljon palkkatyöväkeä kullakin paikkakunnalla on, mihin ammattiin ne lukeutuvat ja millaiset edellytykset sosialismin leviämiseksi on. Näiden tietojen saaminen olisi käytännöllisen järjestelytoiminnan peruste. Mutta siinä tarvitaan enemmän voimia kun mitä puoluesihteeriltä yksin voidaan vaatia. Ehdotti, että valittava puoluetoimikunta asettaisi komitean asiaa tutkimaan.

J. Pietikäinen: Puolueen jäsenluvun alenemiseen on muutamissa paikoissa ollut syynä se, ettei ole saatu oikein järjestettyä puolue- ja ammattiyhdistysverojen kantamista. — Kokouksessa on mainittu, että ammattiliittojen taholta olisi annettu viittauksia siihen suuntaan, ettei puolue-toiminta olisi tärkeätä. Tämän puhuja tahtoi torjua. Hänen tietääkseen ei ole olemassa yhtään liittotoimikuntaa, joka olisi puoluetoimintaa vastustavalla kannalla. Mutta muutamissa maatyöväenyhdistyksissä on tapahtunut, että on vastustettu ammattiosaston perustamista. Näin m. m. Iisalmessa, Toijalassa y. m. Eräessä yhdistyksessä on taas kieltäytytty ottamasta vastaan puolueveroja, koska ammattiosasto on porvarillinen ja harrastaa ainoastaan palkkojen korottamista. Puhuja oli kuitenkin sitä mieltä, että missä ammattiyhdistys toimii, siellä työväestön luokkavaisto kasvaa. Ja kun vaan järjestetään verojen kantaminen oikein, edistyy yhteistoiminta kaikkialla.

K. Lehtimäki: Tilastossa sanotaan, ettei Turusta ole tietoa, miten paljon kuuluu ammatillisiin järjestöihin, miten paljon puolueeseen. Siellä kuuluvat kaikki ammatillisesti järjestyneet puolueeseen. Toinen korjaus koskee Turun eteläisen piirin jäsenmäärän vähenemistä. Se on vain näennäinen. Jäsenluku on ehkä hiukan noussut, mutta ovat rästien vuoksi tilastoon tulleet numerot sellaisiksi kuin ovat.

Artturi Aalto yhtyi pääasiassa Pietikäisen ja Tokoin lausunnoihin, mutta huomautti lisäksi, että hajaannus johtuu monella paikkakunnalla myöskin siitä mielipiteestä, että molempia järjestöjä ei tarvita. Asiasta olisi saatava keskustelua niin ammatti- kuin puolueosastoissakin ja seloituksia ammattiliittojen lehtiin. Yhtyi niihin, jotka olivat ehdottaneet asian valiokuntaan, jotta suunniteltaisiin tutkimustyötä ammatillisen ja puoluetoiminnan yhteenkuuluvaisuudesta.

A. Halme: Suurimpana syynä ammattiosastojen jäsenten eroon puolueesta on jäsenmaksujen kantotavat. Siellä, kuten esim. Helsingissä, missä kaikki verot kannetaan yhdessä, löytyy sangen harvoja sellaisia a.-osastojen jäseniä, jotka eivät puolueeseen yhtyisi. Samanlainen järjestelmä olisi saatava aikaan muuallakin.

E. Murto lausui, että puolueeseen kuulumattomuuteen ainakin Tampereella on syynä osaksi välinpitämättömyys, osaksi vähäpalkkaiselle tehdastyöväestölle rasitukseksi koituvat monet jäsenmaksut. Viime aikoina on ammattiyhdistykseen saatu jäseniä pakottamalla, mutta jos näitä näin saatuja jäseniä ryhdytään pakottamaan myöskin puolueen jäseniksi, niin se synnyttää hajaannusta. Katsoi myöskin, ettei puolueen taholta tästä asiasta voida pitää varsin suurta ääntä, koska puolueen jäsenluku on

paljon suurempi kuin ammattijärjestön. Tämä kohta sitäpaitsi kyllä korjaantuu, kun puolueen järjestösääntöjen asianomaiseen kohtaan tehdään muutos.

Istunto päättyi kello 1,05.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettiin toimintakertomuksesta *puolueen kehitystä* koskevan osan käsittelyä.

S. Saarikivi: Yhtenä syynä pikku ristiriitoihin ammatillisten ja valtiollisten järjestöjen välillä olemme me järjestäjät Se, joka saa palkkansa valtiolliselta liikkeeltä, pakkaa väkisin pitämään omaa alaansa etualalla ja ammatillisen liikkeen miehet samoin. Mikäli olen huomannut, eivät nämä ristiriidat ole periaatteellisia, vaan yksinomaan paikallisia, usein sangen pieniä hankauksia, jotka lienevät helposti voitettavissa.

P. Leppänen: Olisi, vaikka puoluekokouksen päätöksellä, määrättävä, että jos joku työläinen kuuluu johonkin työväenyhdistykseen ja on pakotettu jossakin muualla kuulumaan a.-osastoon, hän a.-osaston jäsenmaksuja maksaessaan olisi vapautettu puolueveroista, jotta hänen ei tarvitseisi kahden kertaan näitä veroja maksaa. Tällainen järjestys on Kotkassa ja on se hyväksi osottautunut.

Se osa kertomuksessa, jossa puhutaan sosialistien edustuksesta kunnallishallinnossa, sietäisi tutkimista. — Piti epäilyttävänä näiden edustajien luvun suurta kasvua. Eiköhän ole rikottu puoluekokouksen päätöksiä ja tehty kompromisseja porvarien kera.

M. Turkia vastaili Saarikiven ja Nurmisen muistutuksiin. Nordlundin kysymykseen, onko puoluetoimikunta ryhtynyt toimenpiteisiin toimintaoppaan hankkimiseksi työväenyhdistyksille, voin vastata, että asia on niin pitkällä kuin komiteassa asti, joka sitä varten on asetettu.

Ammatillinen liike on sosialidemokratisen liikkeen kera niin läheisessä yhteydessä, että kunnan sosialidemokrati ei voi olla kukaan, ellei samalla kuulu ammattiosastoonsa. Ja ammattiyhdistysliikkeen mies, joka tahtoo olla kunnollinen luokkataistelija, hän kuuluu myöskin puolueeseen. Molempien liikkeitten täytyy ehdottomasti käsi kädessä kulkea ja niiden erottaminen ei voi tulla koskaan kysymykseenkään.

Leppäsen olettamukseen, että kunnallispolitiikassa on koplailua porvarien kera harjoitettu, ei voi sanoa mitään. On paras kääntyä niiden piirien piirisihteerien puoleen, joissa on eniten sosialisteja kunnallishallinnoissa

K. Manner: Tov. Nordlundin tekemän kysymyksen johdosta, koskeva järjestöoppaan laatimista, vastaan, että heti kun viime puoluekokouksessa valittu toimikunta ryhtyi toimeensa, asetti se komitean asiata valmistelemaan. Siihen valittiin edustajia Ammattijärjestön toimikunnan ja sos.-dem. puoluetoimikunnan taholta, mutta komitea ei ole saanut mitään aikaa. Siihen on syynä se, että tärkeämmät tehtävät ovat vieneet komi-

tean jäsenten ajan. Komiteassa on kyllä oltu sitä mieltä, että hyvin pian voitaisiin kirjoittaa jonkunlainen järjestöopas, mutta siihen ei ole tahdottu ryhtyä, kun ei ole ollut aikaa kunnollista laatia.

V. Lehokas: Valtiolliset ja taloudelliset olot ovat tässä maassa nosta-
neet aikoinaan valtiollisen liikkeen etualalle ja nyt taasen samat syyt nosta-
vat etualalle ammatillista liikettä. Olosuhteet ovat ammatillisen ja valtiolli-
sen työväen liikkeen nykyiselle kannalleen saattaneet. Kun kysymys viime
aikoina on tullut vakavasti esille, luulisi näiden välien järjestämisen olevan
helpon ja ajan kysymys. Monin paikoin on jo päästy verrattain hyvälle
kannalle tässä.

T. Törmälä yhtyi pääasiassa Lehokkaan lausuntoon, huomauttaen
lisäksi, että meidän maamme valtiolliset olot ovat luoneet sen aseman
missä ammattiyhdistys- ja puolue-elämä nykyään on. Siinä ei ole ihmettele-
mistä paljon puolelta eikä toiselta. Nykyiseen asiointilaan on jatkuva
valistustyö varmasti tuova enemmän yhteishenkeä.

K. Nordlund selitteli syitä siihen, miksi Vaasassa on huomattava
määrä puoluejäseniä, jotka eivät ammattiosastoihinsa kuulu. Kannatti
Mannerin ehdotusta, että julkaistaan tuollainen laajempi esitys puolueen
kehityksestä ja kehitysmahdollisuuksista. Samoin kannatti Leppästä, jotta
ryhdyttäisiin toimiin, ettei puolue- ja kunnallisveroja tarvitseisi kahteen
kertaan maksella.

Julius Nurminen vastasi Pietikäiselle, ettei siinä maalaistyöväenyhdis-
tyksessä, jossa oli muka kieltäydytty ottamasta vastaan ammattiosastoilta
puolueveroja, teko tapahtunut suinkaan ammatillisen liikkeen porvarillisena
pitämisestä, vaan siitä, ettei oltu selvillä miten näitä maksuja ammattiosas-
tolta olisi kannettava. Mitä tulee sos.-dem. edustajain lukumäärään kun-
nallishallinnoissa, huomautti puhuja, ettei esitetyt numerot siinä suhteessa
ole tarkkoja, koska saman pitäjän yhdistykset kaikki antavat tietoja samoista
kunnallisedustajista.

A. Turkia: Ei kannattanut ehdotusta jäsenmaksujen tasaamisesta.
Kasvatuksella ne vasta mukaan vedetään, ei pakolla, jota tällainen yhtä-
suurien jäsenmaksujen kantaminen on. Kertoi esimerkkejä, miten t. y:t
vastustavat ammatillista liikettä.

Tämä kertomuksen osa lähetettiin menettelyvaliokuntaan.

Puoluelehdet.

J. Raitio oikaisi puoluelehtiä koskevassa toimintakertomuksen koh-
dassa esiintyvän virheen, mikäli se koski „Sosialistia“, huomauttaen ettei
lehti tänä vuonna ole saanut ollenkaan sakkoa.

Anton Huotari huomautti, ettei kertomus muutenkaan, mikäli se
lehtiä koskee, ole oikea. — Esim. Kansan Lehdelle tuomittiin viime vuonna
vankeutta majesteettirikoksesta ainakin 7 kk., mutta sitä ei ollenkaan
mainita.

M. Turkia huomautti, että kaikki virheet mitä lehtiä koskevassa koh-
dassa esiintyy, ovat lehtien taloudenhoitajien tekemät, sillä puolue toimi-
kunnan kertomus tässäkin kohden pitää kyllä yhtä annettujen tietojen
kanssa.

Loppukeskustelu toimintakertomuksen johdosta.

R. Penttinen: Ennenkuin tämä asia loppuun käsitellään, olisi paikal-
laan huomauttaa, että nämä kertomukset y. m. asiakirjat tulevat aina kovin

myöhään. Esim. kunnalliskomitean mietintö tuli aivan tavattoman myöhään. Samoin henkivakuutuskomitean mietintö. Tähän nähden olisi saatava parannusta aikaan. Ehdotti tämänkin valiokuntaan.

M. Turkia vastasi Penttiselle viittaamalla puoluejärjestösääntöjen asianomaisiin määräyksiin, joista käy selville, miten paljon puoluetoimikunnalla on aikaa suorittaa alustusvihkojen painattaminen. Sitä ei ole paljon. Mutta puoluetoimikunnan taholta on kehoitettu ajoissa julkaisemaan puoluekokoukselle tarkoitetut alustukset puoluelehdissä, jotta toverit voivat niihin tutustua. Näin ei ole kuitenkaan tehty. Sitäpaitsi, jos puoluetoimikunta olisi ollut muodollisen luja, niin ainoastaan kaksi kolmasosaa esitetyistä alustuksista olisi tullut puoluekokoukselle jätetyksi. Niin myöhään ne tulivat. Toimintakertomukset taas saapuivat niin myöhään puoluetoimikunnalle, ettei vihkosta ennen voinut julkaista. Mainitsi m. m., että eduskuntaryhmän toimintakertomus saapui lokak. 4 p:nä ja useampia muita samaan aikaan. Arveli, että pitämänsä puolustuspuhe pelastaa suuremmalta selkäsaunalta.

K. Suosalo: Olen saanut sellaiset evästyksset, että nämä puoluekokousasiakirjat, jotka nykyään niin tavattomasti viipyvät, on saatava aikaisemmin.

V. Lehokas: Kun järjestyssääntöjä viimeksi muutettiin, ajateltiin, että järjestöt puoluelehdistä ottavat alustukset ja niistä keskustelevat. Alustusvihot ovat vain sitä varten, että niihin kootaan alustukset yhteen, jotta olisivat paremmin edustajien saatavana. Tämän yhteydessä olisi myöskin selitettävä ja painostettava sitä seikkaa, että evästyskeskustelut ovat aloitettavat jo silloin, kun ensimmäiset alustukset puoluelehtiin ilmestyvät.

K. Hämäläinen selitti kunnalliskomitean puolesta, että sen mietintö jätettiin puoluetoimikunnalle 11 p:nä syyskuuta.

M. Manninen oli pääasiassa samaa mieltä kuin Lehokas. — Toivoi että järjestöjen taholta, mikäli niitä koskee, noudatettaisiin sitä „perustuslakia“, johon Turkia puolustaissaan vetoaa.

E. Murto: Yhtenä syynä siihen että tätä kokousta ei tarpeeksi ole valmisteltu, on sopimaton kokousaika. Valmistelu-aika on sattunut kesään, jolloin osastot eivät toimi juuri mitään. Olisi muutettava kokous kesäksi, jolloin talvella olisi aikaa valmistella.

M. Turkia totesi Hämäläisen lausunnon johdosta, että kunnalliskomitean mietintö jätettiin puoluetoimikunnalle 2 viikkoa myöhemmin kun järjestyssäännöt määräävät.

H. Hurmevaara: Kaikki alustukset eivät tulleet edes lehtiin aikoihin. Ehdotan, että puoluekokouksien pöytäkirja lähetettäisiin kaikille järjestöille ilmaiseksi.

M. Turkia vastasi, että lehdistä alustukset myöhästyivät 2 päivää sen vuoksi, että puoluetoimikunta tahtoi antaa lausuntonsa kaikista puoluekokoukselle esitetyistä asioista.

J. Kujala kannatti Hurmevaaran ehdotusta puoluekokouksen pöytäkirjan ilmaiseksi lähettämistä järjestöille.

E. Huttunen kannatti Penttistä siinä, että kysymys lähetetään valiokuntaan. Samalla voitaisiin tuumata sellaista muutosta järjestyssääntöihin, että esitysvihko tulisi ajoissa.

Penttisen nostama kysymys päätettiin lähettää sääntövaliokuntaan.

Puheoikeudet

Toveri Maija Letonmäki oli pyytänyt puheoikeutta ihanneliittokysymyksessä. Valitusvaliokunta ehdotti pyynnön hylättäväksi.

O. Tokoi ehdotti pyyntöön suostuttavaksi.

M. Turkia kannatti edellistä.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin 33 äänellä 32 vastaan, jotka sai Tokoin ehdotus.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Ensin suoritettiin *yleiskeskustelu*, jossa lausuttiin:

K. Manner: Alustajan ominaisuudessa, johon minä tässä olen joutunut, ei minulla ole paljon sanottavaa. Eduskuntaryhmän arvostelussa tahtoisin ensinnäkin otettavaksi huomioon, että eduskunnallinen toiminta on ennenkaikkeaa luokkataistelua, siellä saavutetut tulokset ovat luokkataistelun tuloksia. Jos sos.-dem. eduskuntaryhmä joskus on käyttänyt kaikki voimansa jonkun työväkeä hyödyttävän asian ajamiseksi, ja ellei se ole siinä onnistunut, niin syy ei silloin ole ryhmän, vaan voimasuhteitten, sillä eduskuntatoimintakin on voimasuhteisiin perustuvaa luokkataistelua. Mutta jos eduskuntaryhmä joskus on menetellyt työväen etujen vastaisesti, tai ymmärtämättömyydestä, niin silloin sitä tuomittakoon.

Toiseksi tahtoisin kiinnittää huomiota siihen, että ryhmä ei ole mikään valiojoukko, vaan se kuvastaa valitsijoitaan. Se ei ole mikään itsenäinen laitos, vaan velvollinen toimimaan puolueen ohjeiden mukaan. Mutta jos siellä joskus on esiintynyt porvarillista henkeä tai toimintahalua, niin johtuu se siitä, että ryhmä on kotoisin sellaisesta maaperästä. Jos se taas on seisonut järkähtämättömän luokkataistelun kannalla, johtuu sekin siitä, että se on kotoisin sellaisesta maaperästä.

Lopuksi: Kun te alatte meitä siimata, niin ruoskikaa lujasti. — Kiittää ei sosialisteilla ole tapana eikä ole tarviskaan. Mutta kun arvostelette ja haukutte, niin älkää heittäkö paljaalle haukkumiselle, vaan antaka meille neuvoja. Sanonette ehkä, ettei voi antaa kaikkiin asioihin neuvoja. Mutta sittenpä onkin valikoitava annettavat ohjeet, annettava selvät määräykset asioissa, joissa voidaan olla erimielisiä. Antakaa uudelle eduskuntaryhmälle ohjeita, jotka voivat sen työtä hyödyttää ja samalla koko köyhälistön liikettä.

A. Halonen tahtoi sanoa, että hurskasteleminen siitä, että puoluekokouksen olisi annettava neuvoja ja ohjeita on vähä liikaa. Kotkan puoluekokous teki päätöksen, että eduskunnassa ei saa puhemiesvaaleissa käyttää tyhjiä lippuja. Mutta ryhmässä on aina ollut eräs osa, joka ei ole suostunut noudattamaan Kotkan kokouksen tekemää ja Helsingin kokouksen uudistamaa päätöstä. Ja kun niin on tapahtunut, ei meillä ole mitään syytä ryhtyä antamaan uusia neuvoja, vaan koettaa keksiä keinoja, joilla voitaisiin saada ryhmä noudattamaan puoluekokouksen päätöksiä.

H. Hurmevaara lausui, että Halosen puhevuoro asiassa oli aivan aiheeton, koska ainoastaan osa on rikkonut puoluekokouksen päätöstä.

A. Halonen: Mutta se on ollut osa, joka menettelyllään on pakottanut eduskuntaryhmän kokonaisuudessaankin rikkomaan puoluekokouksen päätöksiä.

Puhemieskysymys.

M. Ampuja: Puhemieskysymys on muuan niitä kysymyksiä, joissa eduskuntaryhmä on saanut selvät ohjeet eikä ole niitä seurannut. Kun alettiin puhemiestä vakavasti valittavaksi tuumata, tuntui, varsinkin kun valitsijoitten kevyet syyt huomioon ottaa, että ollaan menossa luisuvalle

pinnalle. Ja kun puhemies sitten valittiin, vaikutti tämä tempu mitä suurimmassa määrässä käsitteitä sekoittavasti. Mutta kun sitten parin kolmen viikon kuluttua tuli esiin se mielipide, että puhemiehen valitseminen oli hyvä kyllä, mutta puhemiehenä olemisen mitä suurimmassa määrässä revisionistista, silloin meni sekasin tavallisen yksinkertaisen työmiehen pää.

Onneksi ei kumminkaan tämä kanta voittanut ja toinen narrimaisuus ei sentään saanut seuraajakseen toista.

Tämä politiikka, tämä on oikeata „politikoimispolitiikka“, sellaista emäviisasta peliä, jolla meinataan itse ryssäkin pettää. Kun tällainen menettely on omiaan hämmentämään työväenluokan iuokkatajuntaa, kun se mielestäni vahingoittaa luokkataistelua, on se ansainnut tämän kokouksen puolelta vakavan paheksimisen.

V. Kainlauri: Eduskuntaryhmässä sattuneisiin virtauksiin ei edelliset puoluekokoukset ole voineet antaa ohjeita. Huomautti Haloselle, että täysillä lipuilla ei aina ole edullista äänestää. Viime talvena niin tehtiin, mutta silloin saatiin oma puhemies valituksi. Tapahtuiko siinä virhe, sitä ei puhuja tahtonut sanoa. Mutta arveli, että ainoa tarkoitus mikä saavutettiin, oli, että estettiin uhassa ollut eduskunnan hajotus. Oli sitä mieltä, että jos vastaisuudessa tällaisia „väliasteita“ eduskunnassa sattuu, olisi nyt annettava siltä varalta selvät ohjeet.

O. Pensas: Eduskuntaryhmällä ei ole ollut syytä puhemiehen valitsemiseen. Eduskunnan pelastaminen ei puolustukseksi kelpaa. Puoluekokouksen olisi nyt annettava selvät ohjeet vastaisen varalle.

V. Lehokas arveli, ettei puoluekokous koskaan voi antaa kaikkia tapauksia varten tarkkoja ohjeita. Mutta jos kysymystä käsitellään ilman ennakkoluuloja, niin voidaan saada sentään kokolailla hyödyllisiä neuvoja.

Puhemieskysymys on sotkuinen. Siitä järjestöissä tehdyt päätökset ovat miltei kaikki erilaisia. Tämä kysymys tulee esille kaikkien valtiopäivien alussa. Viime vuonna, kun oli todennäköistä, että Svinhufvudin valinta aiheuttaisi eduskunnan hajoittamisen, Svinhufvud kun oli ilmoittanut, että hän puhuisi enemmän kuin laki nimenomaan kāskee, Valpas esitti tämän johdosta, ettei Svinhufvudin ilmoituksen johdosta olisi ryhdyttävä mihinkään toimenpiteeseen. Kuusinen taas arveli että nyt olisi valittava puhemies eduskunnan hajottamisen ehkäisemiseksi. Kolmas kanta taas oli, että oma puhemies olisi valittava joka tapauksessa. Helsingin kunnallisjärjestö myöhemmin asettui sille kannalle, että se ei hyväksynyt enempää Valppaan kuin Kuusisenkaan kantaa, mutta ei niitä vastustanutkaan. Se oli sellainen „molempi parempi“ kanta, eikä se tekijöitään kaunista. — Puhuja paheksui myöskin sitä, että puhemieskysymyksen yhteydessä on esiinnytty sopimattomasti, on sanottu puhemiehen valitsijoita revisionisteiksi y. m. Niin tehtiin m. m. „Työmiehen“ eräissä alakerroissa viime talvena. Siitä on ollut seurauksena, että nyt missä tahansa noitten alakertojen perusteella sanotaan niitä, jotka puhemiehen valintaan ottivat osaa, revisionisteiksi, mutta niitten joukossa totisesti oli vakavia marxilaisiakin. Puhuja oli muuten sitä mieltä että oman puhemiehen valitseminen ei aina ole revisionistista, vaikkakin hän itse oii sitä mieltä, että omaa puhemiestä ei olisi valittava. Päästäksemme nyt tällaisesta asemasta, olisi puoluekokouksessa tehtävä päätös siitä, valitseeko ryhmä oman puhemiehen vai eikö, jääkö hän paikalleen vai eroako, jotta näistä asioista ei aina olisi epäselvyyttä olemassa.

E. Tanskanen: Toverien Halosen ja Ampujan opetuksien ja Lehokkaan selityksen jälkeen en aijo opetuksia antaa. Karjalan puolen mielipiteitä vaan tuon esiin. Meillä ei kukaan pitänyt puhemieskysymystä

muuna kuin suojelustoimenpiteenä. Minä en pidä puhemiehen valitsemista tärkeänä periaatteellisena kysymyksenä, oksi sen leimaa tuo metelöivä suunta, jota luokkataistelun kannaksi täällä kutsutaan.

N. Valavaara vastaili Haloselle, ettei puoluekokous koskaan ole tehnyt sellaista päätöstä, että eduskunnassa ei saa tyhjiä lippuja käyttää. Kotkan ja Helsingin puoluekokousten pöytäkirjoissa ainoastaan lyhyesti todetaan, että tyhjiä lippujen käyttämisestä on muistutettu.

Puolueen keskuudessa on puhemieskysymykseen nähden olemassa useampia mielipiteitä. Toiset vaativat, että oma puhemies on aina valittava, toiset ettei koskaan. Puhuja puolestaan ehdotti, että puoluekokous päättäisi, ettei oman puhemiehen valitsemista ole tavoiteltava, vaan jos joku erityinen tapaus esiintyy, valittakoon se. Mutta heti kun se syy, joka puhemiehen valinnan on aiheuttanut, on poistunut, olisi puhemiehen erottava.

E. Huttunen ei pitänyt oman puhemiehen valitsemista revisionismin merkinä. Teki selkoa Saksan valtiopäivillä viime vuonna sattuneesta puhemiehen valitsemisesta, jolloin myöskin sosialisti varapuhemieheksi valittiin. Tämän johdosta puhuja vaan tahtoi todeta, että saksalainen sosialistinen teoretikko K. Kautsky ei leimannut ryhmän menettelyä revisionistiseksi.

Tämä sama kysymys tuli viime talvena esille meidän maamme eduskunnassa. Esiintyi tilaisuus, jollaiseen sosialidemokratinen eduskuntaryhmä ei ennen ollut joutunut. Puoluekokouksissa ei oltu annettu sellaisen tapauksen varalta selviä ohjeita, vaan oli Helsingin kokouksessa, ainoassa kohdin, joka tähän voi sopia, edellytetty eduskunnassa vähemmän ärsyttävää menettelyä.

Tämä käsitys ilmenee Helsingin kokouksen menettelytapavaliokunnan lausunnosta terottaessaan mieliin sitä seikkaa, ettei ole pyrittävä ärsyttävästi valtiollisissa kysymyksissä esiintymään. Tämän vuoksi koko maassa otettiin puhemiehen valitseminen hyväksyen vastaan. Oli olemassa toisiakin mielipiteitä, sellaisiakin mielipiteitä, että porvari olisi pantava puhemieheksi kaikesta puheuhkasta huolimatta. Sellainen kanta on mielestäni uhmamielisyyttä ja siis tavallaan Helsingin kokouksen päätösten vastainen ja olisi ryhmä tuollaiselle suunnalle antautuessaan asettanut eduskunnan vaaranalaiseksi.

Ryhmän keskuudessa lienee ollut kolmaskin mielipide, että olisi ollut puhemies valittava vain joksikin ajaksi. Tämä mielipide on jälkeen puhemiehen vaalin syntynyt eikä se kovin suurta kannattajajoukkoa saanut.

Puhujan mielestä ei oma puhemies tuota puolueelle mitään hyötyä, mutta ei tappiotakaan. Oli sitä mieltä, että olisi yleensä vältettävä oman puhemiehen valitsemista, ellei pakottavia syitä ole olemassa.

Vaalipiirinsä piirikokouksen evästämänä lausui valtiovarainvaliokunnan esiintymisen johdosta rautatienvirkamiesten palkankorotuksiin nähden, että eduskuntaryhmän pitäisi entistä tarkemmin valvoa valiokuntinsa jäsenten toimintaa.

Istunto lopetettiin tähän kello 6,15 i. p.

Kolmas kokouspäivä.

Tiistaina lokakuun 28 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Alkajaisiksi laulettiin „Vala“. Puhetta johti E. Viljanen.

Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi H. Hurme ja E. Tanskanen.

Puhe-oikeus.

Valitusvaliokunta ehdotti hylättäväksi Sulho Lepän puheoikeuspyynnön, koska hän ei ole ilmoittanut, missä asiassa hän aikoo puhua.

J. V. Hakkinen ehdotti myönnettäväksi puhe-oikeuden Lepälle maatyöväen järjestämiskysymyksessä.

N. Valavaara vastusti edellistä.

J. F. Kivikoski kannatti Hakkista.

Hakkisen ehdotus hyväksyttiin 39 äänellä 19 vastaan. Valitusvaliokunta ehdotti myös, että Kaarlo Vartevan puheoikeuspyyntö hylättäisiin, koska ei ole mainittu asiaa mistä puhevuoroa tahdotaan käyttää. Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyttiin valiokunnan ehdotus.

Eduskuntaryhmän arvostelu.

Jatkettiin eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittelyä *menettelytapakysymyksiä* koskevalta osalta.

A. Mäkelin yhtyi Huttusen ehdotukseen puhemieskysymyksestä.

J. Raitio yhtyi niihin puhujiin, jotka olivat ehdottaneet vastaisen toiminnan varalle eduskuntaryhmälle annettavaksi tarkat ohjeet. Piirikokousten antamia ohjeita on vaikea seurata, koska ne usein ovat aivan vastakkaisia.

Itse puhemieskysymykseen nähden oli puhuja sitä mieltä, että periaatteessa se olisi hyväksyttävä. Ryhmän viime talvisen menettelyn hyväksyn. Vastaisen varalle arveli, ettei ole syytä vaatia oman puhemiehen eroamista, ellei siihen ole aivan pakottavia syitä. Jos siis kerran puhemies milloin asetetaan, olisi hänen annettava toimia niin kauvan kun ei hänen toiminnallaan ole voittamattomia esteitä. Ehdotti lopuksi, että puoluekokous vastaisen varalle päättäisi lausua, että eduskuntaryhmä, milloin esiintyy samantapainen tilanne kuin viime talvena, omalla uhallaan saisi asettaa puhemiehen ja toimikoon hän sitten niinkauvan kuin voittamattomat esteet pakottavat eroamaan.

A. Gylling yhtyi Huttuseen.

P. Leppänen oli pyytänyt puhevuoroa, kun monet puhujat ovat väittäneet, että eduskunnan suojeleminen puhemiehen puheelta oli pääsyynä oman puhemiehen valitsemiseen. Oli ollut mukana ryhmän kokouksessa ja saanut sen käsityksen, että oli kysymyksessä se, miltä kaunalta oli otettava puhemiehen puhe, oliko se otettava eduskunnan vaiko puhemiehen puheena. Ryhmä oli sitä mieltä, että se oli eduskunnan puhe ja päätti ryhtyä toimenpiteisiin, jotta saataisiin puhemies puhumaan niinkuin eduskunta tahtoi. Ja kun mitään pätevää keinoa ei ollut käytettävä, päätettiin valita oma mies, joka puhuu sitä, mitä eduskunta tahtoo. Tämä puhemiehen pakottaminen eduskunnan tahtoon alistumaan oli mielestäni pääsyynä siihen, että oma mies valituksi tuli.

J. V. Hakkinen ilmoitti, että Porin „keisarikunnassa“ on hyväksytty ryhmän viimeinen menettely. Paheksui sitä, että tästä taas on tehty joku revisionistikysymys, vaikka asia on varsin vakava. Piirikokouksen päätöksen mukaan ehdotti, että hyväksyttäisiin lausunto, jonka mukaan oman puhemiehen valitsemista ei tunnustettaisi erittäin tärkeäksi puolueelle. mutta ettei sellaisen valitsemisesta myöskään ole vahinkoa.

Anton Huotari: On valitettavaa, että tästäkin kysymyksestä on tahdottu tehdä eräänlainen suuntakysymys. Täällä useat toverit ovat jo selittäneet, että tämä ei voi olla mikään suuntakysymys, vaan korkeintaan on tämä menettelytapakysymys, eikä semmoisenaankaan niitä tärkeitä. – Tässä puhemieskysymyksessä, niinkuin monissa muissakin kysymyksissä meidän puolueessa on ollut huomattavissa, että tahdotaan tehdä tällaisia suuntakysymyksiä pikkuasioista, etupäässä henkilökysymyksistä. Minä en näe mitään syytä siihen, että sosialidemokratit eivät voisi ottaa osaa puhemiesvaaliin. Minä olen edustanut eduskunnassa sellaista vaalipiiriä, jonka piirikokous on nimenomaan kieltänyt käyttämästä tyhjiä lippuja puhemiesvaalissa. Meidän käsityksemme mukaan tyhjä lippu ei ole sopiva eduskunnan puhemieheksi. Kun kerran joka tapauksessa eduskunnalla täytyy olla puhemies, niin on myöskin selvää, että siihen on joku henkilö valittava, joko porvari tai sosialisti. Jos tälle tyhjä-lippukannalle asetetaan, niin ei silti olla vaaliin vaikuttamatta. Tyhjillä lipuillakin vaikutetaan vaaliin välillisesti. Olen sitä mieltä, että tässä on vaan kysymyksessä eduskunnan käytännöllisten asiain johtaminen ja näinollen ei mikään estä meitä ottamasta osaa myös täysillä lipuilla puhemiesvaaliin. Ja tämä käsitys on mielestäni koko puolueemme eduskuntaryhmän keskuudessa ollut ratkaisevana. V. 1907, jolloin yksikamarinen eduskunta ensi kerran kokoontui, päätti ryhmä, että mitään periaatteellista syytä ei ole olemassa, joka kieltäisi ottamasta puhemiesvaaliin osaa. Silloin olivat yksinomaan käytännölliset syyt ratkaisevina siihen, ettei omaa ehdokasta asetettu. Kun kerran tälle periaatteelliselle kannalle asetuttiin, niin minä en näe mitään syytä on kieltäytyä ottamasta täysillä lipuilla osaa vaaliin. Minä en tahdo sanoa sitä, että meidän täytyisi pyrkiä hankkimaan itsellemme puhemiespaikkaa. Meillä ei ole siihen mitään syytä, eikä tavallisissa oloissa ole mitään pelkoa, että sos.-dem. vähemmistö saisi täyttää puhemiespaikan, sillä kyllä porvarillisilla puolueilla on niin paljon yhteistä keskenään, että he valitsevat oman miehensä puhemieheksi. He katsovat tämän kunnia-paikaksi ja tahtovat sen itselleen. Ainoastaan sattuma on tällä kertaa aiheuttanut, että meikäläinen puhemies tuli valituksi.

Se vähemmistö, joka tässä kysymyksessä esiintyi eduskuntaryhmäsämme, sekin on itse asiassa sillä samalla kannalla, että puhemiesvaaliin voidaan ottaa osaa. Hehän vaativat, että eduskunnan ensimmäisen varapuhemiehen vaaliin on otettava osaa. Täällä eilen illalla eräs puhuja sanoi, että luonnollisesti eduskunnan ensimmäisen varapuhemiehen paikka kuuluu meille ja sen vuoksi ei ole äänestettävä vakinaista puhemiestä. Tässä on minun mainittava, että monet ovat unohtaneet sen, että varapuhemieskin voi joutua naulaamaan kiinni työväelle epäedullisia päätöksiä eduskunnassa. Täällä jo joku viittasikin, että sama mahdollisuus on ensimmäisellä varapuhemiehellä kuin vakinaisella puhemiehelläkin joutua johtamaan eduskunnan istuntoa. Jos tällä syyllä vastustetaan puhemiesvaaliin osanottoa, niin ei sosialidemokrati voi mennä edes eduskuntaankaan. Meidän on nimittäin siellä jokaikisen allekirjoitettava jokainen eduskunnan päätös. Tämän katsantokannan mukaan siis, jos ollaan johdonmukaisia, ei kukaan voisi mennä eduskuntaan sen vuoksi, että

siellä täytyy allekirjoittaa kuinka kamalia päätöksiä tahansa (Hämäläinen: Ei kaikkia allekirjoiteta, anomukset vaan!). Täytyy kirjoittaa jokainen lakiehdotus. (Hämäläinen: Eipäs!) Valtiopäiväpäätös on allekirjoitettava ja siinä Hämäläinen niinkuin muutkin selittää, että me olemme tämän toimemme alottaneet kaikkein korkeimman siunausta anoen j. n. e. Näin ollen, jos me kerran asetumme edellämäinitulle kannalle, niin me emme käsittäkseni voisi mennä eduskuntaan.

Mutta minun mielestäni onkin puhemies vain eduskunnan käytännöllisten asiain järjestäjä. Hän ei persoonallisesti tee hyvää eikä pahaa. Sentähden ei ole syytä kieltäytyä vaalista. Samaa mieltä on paljon puolueessa. Ja sama katsantokanta on saksalaisilla sosialidemokrateillakin, vaikka Saksan sosialidemokratiassa vallitsee jyrkästi marxilainen suunta. Huttunen jo eilen mainitsi muutamista tapahtumista Saksan valtiopäivillä viime vuoden alkupuolella, jolloin sosialistit suoraan tarjosivat vaaliliittoa kansallisvapaamielisille ja olisivat suostuneet äänestämään kansallisvapaamielistä ruhtinasta eduskunnan puhemieheksi, jos vaan nämä olisivat antaneet vakuutuksen siitä, että he äänestävät sosialidemokratia ensimmäiseksi varapuhemieheksi. Sanottu kansallisvapaamielinen puolue on verrattavissa miltei meidän suomettarelaiseen puolueeseen ja olisi siis verrattain sama, jos me tarjoaisimme vaaliliittoa suomettarelaisille. Mainitulla puolueella on vapaamielisyyttä ainoastaan nimessä, muuten se on täysin vanhoillinen kopla. Mutta, kuten sanoin, kansallisvapaamieliset eivät suostuneet sosialidemokratisen ryhmän tarjoukseen ja niin nämä äänestivät Bebeliä puhemieheksi. Lisäksi on mainittava, että toveri Kautsky, joka tunnustetaan pätevimmäksi marxilaisuuden tuntijaksi, ei nähnyt tässä mitään moitittavaa. Näinollen me emme siis tästä millään tavalla saa syntymään suuntakysymystä.

Tähän verrattavissa on myös, että Ranskassa ja Yhdysvalloissa ottavat sosialistit osaa presidentin vaaliinkin. Se on paljon arveluttavampaa, sillä onhan siinä kysymys porvarien yhteiskunnan hallitusmiehestä. Mutta sitäkään ei ole paheksuttu.

Tämän kokouksen ei tulisi lausua paheksumista ryhmän menettelystä eikä velvoittaa ryhmää käyttämään vain tyhjiä lippuja. Kuten sanoin, minä en pidä tärkeänä, että me pyrimme anastamaan puhemiespaikkoja ja minä uskon, että me emme toista kertaa tule sitä enää saamaankaan. Mutta jos vastaisuudessakin tulisi esiintymään semmoinen tapaus kuin mistä nyt on kysymys, niin ei meidän tarvitse senkään uhalla olla sellaisia pelkureita, ettemme uskalla asettaa omaa miestämme ehdokkaaksi. Viime talvi osoitti, että ne käytännölliset vaikeudet, mitä eduskunnan töiden ohjaamisessa esiintyy, eivät ole voittamattomat. Mitä tulee kysymykseen kuinka kauvan meikäläisen puhemiehen on toimittava, niin olen sitä mieltä, että hän toimikoon niin kauvan kuin mitään voittamatonta periaatteellista estettä ei tule tielle. Ainoastaan siinä tapauksessa, että tulee joku periaatteellinen syy, kun puhemiehen tehtäväksi annetaan sellaisia töitä, joita hän sosialidemokratina ei voi suorittaa, silloin hänellä on velvollisuus erota.

Ryhmässä viime talvena Kuusinen selitti sen jälkeen, kun hän alkoi vaatia, että toveri Tokoin oli erottava, että monet sosialistit katsovat tätä puolueelle kunniapaikaksi ja että he voivat tulla väärinkäsityksiin puolueen voimista, voivat uskoa, että nyt se eduskunta jotakin ihmettä aikaansaa, tuottaa työväenluokalle parempia tuloksia, kun siellä on sosialisti puhemiehenä. Minä en tuollaisiin selityksiin usko, en usko sen hämmentävän käsityksiä työväenluokassa, sillä työväenluokka on meillä jo siksi valistu-

nutta, että se tietää, ettei puhemies voi mitään vaikuttaa, enemmistöhän eduskunnassa asiat ratkaisee. Näinollen minä en katso sen ollenkaan käsityksiä sekottavan ja joka sellaista uskottelee, hänellä ei ole parempia syitä esitettävänä.

Täällä on puhuttu myös niistä syistä minkä vuoksi viime kerralla eduskuntaryhmämme asetti oman puhemiehen. Toveri Leppäneu esitti puhevuorossaan erään syyn, joka oli hyvinkin vaikuttavana seikkana. Yksi syy oli se, jonka Leppänen mainitsi, jos kohta se ei ollut kaikille ratkaiseva. Toinen oli se, että sosialidemokratien ei ole käytettävä tyhjiä lippuja puhemiesvaalissa. Lisäksi oli jollekin ratkaisevana se, että eduskunta hajotettaisiin Svinhufvudin puheen vuoksi ja siitä voisi koitua työväenluokalle vahinkoa, kun jouduttaisiin kuluttavaan vaalitaisteluun ennen aikojaan. Kaikki nämä kolme seikkaa aiheuttivat sen, että tultiin tähän tulokseen. Minun nähdäkseni ei kuitenkaan kukaan alussa vaatinut puhemiehen eroamista valtaistuinsalissa pidettyjen avajaisten jälkeen, ei ainakaan yhdessäkään puhevuorossa sitä esitetty. Tämä johtui kai siitä, että kaikki olivat vakuutettuja, että porvarit sittekin lopullisessa äänestyksessä yhtyvät, eivätkä salli sosialistin tulla valituksi. Vasta sen jälkeen kun nekin, jotka olivat näin uskoneet, havaitsivat pettyneensä tässä uskossaan, vasta sen jälkeen syntyi tuo kahdenpäivänpuhemieskanta. Sen jälkeen esittivät muutamat toverit, etupäässä Kuusinen ja Manner, vakaumuksen, että puhemiehen olisi erottava. Mutta aikaisemmin ei mitään semmoista käsitystä ollut olemassa. Valavaara kyllä eilen täällä vakuutti sellaista, mutta minä uskallan epäillä tätä vakuutusta sen vuoksi, ettei niissä kokouksissa, joissa tätä asiaa käsiteltiin, kukaan lausunut mitään sellaista, ei julkisesti eikä yksityisesti. Tähän viittaa sekin seikka, että ne, jotka toimesta kieltäytyivät, tekivät sen toisilla syillä, sillä esim. Manner kieltäytyi terveydellisistä syistä. Oikein kirjallisesti jätti hän ilmoituksen, ettei hän voi terveydellisistä syistä puhemiehen tointa ottaa vastaan. Mutta jos on kysymys kahden päivän puhemiesyydestä, niin ei tällaisilla syillä toimesta kieltäännyttä, varsinkaan kun toveri Manner ei silloin ollut niin kuoleman sairas, ettei olisi voinut tätä kahta päivää olla puhemiehenä. Vakaumukseni mukaan tämä kanta siis syntyi vasta sen jälkeen, kun oma puhemies oli valittu. Minun mielestäni tämä kanta on kaikkein köykäsimpiä sen vuoksi, että jos tällä perusteella olisi puhemies valittu, niin tuskinpa löytyisi ryhmässämme sellaista henkilöä, joka rupeaisi tuollaiseksi grammofooniksi, jonka suun kautta lausutaan neljä tai viisi sanaa valtaistuinsalissa, vain sen vuoksi, että eduskunnan hajoitus vältettäisiin sillä kertaa. Jos kerran vaaliin otetaan osaa, niin silloin annettakoon miehemme olla siinä toimessa niin kauvan kuin mitään periaatteellista estettä ei tule. Se käsitys linee ollut ratkaisevana myöskin eduskuntaryhmässä siinä viimeisessä äänestyksessä, mikä tämän jutun johdosta sittemmin tapahtui. Hyvällä omallatunnolla voin sanoa, että ryhmän enemmistö on menettelyllään tahtonut palvella työväenluokan parasta, eikä mitään muuta.

A. Vatanen kertoi eri puolilla maata kyselleensä lukuisilta työläisiltä, mitä he arvelevat puhemiehen valinnasta. Näihin kysymyksiin ovat kaikki työläiset järjestänsä vastanneet, että eduskuntaryhmä menetteli aivan oikein.

Mutta asialla on toinenkin puoli. Porvarit olivat aina huutaneet, että sosialistien ryhmässä ei ole henkilöä, joka pystyy puhemieheksi. Suuriin joukkoihin oli istutettu tätä käsitystä. Mutta kun oma mies viime talven ajan toimi puheenjohtajana, ovat suuret joukot huomanneet, ettei sosialidemokratinen ryhmä olekaan niin köykäistä väkeä kuin on huudettu.

Tämä huomio ehdottomasti vakaannutti sängen paljon luottamusta sos.-dem. eduskuntaryhmään. Lisäksi on levitetty käsitystä, että jos sosialidemokrati valitaan eduskunnan puhemieheksi, ei sitä Venäjän virkavalta salli. Tämä pelotin on nyt myöskin poistunut. Puhuja ehdotti, että puoluekokous ryhmälle vastaisen varalle lausuisi, että jos puhemies omilla voimilla voidaan valita, niin valittakoon sosialisti aina eduskunnan puhemieheksi.

K. Suosalo arveli, että Mannerin ilmoitus siitä, että ryhmässä on ollut suuntariitoja on tosi, eikä luottanut Huotariin joka väitti, ettei mitään sellaista olisi ollut. Puhujan mielestä Vatasen lausunto joukkojen mielihyvistä oman puhemiehen valitsemisen johdosta, todistaa ainoastaan, että tietoisuus on verrattain vähäinen, kun vasta tällaiset tilapäiset ilmiöt voivat joukkojen huomiota herättää. Tärkeätä, ja paljon tärkeämpää kuin oman puhemiehen valitseminen, olisi joukkojen kokoaminen yhteen ja puolueen voiman kasvattaminen niin suureksi, että eduskunnassa saadaan läpitse ne ehdotukset mitä sos. dem. eduskuntaryhmän taholta tehdään; siitä olisi työvälle paljon hyötyä. Puhemiehen valinnan kautta, joka sattumalta voi tapahtua, ei voida saada päätökseksi työvälän etujen mukaisia vaatimuksia.

F. Rantanen piti oman puhemiehen valitsemista tällä kertaa tarkoituksenmukaisena. Ei kuitenkaan tahtonut, että ryhmälle olisi annettu erikoiset ja määrättyt ohjeet tässä kysymyksessä, vaan jätettäisiin ryhmälle vapaus menetellä kulloinkin olosuhteitten mukaan.

S. Kannisto lausui huomanneensa, että muutamat eduskuntaryhmän jäsenet näyttävät arvelevan, että n. s. valitsijat eivät puhemieskysymystä käsittäisi. Mutta tämä asia on puhdas menettelytapakysymys ja sellaisena sitä on käsiteltävä.

Itse asiaan nähden oli puhuja sitä mieltä, että ryhmän menettely oli oikein puhemiehen valitessaan, mutta ei enää silloin kuin ruvettiin ryhmässä tämän valinnan johdosta rettelöimään. Lopuksi sanoi puhuja yhtyvänsä pääasiassa Huttusen, Lehokkaan ja Huotarin lausuntoihin.

M. Paasivuori: Asiaa on jo selitetty niin monilta puolin ja niin monissa puhevuoroissa, että sen pitäisi olla niin selvä, ettei se enää selitystä kaipaisi. Niin selvä se ei kuitenkaan ole, sillä edellisissä puhevuoroissa ei ole selitetty miten asia todellisuudessa kehittyi ja miten oma puhemies asetettiin. Tätä puolta ovat kaikki tahtoneet väistää, on kierretty kuin kissa kuumaa puuroa, mutta minä aijon tässä suhteessa „tuoda salat julki“. En senvuoksi, että mitenkään tahtoisin vaikuttaa kokouksen päätökseen, vaan siksi, että kaikki olisivat selvillä asiasta.

Puhemieskysymyksessä oli sosialidemokratisessa eduskuntaryhmässämme eri kantoja. Ensin oli Valppaan kanta, jolla kannalla olimme myös minä ja Tokoi, nim. tyhjänlipunkanta, ettei äänestetä omaa puhemiestä, vaan noudatetaan vanhaa menettelytapaa, jonka Helsingin puoluekokous hyväksyi, eikä ollut nytkään mitään sellaisia seikkoja, jotka olisivat pakottaneet sosialidemokraatteja lähtemään „isänmaata pelastamaan“. Tällä kannalla, kuten sanoin, olivat Valpas, Tokoi ja minä. Sitten oli Kuusisen ja Mannerin kanta, että tällä kertaa asetetaan oma puhemies ja tähän kantaan yhtyi, vaikka toisista syistä, Huotari ja ne, jotka ovat hänen takanaan. Sitten oli vielä Kotosen kanta, että joka tapauksessa äänestetään Svinhufvudia puhemieheksi. Päätökseksi sitten tuli, kuten tiedätte, Mannerin ja Kuusisen kanta, että nyt tässä tilanteessa on asetettava oma puhemies ja sitä äänestettävä. Sitten tuli kysymykseen kuka asetetaan puhemiesehdokkaaksi ja ryhmässä saivat suurimman kannatuksen Kuusinen ja

Manner. Paikkaa tarjottiin myöskin Valppaalle, mutta hän sanoi, kuten Rantanen jo täällä on huomauttanut, että „syökää itse pannukakkunne, jonka olette valmistaneet, minä en siihen lusikkaani pistä“. Nyt tuli vielä ryhmän päätettäväksi, mitä puhemiehen tulee puhua ja Kuusinen oli sitä mieltä, että sosialidemokratisen puhemiehen on puhuttava ainoastaan, mitä sos.-dem. eduskuntaryhmä päättää. Mutta Valpas ja Kotonen olivat toista mieltä — Hannas ja Kaifas yhtyivät tässä — että puhemiehen puheen sisällön päättää eduskunta kokonaisuudessaan. Ja siinä oli sitten syy, miksi Kuusinen kieltäytyi. Miksei Rantanen tästä huomauttanut, miksei Huotari tästä sanonut? (Emmie muistaneet). Siinä oli se periaatteellinen syy, jonka johdosta Kuusinen kieltäytyi puhemieheksi rupeamasta, eikä Manner tahtonut olla Kuusista huonompi. (Manner: En suinkaan.) Kun siten ryhmän kannatuksen saaneet Kuusinen ja Manner kieltäytyivät, sai ryhmän valiokunta, jonka tehtävänä oli valmistaa asiaa, houkuteltua Tokoin ansaan, tehtiin hänestä se „isänmaan pelastaja“. (Ei houkuteltu.) Houkuteltiin, kyllä minä sen asian tiedän. Mutta kun Tokoita puhemieheksi pyydettiin, ei hänelle sanottu, että hänen on erotettava parin päivän kuluttua kun puhemiespuhe on pidetty ja eduskunnan hajottamisvaara estynyt. Ja siinä, ettei tätä sanottu aikanaan, vaan vasta viikon parin päästä tai en muista oliko kulunut jo kauvemmin, tehtiin virhe. Olin sitä mieltä, että Tokoin olisi ollut erottava, mutta kun hän ei, kuten olisin toivonut, itse sanonut, että olen tullut siihen käsitykseen, että minun nyt on puhemiespuheesta erottava, en voinut yhtyä niihin, jotka ehdottivat ryhmässä, että Tokoin olisi erottava. Se olisi ollut pakoittamista, enkä minä siihen voinut yhtyä kun kerran oli hänet toimeen omatta tahdottaan lykätty, ja kun ei ollut mitään sellaisia syitä, jotka eroamisen silloin olisivat tehneet välttämättömäksi. Sellaisella eroamisella ilman asiaa, sillä minun käsittääkseni olisi annettu vaan hyvä vaalivaltti porvareille, jotka olisivat voineet sen johdosta sanoa: katsokaa nyt, sellaisia ne ovat ne sosialistit, ei ne mihinkään pysty eikä kelpaa, heidän paraan miehensäkin, jonka asettivat puhemieheksi, täytyi kykenemättömyyden takia erota. Minusta ei sellaista saatu sallia. Ja kun tämä puhemieskysymys sitten oli esillä Helsingin kunnallisjärjestön kokouksessa, niin „siltasaarelaisten“, jotka ovat tunnetut marxilaisiksi, suuri enemmistö hyväksyi minun kantani, ettei puhemiesstä voitu pakoittaa eroamaan, kun ei kerran ollut mitään asiallista syytä.

Tässä ne kohdat kysymyksestä, joihin täällä ei oltu kajottu, mutta minä toin nyt „salat julki“.

K. Nordlund tahtoi esittää Vaasan läänin etel. vaalip. piirikokouksen käsityksen. Siellä oltiin sitä mieltä, että sosialidemokratien ei olisi omaa puhemiesä asetettava, mutta katsottiin aseman viime talvena olleen sellaisen, että oman puhemiehen valinta hyväksyttiin. — Puhuja tahtoi myöskin todeta, että puolueen tunnetut miehet, kuten Kuusinen y. m. katsoivat, että oma puhemies voidaan viime talvena valita, mutta myöhemmin tahtoivat ryhmän enemmistölle antaa revisionistisen leiman. Tämä menettely tuntui varsin omituiselta. Mainitsemassaan piirikokouksessa ei asiaa katsottu periaatteelliselta, vaan etujen kannalta ja oli puhuja edelleen sitä mieltä, että asiaa on siltä kannalta katsottava.

Ryhmän menettelyyn puhemiehen toimintaan nähden ei puhuja ollut tyytyväinen siinä suhteessa, että sitä ei oltu riittävästi arvosteltu. Vastaisen varalle olisi lausuttava, että ryhmä arvostelisi kaikkien jäsentensä toimintaa, olkootpa he missä asemassa tahansa.

Pidettiin välillä 15 minuutin kahviloma.

Puhevuorojen aika ennen asiassa esiintyneille puhujille rajoitettiin 5 minuutiksi.

S. Saarikivi tahtoi todeta, että ryhmän menettelystä puhemiehen valitessaan oli koitunut vahinkoa. Sos.-dem. ryhmän valitsijain joukossa on paljon henkilöitä, jotka ovat lähellä pikkuporvaristoa. Kun nämä näkivät, että puhemies menestyi hyvin toiminnassaan ja että porvarillisetkin antoivat tunnustuksensa, tehtiin tästä se johtopäätös, että Tokoi voidaan valita uudelleenkin puhemieheksi. Joka tapauksessa ovat käsitykset tässä asiassa erittäin sekaisin, sitä todistaa se tavaton kirjoitusten tulva, mitä kysymyksen johdosta on julaistu.

Yksinkertaisin menettelytapa puhemieskysymyksessä olisi, ettei sitä valittaisi. Eikä olisi nähtävästi ollut mitään tappiota siitä, ettei viime talvenakaan olisi puhemiestä valittu. Jos vaalit olisivat tulleet, olisi ne kyllä kestetty. Ehdotti lopuksi omana käsityksenään, että puhemiestä ei koskaan valittaisi. Tämä oli edustamansa piirikokouksen vähemmistön käsitys.

K. Hämäläinen: Mikä syy sai ryhmän enemmistön tällä kertaa menettelytapansa muuttamaan, on täällä ollut monelta puolelta pohdittavana. Melkoinen osa oli jo ennakolta oman puhemiesehdokkaan asettamisen kannalla. Mutta enemmistöksi tuli tämä ryhmä vasta Svinhufvuin tunnetun kirjeen johdosta. Ei pidetty tuota puhetta niin tärkeänä, että sen vuoksi kannattaisi panna vaaranalaiseksi eduskuntaa, sen olemassaoloa ja yleistä äänioikeutta.

Tämä kanta puhemiesvaaliin nähden ei muuten esiintynyt ryhmässä ensikertaa. Ryhmä oli jo useamman kerran asettunut tuollaista puhetta vastaan. Minun nähdäkseni Helsingin puoluekokous antoi hyväksymisensä tälle menettelylle. Svinhufvudin kanta, kun hän katsoi puhemiehen puheen omaksi puheekseen eikä eduskunnan puheeksi, minun nähdäkseni lisäksi aiheutti sen, että ryhmän jäsenten velvollisuus jo Helsingin kokouksen menettelytapapäätöksen johdosta oli koettaa estää puhemiehen tuollainen menettely tai ei ainakaan välillisestikään tukea sitä. Siis, kun ryhmän jäsenet asettuivat sille kannalle, että asetetaan oma puhemiesehdokas ja koetaan tämän kautta estää Svinhufvudin valituksi tuleminen, niin se johtui osittain siitä, että tuo puhe valtaistuinsalissa pidettiin niin vähämerkitsevänä, ettei sen takia kannattaisi panna vaaran alaiseksi eduskunnan koossapysymistä. Täällä kuitenkin on siitä huolimatta eräs puhuja sanonut, että on koitettu viekastella ja keinotella, jopa niin, että on tahdottu ryssäkin pettää. Se on sellaista puhetta, johon ei kannata vastata, se on sitä samaa virttä, jota Jonas Castrén ja muut porvarit ovat aikaisemmin vetäneet.

Useat puhujat ovat koettaneet tulkita Kuusisen ja eräiden toisten kantaa siitä, tahtoisivatko he asettaa oman puhemiehen ja tahtoisivatko he asettaa sen koko istuntokaudeksi, koska Kuusinen ja monet muut, jotka olivat äänestämässä oman ehdokkaan asettamisen puolesta, myöhemmin kannattivat ehdotusta, että oman puhemiehen olisi luovuttava. Kun katsotaan ryhmän pöytäkirjoista selostuksia ryhmässä esitetyistä puhevuoroista ja kun lukee niitä kirjoituksia, joissa Kuusinen „Työmiehessä“ selitti kantaansa, niin käy kaikesta selville, ettei ollut pyrkimyksenä Kuusisen ja toisten taholta oman puhemiehen saaminen. Mutta on myönnettävä, että kiireessä jäi harkitsematta se mahdollisuus, että jos oma puhemies tulee valituksi, miten menetellään silloin. Siihen seikkaan on täällä suuresti takerruttu.

Tahtoisin esittää muutamia otteita ryhmän niiden kokousten pöytäkirjoista, joissa keskusteltiin puhemiesasiasta. Ensi kerran asiaa käsiteltäessä, lausutaan pöytäkirjassa: Kuusinen huomautti, että „porvaria ei mitenkään voida mennä äänestämään, vaan on nyt asetettava oma ehdokas puhemie-

hen paikalle. Tällä tavoin pakoitetaan porvaristo yhtymään ja näyttämään mitä he oikeastaan ovat". Kuusinen näyttää olleen siinä käsityksessä, että me oman ehdokkaan asettamisella saavutettaisiin Svinhufvudin aikomuksen tyhjäksi tekeminen, mutta ei jouduttaisi siihen, että sosialisti tulisi valituksi. Toisessa puhevuorossaan Kuusinen lausui: „Tällä kertaa on muutettava entistä menettelytapaa, kun on tunnettu Svinhufvudin turmiollinen kanta puhekysymyksessä. On tehtävä mahdolliseksi hänen vaalinsa oman ehdokkaan asettamisen kautta. Jollemme tällä voisiakaan ehkäistä Svinhufvudin valituksitulemista, niin vapautamme itsemme Svinhufvudin puheen seurauksista“. Kolmannessa puhevuorossaan Kuusinen lausui: „Ero entisestä on siinä, että Svinhufvud on ennakolta ilmoittanut puhuvansa. Se on hänen puoleltaan oikein tehty. Mutta myötävaikuttamisella hänen vaaliinsa teemme itsemme osallisiksi hänen puheensa seurauksiin. Tyhjät liput eivät tällä kertaa ole käytännöllisiä.“

Niinkuin näkyy, käy näistä selville, että pääasiallinen syy siihen, että Kuusinen ja muut hänen kannallaan olleet kannattivat omaa puhemiestä, oli Svinhufvudin omavaltainen aikomus. Tahtoisin erikoisesti tämän yhteydessä viitata toveri Leppäsen lausuntoon, ettei yksinomaan ole ryhmäpäätökseen vaikuttanut puheen pitäminen valtaistuinsalissa, vaan se periaatteellinen käsitteiden eroavaisuus, että Svinhufvud yleensä käsitti valtaistuinsalissa pidettävän puheen puhemiehen puheeksi, mutta sosialidemokratit päinvastoin ovat aina olleet sillä kannalla, että puheesta ja sen sisällöstä on eduskunnan saatava päättää, ja puhemiehen puheen, jos sellainen pidetään, on oltava sellainen, minkä eduskunta hyväksyy ja määrää.

Lienee käynyt selville, että tämä osa ryhmän jäsenistä ei tahtonut omaa puhemiestä. Kun siis kuitenkin oman ehdokkaan asettamisesta oli seurauksena, että sosialisti tuli valituksi puhemieheksi, niin oli aivan johdonmukaista, että koska se syy, jonka vuoksi oma ehdokas asetettiin, oli poistunut, ennen pitkää ryhmässä otettiin keskusteltavaksi kysymys, että puhemiehen olisi jätettävä paikkansa, tarjottava eduskunnan porvarilliselle enemmistölle tilaisuus täyttää eduskunnan puhemiespaikka luottamustaan nauttivalla miehellä. Tähän ei ryhmän enemmistö suostunut, ja olen vakuutettu siitä, että ryhmän enemmistö näin menetellessään menetteli rehellisen vakaumuksensa mukaan.

Nyt on tällä kertaa tärkeätä koettaa löytää hyväksyttävä menettelytapa ohjeeksi vastaisuudessa sattuvissa samallaisissa tapauksissa. Siinä keskustelussa, joka täällä on käyty ja niissä puhevuoroissa, joissa on puolustettu ryhmän enemmistöä, ei ole tahdottu väittää, että omasta puhemiehestä olisi hyötyä köyhälistön asialle, sanoipa toveri Lehokas, että sellainen luulo, että oma puhemies hyödyttää köyhälistöä, on revisionismia, — harvinainen valonvälähdys Lehokkaan esittämäksi. — Mutta kun nyt kerran myönnetään ettei oman puhemiehen asettamisesta ja oman puhemiehen paikallaan pysymisestä ole minkäänlaista hyötyä, niin mitä järkeä on silloin siinä, että tahdotaan pysyttää sosialidemokraattia eduskunnan puhemiehen toimessa.

Mutta on sanottu toisaalta, ettei voida näyttää siitä olevan vahinkoaakaan, ja kun siitä ei ole puolueelle vahinkoa, niin on samantekevä miten tässä menetellään. Minä kuitenkin väitän, että siitä on vahinkoa. Asian sitä puolta on toveri Kuusinen selitellyt kuuluisaksi tulleissa „Työmies“-lehden alakerroissa. Tähän sanotaan, että se mitä Kuusinen on esittänyt, on vaan teoriaa. Minä tahtoisin huomauttaa tähän, että on olemassa sosialistisesta puhemiehestä myöskin kokemuksia, kielteisiä kokemuksia, jotka puhuvat sosialistisen puhemiehen asettamista vastaan. Kun minä huomautan

muutamista sellaisista, niin minä vielä tahtoisin uudistaa sen mitä jo alussa sanoin, etten minä puhu henkilöstä, vaan siitä, minkälaisiin mahdollisuuksiin kenen hyvänsä sosialistin, varsinkin sellaisen sosialistin, joka ei ole juristi, voidaan nähdä johtuvan puhemiehen paikalla. Kun valitaan sosialistinen puhemies eduskunnassa, jossa sosialistit ovat vähemmistönä, niin on tämä puhemies jo siinä suhteessa epäedullisessa asemassa että hänellä ei ole vierellään luotettavaa lakimiestä. Kun toveri Tokoi oli eduskunnan puhemiehenä, niin ei hänellä ollut vierellään sihteerinä lakimiestä, joka ajattelisi samalla tapaa kuin hän ja joka tahtois antaa puhemiehelle sellaisia lainopillisia ohjeita, joita seuraamalla puhemies osaisi välttää sellaiset teot, jotka eivät sovi hänelle sosialistisena puhemiehenä ja osaisi välttää joutumasta ansoihin, joita porvarillisten taholta asetetaan. Puhemiehen rinnalla istuu porvarillinen sihteeri. Tokoilla istui rinnallaan suomettarelainen sihteeri. Mutta kun porvari on puhemiehenä, on hänellä rinnallaan samoin ajatteleva sihteeri ja se on hänelle suurena tukena.

Viittaa tässä pariin seikkaan toveri Tokoin puhemiestoiminnassa. Yksi seikka on se kun Tokoi päästi eduskunnassa menemään läpi sellaisen porvarillisten tekemän eduskuntaesityksen, joka on sitte myöhemmin todettu jopa Suomen etevimpien lakimiesten taholta valtiopäiväjärjestyksen vastaiseksi. Tämä oli eräiden porvarillisten ryhmien tekemä eduskuntaesitys tilattomain asiassa, johon samalla kuului ehdotus Suomen Pankin voittovaroista myönnettävästä avustuksesta. Nämä asiat oli yhdistetty samaan eduskuntaesitykseen, oli ehdotettu että Suomen Pankin voittovaroista myönnettäisiin laina mahdollisesti perustettavalle osakeyhtiölle pienviljelystiloja varten ja tämä päätös tulisi alistaa hallitsijan vahvistettavaksi. Suomen Pankki on kuitenkin eduskunnan hoidossa oleva laitos ja sen voittovarojen jakamista koskevat päätökset eivät kaipa hallitsijan vahvistusta, niin jos asetetaan sille kannalle että tällaiset päätökset lähetetään hallitsijan vahvistettavaksi, niin silloin käydään luovuttamaan eduskunnan ennestäänkin vähäisiä oikeuksia pois. On selvää, eikä toveri Tokoi ole yksityisessä keskustelussa sitä kieltänytkään, että hänen puoleltaan oli virhe, kun hän päästi lävitse tuon esityksen eduskunnassa. (Se oli ryhmän syy myöskin). Se ei ole ryhmän syy, vaan sen estäminen olisi ollut etupäässä puhemiehen tehtävä sekä myöhemmin pankkivaliokunnan jäsenten tehtävä. Toisten valiokuntain jäsenet eivät voi niin tarkkaan syventyä kaikkiin asioihin, että voisivat aina huomata tuollaisia muutoseikkoja. En esitä tätä syytöksenä Tokoita vastaan, kuka tahansa olisi hänen paikallaan voinut tehdä samantaisia virheitä. Toinen paljon huomiota herättänyt juttu oli toveri Tokoin äänestyskielto tuulaakiasaissa. Siihen on jo täällä viitattu. Ei sellainenkaan teko ole hyödyksi puolueelle, ja tällaiset teot sosialistin tekeminä eduskunnassa tulevat olemaan haitaksi ryhmän työlle vastaisuudessa.

Toveri Huotari sanoi, että vasta silloin voisi sosialisti luopua puhemiestoimesta, jos häneltä vaaditaan sellaisia tekoja, joita hän sosialistina ei voi suorittaa. Jos ajatellaan tarkemmin, niin täytynee myöntää, että sosialistinen puhemies on jo joutunut tekemään sellaisia tekoja, joita hänen ei olisi sosialistina sopinut tehdä. (Huotari: Olisitte esittäneet ryhmässä, että ne ovat sellaisia asioita.) Olisitte esittäneet. Jos minä lähden puhumaan tästä asiasta, niin se saattaisi tulla Huotarille ja useille muille varsin epämieluisaksi. Kun me tämän puhemies Tokoin äänestämiskiellon esitimme ryhmässä siltä varalta, että ryhmä tekisi sellaisen päätöksen, että Tokoin ei olisi tullut mennä antamaan tällaista äänestyskieltoa eduskunnassa ainakaan ennenkuin hän olisi alistanut asian ryhmän harkittavaksi ja toiseksi, että ryhmä selittäisi ei voivansa pitää Tokoin perusteluja, joilla hän kieltäytyi

äänestytystä, pätevinä, otettiin tämä ehdotus enemmistön taholta vastaan mitä suurimmalla kiihkomielisyydellä ja lopputuloksena oli, ettei sellaista ehdotusta hyväksytty. Ryhmä päätti olla antamatta minkäänlaista lausuntoa tästä puhemiehen teosta. Milloin tahansa puhemiehen menettelystä nostettiin keskustelu ryhmässä, niin ei enemmistö koskaan osannut ottaa asiaa asialliselta kannalta, se synnytti aina suuren kiihkon. Kun nyt tällaisia tosiasioita asetetaan vastakkain sen tunnustuksen kanssa, ettei omasta puhemiehestä ole hyötyä, niin eiköhän vaaka kallistu sille puolelle, että meidän täytyy myöntää, ettei oman puhemiehen asettamisesta vähemmistönä ollessa ole hyötyä, vaan päinvastoin vahinkoa.

Toveri Huotari on täällä vedonnut ulkomaiden esimerkkiin. Hän sanoi miten Amerikassa ja Ranskassa sosialistit ottavat osaa presidentin vaaliin. Mutta siinähan ovat määräämässä aivan eri syyt, varsinkin mitä koskee presidentinvaalia Amerikassa, sillä siellä on kysymyksessä vaan tällä tavoin valistaa työväestöä. Kun sosialistit siellä käyvät vaalitaistelua, niin tietävät tietävät he, ettei heidän ehdokkaansa nykyoloissa tule valituksi, mutta he tahtovat täten valistaa köyhälistöjoukkoja, ja tuossa tarkoituksessaan he näyttävät onnistuneen. (Pitäisikö heidän luopua presidentin paikasta, jos voittaisivat?) Se voi tapahtua vasta niin monien aikojen kuluttua, että sosialisteilla on maassa enemmistö, ja jos sosialisteilla on eduskunnassakin enemmistö, niin asia on silloin aivan toinen.

Toveri Huttunen sanoi, ettei hän voi ymmärtää, millä tavalla sosialistinen puhemies voisi aiheuttaa sosialistien lähentymistä porvareihin. Minä huomautan, että jos nyt vakavasti ajateltaisiin pysyttää sosialisti eduskunnan puhemiehenä, niin hänellä täytyisi olla takanaan enemmistö eduskunnassa. Sehän johtuu jo kansanvaltaisuusperiaatteesta. Saadakseen enemmistön kannattamaan sosialistista puhemiestä, täytyisi tehdä jonkun porvarillisen ryhmän kanssa liitto. Tai ellei liittoa olisikaan erittäin tehty, täytyy silloin olla olemassa jonkunlainen sanaton sopimus. On selvää, että sosialistisen puhemiehen täytyy silloin luovia ja menetellä niin, että liitto, vaikkakin sanattomasti, voi säilyttää itsellään porvarillisten kannatusta. Nähtävästi toveri Tokoi onnistui porvarien taholta saamaan kannatusta juuri tuolla tavalla.

Kun minä olen näitä kielteisiä puolia esittänyt, niin en ole sitä tehnyt siinä tarkoituksessa, että tahtoisin jotain epäluottamuslausetta, vaan selittääkseni, mistä syystä minä puolustan sellaisen menettelytapapäätöksen tekemistä tässä kokouksessa, ettei sillä tuettaisi sosialistisen puhemiehen paikassaan pysymistä.

Jos se ryhmän enemmistön menettely, että asetettiin oma puhemiesehdokas, joka tuli valituksi, oli virhe, ja jos toiselta puolen oli virhe, että ryhmän enemmistö ei suostunut siihen, että puhemies olisi eronnut sen syyn poistuttua, joka hänen valitsemisensa aiheutti, niin on myönnettävä, että nämä molemmat päätökset johtuvat silloisesta vaikeasta tilanteesta, ja mitä tulee puhemiesehdokkaan asettamista koskevaan päätökseen myöskin siitä vähästä ajasta, jonka kuluessa päätös olisi tehtävä. (Huotari: Asiaa käsiteltiin kahdessa kokouksessa.) Kahdessa kokouksessa sitä käsiteltiin, ensin aamupäivällä ja sitte iltapäivällä, mutta tärkeistä menettelytapakysymyksistä päätettäessä tarvitaan aikaa; nyt oli sitä ainoastaan lyhyt hetki.

Minä tahtoisin suositella tälle kokoukselle vastaisuuteen nähden sen suuntaista päätöslauselmaa, minkä Uudenmaan läänin vaalipiirin piirikokous on hyväksynyt. (Luki asianomaisen lausunnon puheenalaisesta pöytäkirjasta.)

M. Paasivuori lausui, että Hämmäläisen puheesta voi edellyttää, että

eduskunnalla olisi oikeus käyttää Suomen Pankin voittovaroja mihin vaan. Eduskunta ei kuitenkaan voi niitä käyttää muihin tarkoituksiin kuin pankin tarpeisiin. Jos muualla aijotaan käyttää, pitää olla hallituksen esitys asiasta.

K. Manner huomautti ensin Halosen erään väitteen johdosta, ettei puoluekokous päätöksellä ole kieltänyt tyhjiä lippuja puhemiesvaaleissa käyttämästä, jommoista Halonen erehdyksessä väitti. Mitä itse tyhjiä lippujen käyttämiseen tulee, niin on sillä oikeutuksensa. Porvaripuolueet, jotka nykyistä yhteiskuntaa säilyttää tahtovina ovat pääasiassa samalla kannalla, muodostavat eduskunnan enemmistön. Kansanvaltaisuuden periaatteiden mukaan kuuluu enemmistölle puhemiespaikka. Sitä periaatetta voi sosialistinen vähemmistö noudattaa esim. äänestämällä tyhjillä lipuilla, jolloin se siis jättää porvarien vapaasti määrättäväksi paikan enemmistönsä miehellä. Nyt on kuitenkin pääasia se, että päätetään miten kysymyksessä on vastaisuudessa meneteltävä. Kannatti ed. Valavaaran esittämää ja samansuuntaista Uudenmaan l. sos.-dem. piirikokouksen hyväksymää kantaa kokouksessa tehtävän päätöksen pohjaksi. Ja yhtyi Härmäläisen puhevuoron pääkohdissaan, mitä tulee puhemiehen vaalia koskevaan kysymykseen. Puhemiehen puheen sisällöstä olisi myöskin ryhmälle annettava ohjeita. Ensiksikin olisi selitettävä, onko se puhemiehen pitämäksi määrätty puhe valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa puhemiehen vai eduskunnan puhe. Valtiopäiväjärjestys sanoo sitä eduskunnan puheeksi, jonka puhemies esittää. Sen tulee siis sisältää eduskunnan mielipiteen, eikä kenenkään yksityisen tai minkään vähemmistön mielipidettä. Tässä suhteessa tulisi ryhmälle antaa neuvo, että sen on vastustettava persoona- ja vähemmistöpolitiikkaa ja sen mukaisesti vaadittava, että sen puheen tulee sisältää eduskunnan mielipiteitä. Mitä sitten tulee, mitä siinä puheessa olisi sanottava, niin olisi yhdyttävä siihen käsitykseen, mikä on jo käytännössäkin ollut, että nim. eduskunnan puhemiehen olisi rajoitettava puheensa mahdollisimman lyhyeen, sanottava se, minkä valtiopäiväjärjestys nimenomaan säätelee, koska ei voi tulla riittävää ja perusteltua mielipiteiden vaihtoa hallituksen ja eduskunnan välillä tässä tilaisuudessa. Tämä juhlatilaisuus on sitäpaitsi oikeastaan tarpeeton koru koko eduskunnan työssä. Minä ehdottaisin arvoisan puoluekokouksen harkittavaksi, eikö olisi meidän puolesta ryhdyttävä toimenpiteeseen, että tuollainen tarpeeton tilaisuus jätettäisiin kokonaan pois. Se vaatisi tietysti valtiopäiväjärjestyksen muutoksen.

Mutta eikö olisi koetettava saada jotakin tilalle? Olisi pyrittävä meidänkin siihen, mikä on tapana parlamenttaarisissa maissa, että hallitus antaa eduskunnalle selonteon toiminnastaan, eikä ainoastaan siitä, mitä se on toimittanut eduskunnan koossaolon jälkeen, vaan tekee selkoa niistä aikeista, joita sillä on tulevaan toimintaansa nähden. Minusta olisi tällainen vaatimus esitettävä ja olisi keotettava sitä käytännössä toteuttaa, olisi vaadittava, että hallitus joka lainsäädäntökauden alusta tekisi tiliä toiminnastaan. Eduskunnalla olisi sitten velvollisuus määritellä, mitä se hallituksen antamasta selityksestä arvelee. Kun hallituksen edustaja joko jättää kirjallisen selostuksen tai suullisesti esittää, että näin ja näin olemme tehneet siinä ja siinä asiassa, silloin on eduskunnalla tilaisuus vastata siihen yksityiskohtaisesti ja lopuksi eduskunta voisi laatia vastauksen hallituksen puheeseen, jossa vastauksessa se lausuisi, miten se arvostelee hallituksen suunnitelmia ja sen töitä. Tällaisen vaatimuksen esittäminen puoluekokouksessa minusta voisi nyt käydä laatuun. Voidaan huomauttaa, että varsinkin kaksi viimeistä kohtaa, joihin olen kajonnut, ovat semmoisia,

että nykyoloissa ei niitä voida kuitenkaan toteuttaa. Se on kyllä totta, ettei nykyoloissa voine tulla kysymykseen valtiopäiväjärjestyksen muutos yleensä, varsinkaan eivät sellaiset vaatimukset, jotka tähtäävät perusteellisempien demokratisten uudistusten toimeenpanemiseen. Kun puoluekokous kerran on joutunut käsittelemään puhemieskysymystä ja kun sen on pakko tavalla tai toisella kosketella tätä valtaistuinpuhetta, ei mikään estä meitä esittämästä niitä ajatuksia, jotka tarkoittavat parannuksia kansanvaltaiseen suuntaan. Nämä ajatukset, joita täällä olen esittänyt, ovat jo perustelujen ja ponsien muodossa tulleet esille Uudenmaanläänin vaalipiirin piirikokouksen eräessä päätöksessä. Edustajat, jotka niin haluavat, voivat tutustua tähän niistä pöytäkirjoista, joita täällä lienee saatavilla.

Vielä pyydän huomauttaa, että tässä koskettelemillani asioilla on tärkeä merkitys. Tämä puhemies- ja puhekysymys on sangen tähdellinen asia. Aina kun se on tullut esille, on se alusta saakka ryhmän keskuudessa herättänyt kinaa ja väittelyä. Jos puoluekokous tässä suhteessa voisi antaa ryhmälle hyviä neuvoja, niin minusta sitä ei pitäisi jättää tekemättä.

H. Hurmevaara yhtyi edelliseen puhujaan ja Hämäläiseen.

Hj. Jokela: Hämeenläänin etel. vaalipiirin edustajien puolesta ehdotan puoluekokoukselle samansuuntaista päätöslauselmaa kuin on hyväksynyt Uudenmaan sos.-dem. piirikokous. Sama ryhmä ehdottaa kiellettäväksi tyhjien lippujen käyttämisen. Kannatti Mannerin kahta puheensa lopussa tekemää ehdotusta.

Aamupäivänistunto päättyi kello 1 i. p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen.

Jatkettiin eduskuntaryhmän toimintakertomuksesta **puhemieskysymyksen** käsittelyä.

M. Turhia: Nousin tänne puhujalavalle toistaakseni sen tosiasian, joka täällä jo ennenkin on lausuttu, että eduskunnan puhemiesvaali ei ole mikään suuntakysymys, vaan vähäpätöinen menettelytapakysymys, niin vähäpätöinen, että saadakseen siitä suuren, on täytynyt ryhtyä aivan erikoisiin toimenpiteisiin. Kaikki ne kirjoitukset, joita tästä kysymyksestä on kirjoitettu ja joissa on koetettu osoittaa, että mielipiteiden eroavaisuudet tässä kysymyksessä johtuvat niistä eri suuntavirtauksista, joita on puolueemme keskuudessa, ovat kaikkea perää ja pohjaa vailla. Sen todistaa päivän selvästi jo sekin, että eri vaalipiirit eri vuosina tässä kysymyksessä ovat olleet eri kannalla. Yhtenä vuonna on hyväksytty porvarin äänestämisen, toisena vuonna taas on lausuttu eduskuntaryhmälle, että olisi koettava saada oma puhemies ja kolmantena vuonna jo taas on oltu puhtaitten lippujen kannalla. Näin on tapahtunut esimerkiksi Uudellamaalla. Eikä siellä sillävälillä taloudelliset suhteet ole muuttuneet niin paljon, että ne olisivat kasvattaneet toisen mielipiteen. Ja jos katselemme eri yksilöitä, huomaamme saman ilmiön.

Näiden eri menettelyjen kannalla olemisella on niin vähän väliä, kumpikaan ei ole erittäin vahingollinen eikä erittäin hyödyllinenkään,

niillä on niin vähän eroa, etteivät tavalliset ihmiset käsitä mitä eroa niillä on. Täytyy olla mies, joka kykenee halkomaan hiuksia ennenkuin huomaa näissä vahinkoa tai hyötyä.

Eduskuntaryhmä alussa oli vakiintuneesti sillä kannalla, että omaa miestä ei puhemieheksi aseteta ja vielä vakiintuneemmaksi tuli se kanta, että porvaria ei äänestetä. Vasta viime kerralla tuli omaksutuksi se oman puhemiehen asettaminen. On koetettu selittää, että tähän oli vaikuttavat syyt, että eduskunta oli vaarassa. Mutta tuo väite ei ole saanut virallista vahvistusta, sitä ei kukaan ole edes yrittänytkään todistaa. Eikä sitä voikaan todistaa, sillä se on vaan oletamus. Jos eduskunta on vaarassa, niin sitä ei pelasteta sillä, että asetetaan sosialidemokratinen puhemies, ei koskaan. Eduskunnan kohtalon määräävät voimasuhteet. Sanotaan, että jos ei olisi valittu omaa puhemiestä, olisi Svinhufvud puhunut sen hirveän puheen. Mutta olisiko hän sen tehnyt, sitä ei ole sanottu. Kerran ennenkin on Svinhufvud uhkaillut puhua oman mielipiteensä mukaan, mutta silloin me ja suomettarelaiset olimme vastaan ja Svinhufvud ei puhunut. Nytkin olisi voinut käydä samalla lailla. (Tokoi: Silloin ei Svinhufvud edeltäpäin tehnyt mitään kirjallista ilmoitusta, niinkuin nyt.) No jos hän nyt sitten olisi puhunut meikäläisten kiellosta huolimatta, niin olisiko eduskuntaa silti hajoitettu? Sitä ei ole todistettu. Olemme lukeneet sanomalehdistä, mihin toimenpiteisiin Seyn oli ryhtynyt tämän uhatun puheen johdosta. Olemme lukeneet, että Seyn oli hankkinut itselleen valtuuden, että jos Svinhufvud olisi puhunut, niin sitä puhetta ei olisi esitetty hallitsijalle. Täällä on sanottu, että ne, jotka asettuivat oman puhemiehen kannalle, eivät sillä tarkoittaneet muuta kuin pelottaa porvareita, pakoittaa ne yhtymään ja valitsemaan oma puhemiehensä. Jos osa oli sitä mieltä, on se mielipide tuominnut oman itsensä ja sellainen ei saa uudistua.

Tästä on kehittynyt laaja kysymys ja sen tähden, että eduskuntaryhmä ei ole noudattanut puoluekokouksen verrattain selviä ohjeita. Miksi lähteä tekemään pelastustyötä, joka ei mitään auta. Ja mitä olisi hävitty, jos uudet vaalit olisi toimitettu heinäkuussa eikä elokuussa niinkuin nyt? Ei mitään. Siinä olisi hävinnyt vaan Svinhufvudin puolue. Uskallan panna kahvit vetoa, että Svinhufvudin puolue, nuorsuomalaiset, olisivat hävinneet niin, etteivät ne toista kertaa olisi lähteneet urheilemaan. Eikö niin? (Päin vastoin.) Minun mielestäni, jos puoluekokous ei tässä kysymyksessä anna tinkimättömän selviä ohjeita, niin seuraavassa puoluekokouksessa saamme tästä samasta asiasta puhella kolme päivää. Eivät kelpaa sellaiset ohjeet kuin Uudenmaan piirikokouksen päätös, josta suuri filosofimme Rantanen sanoi, että ne sulkevat puhemieheltä oven, mutta viskaavat hänet akkunasta sisään. Panemme ohjeen, ettei saa missään tapauksessa valita omaa puhemiestä niin kauvan kuin eduskunnassa on porvarillinen enemmistö. Jos sellainen takaportti tehdään, että kun eduskunta joutuu vaaraan, niin ryhmä on oikeutettu valitsemaan puhemieheksi oman miehen, niin se voi herättää ryhmän jäsenissä keksimistaitoa etsimään syytä, milloin voitaisiin valita oma puhemies. En silti tahdo väittää, että esimerkiksi Huotari, joka on oman puhemiehen kannalla, lähtisi keksimään, mutta mahdollisesti jotkut muut. On tehtävä selvä kielteinen päätös, jonka työläiset ymmärtävät. Meidän päätöksemme tulee aina olla semmoisia, että työläiset sen ymmärtävät.

Ryhmälle olkoon ohjeena: Puheessaan ei puhemies saa asettua millekään muulle kannalle kuin sille, mitä valtiopäiväjärjestys nimenomaan määrää. Mitä taas tulee siihen, että koetettaisiin laajentaa eduskunnan

perustuslaissa määrättyjä oikeuksia ja kansanvaltaistuttaa seremonioita, niin ovat ne asioita, joista kyllä voidaan lausua toivomus, että eduskuntaryhmä niistä tekisi anomuksen. Anomuksen tekeminen ei tällä kertaa kuitenkaan ole niin kiireellinen. Nykyisin menevät ne kaikki paperikoriin. Eduskuntaryhmä voi kuitenkin harkita, onko tällaisen anomuksen tekemisellä agitaattorista merkitystä, muuta merkitystä sillä ei nykyisin ole. (Porvarien tähden). Emme niiden suita voi tukkia.

Kun laitamme eduskuntaryhmämme selvään kujaan, emme jätä mitään takaportteja, niin seuraavalla kerralla ei tästä asiasta ole mitään keskustelemista. Mutta jos takaportteja jätämme, niin piirikokouksilla riittää aina puhemiesjupakkaa keskusteltavaksi, samoin täällä, vaikka meillä olisi paljon tärkeämpiä kysymyksiä. Ajatellaan vaan verojenkieltokysymystä. Se meni valiokuntaan ilman ainoatakaan puhevuoroa ja se kysymys on monta kertaa tärkeämpi kuin tämä. Viime puoluekokouksessa käsiteltiin verojen kieltokysymyksestä vaan toinen puoli ja kysymys on niin suuri ja tärkeä, että ryhmä siinä välttämättömästi tarvitsisi ohjeita. Toivon, että valiokunta kiinnittäisi tähän verojenkieltokysymykseen huomionsa. Se kysymys sietäisi miettimistä, siihen kysymykseen sietäisi tämän kokouksen kohdistaa kaiken älynsä. Toistan vielä: se kysymys on monta kertaa tärkeämpi kuin tämä.

J. Vatanen hyväksyi puhemiehen valitsemisen ja vastaisuuden varalle kannatti sellaisen päätöksen tekemistä kuin Uudenmaan piirikokous oli ehdottanut.

V. Lehokas kysyi „ystävältään“ Hurmevaaralta, mistä hänen kiukkunsa puhujaa vastaan johtui. Huomautti tuntuneen siltä, kuin Hurmevaara puhuisi laina-ajatuksilla, kuten eräs puhuja Helsingin kokouksessa oli sanonut. *J. Vatasen* sanoi muuttaneen kantaansa tässä asiassa kolme kertaa kahdessa viikossa, joten hänen puheilleen ei voi antaa suurta merkitystä.

O. Tokoi: „Mullai ois tälle johtokunnalle, jottai sanottavvaa“. Pyydän selitellä vaan paria kohtaa, jotka valaisevat oman kantani asiassa, jonka mukaan olen menetellyt, ja jotka samalla voivat ohjata vastaista menettelyä oikeille teille. Minulla ei ole oikeutta käyttää otteita lausunnoista, joiden antajat eivät ole täällä, vielä vähemmän vetämään niistä johtopäätöksiä, jotka mahdollisesti olisivat vääriä. Me ihmiset olemme näet erehtyväisiä, ja jos asianomaiset eivät olisi tilaisuudessa mahdollisia erehdyksiä oikomaan, tekisin itseni syylliseksi väärien tietojen levittämiseen. Sikäli kuin mukanaolleen ja asioita seuranneena olen havainnut, loi Paasivuori oikean kuvan niistä olosuhteista ja niistä mielipiteistä, jotka ryhmässä silloin vallitsivat. Täällä on jo mainittu, että lähtökohtana tähän puhemieskysymykseen oli Svinhufvudin eduskuntaryhmällemme lähettämä kirje, jossa hän ilmoitti, että jos tulee puhemieheksi, puhuu valtaistuinsalissa sen, mitä parhaimmaksi katsoo. Täällä kyllä Turkia on väittänyt, ettei ole mitään todisteita, että Svinhufvud niin olisi valtaistuinsalissa menetellyt ja todistanut sitä sillä, että hän kerran ennenkin aikoi pitää oman puheensa, mutta luopui siitä meikäläisten ja suomettarelaisten eriävän mielipiteen takia. Mutta nyt on asia niin, ettei Svinhufvud ole koskaan ennen tällaista sitovasti ilmoittanut kuin nyt ja kun mies kerran kirjallisesti jotain ilmoittaa, niin täytyy kai siihen uskoa. Sitten väitti Turkia vielä, ettei siitäkään, että eduskunta, jos Svinhufvud olisi tuon puheen pitänyt, olisi hajoitettu, ole mitään todisteita. Mutta niitä on. V. 1909 hajoitettiin eduskunta siitä syystä ja siihen aikaan julistettiin asetuskokoelmasa, tosin laittomasti, määräys siitä, että eduskunnan puhemiehen on valtaistuinsalissa rajoituttava lausumaan vaan lyhyesti se, mitä Valtiopäivä-

järjestys määrää. Ja sen jälkeen kaikkien valtiopäivien alussa siitä vielä puhemiehelle erittäin ilmoitettu, joten siis tieto eduskunnan hajoittamisesta, jos puhemies puhuisi, oli aivan varma.

Sosialidemokratiselle ryhmälle ei suinkaan ole yhdentekevää, hajotetaanko eduskunta vaiko ei. Sosialidemokratisen ryhmän asiana on mielestäni koettaa turvata eduskunnan olemassaolo niillä mahdollisilla keinoilla, jotka eivät ole ristiriidassa sosialidemokratian periaatteen kanssa. Oman puhemiehen valitseminen ei myöskään ole mikään periaatteellinen kysymys, vaikka sitä siksi on tahdottu vääntää, vaan menettelytapakysymys. Eikä tietääkseni missään ole tehty täysin sitovia päätöksiä, että oman puhemiehen valitseminen olisi sosialistisia periaatteita vastaan. Se on menettelytapakysymys ja sellaisena se meillä on omaksuttu. Samalla tietääkseni myös suurimmassa osassa puoluetta oli vallalla se käsitys, että oman puhemiespaikan saavuttaminen ei ole erikoisesti tavoiteltava ja minä olen yksi niitä, joka olen omaksunut sen kannan, että meidän ei ole pyrittävä asettamaan omaa miestä puhemiehen paikalle. Mutta kun syntyi se tilanne, missä silloin oltiin, niin heräsi kysymys, oliko tilanne todellakin semmoinen, oliko eduskunnan hajoittamisen vaara niin suuri ja siitä johtuvat seuraukset sellaiset, että sosialidemokratien tällä kertaa oli asetettava oma puhemiesehdokka. Toiset käsittivät, että tilanne oli semmoinen, että tähän toimenpiteeseen on ryhdyttävä. Toiset niiden mukana m. m. Matti Paasivuori ja minä, olimme sitä mieltä, että tämä tilanne ei ole vielä sellainen, vaan niinkuin minä jo ryhmässä mainitsin, meidän aikaavoittaen arvatenkin käy sangen vaikeaksi tällaisella menettelyllä poistaa sitä vaaraa, mistä nyt oli kysymys. Erinäiset ryhmän jäsenet tulivat oman puhemiehen asettamista koskevaan päätökseen erilaisilla syillä. Mutta se oli kuitenkin ryhmän enemmistön päätös.

Sitten tuli tietysti kysymys puhemiesehdokkaasta ja olisi ollut luonnollista, että juuri ne henkilöt, jotka vaikuttivat siihen, että päätös tuli tällainen, olisivat lähteneet tätä päätöstä toteuttamaan. Helsingin kokouksen päätösten mukaan on ryhmän vähemmistön alistuttava enemmistön mielipiteeseen, ja minä olen yksi niitä, joka olen kaikin voimin koettanut saada ryhmän päätökset käytäntöön, ajanut sitä kantaa, etteivät ne ole tuollaisia tyhjiä sanoja, vaan niitä on noudatettava sikäli kuin ne eivät sodi periaatteita vastaan, olkoot ne sitten yksityiskohdissa oikeita tai väärinä. Minä pyydän huomauttaa, että paremmat miehet kuin minä ovat omaksuneet tämän saman käsityskannan. On mainittu kuinka toveri Liebkecht Saksassa oli sanonut erään päätöksen johdosta niille, jotka tämän päätöksen tekivät: Kyllä te olette aaseja, mutta minä alistun. Minä myöskin tässä kysymyksessä alistuin. Sitten vasta tuli esille puhemiehen puhe. Tätä samaa asiaa on käsitelty ryhmässä aikaisemmin ja siinä on pääasiassa esiintynyt kaksi kantaa. Täällä on mainittu, että toveri Kuusisen kanta oli se, että, jos sosialisti tulee valituksi, on hänen puhuttava se, mitä hän itse sosialidemokratina ajattelee ja minkä ryhmä hyväksyy ja määrää. Minä sangen vastahakoisesti menen väittämään, onko tämä käsitys hänen kannastaan oikea, mutta täällä ovat jo monet selittäneet samoin ja minä luulen, ettei se ainakaan ole kaukana oikeasta. Mutta minä olin yksi niistä, joka omasin sen käsityksen minkä valtiopäiväjärjestys selvästi sanoo, että se on eduskunnan puhe eikä puhemiehen puhe, se ei ole edes eduskunnan vähemmistön puhe, vaan se on eduskunnan, ja tämä tuli ryhmän käsitykseksi. Toveri Manner, sikäli kuin tiedän, omaksui saman kannan ja se hänen puhevuorostaan kävi ilmi. Toveri Manner, jonka ryhmä hyväksyi puhemiesehdokkaaksi, kieltäytyi tervey-

dellisistä syistä. Nyt tuli ryhmä siihen asemaan, että olisi vaikea löytää sellaista, joka lähti edes koettamaan toteuttaa tuota ryhmän päätöstä. Tilanne oli epäilemättä hyvin kiusallinen. Tiedetään, miten vaikea puhemiehen asema on kun hänen täytyy nopeasti käsitellä toinen toistaan seuraavia tapauksia, määrätä niiden suhteen kantansa, eikä hänellä ole aina tilaisuutta tiedustella ryhmän mielipidettä. Hänen täytyy monesti muodostaa itsenäisesti kantansa ja siinä on se vaara tarjolla, että hän jää yksinään. Se vaara on sangen suuri, että saa ei ainoastaan porvarit niskaansa, vaan vielä oman ryhmän niskaansa ja vähitellen joutuu epäilyksen alaiseksi ja tulee pois potkituksi koko puolueesta ja toverien piiristä. (Naurua.) Kaiken tuon tiesin ja tietäen sen erittäin vaikean ja kiusallisen aseman, mihin siinä ehdottomasti joutuu, asetuin sittenkin ehdokkaaksi, kun ryhmän päätös oli kuitenkin niin sitova, että se olisi ollut ryhmän arvoa alentavaa, jos päätös olisi jäänyt toimeenpanematta. Ja sallikaa minun sanoa, minä koetin sen saada täytäntöön ja ryhdyin näyttelemään marttyyrin osaa. (Naurua.) Minä arvelin, että kun nyt kerran tähän on tultu, niin minä suostun ehdotettuun toimeen, mutta sillä nimenomaisella ehdolla, että saan erota, milloin katson sen tarpeelliseksi ja lisäksi vaikutti suostumiseeni se, että toveri Manner suostui lähtemään ensimmäiseksi varapuhemies-ehdokkaaksi, minulle „kärsimystoveriksi“, niinkuin Mannerin sanat kuuluivat. Kuitenkaan kärsimystoverini ei tullut valittua ja minä jäin yksin.

Eroamisesta ei ryhmässä ensi kerralla ollut puhetta, ainakaan en minä tietänyt siitä. Käsittääkseni oli suurella osalla ryhmän jäsenistä se käsitys vallalla, että se on vaan manööveritoimenpide, joka ei johda mihinkään tulokseen, vaan että porvarit yhtyvät. Minä kyllä suuresti epäilin tämän manööverin onnistumista, mutta olin sitä mieltä, että kun ryhmä kerran on päätöksen tehnyt, niin käyköön miten tahansa, ryhdyn toimeen. Se oli niinkuin olisin hypännyt semmoiseen kaivoon, josta ei tiedä, onko siinä pohjaa vai ei. (Naurua.) Hiukan sen jälkeen kun avajaisjuhllaisuudet oli toimitettu, sain kuulla, että ryhmän valmistusvaliokunnassa oli ollut puhetta eroamisestani. Kun minä yleensä olen pyrkinyt siihen, että olisin solidaarinen ryhmän kanssa kaikissa asioissa, niin tässäkin tahdoin antaa ryhmälle tilaisuuden päättää, miten minun oli meneteltävä ja lähetin ryhmälle tuon tunnetun kirjeeni, josta toimintakertomuksessa puhutaan. Minä pyydän lausua, että minä persoonallisesti olin kyllä sitä mieltä, että eroamista sillä hetkellä tuskin saattoi käsittää sen jälkeen, kun kerran valitseminen oli tapahtunut. Toinen seikka, mikä mielestäni puhui eroamista vastaan, oli se että oli tulossa Markoffin kirjelmä valtakunnanduuman jäsenten valitsemisesta, mikä kirjelmä oli sellainen, että puhemiehen täytyi kieltäytyä sitä esittämästä. Jos puhemies olisi nyt eronnut, ennenkuin tämä kirjelmä oli esitelty, niin silloin olisi helposti voitu sanoa, että kyllä ne ovat valmiit kaikkiin toimiin menemään, mutta kun tulee ahtaampi paikka, niin eipäs se sontiainen siellä pysynyt. Se olisi kieltämättä ollut hyvinkin vaikuttava ase meitä vastaan. Tämä sama näkökanta näkyi vaikuttaneen ryhmän sen osan mielipiteeseen, joka tahtoi, että puhemiehen olisi erottava, mutta vasta sen jälkeen kuin sanottu kirjelmä oli käsitelty. Mutta sen jälkeen tuli toinen kirjelmä, joka oli vielä pahempi, se koski Venäjän rikoslain ulottamista Suomeen. Tässä olisi myöskin voitu sanoa, että puhemies ei uskaltanut sitä olla esittämättä ja erosi sen vuoksi.

Kuten tunnettua ryhmä ei tällä kertaa päättänyt mitään, vaan jätti sen siksi kunnes mahdollisesti minä tai joku ryhmän jäsen ottaa asian

uudestaan esille. Tähän asia kuitenkin jäi ja minä koetin täyttää tehtäväni loppuun asti.

Niinkuin minä jo aikaisemmin ryhmälle sanoin, koetin täyttää sen tehtävän niin hyvin kuin voin, ei siltä kannalta katsottuna kuin porvarit sitä katsovat, vaan sosialidemokraattina.

Tässä yhteydessä toveri Hämäläinen esitti selostuksen Suomen Pankin voittovaroja koskevasta kysymyksestä. Minä heti tunnustan, etten aikanaan voinut siihen kiinnittää sitä huomiota kuin se olisi ansainnut. Mutta tälläkään hetkellä en näe, olisiko siinä voinut johtua toisenlaiseen menettelyyn. Paasivuori lausunnossaan jo oikaisi Hämäläisen tässä suhteessa esittämän käsityksen näiden varojen käyttämisoikeudesta. Kyllä se on niin, että eduskunnalla ei ole päättämisvaltaa pankin varoista muuten kuin mikäli niitä käytetään pankin omiin tarpeisiin. Kaikissa muissa tapauksissa on varojen käyttämisestä koskevasta eduskunnan päätöksestä tehtävä ilmoitus hallitsijalle. Oliko puheenaoleva tarkotus, mihin varoja ehdotettiin sellainen, että sitä voitiin katsoa ensinmainitulta kannalta, on tulkiintakysymys.

Mitä tulee tuulaakikysymykseen niin minun täytyy sanoa, että minä tutkin sitä asiaa eri puolilta ja monen harkinnan perästä tulin siihen käsitykseen, jonka mukaan menettelin. Tämän kysymyksen entinen käsittely, se historiallinen pohja, jolla koko kysymys lepää, osotti siihen suuntaan, minkä mukaan minä sitten määräsin menettelyni. — Kyllä minä sanon, ettei minulla niin paha vihamiestä ole, jonka toivoisin sosialidemokratina puhemieheksi asetettavaksi.

Kaikki seikat siis puhuvat sitä käsitystä vastaan, että ryhmä asettaa oman puhemiesehdokkaansa. Toinen on kysymys siitä, onko milloinkaan missään tapauksessa oma puhemies asetettava. Siitä saattaa olla eri mieliä. Minä myönnän, että saattaa olla tapauksia, jolloin se käy välttämättömäksi. Mutta niinkuin sanottu, olen edelleen sitä mieltä, että viimekertainen tapaus ei ollut sellainen. Minä olen vakuutettu siitä, että tulevan eduskunnan kokoontuessa ovat olosuhteet jokseenkin samat kuin viime kerralla; ulkonaiset, valtiolliset olot yhtävähän kuin sisäiset voimasuhteetkaan eivät tällä välin ole sanottavasti muuttuneet. Olen vakuutettu myöskin siitä, että Svinhufvud ja hänen kannallaan olevat perustuslailliset eivät ole kantaansa muuttaneet. Se olisi heille valtiollinen haaksirikko jos he peräytyisivät siltä kannalta, minkä he ovat viime valtiopäivillä ottaneet. Samalla kannalla kuin ennen, ovat myöskin suomettarelaiset. He eivät oikeastaan voi peräytyä. Nyt tulee kysymys, peräydymmekö me? Minä olisin sitä mieltä että emme ota ohjeeksi viimekertaista menettelytapaa tässä kysymyksessä.

E. Toivonen: Jokela on jo esittänyt Hämeenläänin etel. vaalipiirin edustajaryhmän enemmistön mielipiteen puhemieskysymyksessä. Vähemmistö tästä ryhmästä oli sillä kannalla, että jos kerran puhemies on valittu, on sen oltava paikallaan niin kauan, kun hän sosialidemokratina voi sillä paikalla istua. Muuten yhtyy vähemmistö Jokelaan.

K. Ahmala lausui, että on luonnotonta voimasuhteitten nykyisellään ollen valita sosialistinen puhemies. Ryhmän viime talvista menettelyä oli puhuja hämmästynyt, eikä hän myöhemminkään ollut tullut vakuutetuksi siitä, että olisi ollut syytä omaa puhemiestä valita.

O. Pensas selosti piirikokouksensa enemmistön tekemää päätöstä, ja oli piirikokous hyväksynyt ryhmän menettelyn ja sen että puhemies pysyi paikallaan loppuun asti. Vastaisuudessa olisi ryhmän toiminta saatava yhteisemmäksi.

Kaapo Murros oli samaa mieltä kuin Turkia, ettei puhemiesjupakka olisi niin suuren melun arvoinen kuin siitä on pidetty. Tokoi on tehnyt

kysymyksestä asiallisesti selkoa. Revisionismikysymys on tässä puhemieskysymyksessä esiintynyt sillä kuvaavalla tavalla, millä sitä tässä maassa on mielitty aina esittää. Oman puhemiehen asettamiskysymys johtui eduskunnan säilyttämispyrkimyksestä. Kun tästä kysymyksestä täällä tehdään päätöslauselma, olisi siinä määriteltävä kuinka pitkälle eduskuntaryhmän on yleensä mentävä eduskunnan säilyttämisen pyrkimyksessä. Ja juuri tässä kohdassa joudutaan siihen revisionismikysymykseen. Meillä on revisionismi- ja marxismikysymykset perustettu aivan toisiin tekijöihin kuin muualla maailmassa. Meillähän on tahdottu yleensä leimata ilman eroitusta revisionistiksi jokainen, joka pyrkii toisellaista menettelyä puoltamaan kuin mikä puolueella on käytännössä. Muistaakseni Huotari ja Saarinen nostivat ensin ryhmässä kysymyksen oman puhemiehen asettamisesta. Mutta se sai suurempaa kannatusta vasta sitten kuin Kuusinen ryhtyi sitä suurella ponella ajamaan. Kun Kuusinen myöhemmin ryhtyi vaatimaan oman puhemiehen erottamista, käytti hän samoja perusteita kuin ne, jotka alun pitäen oman puhemiehen valitsemista olivat vastustaneet. Puhemieskysymyksessä oli Kuusinen oman puhemiehen asettamisvaatimuksessaan täydellinen revisionisti. — Varsin seikkaperäisiä ohjeita tässä kysymyksessä ei voi antaa. Yleensä on oman puhemiehen asettamista vältettävä, mutta ei sen asettamista kokonaan kiellettävä. Voi sattua tilanteita, joissa oman puhemiehen asettaminen voi olla hyödyllistä. — Viime kerralla ei olisi ollut välttämätöntä asettaa puhemiestä. Jos porvarit olisivat antaneet Svinhufvudin puhua eduskunnan nurin, olisi se jäänyt heidän kontolleen. — Verotuskysymyksestä olisi annettava erityisen toimikunnan tehdä seikkaperäinen mietintö, jonka mukaisia muutoksia vaadittaisiin porvareita toteuttamaan. Myös Suomen pankin toimintaan olisi kiinnitettävä suurempaa huomiota. Finansssi-asiain tarkempaan tuntemiseen olisi pyrittävä, saamaan omia miehiä pankin hallintoon. Ja siihen olisi tilaisuus ryhtymällä yhteistoimintaan, n. s. konikauppaan, porvariensa kanssa. Puhujan mielestä ei tällaisessa tapauksessa „konikauppaan“ ryhtyminen ole vahingollista, vaan päinvastoin monessa suhteessa edullista. Siten voitaisiin kontrollerata miten Suomen pankki hoitaa maan talousasioita. Vaikka tätä esitystä ei nyt hyväksytä, niin tulee vielä aika, jolloin tämä menettely hyväksytään. — On muitakin tärkeitä kysymyksiä, joista kannattaisi keskustella paremmin kuin puhemiesjupakasta.

T. Typpö t-ki selvää siitä, miten puhemies menetteli eduskunnassa, kieltäytyessään laskemasta äänestyksen alaiseksi erästä eduskunnan laki- ja talousvaliokunnan sosialidemokratisten jäsenten ehdotusta. Hänen menettelynsä oli tässä aivan samanlainen kuin perustuslakivaliokunnan porvarillisten jäsenten. Ja kun sitten ryhmässä tahdottiin puhemiehen menettelyä arvostella, ei sitä sallittu. Sellaisesta menettelystä on puolueelle vahinkoa.

N. Valavaara: Huomautti Murrokselle, että jos siitä lähdetään, että kaikki puoluetoverien keskiset erimielisyydet lähtevät juonitteluhalusta, ollaan epäterveellä kannalla. Edelleen sai Murroksen puhevuorosta käsityksen, että sosialistien eduskuntaryhmä säilyttäisi eduskuntaa palkkansa vuoksi. Ja sellaisen käsityksen esittäminen on vähintään sopimatonta.

Kysymys lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kurinpitoasiat eduskuntaryhmässä.

E. Murto lausui, että ryhmä kurinpitoa koskevissa kysymyksissä on ollut liian välinpitämätön, kun sen keskuudessa on voinut olla henkilöitä, jotka eivät ole olleet edes puolueen jäseniä, puhumattakaan siitä, että

olisivat kuuluneet omaan ammattiliittoonsa. Tällainen menettely pitäisi loppua. Ryhmän olisi pidettävä huolta siitä, että kaikki sen jäsenet kuuluisivat puolueeseen ja ammattiliittonsa jäseniksi.

O. Tokoi vastasi Murrolle, että sellainen kurinpito on ryhmässä vaikeata, mutta järjestöjen tulisi pitää huolta siitä, että eduskuntaan ei lähetettäisi sellaisia henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen ja ammattijärjestöön.

A. Halonen yhtyi Tokoin lausuntoon.

E. Murto huomautti vielä, että edustajat, kun ne kerran valitaan, ovat toimessaan kolme vuotta. Eduskuntaan valittaessa voivat he kylläkin olla puolueen jäseniä, mutta myöhemmin jäävät pois. Tällaisissa tapauksissa olisi ryhmän huolehdittava siitä, ettei näin saisi tapahtua.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus lykättiin kokonaisuudessaan menettelytapavaliokuntaan.

Istunto päättyi kello 6,05 i. p.

Neljäs kokouspäivä.

Keskiviikkona lokakuun 29 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Alkajaisiksi laulettiin „Köyhälistön laulu“. Puhetta johti *M. Paasivuori*.
Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi *K. Hämäläinen* ja *E. Viljanen*.

Uusi edustaja.

H. Hurmeen sijaan oli Viipurin I. läntisen piirijärjestön edustajaksi saapunut *Herman Leinonen*, jonka valtakirjan tarkastajat olivat hyväksyneet.

Kunnallislakikysymys.

Esitettiin käsiteltäväksi puolueen kunnalliskomitean mietintö. (Katso esitys n:o 1.)

M. Turkia: Puolueneuvoston komitean perustelut ova tsellaiset, että ne kyllä voidaan esittää puoluekokoukselle, mutta ei eduskunnalle. Olisi toivonut, että komitea lakiehdotuksen perusteluineen olisi laatinut sellaiseksi, että sen olisi voinut korjauksitta eduskunnalle jättää.

Kun eduskunnan kunnallislakivaliokunnassa muutama vuosi sitten tätä asetusta käsiteltiin, vaativat sosialistit siellä, että kunnanvaltuustojen vaali toimitetaan joka vuosi. Porvarit sen kuitenkin asettivat tapahtuvaksi joka kolmas vuosi. On sen vuoksi omituista, että nyt on tähän puoluekokoukselle esitettyyn mietintöön tämä kohta otettu siten kuin porvarit ovat vaatineet. Muutenkin on alustus saksittu eduskunnan kunnallisvaliokunnan sosialistien vastalauseesta, eikä siitä saxeilla tietysti parempaa saanut. Mutta täytyy kuitenkin ihmetellä, miksi ei komitea ole ehdottanut mitään niistä asetuksista kumottavaksi, jotka rajoittavat kunnan valtaa.

K. Hämäläinen selitteli miten mietintö on syntynyt, sanoen jättävänsä *Turkian* vitsailut, joilla aina on oma tarkoituksensa, omaan arvoonsa. —

Komitea on tehnyt useampia muutoksia siihen sosialistien vastalauseeseen, josta Turkia sanoi mietinnön saksetuksi. Muutokset eivät ole ainoastaan muodollisia, vaan myöskin asiallisia. Ja ne on nyt katsottu välttämättömäksi.

Kansanäänestystä koskevaan kohtaan on komitea tehnyt laajennuksia. Tämän mukaan siis kaikki ne kunnanvaltuston tekemät päätökset, jotka herättävät tyytymättömyyttä kuntalaisissa, voidaan verrattain pienen kuntalaisryhmän vaatimuksesta saada kansanäänestyksen alaiseksi.

Mitä sitten tulee vaalien toimittamiseen, voidaan olla eri mieltä siitä, olisiko vaalit toimitettavat joka vuosi, vaiko joka kolmas vuosi. Mutta sanoi jättäneensä ehdotuksen vaalien toimittamisesta joka kolmas vuosi sentakia, että asia joutuisi perusteellisemmän keskustelun alaiseksi.

K. Suosalo: Vaasan pohj. vaalipiiri on pitänyt kysymystä niin tärkeänä, ettei sitä saa hätiköimällä pilata. Ehdotan, että kokous hyväksyy tämän mietinnön, mutta ei pane erikoista kiirettä sen läpiajamiselle, vaan että sen sijaan yritetään joukoille tämän kysymyksen tärkeyttä painostaa ja täten ne mukaan saada.

A. Lindblad yhtyi edelliseen.

M. Turkia huomautti, että hallitukselle on jätetty tilaisuus pannaan käytäntöön erinäisiä kuntain päätösvaltaan kuuluvia asioita. Komitean ehdotuksessa jää hallitukselle tilaisuus yhä lisätä niitä lukuisia julistuksiaan ja asetuksiaan, vaikka niitä jo ennestäänkin olisi ollut liikaa. Vastaili muutenkin Hämmäläiselle.

Paavo Leppänen: Ei missään tapauksessa tahtoisi jättää maistraatille tulkintavaraa kunnallislain eri kohtiin nähden. Samalla on outoa, että maistraatin jäsenet ehdotetaan valittavaksi koko ijakseen. Tämä on suorastaan kuningasmielistä ja tasavaltahan nyt kunnan kumminkin pitäisi olla.

K. Hämmäläinen vastasi Turkialle, että hallitukselle jää aina suurissa lakitekeleissä työtä käytäntöön soveltamisessa.

Kysymys lykättiin lakiasiainvaliokuntaan.

Ohjelman tarkistaminen.

Esitettiin käsiteltäväksi esitykset 4 ja 14.

J. E. Paronen: Viljelyspakko olisi uudelleen otettava puolueohjelmaan. Tämän lausuu evästyksenä komitealle, joka tarkastusta varten asetettanee.

A. Jytilä kannatti komitean asettamista, mutta komitean pitäisi saada sellaisen, että siltä tulisi myöskin jotakin valmista.

Hyväksyttiin puolueuuvoston ehdotus, että *puolueoimikunta ja -neuvosto oikeutetaan asettamaan yhden tai useampia komiteoita tutkimaan verotus- ja työväenvakuutusksymyksiä sekä valmistamaan niistä tarpeelliseksi havaittavia esityksiä eduskuntaa ja puolueohjelmaa varten.*

Puolueen valistustyön järjestäminen.

Käsiteltäväksi esitettiin esitykset 11, 12 ja 13.

J. A. Lehtosaari: Ehdotti asian lähetettäväksi keskustelutta valiokuntaan, joka eri ehdotuksista laatisi mietinnön puoluekokoukselle.

S. Saarikivi vastusti Lehtosaaren ehdotusta. Olisi valiokuntaa evästettävä.

K. Nordlund kannatti Saarikiven ehdotusta.

M. Turkia: Piiritoimikuntain lausunnot voidaan esittää muutamalla sanalla: 8 piiritoimikuntaa vastustaa, 6 puolustaa Mannerin ehdotusta ja näistä kuudesta on yksi sellainen, joka on asettunut omaa piirikokoustaansa vastaan.

V. Lehokas selitti, että hänen entisellä kannalla pysymisensä johtuu siitä, että luonto ja muut epätasaisuudet asettavat toiset piirit huonompaan asemaan kuin toiset. Puolueen taholta olisi siis koetettava tasata työskentelyvoimia siten, että kaikki piirit saisivat riittävästi.

Puhuja arveli lopuksi, että Mannerin ja hänen kannattajainsa ehdotus johtuu siitä, etteivät he tunne agitaattorin elämää. Luulevat sitä voivansa tehdä huvikseen. Puhujien hyväksi ei ole tehty paljon mitään; puolue-toimikunta on tosin vähän siinä toiminut ja hieman Uudenmaan piiritoimikuntakin. Mutta useimmissa paikoissa ovat puhujien olot aivan järjestämättä. Sen vuoksi on miltei selvää, että vaikka puolueen puhujatoimi lopetetaan, eivät piirit pysty saamaan kuitenkaan yhtä paljon valistustyötä aikaan. Vastusti kaikin puolin Mannerin ehdotusta. Lopuksi tiedusteli puhuja Mannerilta, onko hänen ehdotuksensa johtunut asiallisista syistä, vaiko siitä, että hän tahtois lopettaa puolue-toimikunnan puhujatoimet, saadaksesen niissä mahdollisesti olevat hänelle vastenmieliset henkilöt poistetuksi.

R. Penttinen pääasiassa kannatti Mannerin alustusta. Piti nykyistä järjestelmää perin vanhentuneena.

Välillä kahviloman pidettyä päätettiin että puhevuoroja tässä asiassa annetaan vain Mannerille ja Nordlundille, joilla on eri ehdotukset puollettavina. Sen jälkeen lykätään asia valiokuntaan. Tätä „sensuuripäätöstä“ vastaan ilmoitettiin seuraavat *vastalauseet*:

„Kun mielestäni kokous rajoitti puhevuorot liian aikaisin ja siten esti asian käsittelylle välttämättömiä eri mielipiteitä evästyskeskustelussa esille tulemasta, pyytää allekirjoittanut merkitä vastalauseensa päätöstä vastaan.

Santeri Saarikivi.

Edelläolevaan vastalauseeseen yhdymme.

Taneli Typpö. Kalle Hautala. Julius Nurminen. A. Turkia.
Eemeli Laiho. Kaarle Nordlund. A. Laakkonen. O. Pensas.“

Jatkettiin asian käsittelyä.

K. Manner lausui puolue-toimikunnan jäsenenä tullessaan siihen käsitukseen, ettei puolue-toimikunta eikä neuvosto voi yhtä hyvällä asiantuntemuksella kuin piiritoimikunnat järjestää valistustyötä eri piireissä. Sen voi parhaiten tehdä piiritoimikunnat. Puhujalla on ollut pari vuotta sellainen mielipide, että puolue-neuvoston tapa jakaa avustusta ei ole ollut oikea. Se sietää arvostelua. Näistä syistä on hän nyt esittämänsä ehdotuksen tehnyt, eikä persoonallisista vaikutteista, kuten Lehokas on arvellut.

Teki sitten selvää siitä, miten asiata on käsitelty Uudenmaan edustajaryhmän kokouksessa Helsingin puoluekokouksessa. Silloin oli kysymyksen herättänyt J. Vatanen ja oli Manner, sanotun edustajaryhmän pöytäkirjan mukaan, silloin kehittänyt Vatasen ajatusta. Piti Lehokkaan arvelua naurettavana.

Perustellessaan ehdotustaan oli puhuja sitä mieltä, että puolueen edun kannalta katsoen saavutetaan parempia tuloksia, jos valistustyö jätetään piirien ja kunnallisjärjestöjen huoleksi. Kun näille järjestöille annetaan enemmän varoja, voidaan maaseudun kaikissa kylissä toimeenpanna jat-

kuvaa ja tehokasta persoonallista agitatioonia. Sanoi lopuksi, ettei hänen ehdotuksensa sisällä mitään tarkkaa määrittelyä, mutta toivoi, että puoluekokous onnistuisi puolueettomasti asiaa käsitellen tekemään puolueelle edullisimman päätöksen puhujan ehdottaman periaatteen mukaan.

K. Nordlund: Edellisen puhujan esityksestä selvisi, miten tärkeä tämä kysymys on. Se on kysymys tuloksellisen valistustyön järjestämisestä ja olisi se sietänyt saada osakseen suuremman huomion.

Alustus, jota minä tässä puolustan, on yksinomaan luentotoiminnan järjestämistä silmälläpitäen laadittu. Varsinainen järjestämistyö voi kernaasti jäädä entiselleen. Näihin asti ne ovat olleet yksissä käsissä nämä järjestäjän ja luennoitsijain toimet. Ja siitä ovat ne molemmat kärsineet. Järjestämistyöhön pystymättömät luennoitsijat saavat täten johtaa organisaustyötä, johon eivät ollenkaan pysty ja kaikkein tavallisimmat agitaattorit ja järjestäjät saavat luennoida kaikista mahdollisista aineista, joita he eivät läheskään perinpohjin tunne. Luentotoiminta tästä kärsii. On saatava tottuneita, asiaansa perinpohjin perehtyneitä luennoitsijoita. Mutta tehdäkseen tällaisten erikoistuntijoitten käyttämisen mahdolliseksi, on eri piirien yhdyttävä yhteistoimintaan. Täten saataisiin kunnollisia, täysipainoisia luentoja, joilla on valistusarvonsa. Vaikkapa Vaasan kunnallistoimikunnan alustus hyväksyttäisiinkin, ei se estä hyväksymästä kumpaa tahansa näistä muista, asettua joko Mannerin tai Lehokkaan kannalle.

Kysymys lähetettiin valistusvaliokuntaan.

Puhe-oikeus

myönnettiin valitusvaliokunnan ehdotuksesta Lahden työväen kirjateollisuus-osakeyhtiön lähettämälle edustajalle J. Sillanpälle työväen kirjapainojen liiketoimintaa koskevassa kysymyksessä.

Puolueen aikakauslehtikysymys.

Esiettiin alustavaan käsittelyyn esitykset 2 ja 3 aikakauslehden perustamisesta puolueelle.

E. Huttunen tahtoi selvitetäväksi, ken tästä kysymyksestä on pätevin antamaan lausuntonsa. Puhujan mielestä helsinkiläiset toverit lähinnä tuntevat ne mahdollisuudet, mitä aikakauslehden julkaisemiselle on, koska lehti tulisi julaistavaksi Helsingissä. Puolueneuvoston kokoukselle esittämässään lausunnossa esittää Kuusinen, että lehti tuottaisi muutaman tuhat markkaa tappiota, että toimittaminen olisi heikkoa ja että lehti leviäisi vähän. Mutta on kuitenkin esitetty laskelmia, joiden mukaan lehti kannattaisi, vaikkakin puolue-toimikunnan asettaman komitean mukaan se tuottaisi tappiota. Olisi siis tarkastettava, missä on laskelmissa vika. Puhujan mielestä voidaan ensinnäkin ottaa huomioon, että puolueosastoja on noin puolitoistatuhatta. Jos edellytetään, että ainakin nämä järjestöt tilaisivat lehden, lisäksi monet puoluetoverit ja porvarillisetkin lukusalit tilaisivat, niin kohoaisi lehden tilaajamäärä koko joukon suuremmaksi kuin komitea on laskenut. Ehdotukseen, että aikakauslehden sijasta julastaisiin „Työmiehen“ alakerrassa sepustuskoelma, ei puhuja ollut tyytyväinen. Ehdotti Viipurin läänin läntisen vaalipiirin edustajaryhmän puolesta, että puolue vuoden 1915 alusta ryhtyisi julkaisemaan tieteellistä aikakauslehteä.

Ehdotetun kuvitetun kuukauslehden julkaisemista puhuja vastusti.

A. Lindblad oli sitä mieltä, että aikakauslehti olisi perustettava, jos se suinkin käy mahdolliseksi.

E. Murto oli odottanut, että tämän asian yhteydessä olisi keskusteltu kaunokirjallisen lehden puolueelle perustamisesta. Siitä lehdestä voisi sitten vähitellen kehittää tarkoitustaan vastaavan aikakauslehden, ellei jälkimäisen perustamista vielä katsottaisi mahdolliseksi.

T. Hiekkaranta yhtyi Huttusen ehdotukseen, arvellen myös puolestaan, että tilaajamäärä on asetettu liian alhaiseksi.

V. Lehokas: Aikakauslehden aikaansaaminen on kipeän tarpeen vaatima. Vaikka vanha, kuollut aikakauslehti toimitettiin niin paljon keveämmillä voimilla kuin nyt on käytettävänä, kuitenkin teki se paljon hyvää ja vieläkin siitä saa paljon tietoa. Pidän Kuusisen y. m. kustannuslaskelmia liian varovaisina. Ja vaikka olisivat oikeatkin, sopii valiokunnan ottaa harkitakseen, eikö tällaisen lehden perustaminen kannattaisi tappion uhallakin ja eikö sen tuottama hyöty noita kustannuksia vastaisi. Yhdyn Huttusen ehdotukseen.

K. Manner vastasi Huttuselle, ettei Kuusisella seputuskokoelman julkaisemisella Työmiehen nurkassa ole ollut tarkoitusta levittää „Työmiestä“ aikakauslehden kustannuksella. Itse asiaan nähden oli puhuja sitä mieltä, että sellaisen aikakauslehden perustaminen, joka jakaisi valistusta suurille työläisjoukoille, olisi kyllä tarpeen vaatima. Sen toimitus voitaisiin järjestää esim. siten että valittaisiin kaksi puoluesihteerä, joista toinen olisi organisaaja, toinen poliittinen sihteeri, joka myöskin toimittaisi aikakauslehteä. Lehdestä voisi siten koitua myöskin puolueen virallisen mielipiteen ilmaisija poliittillisissa asioissa. Tämän ehdotuksen, sanoi puhuja, on oikeastaan Valpas tehnyt, mutta kun se sopeutuu hänen omiinkin aikomuksiinsa, niin on tehnyt tämän ehdotuksen.

S. Rantanen kannatti puolueenvoston ehdotusta.

M. Ampujan mielestä ei puoluekokouksella ole mitään syytä mennä entisiä päätöksiään muuttamaan. Jos tuo Kuusisen kanta olisi aina ollut lehtiä perustettaessa määräävänä, ei meillä olisi ainoatakaan lehteä. Perustetaan me aikakauslehti ja tehdään siitä sellainen, minkälaiseksi sen parhaalla tahdollamme saada voimme.

F. Koskinen huomautti, että Uusi Yhteiskunta ei kuollut senvuoksi, ettei se olisi ollut hyvin toimitettu, vaan senvuoksi, ettei sitä tilattu. Vastusti lehden perustamista.

Kysymys lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Istunto loppui klo 1,05 i.p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti M. Paasivuori.

Muutos työjärjestykseen.

Järjestävälle valiokunnalle olivat Aatto Sirén ja J. A. Lehtosaari tehneet esityksen työjärjestykseen tehtävästä lisäyksestä, että väärin tiedonantojen oikaisemista sekä persoonallisten syytösten torjumista varten myönnettäisiin lyhyt puhevuoro sitä pyytävälle jälkeen puhevuorojen rajoituksenkin.

Järjestävä valiokunta puolsi ehdotusta. Hyväksyttiin.

Järjestösääntöihin ehdotetut muutokset.

Järjestösääntöjen muutoksia koskevat esitykset 35, 36, 37, 38, 39 ja 40 lähetettiin kaikki keskustelutta valiokuntaan.

Puolueopistoasiaa

koskeva esitys n:o 5 esitettiin käsiteltäväksi.

Julius Nurminen lausui, että puolueopistoasiassa olisi tehtävä enemmän puolueoimikuntaa velvoittava päätös siltä varalta, että puolueoimikunta mahdollisten vaikeuksien vuoksi aikoisi sen lopettaa. Piirinsä edustajien puolesta teki ehdotuksen, että päätettäisiin puolueopistoa pitää yllä ainakin joka toinen vuosi.

J. Vuoristo ja *K. Nordlund* kannattivat Nurmisen ehdotusta. Kysymys lykättiin valistusvaliokuntaan.

Erinäisiä valistusasioita.

Esitettiin käsiteltäväksi valistustoimintaan kohdistuvat esitykset 16, 17, 18, 19 ja 20.

H. Eskeli: Piirini ryhmä yhtyy puolueoimikunnan lausuntoon näissä asioissa. Mutta joululehtikysymyksessä oli sitä mieltä, että puolueen olisi oma joululehti perustettava ja sen voitot puolueen hyväksi käytettävä.

K. Nordlund ehdotti, että kukin ylempänä mainituista asioista käsiteltäisiin erikoiseen.

Tämä Nordlundin ehdotus hyväksyttiin.

Sunnuntaikouluasiassa

(esitys 16) hyväksyttiin puolueoimikunnan lausunto keskustelutta 47 äänellä 8 vastaan. Siis päätettiin, ettei puoluekokous tee tässä asiassa sitovaa päätöstä, vaan jättää sen vaalipiirijärjestöille.

Työväen kirjastojen kehittämisestä

(esitys 17) hyväksyttiin puolueoimikunnan hylkäävä lausunto 46 äänellä 3 vastaan.

Puolueen omaa joulujulkaisua

koskevassa esityksessä (esitys 18) hyväksyttiin puolueoimikunnan lausunto 30 äänellä 26 vastaan, jotka kannattivat valiokuntaan lähettämistä.

Sosialistisen kaunokirjallisuuden ja seuranäytelmien syntymisen edistämisestä

(esitys 19) hyväksyttiin puolueoimikunnan hylkäävä lausunto.

Laulukirjan kustantamisesta

(esitys 20) hyväksyttiin puolueoimikunnan hylkäävä ehdotus.

Tulo- ja menoarvion

käsittelyminen lykättiin 31 äänellä 28 vastaan siksi, kunnes valistusvaliokunta on antanut lausuntonsa puolueen puhujatoimen järjestämisestä.

Maatyöväen ammatillista järjestäytymistä

koskeva esitys (n:o 10) esitettiin käsiteltäväksi.

J. E. Nurmisen ehdotuksesta hyväksyttiin esitys keskustelutta. Täten kokous päätti,

että puoluekokous pitää luokkataistelun menestymiselle erittäin tärkeänä ammatillisen järjestymisen kaikilla aloilla ja siitä syystä yhtyy kannattamaan tehtyä ehdotusta maatyöväen ammatillisesta järjestäytymisestä;

tätä tarkoitusta edistääkseen velvoittaa kokous puolueeseen kuuluvia työväenyhdistyksiä ja muita alaisiaan osastoja sekä kunnallistoimikuntaa ottamaan maatyöväen ammatillisen järjestymisen keskustelunalaiseksi ja missä se suinkin on mahdollista, perustamaan maatyöväen ammattiosastoja sekä antamaan toimenpiteistään tiedon S. Ammattijärjestön toimikunnalle;

että kysymyksen lähempi kehittäminen ja järjestäminen annetaan S. Ammattijärjestön toimikunnan asiaksi.

Puolueen pää-äänenkannattajakysymys.

Esityksien 8 ja 9 johdosta lausuttiin:

E. Murto ehdotti, että asia lähetettäisiin keskustelutta valiokuntaan.

S. Saarikivi kannatti edellisen puhujan tekemää ehdotusta.

Kysymys lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Hylättyjä esityksiä.

Kohtuuttoman korkeiden vuokrien alentamisoikeuden myöntämistä vuokralautakunnille (esitys 21); koko maata käsittävän lainarahaston perustamista (esitys 27); koko maata käsittävän säästölaitoksen perustamista (esitys 28); kruununverojen suoritusta (esitys 30); puolueen jäsenkirjoja (esitys 32) ja kunnianloukkausjuttuja (esitys 33) koskevat esitykset hylättiin puolue toimikunnan ehdotusten mukaan.

Puoluelehdistöä koskevat asiat.

Esitettiin käsiteltäväksi esitykset 25 ja 26, joiden ohella annettiin tilaisuus myös puoluelehdistön yleiseen arvosteluun.

K. H. Wiik: Tein jo Kotkan puoluekokouksessa ehdotuksen, että puoluelehdet kiellettäisiin ottamasta humpuuki-ilmoituksia. Toin silloin jo esiin, miten tunnottomat keinottelijat näillä n. s. lääkkeillä keinottelevat yksinkertaiselta väeltä rahoja suunnattomia summia. Paitsi tätä ovat nuo lääkkeet usein vaarallisia, suorastaanpa myrkyllisiäkin. Nyt olen tehnyt paljon vaatimattomamman ehdotuksen, sen nimittäin, että puoluelehdet jos humpuukilääkeilmoituksia julkaisevat, julkaisevat samassa numerossa myöskin paljastuksen näistä lääkkeistä. Puolue toimikunta kuitenkin esittää hyljättäväksi esitykseni. Mutta toivon, että kokous, asian tärkeyden käsitellen, hyväksyisi esitykseni.

H. Leinonen arveli, että Wiik on ehdotuksessaan osunut harhaan. Vastusti ehdotusta puoluelehtien lopettamisesta. Ei ole vielä liian paljon puoluelehtiä.

O. Tokoi: Vaikka pitikin Wiikin tarkoitusta kiitettävänä, ei uskonut sen avulla suuria saatavan. Ne kuitenkin jollakin tavalla työntävät ilmoituksensa työväestön luettavaksi. Vasta kun valistus on työväestössä niin paljon alaa voittanut, ettei humpuukilääkkeillä mitään aikaan saada, loppuu niillä keinottelu. Esitti äänestettäväksi puolue toimikunnan ja Wiikin ehdotuksen välillä.

Kysymys lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Puolueen toimitsijat ja eduskuntatyö.

Esityksessä n:o 15 ehdotti Hämeenlinnan sos.-dem. kunnallisjärjestö, etteivät järjestöt saisi asettaa esteitä puolueen toimitsijain eduskuntaan valitsemiselle. Puolue toimikunta oli ehdottanut esityksen hylättäväksi, koska tällaista asiaa on vaikea yleisellä puolue päätöksellä ratkaista.

Puolue toimikunnan ehdotus hyväksyttiin 63 äänellä 4 vastaan.

Ruotsinkielisten sos.-dem. eduskuntaehdokkaiden asettamista

koskeva esitys n:o 6 lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan.

Osanotto n. s. skandinavisiin kongresseihin.

Esitys n:o 7 osanotosta n. s. skandinavisiin kongresseihin lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Työväen henkivakuutusyhtiön perustaminen.

Oman henkivakuutusyhtiön perustamista koskeva kysymys (katso esitys n:o 29 ja toimintakertomuksen sivut 79–84) lähetettiin keskustelutta menettelytapavaliokuntaan, joka pyytäköön raha-asiallisesta puolesta raha-asiaivaliokunnan lausuntoa.

Alle 15 vuotta vanhojen lasten käyttäminen puoluelehtien myymiseen ja jakamiseen.

Käsiteltäväksi otettiin tov. Wiikin esitys n:o 24 alle 15-vuotisten lasten käyttämisestä sanomalehtien jakeluun.

M. Turkia selitti, että kaikki ne puoluelehtien kustannuslaitosten johtokunnat, joilta lausuntoja on saapunut, ovat vastustaneet Wiikin ehdotusta. Sen toteuttamisella asetettaisiin puoluelehdet erikoisasemaan. Ehdotus olisi toteutettava lainsäädännöllistä tietä, jotta se koskisi kaikkia maassamme ilmestyviä sanomalehtiä.

Puoluelehtien taholta on sitäpaitsi huomautettu, että jos Wiikin ehdotus toteutetaan, aiheuttaisi se lehtien jakamisen jättämisen urakoitsijoille, jotka voisivat käyttää ehkäpä vielä nuorempia lapsia kuin nyt puoluelehdet. Tämän vuoksi ovat puoluelehtien johtokunnat sitä mieltä, että esitys olisi hylättävä.

K. H. Wiik huomautti, että ellei asiasta tehdä puoluekokouksen päätöstä, ei siitä mitään tule. Mutta periaatteelliselta kannalta katsoen ei siitä voida olla muuta kuin yhtä mieltä.

Joka suurkaupungeissa on nähnyt lasten seisovan ja odottavan, huonoissa vaatteissa ja sateessa, tietää, että jotakin olisi tehtävä. Osoittaakseen, että ehdotus kyllä käy päinsä meilläkin, kertoi esimerkkejä ulkomailta, Ruotsista ja Saksasta, joissa ei lapsia lainkaan sanomalehtien myyjinä käytetä. Katsoi, ettei asia ole niin suuriarvoinen, että pitäisi odottaa lainsäädäntöä asiassa, jonka toteuttamisen vastustamisessa ei voida käyttää muita kuin keinotekoisia syitä.

E. Murto: Viikin ehdotus on tietenkin hyvässä tarkoituksessa lähtenyt ja periaatteessa sen kai kaikki hyväksyvät. Toinen asia on, onko se toteutettavissa. Ei puolestaan luullut yhtiöiden yksin voivan asiata auttaa. Vasta sitten, kun lainsäädäntö asiaan tarttuu, voidaan asiaan korjauksia saada. Koetettakoon asiata muuten auttaa, mutta älköön ryhdyttäkö pakko-päätöksien tekoon.

J. F. Kivikosken mielesä asia on kyllä järjestettävissä.

R. Penttinen: Vaikka me lopettaisimme lasten käytön lehtien myynnissä, niin ovat he pakotettuja myymään muita lehtiä tai tavaraa. Pysykäämme puolueohjelman kannalla ja koettakaamme saada aikaan parannusta eduskunnallista tietä.

O. Pensas puolusti Viikin esitystä.

V. Annala kertoi, että „Sosialistin“ johtokunnassa, johon hän kuuluu, oli asia perinpohjaisen käsittelyn alaisena. Mutta johtokunta tuli lopuksi siihen tulokseen, ettei Viikin ehdotusta voida toteuttaa.

T. Pietikäinen lausui toivomuksen, että lehtiyhtiöt, mikäli mahdollista, eivät käyttäisi lapsia. Silloin saataisiin hyvä agitatsioonikeino lapsia käyttäviä porvarilehtiä vastaan.

J. Kiviniemi kannatti Viikiä.

M. Turkia sanoi, ettei lasten työtä poisteta, jos tässä tehdään asiasta päätös. Ehdotti, että asia lähetettäisiin sanomalehtivaliokuntaan.

Lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Tulo- ja menoarvio.

O. Tokoi ehdotti tulo- ja menoarvion otettavaksi alustavasti käsiteltäväksi, vaikkapa aikaisemmin oli tehtykin lykkäyspäätös. Asialla on jo kiire. Tämä hyväksyttiin.

Tulo- ja menoarvion yhteydessä esitettiin myös erinäiset avustusanomukset nim. esitykset n:ot 41, 42, 43, 44, 45 ja 46.

R. Penttinen ehdotti vaalipiirinsä edustajaryhmän puolesta, että laadittu tulo- ja menoarvio hyväksyttäisiin sellaisenaan.

K. Manner: Kapitalistisen kehityksen jatkuessa käy luokkataistelu yhä räikeämmäksi. Sitä käydään kokonaisia työläisryhmiä vastaan. Luokka-oikeuksien toiminta työväenluokkaa ja sen yksilöitä vastaan käy yhä räikeämmäksi. Muistutti linnaan tuomituista tovereista. Puolueen kaunis tapa on ollut, että se turvaa vainonalaiseksi joutuneitten perheitä. Puolueemme hallusa on olemassa n. s. painokannerahasto, josta on avustuksia annettu. Mutta rahasto on pieni. Vähä yli 300 mk. on jälellä. Sanomalehtimiesliiton kokouksessa päätettiin tehdä ehdotus, että puolueen menoarvioon otettaisiin 1,000 mk. vuodessa ja siirrettäisiin painokannerahastoon. Paljon on kyllä menoja puolueella, mutta arveltiin, että puolueen olisi sentään avustettava niitä jäseniään, jotka työväen parasta tarkoittaen ovat joutuneet kärsimään.

Maria Laine: Puolueneuvoston naisliitolle ehdottama avustusmääräraha 1500 mk. on aivan riittämätön varsinkin kahtia jaettuna, s. o. naisten valistamiseen ja sunnuntaikoulutyötä varten. Toivon vakavasti, että puolue hyväksyisi naisliiton ehdotuksen, s. o. myöntäisi 1500 mk. naisten agitatioonin ja 1000 markkaa sunnuntaikoulutyöhön vuosittain. On huomattava, että sunnuntaikoulutyö on työtä, johon ei millään verotuksella rahoja saada ja kun kuitenkin sunnuntaikoulutyötä tehtävä on, on puolueen velvollisuus tukea tätä työtä.

K. Rovio puolusteli Nuorisoliiton avustusanomusta. Puolueelle ei suuria merkitse se 750 markan summa, jonka neuvosto pyydetyistä 2,000 markasta tinki, mutta nuorisotyölle tässä maassa se merkitsee paljon. Toivoi, että puoluekokous, huomioonottaen sen valtavan edistyksen, joka köyhälistön nuorison liikkeessä tässä maassa on ollut huomattavissa, ja oivaltaen sosialidemokratian nuorisotyön tärkeyden myöntää nuorisoliitolle pyytämänsä 2,000 markkaa. Terotti mieliin sos.-dem. nuorisoagitatsionin tärkeyttä porvarillisen nuorisokalastelun vastapainona ja sen välttämättömyyttä välinpitämättömän työläisnuorison keskuudessa ja piti mitä luonnollisimpana asiana, että puolue sille voimakkaan tukensa antaa.

Kysymys lykättiin raha-asiainvaliokuntaan.

Seuraavan päivän istunnot.

Seuraavana päivänä päätettiin olla pitämättä aamupäivän istuntoa, jotta valiokunnille jää aikaa työhön. Iltapäivän istunto alotetaan klo 2. Istunto loppui klo 6 i.p.

Viides kokouspäivä.

Torstaina lokakuun 30 päivänä.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti O. Tokoi. Aluksi laulettiin „Sä lippu puhdas, punainen“. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi K. Hämäläinen, Ida Kantanen, E. Viljanen ja K. H. Wiik.

Tervehdyssähkösanoman

oli kokoukselle lähettänyt Hyvinkään sos.-dem. nuoriso-osasto. Kirjeellisiä onnitteluja olivat lähettäneet toverit Hilja Pärssinen (runomuodossa), N. R. af Ursin ja O. Kolehmainen.

Työväen kirjapainojen liiketoiminta.

Otettiin käsiteltäväksi esitykset n:o 22 ja 23, jotka koskivat työväen kirjapainojen liiketoimintaa.

Yllämainittuja esityksiä vastaan oli puoluetoimikunta, työväen kirjapainojen johtokunnilta ja hallinnoilta hankkimiensa tietojen nojalla, laatinut laajan vastaselostuksen, jonka loppuosassa lausuttiin:

Puoluetoimikunta ei voi uskoa, että työväen kirjapainoille on nykyisissä oloissa, kapitalismin jaloissa, mahdollista toteuttaa sentapaista suunnitelmaa, kuin Kirjaltajaliiton hallinto tarkoittaa. Sosialidemokratisen työväen periaatteita vastaavalle kannalle tuskin voidaan korottaa työehtoja työväen kirjapainoissa nykyisissä oloissa. Mutta mahdollista täytyy olla pitää ne työolot sellaisessa järjestyksessä, etteivät ne yleensä missään suhteessa ole ainakaan huonommat kuin keskimäärin porvarillisten painojen olot samoilla paikkakunnilla samallaisissa töissä, ja vieläpä täytyy, sikäli kuin voimat ja varat sallivat, koettaa pitää ne yhdessä, jollei toisessa suhteessa parempinakin, niin että järjestyneet kirjaltajat ylipäänsä tuntevat mieluummin pysyvänsä työväen painoissa kuin porvarillisissa. Mutta tässä pyrkimyksessä tarvitsee myös kirjaltajain järjestöjen sovinnollisesti ja käytännöllisten olojen pohjalla avustaa työväenlehtien yhtiöitä ja osuuskuntia.

Ylläolevan perusteella Puoluetoimikunta ehdottaa päätettäväksi:

hyväksyen pääasiallisesti Puoluetoimikunnan lausunnossaan esittämän katsantokannan puoluekokous hylkää Suomen Kirjaltajaliiton Hallinnon tekemät ehdotukset työväen kirjapainojen liiketoimintakysymyksessä.

Puoluetoimikunnan lausunnon ponsi hyväksyttiin keskustelutta kokouksen päätökseksi.

Seuraavan puoluekokouksen aika ja paikka.

Seuraava puoluekokous päätettiin pitää *kahden vuoden kuluttua*.

Puoluekokouksen paikaksi ehdotettiin Vaasaa, Helsinkiä, Viipuria, Lahtea, Mikkeliä ja Lappeenrantaa. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin kokouspaikaksi *Vaasa*. Päätös tehtiin 43 äänellä 42 vastaan, jotka sai Helsinki.

Puoluetoimikunnan kotipaikaksi

määrättiin edelleen *Helsinki*.

Puolueen tiedonantolehdeksi

hyväksyttiin „Työmies“. Muihinkin puoluelehtiin on puoluesihteerin lähetettävä kaikki tärkeämmät tiedonannot ja koetettava saada ne mahdollisuuden mukaan ilmestymään yhtäaikaan kaikissa puoluelehdissä.

Kansainväliseen sos.-dem sihteeristöön

puolueen edustajiksi valittiin toverit *Edvard Valpas* ja *O. V. Kuusinen*.

Puolueneuvoston jäsenet.

Asianomaisten vaalipiirikokousten ehdottamina hyväksyttiin puolue-neuvoston jäseniksi:

Uudenmaan läänin vaalipiiristä: Aatto Siren, Orimattila; varalta *A. Halme*, Helsinki.

Turun etel. vaalipiiristä: K. Lehtimäki, Turku; varalta V. Annala, Turku.

Turun pohjois. vaalipiiristä: V. Laine, Pori; varalta N. Aronen, Pori.

Hämeen etel. vaalipiiristä: H. Välisalmi, Hämeenlinnasta; varalta Toivo Alavirta, Forssa.

Hämeen pohj. vaalipiiristä: J. Peura, Tampere; varalta E. Viljanen, Tampere.

Viipurin l. länt. vaalipiiristä: J. Vuoristo, Viipuri; varalta P. Leppänen, Kotka.

Viipurin itäis. vaalipiiristä: N. Valavaara, Vuoksi; varalta E. Tanskanen, Sortavala.

Mikkelin vaalipiiristä: A. Valjakka, Mikkelä, varalta K. Hakala, Mikkelä.

Kuopion länt. vaalipiiristä: O. Piisinen, Kuopio; varalta T. Hiekkaranta, Kuopio.

Kuopion itäisestä vaalipiiristä: J. Tuomikoski, Joensuu; varalta Mimmi Haapasalo, Joensuu.

Vaasan it. vaalipiiristä: O. Tuomi, Jyväskylä, varalta O. Suutala, Jyväskylä.

Vaasan etel. vaalipiiristä: K. Nordlund, Vaasa; varalta J. A. Honkasalo.

Vaasan pohj. vaalipiiristä: K. Suosalo, Pietarsaari; varalta L. Elfving.

Oulun etel. vaalipiiristä: Y. Mäkelin, Oulu; varalta M. Jokisaari, Haapajärvi.

Oulun pohj. vaalipiiristä: A. Laakkonen, Kemi; varalta J. Pietarila.

Suomen ruotsalaisesta työväenliitosta: V. Lundström, Helsinki, *J. A. Ojala*, Turku, *V. Blomqvist*, Vaasa ja *J. Sundqvist*, Pietarsaari; varalle *G. V. Johansson*, Helsinki, *V. Lundberg*, Turku, *M. Rosenberg*, Vaasa ja *J. Gustafsson*, Munsala.

Sosialidemokratisen sanomalehdistön viikon viettäminen.

Järjestävälle valiokunnalle olivat muutamat edustajat jättäneet esityksen sos.-dem. sanomalehdistön viikon viettämisestä, josta ehdotus oli vähän aikaisemmin julkaistu „Työmieheissä“. Valiokunta ehdotti kysymyksen otettavaksi kokouksen ohjelmaan. Se hyväksyttiin. Esitys kuului:

„että kunakin vuonna joulukuun 25 päivän ja tammikuun 1 päivän välinen aika koko maan puoluejärjestöissä on vietettävä sosialidemokratisen sanomalehdistön viikkona, jolloin järjestöissä on työskenneltävä puoluelehtien levittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi, toimittamalla kiertävää agitatsionia lehtien levittämiseksi sekä puheita pitämällä puoluelehdistä ja niiden merkityksestä järjestöjen kokouksissa ja iltamatilaisuuksissa, sekä että puoluetoimikunta kunakin vuonna hyvissä ajoin ennen tuota viettämistä, on velvollinen antamaan järjestöille viikon viettämisestä kehoituksen tarpeellisiksi katsottuine ohjeineen.“

Lähetettiin sanomalehtivaliokuntaan.

Puoluetoimikunnan tilikertomus.

Esitettiin raha-asiainvaliokunnan mietintö n:o 1 tilikertomuksesta. Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet O. V. Turunen, A. Gylling, Art. Aalto, Eemeli Laiho, V. Kainlauri, T. Törmälä, Albert Raitanen ja S. Kannisto, kuului seuraavasti:

„Valiokunta, tarkastettuansa puoluetoimikunnan kirjanpidon, tilikertomuksen ja tilintarkastajain lausunnot v. 1/7 11 – 30/6 13, lausuu seuraavaa:

Puoluekokouksen hyväksymää tulo- ja menoarviota on täysin tyydyttävästi seurattu.

Mitä tilintarkastajain lausunnossa v. 1912–13 olevan sanontaan „tulo- ja menoerät suurimmaksi osaksi todisteilla varustetut“ tulee, on valiokunta tämän johdosta tiedustellut tarkastajilta lisäselvitystä ja saatuaan sen tietää, on saanut vakaumuksen, että kaikki meno- ja tuloerät ovat oikeat, joten valiokunta *ehdottaa puolueitoimikunnalle ja rahastonhoitajalle tilintarkastajain lausunnon perusteella tilivapautta.*

Kirjanpidon uusiminen.

Kirjanpidon muodosta lausuu valiokunta,

että kirjanpitomuodon määrääminen jätetään puolueitoimikunnan asiaksi (kuitenkin niin, että jos nykyistä järjestelmää seurataan on journali otettava käytäntöön, ettei päivä- ja kassakirja muodostui journaliksi, kuten nyt on tapahtunut).

Samalla valiokunta ehdottaa, että tulo- menotodisteet vastaisuudessa puuttumatta esitetään tilintarkastajille tilien mukana, ja

että puolueitoimikunnan tilikertomus vastaisuudessa esitetään siten että siinä olisi rinnastettuna menoarvio ja todelliset menot sekä puoluekokouksen hyväksymä tulo- ja menoarvio ja todelliset menot sekä tulot, sikäli kuin ne tilikirjan mukaan esiintyvät sekä missä määrin on tulo suurempi tai pienempi kuin tulo- ja menoarviota laadittaessa on edellytetty.

Rahastonhoitajan liiketoimet.

Mitä puolueitoimikunnan kustantamiin julkaisuihin ja niihin kerättäviin ilmoituksiin tulee, ehdottaa valiokunta,

että tämä jätetään kokonaisuudessaan puolueitoimikunnan järjestettäväksi puolueen etua silmällä pitäen.“

K. H. Viik ehdotti mietinnön muuten hyväksyttäväksi sellaisenaan, mutta kirjanpidon uusimista koskevasta ponnesta olisi poistettava loppuosa sanoista „kuitenkin niin j. n. e.“ lähtien (on ylempänä pantu sulkujen sisään).

Mietintö hyväksyttiin tov. Viikin ehdottamassa muodossa.

Aikakauslehden perustaminen puolueelle.

Sanomalehtivaliokunta esitti mietinnössään n:o 1, jonka olivat allekirjoittaneet P. Leppänen, F. Koskinen, Aug. Lindgren, T. Alavirta, Kullervo Manner, Jalm. Kirjarinta ja Kalle Hautala, puolueen aikakauslehden perustamisesta seuraavaa:

„Valiokunta toteaa, että puolueen kustannuksella ilmestyvän aikakauslehden tarve on tuntuva. Puolueen valistushaluiset jäsenet tarvitsivat lehden, jossa suuremmalla täsmällisyydellä ja jonkun verran tieteellisemmällä metoodilla sekä yhtenäisemmin, kuin mitä varsinaisissa puoluelehdissä on mahdollista, käsiteltäisiin sekä kaikkein tärkeimpiä työväen ja puolueen jäsenten mieltä kiinnostavia n. s. päivänkysymyksiä että myös

muuta sosialidemokratiselle puolue-elämällemme ja työväenliikkeelle yleensä tärkeitä asioita. Se käsittely voisi tapahtua esimerkiksi selostuksien, tutkielmien ja arvostelujen muodossa. Valiokunta on kyllä sitä mieltä, että voimat nykyisin eivät riittäne ankarasti tieteellisen aikakauslehden aikaansaantiin, mutta katsoo sen sijaan mahdolliseksi, että tuollainen jonkun verran vähemmillä vaatimuksilla perustettu, mutta puolueen jäseniä yleensä tyydyttävä aikakauslehti voitaisiin aikaansaada. Sellaisen lehden toimittajaakaan ei nykyisin kai olisi mahdoton saada. Voisihan lisäksi pitää todennäköisenä, että puolueen jäsenet, jotka pystyisivät ja tahtoisivat tällaista lehteä kirjoituksillaan avustaa, sille myös kirjoituksia eri aloilta antaisivat; niinkään voisi pitää luonnollisena, että puolueen toimitsijat, varsinkin puoluesihteerit, lehteä asianhaaran ja tarpeen mukaan avustaisivat, etenkin puolue-elämäämme koskevilla kirjoituksilla ja arvosteluilla.

Tällaisen vähemmillä vaatimuksilla perustetun, mutta silti hartaasti toivotun, aikakauslehden julkaiseminen ei valiokunnan mielestä kävisi puolueellekaan ylen rasittavaksi taloudellisesti, sillä epäilemättä voisi sellainen lehti tarjota lukuisille puolueen valistushaluisille jäsenille ja puoluetoimintaamme osaaottaville paljon arvokasta, hyödyttävää ja kehittäväää lukemista ja sen vuoksi kerätä sille tilaajia enemmän kuin ehkä ankarasti tieteelliselle lehdelle nykyoloissa. Kuitenkin on valiokunta sitä mieltä, että puolueen tulisi olla valmis taloudellisiin uhrauksiinkin hankkeen toteuttamiseksi. Valiokunta on pitänyt tarpeellisena, että jonkun verran valmistusaikaa sentään annetaan hankkeen toimeenpanijoille, sillä runsaasti esitöitä ja valmisteluja on varmaankin tehtävänä ennen alkua. Samaten on valiokunnan mielestä edullista jättää puoluetoimikunnan ja -neuvoston valtaan päätöksen teko siitä, monastiko kuussa lehti ilmestyisi, kuin myöskin sen toimittajan tai toimittajakunnan valitseminen ynnä muut perustamisesta johtuvat käytännölliset toimet.

Valiokunta siis edelläolevaan viitaten ehdottaa kunnioittaen puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluetoimikunnan ja -neuvoston on ryhdyttävä toimiin puolueen varoilla kustannetun aikakauslehden julkaisemiseksi vuoden 1915 alusta lähtien;

että puoluetoimikunta ja -neuvosto saakoot päättää aikakauslehden perustamisesta johtuvista käytännöllisistä toimenpiteistä.

Mietiniö hyväksyttiin keskustelutta.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Käsiteltäväksi esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 1 puoluetoimikunnan toimintakertomuksesta. Mietinnön olivat allekirjoittaneet N. Valavaara, J. Vatanen, J. V. Hakkinen, K. Ahmala, Emil Murto, T. Hiekkaranta, K. Hämäläinen, K. Lehtimäki ja E. Huttunen sekä kuului se:

„Valiokunta käsiteltyään asiaa ja ottaen siinä huomioon jo evästyskeskustelussa esitettyjä mielipiteitä, lausuu käsityksensä seuraavaa:

Sosialidemokratian puolueen kehitys on meillä vielä aivan nuori ja lyhytaikainen. Mutta siitä huolimatta on se voinut kehittää huomattavan määrän eri järjestömuotoja tarkoitusten edelleen kehittämiseksi. Mutta vaikka tarkoitus, päämäärä, onkin tiedossa, niin silti eri paikkakunnilla on käytännöllisessä toiminnassa huomattavissa eri menettelytapoja.

Tämä puolueemme lyhytaikainen kehitys ja laajeneminen on aiheuttanut, ettei tarpeellista valvontaa, ohjausta ja neuvoja sekä kokemusperäisiä

toimintaohjeita järjestöille ole keritty toimittaa. Vasta lyhyemmän ajan on piiritoimikunnat meillä voineet vaalipiireissään edellämainittua ohjausta toimitsijainsa kautta valvoa ja ääri viivoja määritellä. Mutta kuten jo edellä on huomautettu ja me myöskin kokemuksista sen hyvin tiedämme, ei silti ole voitu toimintaa järjestää kyllin tarkoitustaan vastaavalle kannalle. Meillä on siis syytä tarkistaa toimintamuotoja ja kiinnittää huomiota, että jo keskusjärjestön taholta voitaisiin tarkemmin valvoa, että puoluepäätöksiä noudatetaan, ettei m. m. sellaista voisi ilmetä kuin mitä keskustelun kuluessa tuotiin esille, esim. kunnallisiin vaaleihin osanottoon nähden eri vaalipiireissä. Tosin, sikäli kuin valiokunta on saanut tietoonsa, puolue-tilastossa mainittu korkea luku kunnallisissa luottamustoimissa olevista edustajista saattaa olla johtunut tilaston epätarkkuudesta — mikä sekin on korjausta ansaitseva epäkohta, jää kuitenkin tilaa olettamukeelle, että puoluepäätösten rikkomista olisi tapahtunut.

Puoluetoimikunnan taholta piirijärjestöjen toimintaa ohjaten ja neuvoilla auttaen, sekä mahdollisilla eri tahoilta maata kootuilla kokemuksilla voidaan toimintaa opastaa, saattaa sitä yhtenäisemmäksi ja tarkoitustaan vastaavammaksi kaikkialla. Mutta että edellä esitetynlainen toiminta puolueemme elvyttämiseksi ja yhtenäisemmän toiminnan aikaansaamiseksi olisi mahdollista, on tarpeellista, että keskusjärjestön taholta enemmän kuin ennen otettaisiin osaa piirien toiminnan järjestelyyn. Tämä lähempi vuoro-vaikutus olisi mahdollisin siten, että puoluetoimikunnan taholta tehtäisiin aloitteita ja ehdotuksia, sekä edustajan kautta piirikokouksissa valvottaisiin piirijärjestöjen toimintaa. Kaikki edellä esitetty aiheuttaisi, että meidän olisi puolueemme palvelukseen kiinnitettävä lisävoimia, joten ehdotamme, että puoluekokous päättäisi jättää puolueen neuvoston harkittavaksi:

eikö olisi jo aika ajatella puolueellemme toisen sihteerin ottamista, jonka toimenä etupäässä olisi järjestelytyö.

Meillä on valitettu, etteivät ne toimenpiteet, mitä on puolueemme kehitysmahdollisuuksien selville saamiseksi tehty, ole riittäviä, joten monet tärkeät asiaan vaikuttavat seikat ovat tietopiirimme ulkopuolella. Kun esim. tarkastamme niitäkin niukkoja tietoja, mitä on olemassa, niin tiedämme että puolue on ollut monien vaiheitten alaisena. Jäsenmääräkin vaihdellut ammatillisten ja valtiollisten järjestymissuhteitten eri laatuun nähden huomattavasti, joten parantelua ja yhteistyötä näinollen kaivataan. Edelleen kaivattaisiin tietoja äänestäjämäärän ja puolueen jäsenmäärän välillä, millaisena se kullakin paikkakunnalla on vaihdellut, samoin kuin suhteista köyhälistön ja järjestyneiden välillä. Tarkempaa tutkimusta puuttuu myöskin niistä alueista, missä meillä olosuhteet ovat takaperoisemmat, missä työtaistelujen y. m. sellaisten sattuessa ollaan valmiit antautumaan, jopa siirtymään toisillekin paikkakunnille rikkureiksi ja polkemaan toisten työläisten etuja ja oikeutettuja vaatimuksia, jollainen tutkimus etenkin valistustyön järjestämisessä olisi kovin tarpeellinen ja ajan vaatima.

Edelliseen nähden ehdotammekin siis puoluekokouksen päätettäväksi:

että puoluetoimikunta ja neuvosto velvoitetaan laadittamaan edellisen suuntaisen tutkimuksen ja oikeutetaan puoluetoimikunta käyttämään tarkoitukseen harkitsemansa summan puolueen varoja.

Kun keskustelun kuluessa tuotiin esille niitä hankaluuksia, jotka johtuvat siitä, että jäsenmaksujen kanto on eritavalla järjestetty eri seuduilla

ja että tästä voi myös aiheutua sellainen ristiriita, että jäsen, siirtyessään paikkakunnalta toiselle, voi joutua joko maksamaan useampia veroja tai ei niitä tarpeeksikaan, olisi tämä otettava varteen ja koetettava saada epäkohdat korjaantumaan. Voi myöskin olla mahdollista, että näinollen, kuten on mainittukin, jäsenmäärä puolueen ja ammattijärjestön välillä tästä kärsii, voipa haitallisesti vaikuttaa tilastojen laadintaan, jopa molempien työväenliikkeen muotojen, kuten valtiollisen ja ammatillisen järjestön toimintaan ja tarkoituksiin. Näin ollen olisi syytä:

että puoluekokous jättäisi edellämainittujen kohtien järjestelyn ja selvityksen ammattijärjestön toimikunnan ja puoluetoimikunnan yhdessä toimitettavaksi."

K. Manner kysyi, onko valiokunnan mielestä jo nyt seuraavana puoluekokouksen väliaikana otettava tuollainen organiseeraajasihteeri?

M. Turkia lausui, että kysymys kyllä voidaan jättää puolue-neuvoston harkittavaksi, mutta tuskinpa on syytä jättää neuvostolle valtaa ottaa sitä. Puhujan mielestä ei toisen sihteerin ottaminen nykyään ole niinkään välttämätön kuin olisi ollut muutamia vuosia sitten. Mutta ottamatta se silloinkin jäi.

Valiokunta on ajatellut, että toinen sihteeri seuraisi piirijärjestöjen toimintaa. Mutta hän tuskin voisi sitä tehdä paljon paremmin kuin nykyään on laita, sillä puhujakin oli ollut puoluetoimikunnan lähettinä piirikokouksissa sikäli kuin niihin voi ehtiä, ne kun pidetään samoihin aikoihin. Ehdotti, että asia jätettäisiin puoluetoimikunnan ja -neuvoston valmisteltavaksi.

A. Halonen: Olen jo Kotkan kokouksessa esittänyt mielipiteen, että puoluetoimikunnan on pakko saada aikaan parempi tarkkailu piirien toimintaan nähden. On saatava puolueen palvelukseen henkilö, jonka tehtävänä on eräänlaisena valistusministerinä olla kaiken valistustyön ylivalvojana. Puolueen matkapuhujien toimet ovat lakkautettavat ja sensijaan on tämäntapainen yliorganiseeraaja otettava. Ehdotti, että kokous päättää ottaa toisen puoluesihteerin ja jättää sen valinnan puolue-neuvoston tehtäväksi.

N. Valavaara yhtyi Halosen. Valiokunnassa tuli päätös sellaiseksi kuin se tuli, kun ei luultu tämän kokouksen vielä asettuvan tämän sihteerin heti ottamista puolustamaan. Mutta jos kokous Halosen ehdotuksen katsoo voivansa hyväksyä, olen valmis sitä kannattamaan.

E. Murto: Toinen sihteeri on välttämätön myös siksi, että sen toimitettavaksi tulee tuo puolitieteellinen aikakauslehti, joka kai tulee perustettavaksi.

K. Hämäläinen ehdotti asian jätettäväksi seuraavalle puoluekokoukselle. Huomautti, ettei ole ollut mukana päätöstä tekemässä, vaikka nimensä onkin sen alla.

T. Pietikäinen tahtoi jättää asian puoluetoimikunnan ja -neuvoston valmistettavaksi.

R. Penttinen arveli, että olisi syytä jättää kysymys siksi kuin saadaan tietoon toimeen sopiva mies.

M. Turkia: V. 1907 olisi toista puoluesihteerää tarvittu. Nyt on puoluetoimikunnalta agitatioonin järjestäminen siirtynyt piiritoimikunnille. Agitaattorien toimintaa kontrolloeraavat tarpeeksi piiritoimikunnat.

Jos tahdotaan komeilla „valistusministerin“ ottamisella, niin otettakoon, mutta tositarvetta ei siihen ole. Jos piiritoimikunntia pidetään niin tyhminä, etteivät tule toimeen, niin saavathan ne kääntyä puoluetoimikunnan

puoleen. Puolueella on kaksi kansainvälistä sihteeriä ja sopimuksia eräiden kielitaitoisten henkilöiden kanssa, joten erikoisen, kieltätaitavan „ministerin“ valitseminen on tarpeetonta. Jätetään asia seuraavalle puoluekokoukselle.

V. Lehokas: Asia on uusi. Puolueneuvostossa oli esillä aikakauslehden toimittajan tehtävä ja Kuusinen silloin arveli, että toimittajalla on riittävästi tehtäviä. Ei siis ainakaan siltä kannalta ole asiaa otettava, että toinen sihteeri samalla olisi lehden toimittaja. Olisi jätettävä puolue-neuvoston ja -toimikunnan harkittavaksi.

K. Manner arveli, että jos tahdotaan puoluesihteeritys järjestää puolueen arvoa vastaavalla tavalla ja siten, että asiat tulisivat kunnollisesti valmisteltua, on toinen sihteeri otettava. Puolueen poliittisella sihteerillä olisi kyllä työtä; mutta kun tässä kokouksessa olisi vaikea suorittaa vaalia, niin pitäisi jättää asia puolueneuvostolle.

H. Eskeli: Kun järjestöt eivät ole tästä kysymyksestä antaneet mitään evästyksiä, ei ole hyvä mennä täällä noin vaan päättämään. Yhtyi muuten mietintöön. Jos neuvosto näkee asian sen arvoiseksi, esittäköön ehdotuksen siitä seuraavalle puoluekokoukselle.

J. Vatanen ehdotti valiokunnan mietinnön hyväksymistä ja vallan antamista puolueneuvostolle ottaa toinen sihteeri niin pian kuin näkee tarpeelliseksi.

J. Vuoristo lausui, että piirien ja piiritoimikuntien toiminta on erilaista ja hajanaista. Tämän vuoksi näyttäisi toisen järjestäjän ottaminen tarpeelliselta. Mutta kun asia on uusi, niin jääköön puolueneuvoston asiaksi päättää siitä sen jälkeen, kun seuraavat piirikokoukset ovat asiasta mielipiteensä lausuneet.

K. Lehtimäki: Ei kannattanut organiseeraajasihteerin heti valitsemista. Yhtyi Turkiaan siinä, että valistustyötä eri piireissä ei voida saada aivan yhdenlaiseksi. Ja jos Turkia luulee edelleenkin tulevansa toimeen ilman apua, annettakoon hänen jäädä toistaiseksi yksikseen.

Ehdotti ensimmäisen ponnien tilalle,

että puoluetoimikunta ja neuvosto, asiasta kuulusteltuaan järjestöjen mielipiteitä, tekevät siitä esityksen ensi puoluekokoukselle.

O. Piisinen yhtyi kannattamaan niitä, jotka toistaiseksi lykkäämistä esittivät, varsinkin Lehtimäkeä.

S. Lehtinen yhtyi kannattamaan sihteerin toimen uudelleen järjestämisestä ja arveli, että ne varat mitä säästyy puolueen luennoitsijoiden toimen lopettamisesta, käytettäisiin toisen sihteerin palkkaamiseen.

O. Pensas yhtyi niihin, jotka esittävät kysymyksen seuraavaan puoluekokoukseen lykkäämistä.

Keskustelun loputtua äänestettiin näistä eri ehdotuksista ensimmäisen ponnien suhteen, jolloin lopulliseen äänestykseen jäivät Lehtimän ja valiokunnan ponsiehdotukset.

Tässä äänestyksessä voitti *Lehtimäen ehdotus* 41 äänellä 16 ääntä vastaan.

Toinen ja kolmas ponsi hyväksyttiin sellaisinaan.

Istunto loppui klo 6 i. p.

Kuudes kokouspäivä.

Perjantaina lokakuun 31 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo. Aluksi laulettiin „Ken oikeutta puolustaapi“. *Nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi Ida Kantanen, K. H. Wiik, S. Heikkilä, M. Manninen, J. Kananen ja S. Mäkelä.

Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestely.

Esitettiin sanomalehtivaliokunnan mietintö n:o 1, joka kuului:

„Valiokunnan enemmistö on Työmiehen ja puolueen välisten suhteiden järjestelykysymyksessä tullut seuraaviin tuloksiin:

Valiokunnalle esitetyn Työväen Sanomalehti Osakeyhtiön osakkaita koskevan tilaston mukaan omistavat yksityiset henkilöt Helsingin kaupungissa yhtiön osakkeita 1,195 kappaletta, yksityiset muualla Uudellamaalla 41 kappaletta, järjestöt Helsingin kaupungissa 780 osaketta ja muualla Uudellamaalla 311 osaketta, eli yhteensä on osakkeita Uudenmaan piirissä 2,327 eli 77,6 pros. ja muualla Suomessa 673 osaketta eli 22,4 pros. Osakepääomasta on siis 23,270 mkaa koottu Uudeltamaalta ja 6,730 mk. muualta Suomesta.

Kun Työväen Sanomalehti O. y:n kokous on keskustellut Työmieslehden ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä, on se vaadittuna lausuntona ilmoittanut mielipiteensä olevan, ettei yleensä mihinkään toimenpiteisiin pitäisi kysymyksessä olevassa suhteessa ryhtyä, vaan säilytettäisiin olot ennallaan.

Uudenmaan piirin sos.-dem. piirijärjestö on 6–8 p:nä kesäkuuta 1913 pidetyssä kokouksessa lausunut,

„että sellainen suunnitelma, jonka puolueeneuvosto v. 1911 esitti Helsingin puoluekokoukselle määräämisvallan hankkimiseksi puolueelle Työmiehen suhteen, on hylättävä“.

Valiokunnan enemmistön mielestä ei puolueella niinollen ole juridisia eikä taloudellisia mahdollisuuksia Työmiehen huostaansa saamiseen, ja kun ei myöskään ole esiintynyt erityisiä syitä, jotka nyt pakottaisivat puolueen tässä asiassa ryhtymään äärimäisiin pakkotoimenpiteisiin, niin valiokunta ehdottaa

että puoluekokous hylkää puolueeneuvoston puoluekokoukselle tekemän ehdotuksen Työmieslehden ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä.

Kun kuitenkin asiat vaativat, että on olemassa sanomalehti, jonka velvollisuutena on valvoa kokonaispuolueen etuja ja kun Työmiehellä siihen on kaikkein parhaat mahdollisuudet, ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous velvoittaisi Työmiehen tässä kohdin noudattamaan samaa sanatonta sopimusta kuin tähänkin asti ja tekemään parhaansa kokonaispuolueen hyväksi.

Tampereella, 30 p. lokakuuta 1913.

P. Leppänen, Kullervo Manner, F. Koskinen, Aug. Lindgren,
T. Alavirta, Jalm. Kirjarinta, Kalle Hautala.“

Mietintöä seurasi seuraavat vastalauseet:

Vastalause I. „Allekirjoittaneet eivät ole voineet yhtyä valiokunnan enemmistön ehdotukseen pääasiassa seuraavista syistä: Työmies-lehti on alunpitäen esiintynyt puolueen pää-äänenkannattajana. Sellaisena sitä on tilattu, sellaisena suositeltu ja levitetty ja sellaisena se myös on saavuttanut sen vakavan jalansijan, joka sillä nykyään on puolueessamme. Puolueen pää-äänenkannattajana on se löytänyt sitä suosivan ja avustavan käden jokaisesta maamme kolkasta, missä luokkatietoisia työläisiä on hiemankin ollut.

Jos nyt hyljättäisiin, kuten valiokunnan enemmistö ehdottaa, se kanta, joka oikeastaan ilmeni jo Viipurin kokouksessa, mutta joka viimeksi uudistettiin Helsingissä, tästä Työmiehen ja puolueen välisten suhteitten järjestämisestä, niin olisi se taka-askel, joka tuottaisi tuntuvia vaurioita sekä puolueelle että Työmies-lehdelle. Enemmän kuitenkin juuri jälkimäiselle, sillä Uudenmaan piirin piirilehti, jommoiseksi Työmies muussa tapauksessa joutuisi, ei herättäisi sanottavampaa huomiota niissä monissa tuhansissa Hämeen, Karjalan ja Pohjanmaan palkkatyöläisissä, jotka nyt oman piirilehtensä ohella tai ilman sitä, tilaavat puolueen pää-äänenkannattajan osaa esittävää Työmiestä.

Kun vielä otamme huomioon sen seikan, että ne vaikeudet, joita tämän aikeen toteuttaminen kohtaa, eivät enään ole ylipääsemättömät, sillä nyt jo on puoluejärjestöjen hallussa huomattava osa Työmiestä julkaisevan osakeyhtiön osakkeita, niin oikeastaan olisi jo aika ryhtyä myös käytännössä tätä aijetta toteuttamaan. Nykyinen poliittinen asema kuitenkin pakottaa asettumaan odottavalle kannalle.

Etupäässä näistä syistä ehdotamme puoluekokoukselle:

että se hyväksyisi puolueeneuvoston ehdotuksen tässä asiassa.

Jalm. Kirjarinta.

Kalle Hautala.“

Vastalause II. „Kun en voi yhtyä valiokunnan mietinnön loppuosaan, ehdotan kunnioittaen,

että puoluekokous hylkäisi tämän osan valiokunnan mietintöä ponsineen; sekä

että puoluekokous hyväksyisi sen sijaan mietinnön 1:sen osan toiseksi ponneksi näin kuuluvan kohdan:

että puoluekokous säilyttää kokonaispuolueen ja Työmies-lehden suhteet kaikissa kohdissa ennallaan.

Kullervo Manner.“

Keskustelussa lausuttiin:

F. Koskinen puolusteli valiokunnan mietintöä, huomauttaen, ettei puolueella näytä olevan mahdollisuuksia saada „Työmiestä“ haltuunsa, koska osakkeet suurimmaksi osaksi ovat uusmaalaisten hallussa vieläpä yksityisillä, niin olisi luovuttava aikomuksesta saada „Työmies“ puolueen haltuun. Ehdotti, että kysymys jätettäisiin puolue-toimikunnan valmisteltavaksi ja velvoitettaisiin p.-toimikunta seuraavalle puoluekokoukselle laatimaan alustuksen siitä, mistä saataisiin puolueelle pää-äänenkannattaja.

J. V. Hakkinen ei voinut hyväksyä valiokunnan mietintöä, koska kaikki puolueen jäsenet käytännössä pitävät Työmiestä puolueen pää-äänenkannattajana. Eritoten tahtoi puhuja huomauttaa toisessa vastalauseessa tehdystä ehdotuksesta, joka siinä määrin poikkeaa valiokunnankin ehdo-

tuksesta, että siinä ei velvoitettaisi Työmiestä työskentelemään edes puolueen hyväksi. Ehdotti, että asia tälläkin kertaa jätettäisiin puoluetoimikunnan edelleen valmistettavaksi seuraavaan kokoukseen.

K. Ahmala arveli, ettei puolue juridisesti voi vallata „Työmies“-lehteä haltuunsa, mutta periaatteellisesti voi tämä kokous kantansa asiassa lausua. On väitetty, että Työmiehen asema olisi aivan samallinen kuin kaikkien muidenkin piirilehtien. Mutta tämä on kuitenkin erehdys. „Työmies“ eroaa muista lehdistä jo senvuoksi, että se on perustettu kaikkein ensin. Senvuoksi on sitä myöskin aikanaan koko maan työväestö avustanut. Yhtyi puolueeneuvoston lausuntoon.

Hj. Jokela: Periaatteessa oli sitä mieltä, että, että puoluelehdet olisivat puolueen määräysvallan alaisia, mutta ei hyväksynyt sitä, että vain Työmiehen nähden sellaista valtaa vaaditaan. „Työmiehen“ ja puolueen suhde olisi siis jätettävä ennalleen.

V. Kainlauri yhtyi niihin, jotka tahtoivat „Työmiehen“ ja puolueen väliset suhteet jättää ennalleen.

A. Halonen sanoi, ettei hän ole koskaan pitänyt „Työmiestä“ puolueen pää-äänenkannattajana, vaikkakin sen on täytynyt suuremmissa piirteissä kuvastaa koko maan työväestössä liikkuvia mielipiteitä. Kannatti mietintöä toisessa vastalauseessa tehdyllä muutoksella.

M. Turkia huomautti, että valiokunta ei kieltänyt pää-äänenkannattajan tarvetta. Se siis myöntää sen. Siitä huolimatta ei valiokunta ole tehnyt asiassa mitään käytännöllistä. Ilahduttavana asianhaarana oli puhujan mielestä merkittävä se seikka, että valiokunta ei ole yhtynyt Työmiehen toimittajien heittämään törkeään syytökseen, että puolueen enemmistö ja ennen kaikkea puolueeneuvosto, saatuaan jotakin määräysvaltaa „Työmiehen“, saattaisivat sen ajamaan työväelle vieraita aatteita, jopa „Oikeus“-lehden veroiseksi. Tuohon suuntaan onkin tästä asiasta Työmieheessä viimeksi julaistussa sepustuskoelmassa annettu ymmärtää, että Uudenmaan piirin työväestö olisi ainoa valistunut valiojoukko, kaikki muu koko maassa massaa. Mannerille lausui puhuja tämän johdosta, että hänen pitäisi olla ensinnä sosialidemokrati ja toisessa sijassa uusmaalainen; nyt hän on päinvastoin. Lisäksi paheksui puhuja sitä, että Työmiehen taholta tässä asiassa ja ennen kaikkea juuri Mannerin taholta on solvattu puoluetta ja puolueeneuvostoa; viimeainittua on Manner nimittänyt Turkian neuvostoksi. (Manner: puolueeneuvosto ei ole suhteellisuusperiaatteen mukaan kokoonpantu).

Työmiehen menettely on muutenkin omituista: aina silloin, kun kääntään kononaispuolueen puoleen, kutsuu „Työmies“ itseään pää-äänenkannattajaksi, mutta jos puolueen taholta vaaditaan jotakin sananvaltaa „Työmiehen“ nähden, silloin se on ainoastaan piirilehti. Tällainen komento on sopimatonta. Toivoi puolueeneuvoston päätöksen tulevan hyväksytyksi.

J. Raitio: Turussa ei tästä asiasta ole päätetty mitään. Itse puolestani olen Turkian kannalla. Puoluekokouksen mielestäni on ensin määrättävä kantansa siihen nähden, onko Työmies pää-äänenkannattaja vaiko uusmaalaisten piirilehti. Tämä kun on määrätty, on helppo päättää, onko puolueen määräämisvaltansa lehteenkin ulotettava.

J. Kirjarinta: Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat ovat lähteneet siltä kannalta, että tässä on kysymyksessä agitatoristen voimien keskittäminen. — Neuvoston ehdotuksen toteuttamiseksi tarvittaisiin vain puoluepäätös, ei muuta. Käytännölliset toimenpiteet on sen jälestä helppo järjestää.

K. Manner: Keskustelu on pysynyt rauhallisena siksi, kunnes toveri Turkia suvaitsi lähteä käyttämään kiihkeämpää äänilajia.

Puolueemme kaikinpuolinen kehitys on sellainen, että se järjestöineen muodostaa tasavallan alaorgaaneineen, joihin puolueella on niissä ylin määräämisvalta. Mutta tämän määräämisvallan täytyy olla yhtäläinen kaikkiin nähdessä. Me uusmaalaiset ja meidän piirikokouksemme siellä on melkein yksimielisesti hyväksynyt kannan, jonka kokoukselle olemme esittäneet. Uusmaalaiset järjestöt toivovat, ettei heidän määräämisvaltaansa lähdetä ylenpien organien puolelta supistamaan pienemmäksi kuin muiden piirien.

„Työmies“ on eri asemassa kuin muut puoluelehdet, se myönnettäköön. Samalla myönnettäköön sekin, että kautta maan on „Työmiehen“ avustamiseksi aikoinaan tehty uhrautuvaa työtä. Mutta tämäkään ei mielestäni ole tarpeeksi suuri syy niihin muutoksiin, mitä täällä nyt vaaditaan.

Polemiseerasi ensimmäisen vastalauseen perusteluja vastaan. Mainitsi m. m. että pirteästi toimitetut 6-päiväiset piirilehdet työntävät yhä enemmän tieltään Työmiestä, joka itse asiassa yhä enemmän muuttuu piirilehden luontoiseksi sekin. Uudenmaan piiri ei olisi tyytyväinen, jos tämä kokous ensimmäisen vastalauseen ehdottaman ponnin tässä hyväksyisi. Vastaili Turkian Uudenmaan sos. dem. piirikokouksen päätöksistä vetämiin johtopäätöksiin. Yhtyi lopuksi Halosen ehdotukseen ja toivoi, ettei puoluekokous nyt lähtisi synnyttämään riitaa ja eripuraisuutta.

Puhevuorojen aika tuli tämän jälkeen rajoitetuksi 2 minuutiksi.

V. Lehokas: Neuvosto onkin ehdottanut, että asia vain periaatteessa nyt hyväksytään. Käytännölliset toimenpiteet voidaan jättää tuonnemmaksi, siksi, kunnes mielipiteet ovat tasottuneet ja asia kaikin puolin kypsä toteutettavaksi. Mitä tulee siihen, onko Työmies pää-äänenkannattaja vai eikö, ei se asia parane puheista. Työmies on pää-äänenkannattaja ja on sitä juuri siksi, että se ilmestyy Helsingissä. Ja silloin sen puolueen valvonnan alle siirtyminen on välttämätön.

J. Vatanen yhtyi Manneriin.

E. Huttunen polemiseerasi Halosta vastaan, kertoen mitä hän oli lausunut Kotkan kokouksessa. Hän on muuttunut Sauluksesta Paavaliksi.

Valiokunta myöntää, että pitää olla kokonaispuolueen etuja valvova lehti. Työmies on asiallisesti sitä ollut jo monta vuotta. Ei siis tarvita muita lehtiä. Kannatti ensimmäistä vastalauseetta.

K. Hämäläinen: Kun ottaa huomioon missä tarkoituksessa tähän hommaan on ryhdytty, ne tavat, millä sitä on ajettu, huomaa helposti, että tällä kysymyksellä on puoluetta hajottava luonne. On paras jättää asia ennalleen juuri puolueenkin etua silmälläpitäen.

M. Ampuja selitti, että missään ei voi toimittaa lehteä niin hyvin kuin Helsingissä. Puolueen tulee edelleen pitää kiinni siitä, että sillä on Helsingissä hyvin toimitettu pää-äänenkannattaja.

A. Aalto yhtyi Manneriin.

A. Mäkelin vastusti vakavasti toista vastalauseetta. Kannatti ensimmäistä vastalauseetta.

H. Hurmevaara: Ensimmäisen vastalauseen hyväksyminen on Helsingin kokouksen päätöksen vastainen. Yhdyn Manneriin.

K. M. Evä lausui, että hän voi yhtyä pääasiassa Huttusen ja Turkian lausuntoihin ja ehdotti ensimmäistä vastalauseetta hyväksyttäväksi.

K. Manner, O. Piisinen ja K. Hämäläinen oikoivat muutamia heidän puhevuorojensa johdosta annettuja lausuntoja.

Äänestyksessä voitti ensikerralla toinen vastalause mietinnön 34 äänellä 25 vastaan; toisessa äänestyksessä voitti ensimmäinen vastalause toisen vasta-

lauseen 51 äänellä 39 vastaan ja lopullisessa äänestyksessä voitti ensimmäinen vastalause Hakkisen ehdotuksen 44 äänellä 36 vastaan. Päätökseksi tuli täten hyväksytyksi *ensimmäinen vastalause*. Kaksi viimeistä äänestystä toimitettiin nimenhuudon mukaan.

Päätöstä vastaan jätettiin pöytäkirjaan seuraava

vastalause:

„Emme saata hyväksyä sitä puoluekokouksen enemmistön päätöstä, että Työmies-lehti otetaan kokonaispuolueen valtaan. Pidämme vääränä ja puolueelle vahingollisena eikä suinkaan puoluetta kokoavana sitä, että yksi puoluelehti asetetaan poikkeusasemaan muihin puoluelehtiin verrattuna. Niinikään katsomme sellaisen päätöksen loukkaavan piirien ja puoluelehti-liikkeiden itsehallinto-oikeutta, varsinkin kun sekä Työväen Sanomalehti O. Y., joka Työmies-lehden omistaa, että Uudenmaanläänin vaalipiirikokous, joka on likinnä lehteä, ovat vakavasti moista anastamis- ja poikkeusasemaan-asettamishanketta vastustaneet. Ilmotamme jyrkän vastalauseemme tehdyn päätöksen johdosta. Tampereella lokak. 31 p:nä 1913.

H. Hurmevaara.	Ida Kantanen.	Kalle Andersson.	K Hämäläinen.
A. Halme.	Hj. Sirén.	Sandra Lehtinen.	Fiina Pietikäinen.
Nestori Valavaara.	T. Pietikäinen.	Hanna Karhinen.	Mikko Virkki.
Artturi Aalto.	E. Eloranta.	Kustaa Koskela.	J. Vatanen.
J. A. Lehtosaari.	Aatto Sirén.	Olga Manner.	Juho Tainio.
J. K. Pohjola.	V. Kainlauri.	Väinö Salmela.	Alex Halonen.
N. Väänänen.	Kullervo Manner.	Akseli Kanerva.	J. Kujala.“

Ruotsalaisen toverin F. Strömin hyvästijättö.

F. Ström ilmoitti tullessa kutsutuksi kotiin kesken kongressi-aikaa. Oli täällä ja Helsingissä tutustunut puolueen huomattavimpiin laitoksiin. Arveli, että Ruotsissa ollaan eräissä suhteissa jälessä, joskin taas muutamissa suhteissa ollaan edellä.

Puhuja oli vakuutettu siitä, että tässä maassa sos. dem. puolue muodostaa vakavan ja vakiintuneen joukon, jonka taistelu, niin vaikeata kuin se onkin, johtaa oikeaan päämäärään. Ruotsissa lausui puhuja myöskin olevan erimielisyyksiä. — Sanoi viihtyneensä täällä niin hyvin, ettei hän vielä olisi tahtonut erota, mutta työ kotona siihen pakoittaa. Lausui sydämmelliset kiitokset.

O. Tokoi kokouksen puolesta kiitti Ruotsin veljespuoluetta siitä, että on lähettänyt edustajansa tänne kokoukseen. Oli vakuutettu siitä, että veljellinen yhteistyö Ruotsin sos. dem. puolueen ja meidän sos. dem. puolueen kesken edistyy. Pyysi toveri Strömin viemään tervehdyksemme Ruotsin veljespuolueelle.

Istunto päättyi klo 1 ip.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti J. Vuoristo.

Valistustyön järjestäminen.

Valistusvaliokunnan mietintö n:o 1 esitettiin. Mietinnön olivat allekirjoittaneet S. Saarikivi, K. M. Evä, J. F. Kivikoski, E. Eloranta, Mimmi Haapasalo, K. Nordlund, H. Hurmevaara, V. Meriläinen ja T. Nieminen. Se kuului:

„Samoin kuin maamme eri vaalipiirien Puoluetoimikunnalle antamissa lausunnoissa ja puoluekokouksessa käytetyissä puhevuoroissa, ilmeni valiokunnassakin pääasiallisesti kaksi eri mielipidettä siitä, onko puolueen lakkautettava nykyiset kaksi luennoitsijainta ja jaettava siten säästyvät varat 5,400 mk. eri vaalipiirien kesken vaiko ei. Valiokunnan enemmistöllä oli se käsitys, että valiokunnan kokoonpano mielipiteisiin nähden tässä suhteessa lähimain vastaa supistetussa mittakaavassa puolueen jäsenten keskuudessa vallitsevaa suhdetta. Sitä osoittaa sekin, että vaalipiiri-toimikuntien enemmistö – 8 piiritoimikuntaa 6 vastaan – on samalla kannalla kuin valiokunnan enemmistö, että puolueen olisi toistaiseksi pidettävä palveluksessaan kaksi luennoitsijaa, kuten tähänkin asti. Tälle seikalle ei voi olla antamatta huomattavaa merkitystä kysymyksen ratkaisussa, sillä onhan muistettava, että juuri piiritoimikuntien täytynee olettaa parhaiten tuntevan kunkin omassa piirissään olojen vaatimukset tässä suhteessa.

Esillä olevaa kysymystä ratkaistessa on katsottava, tulisiko se rahamäärä, mikä puolueen kahden puhujatoimen lakkauttamisesta säästyisi piireille jaettavaksi, tuottamaan valistustyössä parempia tuloksia kuin puolueen puhujat. Keskimäärin piiriä kohti jaettuna riittäisi mainittujen puhujien kuluista vuosittain noin 400 mk. kullekin piirille. Jos toiset piirit saisivat jaossa enemmän, jäisivät toiset vähemmälle. Tämä lisäävustus tulisi kaikissa tapauksissa niin vähäiseksi, ettei sillä voitaisi palkata piirille omaa puhujaa kuin korkeintaan 2 kuukauden ajaksi. Sen vuoksi ei voida olettaa, että heikommat, kipeämmin puolueen avustuksen tarpeessa olevat piirit voisivat tästä avunlisäyksestä huolimatta palkata vakinaista luennoitsijaa. Niiden olisi edelleenkin tyydyttävä tilapäisiin luennoitsijoihin, joiksi ainoastaan poikkeustapauksissa on saatavissa kykeneviä voimia. Ja jos olisi hyviä luennoitsijoita tarjolla, vaatisivat he tuollaisesta tilapäistyöstä paljon korkeampaa palkkaa kuin vakinaisesta. Tältä kannalta katsottuna, hyötyisivät esitetystä muutoksesta eivät heikommat, mutta kenties voimakkaammat piirit, jotka voivat pitää yhden tai useampia vakinaisia luennoitsijoita ja saavat ne kohtuullisilla palkoilla jo siitäkin syystä, ettei tällaisissa piireissä luennoitsijan toimi ole yhtä vaikeaa kuin heikommissa piireissä, pitkiä ja vaikeakulkuisia taipaleita samoillessa.

Paikkansapitämätön on suureksi osaksi sekin väite, että puolueen puhujien matkakulut tulisivat paljon kalliimmiksi, kuin piiripuhujien. Eihän ole oikein juoksuttaa puolueen puhujaakaan maan toiselta ääreltä toiselle. Sekä aikaan että kuluihin nähden on edullisinta antaa puolueen puhujien liikkua ensin yhdessä ja sitten toisessa piirissä. Tämän lisäksi on myönnettävä, että jo yksin „puolueen puhujan“ nimi ja se seikka ettei sama puhuja ole aina kuultavissa, kerää puhetilaisuuksiin enemmän kuulijoita ja juuri niitä kuulijoita, jotka muuten jäisivät saapumatta.

Tässä yhteydessä ei ole unohdettava sitäkään, että Puoluetoimikunnan tulee pitää ylintä kontrollia siitä, miten ja mimmista valistustyötä eri seuduilla maata sosialidemokratian nimessä harjoitetaan. Samoin on Puoluetoimikunnan ainakin silloin tällöin ryhdyttävä tutkimaan ja sovittelemaan erimielisyyksissä, joita voi sattua eri puolilla maata. Onhan Puoluetoimikunnan yleensä pidettävä sekä valistus- että muuhun työläisluokan järjestyneeseen toimintaan nähden ylintä valvontaa. Nämät tehtävät edellyttävät niin paljon työtä ja matkustelemista, ettei sitä voi yksin puoluesihteeriltä vaatia. Siksi on näitä sekä puoluesihteerin tehtävien tilapäistä hoitoa varten tarpeen, että puolueen palveluksessa pidetään ainakin yksi puhuja. Täten on tarpeentullen käytettävissä asioihin ja eri paikkakuntien oloihin jonkun verran perehtynyt henkilö.

Valiokunta ei ole jättänyt huomioon ottamatta esitettyjä mielipiteitä siitä, että valistustyö pyrkii siirtymään Puoluetoimikunnan hoidosta piiritoimikuntien hoitoon. Eikä tätä pyrkimystä suinkaan pitäisi estää. Onhan tässä suhteessa jo ehditty niin pitkälle, että piiritoimikuntien johdolla suoritetaan suurin osa valistustyöstä. Ja se onkin luonnollista, sillä piiritoimikunta ja piirisihteerit tuntevat omassa piirissään paraiten, miten tämä työ on menestyksellisemmin suoritettavissa. Mutta väärin on luulla, että se seikka, että puolueella pysytetään edelleen pari puhujaa, estäisi tätä kehitystä taikka olisi sen vastaista. Sitä sen ei tarvitse merkitä. Puoluepuhujien pysyttäminen vain antaa puoluetoimikunnalle tilaisuuden olla kiinteämmässä yhteydessä piirien toiminnan kanssa.

Jo tähänkin asti ovat piiritoimikunnat saaneet vaikuttaa puoluepuhujien matkojen ja luentoaineidenkin määrittelyyn. Ja vast'edes voitaisiin antaa puoluepuhujan matkojen ja vieläpä luentoaineidenkin määrittely kokonaan piiritoimikunnille. Puoluetoimikunta vain ratkaisee, kuinka kauvan puhuja saa kussakin piirissä viipyä. Täten piiritoimikunnille käy mahdolliseksi järjestää puolueen puhuja joko luentokursseille tai kerta-puheita pitämään.

Edelläsanoitun nojalla ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous päättäisi edelleenkin pysyttää kaksi luennoitsijaa puolueen palveluksessa; ja

että Puoluetoimikunta, silmälläpitäen työväenluokan etujenmukaista valistustyön tarvetta, saisi määrittellä milloin ja kuinka kauvan puolueen luennoitsijat tulevat toimimaan kussakin vaalipiirissä, jättämällä luentomatkojen sekä luentoaineiden järjestelyn piiritoimikunnille.

Että rahallisen avustuksen jakaminen piirien valistustyötä varten saataisiin tarkoituksenmukaiselle kannalle, tulee Puoluetoimikunnan hankkia seikkaperäisiä tietoja valistustarpeesta ja menestyksellisen valistustyön mahdollisuuksista kaikissa vaalipiireissä. Saatujen tietojen perusteella jakakoon Puolueneuvosto tähän tarkoitukseen käytettävissä olevat varat niin,

että heikommat vaalipiirit, joiden alueella voidaan menestyksellä harjoittaa valistus- ja järjestämistyötä, saavat suhteellisesti suuremman avustussumman.

Valistustyön yksityiskohtaisen järjestämisen jättää puoluekokous piirikokousten ja piiritoimikuntien velvollisuudeksi, kullekin oman piirinsä alueella. Tähän nähden ei puoluekokous voine ottaa laatiakseen sellaista suunnitelmaa, joka vastaisi kaikkien eri seutujen vaatimuksia ja oloja. Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä, että puoluekokous erityisesti velvoit-

taisi kohdistamaan valistustyötä työväen joukkojen ammatillisen ja valtiollisen järjestäytymisen välttämättömyyden selvittämiseen. Samalla olisi teroitettava mieliin henkilökohtaisen n. s. kotiagitatsionin suurta hyödyllisyyttä ja opetettava järjestöjen jäseniä sen tarkoituksenmukaiseen harjoittamiseen. Yleensä olisi pyrittävä valistustyöllä vaikuttamaan etupäässä kasvattavaan suuntaan. Näitä seikkoja silmälläpitäen ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous kehoittaisi piirejä tekemään valistustyötä mahdollisimman pontevasti, panemalla pääpainon kasvattavalle valistustyölle ja järjestöjen sisäisen toiminnan järjestämiselle;

että ammatillisen ja valtiollisen järjestäytymisen välttämättömyyttä menestyksellisessä työväen luokkataistelussa erityisesti teroitettaisiin ja selosteltaisiin entistä tarkemmin ammatillisen ja valtiollisen liikkeen suhdetta toisiinsa; ja

että järjestöjen jäseniä opastettaisiin harjoittamaan tarkoituksenmukaista kotiagitatsionia.

S. Saarikivi (p.-johtajana), K. M. Evä (sihteerinä), J. F. Kivikoski,
E. Eloranta, Mimmi Haapasalo. K. Nordlund, H. Hurmevaara,
V. Meriläinen, T. Nieminen.“

Mietintöä seurasi seuraavat

vastalauseet:

I.

„Koska emme ole voineet hyväksyä valiokunnan mietintöä, mikäli se koskee puolueen keskusjärjestön taholta harjoitettavaa luentotoimintaa, saamme eriävän kantamme tueksi esittää seuraavaa:

Puolueen taholta harjoitetun tarkoituksenmukaisen valistustyön suorittaminen eri muodoissaan vaatii puolueen järjestöjen keskistä työnjakoa. Puolueemme valistustyö on melkein kokonaan jo nykyään piirijärjestöjen ja piiritoimikuntien hallussa, ja yhä enemmän, kuten valiokunnan mietintökin myöntää, pyrkii kehitys siihen suuntaan. Puolueetoimikunnan välittömästi harjoittama valistustyö on vanhentunut valistustyömuoto, jäännöstä niiltä ajoilta, jolloin piirijärjestöjä ei ollut.

Kokonaispuolueen ja piirijärjestöjen suhde valistustyön suorittamisessa olisi mielestämme niin järjestettävä, että piirijärjestöjen selväksi velvollisuudeksi tulisi huolenpito valistustyön toimeenpanosta ja kokonaispuolueen tehtäväksi jäisi vaan valistustyön ylin valvonta ja rahavaroilla avustaminen. Tällä toimenpiteellä otettaisiin pitkä askel piirien vakinaisen luentotoiminnan kehityksen- ja ajan vaatimusten mukaiselle kannalle järjestämisestä.

Mielestämme olisi jo ensi vuoden alusta lukien puolueetoimikunnan harjoittama luentotoiminta lakkautettava ja siihen käytetyt varat jaettava avustuksina piireille sen avustuksen lisäksi, mikä jo on tulo ja menoarviossa tähän tarkotukseen varattu. Täten jaettavia varoja olisi kaikkiaan noin 11,500 markkaa, 4,500 mk. varsinaista avustusta ja 7,000 mk. luennoitsijain palkoista ja matkakuluista. Näiden avustusvarojen jakamisesta olisi kokouksen päätettävä.

Oikean jakoperusteen keksiminen ilman ennakkotutkimusta on tällä kertaa kyllä vaikea. Se kai voitaisiin suorittaa pitämällä osittain silmällä entistä jakotapaa. Voisi esimerkiksi jakaa siten, kuin alempana esittämämme suunnitelma osottaa. Myöskin olisi mielestämme jo puoluekokouksen väliajalla avustusmäärää korotettava, jos sellaiseen korotukseen

puolueen rahavarat vaan riittäisivät. Lisätty avustus olisi piireille jaettava saman jakoperusteen mukaan kuin puoluekokouksen tämän asian yhteydessä tekemä päätös edellyttää. Tässä yhteydessä esittämämme jakoperuste ei, sen myönnämme, ole paras mahdollinen mitä ajatella voidaan; mutta vasta tarkan asiassa toimitettavan tutkimuksen jälkeen sen voi täysin tarkotustaan vastaavalla tavalla järjestää.

Seuraavaan puoluekokoukseen mennessä olisi puoluetoimikunnan tutkittava, minkälaiset edellytykset missäkin piirissä olisi tuloksia tuottavalle sos.-dem. valistustyölle olemassa ja miten voimakkaasti ja missä suhteessa eri piireissä olisi valistustyötä harjoitettava ja sen tutkimuksen perusteella tehtävä seuraavalle puoluekokoukselle seikkaperäinen ehdotus avustusvarojen vastaista jakotapaa varten.

Edelläsanottuun viitaten ehdotamme,

että kokous hylkäisi valiokunnan mietinnön mikäli se koskee puolueen luentotoiminnan järjestämistä ja päättäisi:

että puoluetoimikunta ei enää ensi vuoden alusta lukien pidä vakinaisia luennoitsijoita;

että menoarvioon luennoitsijain palkkoja ja matkakustannuksia varten varattu 7,000 mk. ja piiritoimikunnille suoranaiseksi avustukseksi osotettu 4,500 mkaa jaetaan avustuksina piireille siten, että kukin piiri saa vuodessa seuraavat määrät: Uudenmaan 300: —, Turun etel. 400: —, Turun pohj. 400: —, Hämeen etel. 400: —, Hämeen pohj. 400: —, Viipurin länt. 400: —, Viipurin it. 700: —, Mikkelin 800: —, Kuopion länt. 800: —, Kuopion it. 1,200: —, Vaasan it. 800: —, Oulun et. 1,300: —, Oulun pohj. 1,200: —, Vaasan etel. 1,200: —, ja Vaasan pohj. 1,200: —;

että puoluetoimikunnan on hankittava selvyys siitä kuinka paljon erilaisella taloudellisella kehitysasteella eri piirit ovat toisiinsa verrattuina; ja miten voimakkaasti olisi tarkoituksenmukaisinta suunnata valistustyö eri kehitysasteilla oleville seuduille, ja tämän tutkielman perusteella tehtävä seuraavalle puoluekokoukselle seikkaperäinen ehdotus avustusvarojen tarkoituksenmukaista jakoa ja jakoperustetta varten.

H. Hurmevaara, E. Eloranta, J. F. Kivikoski, V. Meriläinen.“

II.

„Kun ei valiokunnan mietintö ylläolevassa muodossaan mielestäni kylliksi sitovasti määrää puolueen valistustyön harjoittamisen suuntaamista heikompiin piireihin, joihin se puolueen kustannuksella olisi suunnattava ja kun valiokunta ei ole hyväksynyt tekemiäni siihen tähtääviä ehdotuksia eikä myöskään määrännyt jakoperustetta eri piireille annettavien avustusten suhteen seuraavaksi varainhoitokaudeksi, niin yhdyn kannattamaan mietintöön liitettyä vastalauseetta, koska se yllämainittuihin seikkoihin nähden vastaa käsitystäni paremmin kuin mietintö.

Kaarle Nordlund.“

Keskustelussa lausuttiin:

K. Nordlund: Pääpaino olisi pantava siihen, että valistustyötä puolueen taholta tehtäisiin etupäässä heikommassa piireissä. Kun valiokunnan vähemmistön kanta, joka käy esiin mietintöön liitetystä vastalauseesta, puhujan mielestä lähemmin vastaa heikompien piirien tarpeita, oli puhuja yhtynyt kannattamaan vastalauseetta.

R. Penttinen kannatti ensimmäistä vastalauseetta. Samoin *O. Pensas*.

V. Lehokas: Ei tarvitse kajota ensimmäiseen vastalauseeseen muuta kuin parissa kohdassa. Siinä sanotaan, että nykyinen valistustyö on vanhentunut. Se ei ole sitä. Niin kauvan kuin meillä eivät kaikki piirit pysty asettamaan agitatsiooniaan vakinaiselle kannalle, niin kauvan kun meillä ei ole tarpeeksi agitatsioonivoimia, niin kauvan tarvitsemme me puolueen agitaattoreja. Ja senjälkeenkin se tarkoituksensa vastaa.

Toinen seikka on rahavarojen jako. Täytyyhän puolueen edelleenkin käyttää rahoja tilapäiseen agitatiooniin, joten kaikkea säästöä, mikä saadaan kun puolueagitaattorit erotetaan, ei voida piirien hyväksi käyttää.

O. V. Turunen: Hyväksyy vastalauseen muuten, mutta ehdottaa sen kolmannelle ponnelle seuraavan muodon: „että yhdistämällä puolueen luennoitsijain palkkaukseen käytetyn määrärahan piiritoimikunnille suoranaiseksi avustukseksi varattuun määrärahaan, yht. Smk. 10,000: — varataan heikompien piirijärjestöjen valistustyön tukemiseksi. Jakoperusteen määrääminen ja muutoinkin asian järjestäminen jätetään puolueeneuvoston ja puoluetoimikunnan asiaksi.“

E. Eloranta oli sitä mieltä, että puolueen harjoittama valistustyö on vanhentunut. Valiokunnan enemmistökkin myöntää tämän, mutta on siitä huolimatta asettunut vastustamaan uuden tavan käytäntöön ottamista. Vastalauseen hyväksymisellä autettaisiin eri piiritoimikuntia saamaan puhujan, joita niillä nyt ei ole. Ehdotti vastalauseetta hyväksyttäväksi.

H. Hurmevaara polemiseerasi Lehokasta vastaan puolustaen ensimmäistä vastalauseetta.

S. Saarikivi: Valiokunnan mietinnön „vanhoillisuus“ ei ole valiokunnan enemmistön, vaan puolueen syy. — Jos nyt vastalause hyväksytään, riistetään puoluetoimikunnalta sen keino agitatioonin ja puoluetoiminnan valvomiseen, se kun menettää miehensä, jotka sitä varten voitaisiin käyttää.

Vastalauseen tekijäin rahamäärät, jotka muka riittäisivät piireille, eivät pidä paikkaansa. Valiokunnan mietinnön tällaisenaan hyväksyminen on välttämätön.

Kun toista vastalauseetta ja Turusen ehdotusta ei kannatettu, oli äänestettävä mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen välillä, jolloin *ensimmäinen vastalause* hyväksyttiin 58 äänellä 24 vastaan, jotka sai mietintö.

Puoluejärjestösääntöjen muutokset.

Sääntövaliokunnan mietintö n:o 1 esitettiin ja kuului se:

„Puolueen järjestyssääntöjen muutoksia tarkoittavien puoluekokouksesityksien ja kokouksessa annettujen lausuntojen perusteella ehdottaa valiokunta järjestyssääntöihin tehtäväksi erinäisiä muutoksia.

5 §. Se seikka, että puolueosastot joskus, useimmiten varattomuuden takia, antavat jollekin jäsenilleen vapautusta osastojen jäsenmaksuista, on ollut haitaksi siinä, että osastojen veroista vapautetuilla on ollut kannettava puolueverot, taikka siten ne on täytynyt osastojen varoista puolueelle suorittaa. Tämän epäkohdan korjaamiseksi ehdottaa valiokunta 5 §:n muutettavaksi niin, että puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut jäsenet voidaan vapauttaa myöskin keskusjärjestöjen veroista. Kumminkin saisi keskusjärjestöjen veroista vapautusta ainoastaan, jos jäsen on vapautettu puolueosaston jäsenmaksuista vähintään puolen vuoden ajaksi. Sellaisessa tapauksessa, jolloin osasto tahtoo vapauttaa yhden taikka useamman jäsenensä keskusjärjestöille suoritettavista veroista on osaston tehtävä siitä

esitys piiritoimikunnalle, joka, silloin kuin on kysymys myöskin puolueveroista, pyytää ennen päätöksen tekoa puolueitoimikunnan lausuntoa.

6 §. Koska järjestyssääntöjen kuudennen §:n säännöksiä käytäntöön sovellettaessa on joillakin paikkakunnilla syntynyt epäselvyyttä, katsoo valiokunta tarpeelliseksi tehdä pykälään selventävän, sen suuntaisen muutoksen kuin Tampereen kunnallisjärjestö vastaesityksessään ehdottaa.

19 §. Piirikokouksien edustuksen saattamiseksi eripuolilla maata paremmin tarkotustaan vastaavaksi, ehdottaa valiokunta 19 §:n muutettavaksi niin, että piirikokouksen päätöksellä voidaan edustajain valitsemisperuste alentaa aina sataanviiteenkymmeneen asti.

20 §. Koska voi sattua seikkoja, jotka tekevät piirikokouksien pitämisen tarpeelliseksi muunakin aikana kuin sääntöjen määräämänä kuukautena, on valiokunta katsonut tarpeelliseksi hyväksyä 20 §:lään sellaisen muutoksen kuin puolueitoimikunta sanottuun §:lään tehtyyn muutosesitykseen liittämässään lausunnossa on puoltanut.

40 §. Kun tämän pykälän säännös puoluekokous-esityksen esille ottamisesta on synnyttänyt sekavuutta, on valiokunta katsonut tarpeelliseksi poistaa sanotun pykälän loppuosan kokonaisuudessaan, mutta on samaa tarkottava kohta liitetty seuraavaan pykälän loppuun, johon se asian luonteen mukaan kuuluu.

41 §. Koska puoluekokouksen esitys-ehdotukset ovat tulleet järjestöille jaetuksi kovin myöhään, katsoo valiokunta tarpeelliseksi ehdottaa järjestösääntöjen 41 § muutettavaksi niin, että puoluekokousten alustukset tulisivat järjestöille jaetuksi viimeistään kuukautta ennen puoluekokousta.

73 §. Kun se seikka, miten puoluejärjestöjen taikka yksityisten puoluejäsenten välillä syntyneiden riita-asiaiden ratkaisua varten sovinto-oikeus asetetaan, on synnyttänyt epäselvyyttä, on valiokunta katsonut tarpeelliseksi ehdottaa järjestyssääntöjen 73 §:ään sellaisen muutoksen, että tuo epäselvyys kokonaan poistuisi.

Edelläolevan perusteella ehdottaa valiokunta,

että alempana mainitut puoluejärjestösääntöjen pykälät muutettaisiin näin kuuluviksi:

5 §.

Puolueen jäsenen on maksettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot.

Puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut voidaan vapauttaa myöskin keskusjärjestöjen veroista.

6 §.

Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon. Puolueosaston jäsenen, joka ei halua kulua puolueeseen, on ennakolta tehtävä siitä ilmoitus puolueosaston johtokunnalle. Ellei sellaista ennakoilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.

19 §.

Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokouksen päätöksen mukaan yksi edustaja kutakin alkavaa 150 tai vähintään kutakin alkavaa 250 jäsenlukua kohti.

20 §.

Edustajiksi valitut kokoontuvat kerran vuodessa ja tarvittaessa useammin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi. Vakinainen piirikokous pidetään huhtikuulla tai esteen sattuessa, puolueoimikunnan suostumuksella, myöhemmin.

40 §.

Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita.

41 §.

Puoluekokouksen päätettäväksi tarkotettu esitys on jätettävä kirjallisesti puolueoimikunnalle viimeistään kymmenen viikkoa ennen kokousta.

Puolueoimikunta julkaisee saapuneitten esityksien ponnet toimikunnan ilmoituslehdiksi määrättyssä lehdessä heti esityksien saavuttua ja viimeistään kahdeksan viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä näin julaistuille voidaan jättää puolueoimikunnalle kahden viikon ajalla sen jälkeen.

Puolueoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Määräaikana saapuneet esitykset ja vastaesitykset painattaa puolueoimikunta yhteiseen alustusvihkoon ja toimittaa sen piiritoimikuntien välityksellä puoluejärjestöille jaetuksi heti sen valmistuttua ja viimeistään kuukautta ennen puoluekokousta.

Myöhemmin esitettyjä asioita ei puolueoimikunta valmista edustajakokoukselle, vaan jääpi niiden esilleottaminen riippumaan puoluekokouksen päätöksestä.

Sellainen esitys otetaan käsiteltäväksi jos vähintään neljäsosa kokouksen äänivaltaisista edustajista kysymyksen esilleottamista puoltaa.

73 §.

5 mom. Puoluejärjestöjen taikka yksityisten puoluejäsenten välillä syntyneitten riita-asiain ratkaisua varten asetettakoon sovinto-oikeus siinä järjestyksessä kuin edellä tässä pykälässä on sanottu.

Valiokunta on käsitellyt myöskin Turun sos.-dem. kunnallisjärjestön ehdotuksen, järjestyssääntöjen 21 §:län 5:n kohdan muuttamisesta ja katsoo voivansa yhtyä puolueoimikunnan asiasta antamaan lausuntoon. Tämän perusteella ehdotamme puoluekokouksen päätettäväksi,

että järjestöjen asettamia ehdokasehdokkaita voidaan piirikokouspäätöksellä jättää piiriäänestyksen ulkopuolelle vain siinä tapauksessa, että ehdotettu henkilö on syypää todistettuun puoluerikokseen ja jollakin asianomaisen järjestön, sovinto-oikeuden, tai muun sellaisen antamalla päätöksellä katsottu kelvottomaksi puolueen luottamustoimiin, tai että hän vaalilain mukaan ei ole vaalikelpoinen, tai että hän itse hyväksyttävillä syillä on kieltäytynyt ehdokkuudesta. Muista syistä voi piirikokous sulkea ehdokasehdokkaan pois piirissä toimitettavasta yleisäänestyksestä ainoastaan äänimäärällä, joka on vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Koska puoluekokousesityksien ja toimintakertomusten valmistelun suhteen on eri tahoilla ilmoitettu laiminlyöntejä tapahtuneen,

velvoittaa kokous puoluejärjestöt, -jäsenet ja puolueoimikunnan vastaisuudessa tarkkaan noudattamaan järjestyssääntöjen esityksien ja toimintakertomuksien jättämistä, julkaisemista ja jakamista koskevia määräyksiä.

Muut järjestyssääntöjen muutosehdotukset ehdottaa valiokunta hylättäväksi.

Antti Mäkelin. Julius Nurminen. Juho Tuiskula. Väinö Salmela.
E. Eloranta. M. Lammi. Sandra Lehtinen. J. E. Paronen.
J. F. Kivikoski."

Yleiskeskustelussa *E. Eloranta* huomautti, että mietinnössä on muutamia virheitä, joita puhuja oikaisi. 73 §:n suhteen lausui puhuja, että sovinto-oikeutta koskeva kohta on sotkuinen ja vaikea käytännössä toteuttaa, joten puhuja ehdotti, että kokous lausuisi puolueoimikunnalle toivomuksen, jotta se seuraavalle puoluekokoukselle valmistaisi ehdotuksen 73 §:n perusteellisesta muuttamisesta.

Siirryttiin ehdotusten pykälittäiseen tarkastukseen.

5 §:lä hyväksyttiin valiokunnan ehdotuksen mukaan.

6 §:län suhteen

O. Tokoi ehdotti, että pykälä jaettaisiin kahteen momenttiin. Ensimmäiseen kuuluisi vain ensimmäinen lause. Toinen momentti alkaisi sanoilla: „Edellisessä momentissa tarkoitetun osaston jäsenen, joka j. n. e.“

K. H. Viik yhtyi Tokoihin ja ehdotti pykälään lisättäväksi ammatillisten järjestöjen lisäksi osuuskunnat.

Hyväksyttiin sekä Tokoin että Viikin ehdotus. 6 §:lä tuli siten kuulumaan:

Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö tai osuuskunta, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon.

Edellisessä momentissa tarkoitetun osaston jäsenen, joka ei halua kuulua puolueeseen, on siitä ilmoitettava osaston johtokunnalle. Ellei sellaista ilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.

19 §:lässä ehdotti *O. Tokoi* sananmuotoa selvennettäväksi.

Anton Huotari ehdotti annettavaksi toimitus- ja tarkastusvaliokunnalle oikeuden muodostaa pykälä selvempään sanamuotoon, määräten, että edustajaperuste saa vaihdella 150—250 jäseneseen.

Hyväksyttiin Huotarin ehdotus. Tämän nojalla on pykälälle lopullisesti annettu seuraava sanamuoto:

Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokoukseen edustajat kunnan puolueosastojen jäsenmäärän mukaan. Edustajaperuste saa vaihdella 150 jäsenestä 250 jäseneseen. Vaalipiirikokous päättää, mikä jäsenmäärä on pidettävä perusteena edustajia valittaessa. Perusteeksi hyväksytyltä jäsenluvulta tai sen osalta valitaan yksi edustaja.

20, 40 ja 41 §:lä hyväksyttiin valiokunnan ehdotuksen mukaan.

73 §:lään ehdotetun lisäyksen johdosta

M. Turkia ehdotti sen hylättäväksi.

O. Tokoi kannatti Turkiaa.

Valiokunnan lisäysehdotus hylättiin.

Eduskuntaehdokkaiden asettamista koskeva valiokunnan ehdottama selitys 21 §:län 5 kohtaan hyväksyttiin. Samoin myös ponsi, joka koskee järjestöjen ja toimikuntain velvoittamista noudattamaan järjestö sääntöjen määräyksiä.

Muiden ehdotettujen, mutta valiokunnan hylkäämien, järjestö sääntömuutosehdotusten johdosta

J. F. Kivikoski lausui, että valitsijansa olivat evästäneet hänet kannattamaan sellaista muutosta 35 §:lään että puoluekokousedustajain valintaperuste alennettaisiin 500:sta 300.

N. Aronen kannatti Kivikoskea.

Kivikosken ehdotus hylättiin 44 äänellä 9 vastaan.

Puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen muuttaminen.

Sääntövaliokunnan mietintö n:o 2 puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen muuttamisesta esitettiin käsiteltäväksi. Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet E. Eloranta, J. F. Kivikoski, J. Nurminen, Sandra Lehtinen, M. Lammi, A. Mäkelin, V. Salmela ja J. Tuiskula, kuului:

„Valiokunnalle on ehdotettu, että puolueneuvoston jäsenten valintaperuste määrättäisiin suhteelliseksi piirien jäsenmäärän mukaan, vissin jäsenmäärän ollessa valinnan perusteena.

Valiokunta on asiaa harkittuaan pitänyt tarpeellisena edelläsanoitun suuntaisen muutoksen, mutta katsoo asian kaipaavan lähempää valmistelua ja senvuoksi ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi,

että kysymys puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen suhteelliseksi muuttamisesta lykätään puoluetoimikunnan tutkittavaksi; ja veloitetaan puoluetoimikunta ensi puoluekokouksen päätettäväksi jättämään perusteltu esitys puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen sillätavoin muuttamisesta, että neuvostoon valitaan eri piireistä jäsenet piirien puoluejäsenten lukumäärän perusteella.“

A. Halonen yhtyi periaatteessa siihen, että valintaperuste muutetaan, koska puolueneuvosto nykyään ei vastaa kansanvaltaisuuden vaatimuksia. Pienet vaalipiirit ovat edustetut yhtä voimakkaasti kuin suuretkin.

E. Eloranta yhtyi Haloseen.

K. Nordlund epäili voidaanko sitä muuttaa kaikkia tyydyttävällä tavalla, jonka vuoksi ehdotti, että mietintö hylättäisiin.

M. Turkia huomautti, että se vaalipiiri, jossa puoluetoimikunta sijaitsee, tulee aina olemaan vahvemmin edustettuna, koska sieltä valitaan puoluetoimikunnan jäsenet. Arveli, että kyllä ehdotus voidaan muuten hyväksyä.

K. Hämäläinen väitti, ettei Turkian huomautus sovi tähän, koska puoluetoimikunnan jäseniä ei valitse se piiri, jossa puoluetoimikunta sijaitsee, vaan puoluekokous. Toiskielisten edustus neuvostossa tarkistettava.

Sandra Lehtinen kannatti mietintöä.

H. Hurmevaara kannatti mietintöä ja Hämäläisen ehdotusta toiskielisten edustuksen tarkistuksesta.

Mietintö hyväksyttiin Hämäläisen lisäyksellä.

Kunnallislakiuudistus.

Esitettiin lakiasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, jonka olivat allekirjoittaneet Seth Heikkilä, N. Aronen, R. Penttinen, A. Siren, J. K. Pohjola, A. Kannisto sekä J. A. Komu ja kuului se:

„Ryhtyessään käsittelemään Kunnalliskomitean mietintöä on valiokunta katsonut tarpeelliseksi ensin harkita, onko soveliasta ryhtyä asiasta tekemään uutta alotetta, kun vuoden 1908 valtiopäiväin laatimain kunnallisasetusten kohtalo on vielä lopullisesti ratkaisematta. Kuitenkin ottaen huomioon nykyisen valtiollisen tilanteen sekä sen, että sanotut kunnallisasetukset voivat jäädä vahvistamatta, katsoo valiokunta ettei uuden alotteen tekemiselle tässä suhteessa ole esteitä.

Mitä sitten tulee mainittuihin eduskunnan hyväksymiin kunnallisasetuksiin, eivät ne tärkeimmissä kohdin vastaa työväestön etuja ja vaatimuksia. Paitsi sitä, että ne takaisivat määräysvallan tärkeimmissä suhteissa kuntain varakkaimmille, tarjoutuisi niiden mukaan hallitusviranomaisille tilaisuus kunnallisen itsehallinnon häiritsemiseen, joten varakkaammat voisivat hallitusviranomaisten avulla ehkäistä nekin työväestölle tärkeät kunnalliset uudistukset, jotka ehkä muuten voitaisiin saada toteutetuiksi. — Uusien kansanvaltaisempain ja työväen tarpeita vastaavain alotteiden tekeminen on siis tarpeenvaativa.

Puoluekokoukselle jätetty mietintö, joka sisältää ehdotukset uusiksi kunnallislakialotteiksi, on valmistunut ja julaistu niin myöhään, etteivät puoluejärjestöt yleisemmin ole voineet sitä käsitellä ja evästää edustajia sen johdosta. Valiokunnalla ei myöskään ole ollut aikaa ryhtyä mietinnön yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Tärkeimmät kohdat kaipaavat lopulliseen muotoon laadittaessa enemmän huomiota, kuin mitä valiokunnan jäsenet ovat niille voineet omistaa. Erimielisyyttä herättäneinä kuitenkin mainitakoon kunnanvaltuutettujen vaaleja koskevat säädökset. Ei liene vakiintunutta, työväestön yleisemmin hyväksymää päätöstä siitä, olisiko vaaleja toimitettava joka vuosi, vaiko ainoastaan joka kolmas vuosi, jolloin kaikki valtuutetut valittaisiin yhdellä kertaa. Kunnallisten asiain harrastuksen elvyttämiseksi sekä myöskin siitä syystä, ettei kunnan asiain hoito yhdellä kertaa joutuisi uusiin, kenties niihin enemmän tai vähemmän tutustumattomain henkilöiden käsiin, mikä kunnalliskomitean mietinnössä ehdotetun kaikkien kunnanvaltuutettujen yht'aikaa eroamisen ja uusien valitsemisen kautta saattaisi tapahtua, olisi ehkä suotavaa, että valtuutetuista eroaisi ainoastaan kolmannes kerrallaan ja jotta vaalit toimitettaisiin joka vuosi. Kuitenkaan ei valiokunta katso sopivaksi, että puoluekokous yksityiskohtaisilla päätöksillään sitoisi lakiasäätävään puolueen edustajain käsiä, vaan ehdottaa, että asia tässä samoin kuin muissakin kohdin jätetään eduskuntaryhmän ja puolue toimikunnan yhdessä harkittavaksi, ja oikeutetaan nämä, sen tarpeelliseksi havaitessaan, jättämään asia niissä tärkeissä kohdin, joissa erimielisyyttä puolueen keskuudessa saattaa olla, puoluejärjestöjen päätettäväksi.

Edellä olevaan katsoen valiokunta ehdottaa päätettäväksi,

että puoluekokous pitää tarpeellisena tehdä kunnalliskomitean mietinnön perusteella eduskuntaesitykset uusiksi kunnallisasetuksiksi sekä jättää lähemmät toimenpiteet puolue toimikunnan ja puolueen eduskuntaryhmän huoleksi.

Muutokset kunnallislainsäädännön alalle jäävät kuitenkin vähäarvoisiksi ellei myös saada verotus-uudistusta. Kun verotus-lakiehdotuksen laatiminen vaatii perinpohjaista tutkimista ja laajoja valmistelutöitä, puoltaa valiokunta kunnalliskomitean ehdotusta;

että puoluekokous päättää asetettavaksi komitean tarkistamaan puolueen vaaliohjelmassa olevaa vaatimusta alimman verotettavan tulon määrästä sekä valmistamaan lakiehdotuksen kaupunkien ja maalaiskuntien kunnallisesta verotuksesta;

sekä siltä varalta, että asiaa käsittelemään asetettavan komitean toimittama tutkimus tulisi osottamaan tarpeelliseksi ottaa kunnalliseen verolakiesitykseen puolueen nykyisen vaaliohjelman vaatimuksesta poikkeavia määräyksiä alimmasta verotettavasta tulosta, valtuuttaa puoluekokous puolueeneuvoston, yhdessä eduskuntaryhmän kanssa, sopimaan sanotunlaisista uusista määräyksistä, jotka kuitenkin ovat jätettävät puolueäänestyksellä ratkaistavaksi siinä tapauksessa, ettei olisi tilaisuutta saada asiaa puoluekokouksen päätettäväksi."

P. Leppänen ehdotti lisäyksen ensimmäiseen ponteen, että maistraatin jäsenet ja muut kunnalliset viranomaiset valittaisiin määrävuosiksi.

J. Vuoristo kannatti Leppäsen ehdotusta.

J. A. Komu arveli, että Leppäsen ehdotus veisi liian paljon yksityiskohtiin, koska eduskuntaryhmällä on aina tilaisuus tiedustaa järjestöjen mielipidettä.

K. Hämäläinen ehdotti, että lisäys otettaisiin perusteluihin.

N. Valavaara kannatti Hämäläistä.

Äänestyksessä voitti ensin Hämäläisen ehdotus Leppäsen ehdotuksen 38 äänellä 11 vastaan ja lopullisessa äänestyksessä voitti jälleen Hämäläisen ehdotus mietinnön 48 äänellä 11 ääntä vastaan.

Puolue ja puoluelehdet.

Sanomalehtivaliokunta esitti mietintönsä n:o 2, joka kuului:

„Puolueen määräys- ja tarkastusvalta puolueen sanomalehtiin perustuu nykyisin seuraaviin päätöksiin:

Viipurin kokouksessa v. 1901 päätettiin, „että työväen sanomalehtiyhtiöt, tehdessään lehtien kantaan vaikuttavia päätöksiä — niinkuin päätoimittajan ottamisessa ja erottamisessa y. m. — antaisivat lopullisen ratkaisuvallan työväen puolueelle; sekä puoluehallinnolle annettaisiin valta antaa tarpeen vaatiessa ja oman harkintansa mukaan muistutuksia ja ohjauksia työväenlehtien päätoimittajille“.

Lisäksi samassa kokouksessa päätettiin: „Jos uusi lehti tahdotaan puoluelehdeksi, kuulusteltakoon puoluekokouksen mielipidettä, hyväksyykö se lehden siksi“.

Forssan kokouksessa nämä päätökset uudistettiin ja sen lisäksi hyväksyttiin m. m. seuraavaa:

„Että työväen sanomalehtiosakeyhtiöt muodostakoot, jos mahdollista, sääntönsä sellaisiksi, että puolue- ja liittohallinnot tulisivat oikeutetuiksi äänestämään niiden kokouksissa osakeluvun perustuksella“.

Ja Helsingin kokouksessa v. 1904 yhteisestä menettelytavasta päätettäessä tuli päätetyksi m. m. seuraavaa:

„Puolueen sanomalehdissä tulee vallita puolueen jäseniin nähden mahdollisimman suuri sananvapaus. Periaatteessa eriävät mielipiteet ovat päästettävät julkisuuteen ilman että lehtien toimitukset olisivat oikeutetut tekemään kirjoituksiin, milloin ne ovat varustetut kirjoittajan nimellä tai tunnetulla nimimerkillä, muita muutoksia kuin kielivirheiden korjauksia. Jos joku katsoo toimituksen taholta vääryyttä kärsineensä, niin valittakoon hän siitä asianomaisen lehden johtokunnalle ja jos ei ole tämän päätöksen asiassa tyytyväinen, lehden yhtiökokoukselle, sekä vihdoin puoluehallinnolle.“

Vaalipiirien piirikokoukset käsittelevät myöskin puolueasiain tilaa piireissään, siis myöskin piirilehtien tarkoituksenmukaisuutta ja tehtäviensä täyttämistä, vieläpä voivat siinä suhteessa antaa velvottavia päätöksiäkin.

Lisäksi kehitys kulkee yhä enemmän siihen, että paikalliset työväenjärjestöt, kuten työväenyhdistykset, kunnallisjärjestöt, ammattiosastot y. m. yhä enemmän siirtyvät puoluelehtiä kustantavien osakeyhtiöiden tai osuuskuntain osakkeiden tai osuuksien omistajiksi ja siten yhä enemmän saavuttavat vaikutusvaltaa näiden yhtiöiden tai osuuskuntain kokouksissa.

Näihin entisiin päätöksiin ja yleiseen kehityksen kulkuun katsoen valiokunnan enemmistö pitää tätä puolueella jo olevaa määräys- ja valvontavaltaa puoluelehtiin nähden riittävänä, joten ainoastaan ehdottaa kokouksen hyväksyttäväksi,

että tässä esitetyt Viipurin ja Helsingin kokouksen päätökset — niitä muuttuneisiin olosuhteisiin soveltamalla — pidettäisiin edelleen voimassa ja että niiden noudattamista myöskin valvottaisiin.

Forssan kokouksen lisäpäättös sitävastoin ei näy nykyiseen kehityskulkuun soveltuvalta, joten ehdotamme sen niin tulkittavaksi,

että „puolue- ja liittohallinnoilla“ tarkotetaan kaikkia puolueemme toimintaa edistää tahtovia työväenjärjestöjä ja osuuskuntia, ja että koetetaan saada aikaan semmoinen ääniasteikko, että se estäisi varakkaamat järjestöt kohtuuttoman ylivallan käyttämisestä.

P. Leppänen. F. Koskinen. T. Alavirta. Aug. Lindgren.
Kullervo Manner. Kalle Hautala. Jalm. Kirjarinta“.

Mietintöön liittyi seuraava

vastalause.

„Olen voinut yhtyä siihen valiokunnan mietinnön n:o 1 ehdotukseen, että puoluekokous hylkäisi puolueeneuvoston esittämän suunnitelman Työmies-lehden ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä, koska en katso olevan todellista aihetta Työmies-lehden erikoisasemaan asettamiseen, päinvastoin pidän sitä vääränä ja vahingollisena. Olen kuitenkin sitä mieltä, että olisi tarpeen toimenpiteet järjestöjemme vallan lujittamiseksi kaikkien puoluelehtien suhteen. Ainakin lähes kaikissa lehdissämme olisi — puolueelle ennen kuuluvan kontrollivallan lisäksi — järjestöjen vallan lujittamiseksi pääasiallisesti samallaiset ja jonkun verran kauvemmaksi tähtäävät toimenpiteet tarpeen. Suunnitelman pohjaksi tuollaiselle puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestämiselle sisältää mielestäni Uudenmaanlänin vaalipiirin piirikokouksen puoluekokoukselle tekemä ehdotus. Sen suuntaisesti voisi mielestäni menestyksellä nuo suhteet järjestää. Puoluekokouksen ei kuitenkaan sovi mennä antamaan tässäkään suhteessa pakottavia määräyksiä, ja siten yrittää kajota puoluelehtiä kustantavain liikkeiden itsehallinto-oikeuteen, vaan tulisi sen lausua kantansa vain toivomuksen ja neuvon muodossa, odottaen, että puoluelehtiä kustantavain liikkeitten osakkeitten ja osuuksien omistajain enemmistö vastedes havaitsee hyödylliseksi ottaa sen toivomuksen ja neuvon huomioon.

Ehdotan siis kunnioittaen puoluekokouksen lausuttavaksi,

että puoluekokous, tunnustaen puoluelehtiä kustantavain liikkeiden itsehallinto-oikeuden, pitää hyödyllisenä ja toivottavana, että nuo liikkeet järjestävät suhteensa puoluejärjestöihin pääasiallisesti sen suunnitelman mukaisesti, mikä on Uudenmaanlänin vaalipiirin piirikokouksen puoluekokoukselle tekemässä puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestelyä koskevassa ehdotuksessa esitetty.

Kullervo Manner“.

Keskustelu:

P. Leppänen valiokunnan esittelijänä selosteli mietintöä ja selitti laajemmin eräitä sen kohtia.

M. Turkia: Kymmenes kappale mietinnössä ansaitsee korjausta. Se on kirjoitettu ennen „Työmies“-kysymyksen ratkaisua. Ehdotan siihen sellaista korjausta, että lausutaan: „kokous pitää tätä puolueella jo olevaa valvontavaltaa muihin puoluelehtiin paitsi pää-äänenkannattajaan nähden riittävänä j. n. e.“

K. Manner ehdottaa hyväksyttäväksi mietintöön liittämänsä eriävän mielipiteen.

P. Leppäsen mielestä ei valiokunta voi ryhtyä asettelemaan Työmiestä erikoisasemaan. Jos sellainen määräys annetaan, on parasta valita uusi valiokunta, joka hyväksyy kokouksen enemmistön kannan.

K. Nordlund yhtyi Turkiaan, katsoen että hänen tekemänsä lisäys olisi mietintöön liitettävä.

Hanna Karhinen epäili, voiko asioita järjestää vastalauseessa ehdotetulla tavalla.

J. Vuoristo katsoi, että Mannerin ehdotus olisi vaan lehtiyhtiöiden itsehallinto-oikeuden laajentamista.

O. Piisinen ehdotti, että hyväksyttäisiin Mannerin vastalauseen ponsi, mutta ei perusteluja.

K. H. Wiik kannatti Piisistä.

J. Kirjarinta: Pää-äänenkannattajapäätös jo asettaa „Työmiehen“ erikoisasemaan, joten ei tarvita mitään erikoismääräyksiä siihen nähden näissä ponsissa.

J. Vuoristo yhtyi Piisiseen.

Äänestyksessä voitti ensin Piisisen ehdotus vastalauseen 45 äänellä 19 vastaan. Sitten äänestettiin mietinnön ja Piisisen ehdotuksen välillä, jolloin Piisisen ehdotus taaskin voitti 35 äänellä 22 vastaan. Sen jälkeen olisi ollut ratkaistava Turkian tekemä, perusteluihin kohdistuva ehdotus. Mutta kun huomattiin, että valiokunnan perustelut eivät voineet sopia perusteluiksi voittaneelle ponnelle, niin päätettiin jättää perustelut kokonaan pois ja hyväksyä vain ponsi:

puoluekokous, tunnustaen puoluelehtiä kustantavain liikkeiden itsehallinto-oikeuden, pitää hyödyllisenä ja toivottavana, että nuo liikkeet järjestävät suhteensa puoluejärjestöihin pääasiallisesti sen suunnitelman mukaisesti mikä on Uudenmaanläänin vaalipiirin piirikokouksen puoluekokoukselle tekemässä puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestelyä koskevassa ehdotuksessa esitetty.

Sos.-dem. sanomalehdistön viikko.

Sanomalehtivaliokunta ehdotti hyväksyttäväksi alustajan esityksen:

että kunakin vuonna joulukuun 25 päivän ja tammikuun 1 päivän välinen aika koko maan puoluejärjestöissä on vietettävä sosiaalidemokratian sanomalehdistön viikkona, jolloin järjestöissä on työskenneltävä puoluelehtien levittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi, toimittamalla kiertävää agitatioonia lehtien levittämiseksi sekä puheita pitämällä puoluelehdistä ja niiden merkityksestä järjestöjen kokouksissa ja iltamatilaisuuksissa sekä

että puoluetoimikunta kunakin vuonna nyvissä ajoissa ennen tuota viikon viettämistä on velvollinen antamaan järjestöille viikon viettämisestä kehoituksen tarpeelliseksi katsottuine ohjeineen.

Lisäyksenä ehdotetaan,

että tämä sanomalehtiviikko pannaan toimeen jo ensi joulukuulla.

Hyväksyttiin.

Työväen henkivakuutuslaitos.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 2 työväen henkivakuutusyhtiöstä esitettiin ja sisälsi se seuraavaa:

„Valiokunta ryhtyessään käsittelemään sille jätettyä kysymystä henkivakuutuslaitoksen perustamisesta puolueen keskuuteen, on ensisijassa ottanut ratkaistaakseen sen, onko ja missä määrin oman henkivakuutuslaitoksen perustaminen puolueelle periaatteelliselta kannalta mahdollista. Sitä vastaan tehdyissä väitteissä on huomautettu nimenomaan sitä seikkaa, että tämä yritys tulisi työväenkin luokan keskuudessa olemaan puhtaasti kapitalistinen ja kykenisi suomaan turvaa ainoastaan harvalukuisemmalle joukolle paremmin palkattua työväkeä. Samalla se olisi omansa rasittamaan työläisiä, joitten niukoista palkoistaan tulisi säännöllisesti suorittaa verrattain runsaat vakuutusmaksut, jotka luonnollisestikaan eivät voisi olla moneksikaan lievemmat niitä maksuja, joita porvarilliset henkivakuutusyhtiöt kiskovat vakuutetuiltaan. Tästä voisi olla vaaroja työväen järjestöillekin, kuten esim. siinä suhteessa, että työläinen, joka on vakuuttanut itsensä, vaikean tilan vallitessa mieluummin maksaisi henkivakuutusmaksut, vaan sen sijaan jättäisi järjestöjensä jäsenverot suorittamatta. Näin ollen ja varsinkin kun laitoksen tuottamasta hyödystä suuret joukot niukkoja tuloja nauttivista työläisistä kykenemättä itseään vakuuttamaan, jäisivät sen tarjoomista eduista osattomiksi, vastustavat useat sitä, koska se ei ole keino työväenluokan taloudelliseen kohottamiseen suuressa laajuudessaan, vaan päinvastoin olisi omansa vakuutuskykyisenkin työväenluokan osan taloudellista toimeentuloa huonontamaan, samalla kun se vielä saattaisi järjestyneet työläiset edistämään kapitalistiselle järjestelmälle ominaista liiketoimintaa. Nämä vasta-vaitteet eivät valiokunnan mielestä suinkaan todista enempää sitä, että siitä ei olisi työväenluokalle välillisesti hyötyä, kun sitäkään, että se olisi puolueemme periaatteitten vastainen. Valiokunta ei näe mitään vaaraa siinä, että puolueen keskuuteen perustetaan henkivakuutusyhtiö, samoin kuin perustetaan ja on perustettu muitakin erinäisiä taloudellisia yrityksiä, joista on sekä puolueelle että työväenluokan jäsenille – vaikkei aina kaikille, niin kuitenkin useille – hyötyä, huolimatta siitä, että ne toimivat, kuten tulisi toimimaan nyt aiottu henkivakuutusyhtiökin kapitalistisilla liikeperiaatteilla. Huomioon on niinkään otettava se, että jos ei omaa henkivakuutusyhtiötä perustettaisi, menisivät vakuutushaluiset työläiset porvarillisiin yhtiöihin ja siten rikastuttaisivat niitä sen sijaan, että he liittyisivät, vaikkapa pienemmälläkin vakuutussummalla, omaan yhtiöön, jossa tapauksessa varatkin siirtyisivät työväenluokan ja sen järjestöjen itsensä hoidettavaksi puolueelle hyödyllisellä tavalla.

Mutta samalla kun valiokunta on sitä mieltä, ettei sellaisen vakuutuslaitoksen perustaminen, jota henkivakuutuskomitea ehdottaa, ole puolueen hyväksytyjen periaatteitten vastainen, tahtoo se samalla erittäin kiinnittää huomiota siihen varovaisuuteen, millä tätä laitosta, josta meillä vielä on kovin vähän kokemusta, on ryhdyttävä toteuttamaan. Yrityksen kannattavaisuuskoista, jotka kysymyksen käytännöllisen puolen järjestämisessä ovat tärkeimpiä, ei valiokunta ole voinut antaa lausuntoa. Se puoli asiasta on katsottu kuuluvan asiantuntijain tehtäväksi.

Siinä tapauksessa siis, että yritys taloudellisesti osoittautuisi kannattavaksi, katsoo valiokunta voivansa ehdottaa,

että puoluekokous lausuu ehdotetun työväen henkivakuutusyhtiön ei olevan puolueen periaatteen vastaisen; ja

että asiasta puolueen osalta täydellinen päättämisvalta, niinhyvin rahalliseen kuin muihinkin tähän kuuluviin seikkoihin nähden jätetään puolueeneuvostolle ja puoluetoimikunnalle.

Tampereella 30 päivänä lokakuuta 1913.

E. Huttunen. K. Ahmala. N. Valavaara. Emil Murto. J. Vatanen. T. Hiekkaranta. J. V. Hakkinen. K. Hämäläinen. K. Lehtimäki.“

Asiasta syntyi seuraava päätöskeskustelu:

J. Kirjarinta ilmoitti, että Viipurin kunnallisjärjestö ja muut osastot ovat asiata käsitelleet ja aina tulleet siihen tulokseen, että henkivakuutuslaitos on huono ase luokkataistelussa. Ehdotti että valiokunnan mietintö hylättäisiin.

J. E. Nurminen ehdotti, että perusteluista pyyhittäisiin pois kaikki, mitä siinä on periaatteista puhuttu ja hyväksyttäisiin ponsi, jossa sanottaisiin, että puoluekokous tunnustaa ehdotetun työväen henkivakuutusyhtiön olevan sellaisen oma-apuyrityksen kuin työväen säästöpankit y. m. ja sellaisena ei puoluekokouksella ole mitään sen perustamista vastaan, mutta katsoo, että puolueen varoja ei ole käytettävä hankkeen toteuttamiseen.

H. Eskeli ehdotti, että mietintö hylättäisiin.

M. Turkia olisi yhtynyt hylkääjiin, jos nämä osaisivat ehdottaa tilalle jonkun sellaisen laitoksen, jonka avulla voitaisiin estää työväestöä joutumasta porvarillisten yhtiöitten riistettäväksi. Kun näin ei voida tehdä, niin on perustettava vakuutuslaitos, jonka toimintaa ei harjoiteta työväestön riistämiseksi, vaan sen hyväksi.

Ei olisi sotkenut puoluetta asiaan, mutta täytyy tehdä niin, kun ammatilliset ja osuustoiminnalliset järjestöt eivät sitä aikaan saa.

K. Ahmala yhtyi Turkiaan.

T. Nieminen vastusti omaa henkivakuutuslaitosta kaikkea muuta toimintaa heikontavana ja luokkataistelua lamauttavana.

E. Huttunen: Joku puhuja oli huomatakseni sitä mieltä, että mietinnön periaatteellinen osa olisi hyljättävä. Jos se tehdään, silloin ei mietintöön jää mitään. Kuten näkyy, puhutaan siinä vain asian periaatteellisesta puolesta ja se johtuu taas siitä, että valiokunnalle ei jätettykään muuta kuin juuri se puoli ratkaistavaksi. Tosin evästyskeskustelussa päätettiin, että valiokunta, jos se katsoo voivansa asettua laitoksen perustamista puolustavalle kannalle, voi kääntyä raha-asiaain valiokunnan puoleen selviytyksen saamiseksi siitä, missä määrin puolueen rahavaroja voitaisiin tarkoitukseen käyttää. Valiokunta ei kuitenkaan ole niin menetellyt. Se on ollut sitä mieltä, että tämän laitoksen kannattavuudesta ei voi enempää raha-asiaain ja menettelytapa-valiokunta kuin koko tämä kokouskaan antaa pätevää lausuntoaan. Sen voivat tehdä ainoastaan tämän kysymyksen erikoistuntijat. Jos laskelmat osoittavat tämän laitoksen tulevan kannattamaan itsensä, niin ehdottaa valiokunta siltä varalta jätettäväksi puolue-neuvoston harkintaan, minkäverran se voisi silloin puolueen varoja siihen kiinnittää. Tässä tilaisuudessa on pakostakin rajoituttava ainoastaan periaatteellisen puolen käsittelyyn. Muuten sopinee huomauttaa, että vaikka valiokunta ei katsokaan olevan mitään periaatteelliselta kannalta

oman henkivakuutuslaitoksen perustamista vastaan, ei se kuitenkaan kehoita sitä perustamaan, vaan jättää senkin seikan lopullisen päättämisen puoluenevoston varaan.

J. Vatanen: Vaikka en olekaan tällaisten ihailija, kannatan sittenkin oman henkivakuutusyhtiön perustamista, siihen kun tuntuu olevan puolueen keskuudessa vallalla suuri innostus. Hyväksyi mietinnön.

K. Andersson yhtyi kannattamaan Nurmisen ehdotusta.

Äänestyksessä voitti valiokunnan mietintö ensin Nurmisen ehdotuksen 38 äänellä 18 vastaan ja samoin voitti se jälleen lopullisessa äänestyksessä Kirjarinnan ehdotuksen 43 äänellä 23 vastaan.

Alle 15 vuotta vanhojen lasten käyttäminen puoluelehtien myymiseen ja jakeluun.

Käsiteltäväksi esitettiin P. Leppäsen, T. Alavirran, A. Lindgrenin, K. Hautalan, K. Mannerin, E. Metsäsen ja F. Koskisen allekirjoittama sanomalehtivaliokunnan mietintö n:o 4 alle 15 vuotisten lasten käyttämisestä puoluelehtien myyntiin ja jakeluun. Mietintö kuului:

„Asiaa koskevan toveri Wiikin ehdotuksen on sanomalehtivaliokunta saanut valmisteltavakseen.

Puolueemme vaatii alle 15 vuotisten lasten ansiotyön kieltämistä lainsäädännön kautta, siitä ansiotyöstä lapsille johtuvien ruumiillisten ja henkisten haittojen vuoksi. Sitä vaatimustaan ei kuitenkaan Suomen työväki vielä ole onnistunut saamaan toteutetuksi. Alle 15 vuotisten lasten ansiotyö on siis luvallista. Tästä johtuu, että suuri joukko siinä ijässä olevia lapsia ottaa osaa puoluelehtiemmekin jakeluun ja myyntiin, joko suoranaisesti tai siten, että 15 vuotta vanhemmat käyttävät niitä apunaan. Eräät lehtiliikkeet ovat tässä suhteessa rajoituksia tehneet. Toiset eivät. Kun ottaa huomioon, että lehtiliikkeet, vaikka eivät käyttäisikään 15 vuotta nuorempia, eivät kuitenkaan asiallisesti voi niitten käyttämistä yleensä estää ja kun lisäksi on otettava huomioon, että lehtiliikkeitemme on pakko kilpailla muutenkin epäedullisissa oloissa porvarilehtien kanssa, ei puoluekokouksen sopisi asiassa lehtiliikkeitä velvottavaa päätöstä tehdä. Sen sijaan voisi lausua toivomuksen, että lehtiliikkeet koettaisivat, mikäli se ei taloudellisesti tavatonta haittaa tekisi, asian korjaamiseksi voitavansa tehdä omalta osaltaan. Samalla kuitenkin tulisi puoluekokouksen kehottaa puolueen jäseniä ja työväkeä yleensä vieläkin tarmokkaammin taistelemaan sellaisen lainsäädännön aikaansaamiseksi, mikä mahdollisimman hyvin suojaisi 15 vuotta nuorempia lapsia kysymyksenalaiselta epäkohdalta, joka johtuu vallitsevasta talousjärjestelmästä.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa puoluekokouksen hyväksyttäväksi,

että puoluekokous toivoo sosialidemokratisten kustannuslaitosten pyrkivän siihen, ettei 15 vuotta nuorempia lapsia käytettäisi lehtien jakeluun (ja myyntiin);

että puoluekokous kehottaa kaikkia luokkatietoisia työläisiä yhä tarmokkaammin taistelemaan työläisiä riittävästi suojelevien lakien aikaansaamiseksi“.

M. Paasivuori piti mahdottomana poistaa alla 15-vuotiaat lehtien myymistyöstä. Ehdotti valiokunnan ehdotuksen ensimmäisestä kohdasta poistettavaksi kaksi viimeistä sanaa: „ja myyntiin“.

K. Manner arveli myöskin, ettei olisi välttämätöntä pyrkiä lainsäädännön edelle. Mutta valiokunta arveli, että puoluelaitosten palveluksessa

oleville henkilöille koetettaisiin voimien mukaan hankkia siedettävät olot. Tämän vuoksi valiokunta katsoi olevan syytä lausua toivomuksia asiassa, joiden toimeenpano jäisi kuitenkin puolueen kustannusliikkeitten hallintojen huoleksi.

H. Leinonen kannatti mietintöä sellaisenaan.

E. Murto yhtyi Paasivuoren ehdotukseen.

V. Kainlauri yhtyi Paasivuoreen.

V. Annala samoin.

Äänestyksessä voitti Paasivuoren ehdotus 35 äänellä 27 vastaan, jotka annettiin mietinnön hyväksi. Ensimmäisestä ponnesta siis poistettiin sanat, jotka edellä ovat asetetut sulkujen väliin.

Kokouksen jatkaminen.

Kokoukselle määrätty aika, kuusi päivää, oli nyt lopussa; mutta kun kokouksen työt olivat vielä kesken, päätettiin jatkaa kokousta vielä seuraavana päivänä.

Istunto alotetaan aamulla klo 9.

Istunto päättyi klo 6,50 i. p.

Seitsemäs kokouspäivä.

Lauvantaina marrask. 1 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Puhetta johti E. Viljanen. Alkajaisiksi laulettiin „Sä lippu puhdas“. *Nimenhuudossa* merkittiin poissaoleviksi S. Heikkilä, O. V. Turunen ja S. Mäkelä.

Tervehdys Taavi Tainiolle.

Toveri Taavi Tainiolle, joka parhaillaan kärsii Turun lääninvankilassa rangaistusta majesteettirikoksesta, päätettiin lähettää tervehdyskirjelmiä. Kirjelmän lähettäminen jäi järjestävän valiokunnan toimeksi.

Puoluekokouksen edustajain valinta.

Kokoukselle jätettiin seuraava uusi alote:

„Järjestösäännöissä ei ole lähemmin määrätty, mikä aikamäärä otetaan perustaksi puoluekokouksen edustajia valitessa. Tästä johtui, että tähän kokoukseen edustajia valitessa tuli sekavuutta. Piireissä toimitettiin entisen menettelytavan mukaisesti. Puolueneuvosto kokouksessaan 7 p:nä syyskuuta kuitenkin päätti että edustajain lukumäärä määrätään sen mukaan, mitä kussakin piirissä on v. 1912 ollut puolueveronsa suorittaneita. Kun äänestys oli määrätty toimitettavaksi syysk. 21 p:nä, niin oli jo ennen neuvoston kokousta useimmissa piireissä ehditty antaa määräykset äänestyksen toimittamisesta.

Ettei mainitunlainen tapaus uusiintuisi, esitän järjestösääntöjen 35 § loppuun seuraavan lisäyksen:

Edustajia valitaan sen jäsenmäärän mukaan, miltä puoluekokouksen edellisen vuoden jälkimäiseltä vuosipuoliskolta on puoluevero suoritettu.

A. Laakkonen“.

Esityksellä oli sääntöjen määräämä kannattajajoukko, joten se otettiin käsiteltäväksi.

J. Vuoristo ehdotti, että kysymys jätettäisiin puolueoimikunnan valmisteltavaksi.

H. Hurmevaara tahtoi että kysymys päätettäisiin lähettää valiokuntaan.

A. Mäkelin yhtyi Vuoriston ehdotukseen, samoin *M. Turkia* ja *K. Ahmala*.

Julius Nurminen lausui, ettei voida näin äkkiä tulleista ehdotuksista päätöstä tehdä. Seuraavaan kokoukseen valittakoon edustajat nykyisen p:neuvoston tulkinnan mukaan.

Äänestettiin ensin asian valiokuntaan lykkäämisen ja sen kohta päättämisen välillä. Kokous päätti 46 äänellä 17 vastaan ottaa asian heti päätettäväksi. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin Vuoriston ehdotus 55 äänellä 17 vastaan, jonka mukaan

kysymys jätetään puolueoimikunnan ja -neuvoston valmisteltavaksi ja toistaiseksi noudatetaan puolueoimikunnan hyväksymää tulkintaa.

Luokkatuomiot.

K. Manner menettelytapavaliokunnan puolesta lausui pääasiassa seuraavaa:

Tämän kokouksen jäsenille ei tarvitse puhua siitä asemasta, mikä „oikeus“laitoksella porvarillisessa yhteiskunnassa on. Nehän ovat aina vallitsevan luokan etujen ajajina esiintyneet, nyt niinkuin ennenkin ja käyttäneet omaamansa vallan, joka ei suinkaan ole vähäinen, vallanpitäjien vastustajia vastaan. Helsingin kokous pani aikanaan ankaran vastalauseen työväenluokkaa koskevien luokkatuomioiden johdosta ja oikeuslaitostemme kapitalisteille tekemiä reinginpalveluksia vastaan sekä niitä porvareita vastaan, jotka oikeuslaitoksia likaisten ja omanvoitonpyytöisten harrastustensa palvelukseen käyttävät. Samanlaisena on asia jatkunut Helsingin kokouksen jälkeenkin. Luokkatuomioita julistetaan yhä useammin ja yhä häikäilemättömämmäksi ne käyvät. Kuvaavana oikeuslaitostemme nöyräselkäisyydelle riistävän kapitalismin edessä on Viipurin hovioikeuden tuomio kuuluisassa työsopimusjutussa hiljakkoin, tuomio, joka eräiden puolueemme asiantuntijain mielestä tekee pysyvän, vakavan työsopimuksen melkein mahdolltomaksi.

Luokkatuomioita sataa tuhkatiheään. Äsken juuri päätimme lähettää tervehdyskirjelmän erälle toverille, joka parhaillaan istuu vankilassa suorittamassa hänelle pitämänsä puheen johdosta tuomittua vankeusrangais-tusta. Ja yhä lukuisammiksi nämä tuomiot käyvät. Ennenkuin me seuraavan kerran kokoonnumme puoluekokoukстамme pitämään, on varmaankin monta puolueemme jäsenistä joutunut porvarillisten luokkaoikeuksien puolueellisista tuomioista kärsimään, ehkä moni tässä kokouksessa läsnäolevistä. Tämän vuoksi on menettelytapavaliokunta katsonut olevan syytä, että puoluekokous uudelleen panee jyrkän vastalauseensa porvarillisten oikeuksien langettamia luokkatuomioita vastaan, eikä yksin näitä tuomioita,

vaan niitä langettavia laitoksia ja tuomioistuimia tarkoituksiinsa käyttäviä työväenliikkeen vastustajia vastaan.

Edelleen ehdottaa menettelytapavaliokunta, että puoluekokous yhtyisi lausumaan sanansa eräiden toisten oikeusvainon alaiseksi joutuneitten puolesta, yhtyisi panemaan vastalauseensa sitä yhdenvertaisuuslakikuritusta vastaan, jonka uhriksi on joutunut niin monta suomalaista tuomaria kuuliaisuutensa vuoksi maamme perustuslaeille.

Menettelytapavaliokunta ei ole ehdottanut mitään kirjallista perustelua ehdotukselleen enempää kuin mitään päätöslauselmaakaan. Se vaan ehdottaa, että kokous yhtyisi vastalauseeseen luokkatuomioita ja yhdenvertaisuuslakituomioita vastaan.

A. Vatanen lausui, että lait ovat myöskin luokkalakeja. Puhui pakolaisten puolesta, joiden kimppuun Suomen virkavalta on hyökännyt tehäkseen tehokkaita palveluksia Venäjän virkavallalle.

K. H. Wiik yhtyi täydellisesti alustajan esitykseen, mutta kun ponsilauseetta ei ole esitetty, niin ehdotti lähetettäväksi valiokuntaan päätöksen laatimista varten.

E. Huttunen vastusti valiokuntaan lähettämistä. Lausunnon muodon voi sommitella myöhemminkin.

Kokous päätti yhtyä esitykseen ja

lausui jyrkän vastalauseensa esiintyneitä luokkatuomioita ja yhdenvertaisuuslakituomioita vastaan.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen valistustyötä koskevat osat.

Esitettiin valistusvaliokunnan mietintö n:o 2, joka koski puoluetoimikunnan kertomuksen valistustyötä koskevia osia.

Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet S. Saarikivi (p.-johtajana), E. Eloranta, Mimmi Haapasalo, K. M. Evä (sihteerinä), K. Nordlund, H. Hurmevaara, J. F. Kivikoski, V. Meriläinen ja T. Nieminen, kuului:

„Valiokunta on käsitellyt evästyskeskustelussa esitettyjä muistutuksia, jotka koskivat puoluetoimikunnan toimintakertomuksen eduskuntavaaleja koskevaa osaa, ja ehdottaa.

että puoluekokous kertomuksen tässä kohdin hyväksyisi.

Vastaisuuteen nähden ehdottaa valiokunta,

että puoluekokous kehoittaisi puoluetoimikuntaa kiinnittämään entistä tarkempaa huomiota vaaleihin ja niiden edellä annettavien lentolehtien sisältöön ja vaalijulistuksen ulkonaiseen asuun sekä julkaisujen ajallaan jakamiseen.

Puolueopiston tähänastista toimintaa vastaan evästyskeskustelussa tehty muistutus ei saanut kannatusta. Ja kun valiokunnan mielestä ei ole muistutuksen aiheita esiintynyt, ehdottaa valiokunta,

että toimintakertomuksen tämä osa hyväksyttäisiin.

Puolueopiston vastaiseen toimintaan nähden ei puoluekokous voine, ilman tarkempia edelläkäyviä selvityksiä, antaa yksityiskohtaisia ohjeita. Sen vuoksi ehdottaa valiokunta, joka pitää opiston toimintaa varsin tärkeänä,

että puoluekokous myöntäisi puoluepuolevostolle ja puoluetoimikunnalle täydellisen valtuuden päättää puolueopistosta, kuitenkin sillä evästyksellä, että opiston toiminta joka vuosi säännöllisesti jatkuu.

Puoluetilaston on valiokunta huomannut käyneen vähitellen yhä täydellisemmäksi, minkä vuoksi ehdottaa,

että toimintakertomuksen puoluetilastoa koskeva osa hyväksytäisiin.

Puoluearkistoa koskevan toimintakertomuksen osan ehdottaa valiokunta niinkään hyväksyttäväksi sellaisenaan.

J. Vuoristo ehdotti tehtäväksi mietinnön neljänteen pönteeseen sellaisen muutoksen, että puolueopisto toimisi joka toinen vuosi.

J. Vatanen lausui, ettei opistoasiasta olisi kiinteästi mitään päätettävä, vaan ehdotti päätettäväksi, että puoluetoimikunta ja -neuvosto parhaansa mukaan koettaisi pitää opistoa yllä.

E. Huttunen yhtyi Vuoriston ehdotukseen.

O. Tokoi ehdotti, että opistoa koetettaisiin pitää yllä, jos mahdollista, joka vuosi. Mutta lopullinen asiasta päättäminen jätettäkään puoluepuolevostolle.

M. Turkia oli sitä mieltä, että kokous tekisi varovaisemmin, jos se hyväksyisi puoluepuolevoston ehdotuksen.

M. Ampuja ehdotti mietinnön hyväksyttäväksi sellaisenaan.

H. Hurmevaara tahtoi myöskin sitovat päätökset poistettavaksi. Ehdotti mietinnön toisesta ponnesta poistettavaksi mitä koskee lentolehtien ulkonaista asua y. m.

A. Lindblad tahtoi annettavaksi täydellisen vallan puoluepuolevostolle ja toimikunnalle, päättää puolueopiston ylläpidosta, koska asia on raha-asia.

J. A. Komu yhtyi Hurmevaaran toisen pönnen suhteen. Kuudennessa pönnessä ehdotti lausuttavaksi, kuten jo evästyskeskustelussa oli esittänyt, että arkistonhoitajan ei tulisi kuulua arkiston hallintoon.

Ensimmäinen pönsi hyväksyttiin sellaisenaan. Toisesta pönnestä hyväksyttiin valiokunnan ehdotus 43 äänellä 22 vastaan, jotka sai Hurmevaaran ehdotus. Kolmas pönsi hyväksyttiin. Neljännessä pönnestä äänestettiin ensin Tokoin ja Vuoriston ehdotusten välillä. Tokoin ehdotus voitti 48 äänellä 20 vastaan. Lopullisessa äänestyksessä voitti jälleen Tokoin ehdotus valiokunnan mietinnön suurella enemmistöllä. Viides pönsi hyväksyttiin. Samoin hyväksyttiin kuudes pönsi 29 äänellä 28 vastaan, jotka sai Komun ehdotus.

Toimintakäsikirja.

Esitettiin valistusvaliokunnan mietintö n:o 3 toimintakäsikirjasta. Mietinnön olivat allekirjoittaneet S. Saarikivi, K. M. Evä, J. F. Kivikoski, E. Eloranta, Mimmi Haapasalo, K. Nordlund, H. Hurmevaara, V. Meriläinen ja T. Nieminen, ja kuului se:

„Kokouksessa tehdyn huomautuksen johdosta, että puolue julkaisisi erityisen käsikirjan, joka sisältäisi ohjeita puoluejärjestöjen toimintaa varten, ehdottaa valiokunta, saatuaan tietää Puoluetoimikunnan jo ryhtyneen toimiin käsikirjan julkaisemiseksi,

että puoluekokous päättäisi kiirehtiä Puoluetoimikuntaa tarkoitustaan vastaavan käsikirjan valmistuttamisessa“.

Hyväksyttiin.

Torppariasia.

Esitettiin seuraava N. Valavaaran, E. Murron, K. Hämäläisen, J. V. Hakkisen, K. Lehtimäen, E. Huttusen, J. Vatasen, T. Hiekkarannan ja K. Ahmalan allekirjoittama menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 7 torppariasiasta.

„Katsoen siihen, että torpparien ja mäkitupalaisten auttamiseksi maanomistajain häätö- ja ryöstöpyyteiltä vaaditaan tehokkaita toimenpiteitä torpparien ja mäkitupalaisten vanhojen oikeuksien turvaamiseksi samoin kuin heidän vapauttamisekseen siitä keskiaikaisen riippuvaisuuden tilasta, jossa he vielä nykyisin ovat, ja ottaen erityisesti huomioon, että porvarillinen luokkalainsäädäntö vuonna 1916 ja sitä lähinnä seuraavina vuosina tulee jättämään suurimman osan koko vuokramies- ja mäkitupalaisväestöä kaikkea lainsuojaa vaille ja isäntäinsä armoille

lausuu puoluekokous,

että on viipymättä saatava aikaan perinpohjainen torpparien ja mäkitupalaisten vapautuslainsäädäntö.

Tämän lisäksi pitää kokous tärkeänä,

että torppariväestö, edistääkseen omaa vapautustaan ja suojelakseen itseään uhkaavilta joukkohädöiltä, järjestyy voimakkaaseen joukkotoimintaan.“

Mietintö hyväksyttiin.

Ruotsinkielisten sos. dem. eduskuntaehdokkaiden asettaminen.

Käsiteltäväksi esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 4 ruotsinkielisten edustajaehdokkaiden asettamisesta. Mietintö, jonka olivat allekirjoittaneet N. Valavaara, K. Lehtimäki, K. Hämäläinen, E. Murto, E. Huttunen, T. Hiekkaranta, J. Vatanen, J. V. Hakkinen ja K. Ahmala, kuului:

„Valiokunta on ottanut asian tutkittavakseen sekä ehdottaa kokouksen hyväksyttäväksi puolueneuvoston lausunnon asiasta ja päättämään:

että ruotsinkielisille järjestöille niissä vaalipiireissä, missä niitä on, myönnetään erityinen oikeus saada ehdokkaansa sijoitetuiksi vaalilistoille vähintään niin edullisesti kuin edellisissä vaaleissa ruotsinkielisten saama äänimäärä tai ruotsinkielisten sos.-dem. valitsijain lukumäärä edellyttää, ja

että piirikokouksen päätettäväksi jää paikallisten olojen mukaan se, ratkaistaanko yleisessä piiriäänestyksessä ketkä ruotsinkielisten toverien ehdokkaat tulevat listoille ja missä keskinäisessä järjestyksessä, vai jätetäänkö näidenkin seikkain päättäminen kokonaan ruotsinkielisten järjestöjen omaksi asiaksi“.

Hyväksyttiin.

Osanotto n. s. skandinavisiin kongresseihin.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 6 esitettiin ja kuului se:

„Menettelytapavaliokuntaan on lähetetty kysymys skandinaavisiin kongresseihin osanotosta. Samalla on valiokunta saanut kahdeksannen

skandinaavisen työväenkongressin asettaman valiokunnan pöytäkirjan 11—12 p:lta lokakuuta 1913. — Tästä pöytäkirjasta selviää, että nyt ei enää ole kysymys puolueen osanotosta varsinaisiin skandinaviin kongresseihin, koska sellaisia ei enää vastaisuudessa pidetä, vaan osanotosta komiteaan, joka asetettiin edellämainsussa kongressissa ylläpitämään yhteistoimintaa skandinaavisten maitten työväenliikkeen kesken ja mihin komiteaan alussa mainittu valiokunta tarjoo myöskin Suomen sosialidemokratilaiselle puolueelle ja Suomen Ammattijärjestölle samat oikeudet ja velvollisuudet kuin mitä Ruotsin, Norjan ja Tanskan työväen keskusjärjestöillä siinä jo on. Kun asia on täten muuttunut, on luonnollista, että kysymys puolueen osanotosta varsinaisiin kongresseihin on itsestään rauennut.

Mitä tulee sitten puolueen osanotosta edelläkerrottuun komiteaan, niin on valiokunta sitä mieltä, että ne perusteet ja edellytykset, joiden nojalla yhteistoiminta tapahtuisi, ovat oleellisesti samat kuin kongresseihinkin osanotosta. Tämän johdosta ja vedoten niihin perusteluihin ja syihin, jotka puoluetoimikunta on kongresseihin osanotosta esittänyt, saa valiokunta ehdottaa,

ettei puolue tällä kerralla päätä ottaa osaa edellämainsuun komiteaan.

N. Valavaara. E. Huttunen. K. Lehtimäki. E. Murto. K. Hämäläinen. J. Vatanen. T. Hiekkaranta. J. V. Hakkinen. K. Ahmala.“

O. Tokoi: Niinkuin mietinnöstä näkyy, on skandinavilainen yhteistyö suunniteltu hiukan toisin järjestettäväksi kuin ennen. En voi hyväksyä sitä sellaisenaan. Ehdotti mietinnön viimeisen ponnen sijalle, että koska asia on kokoukselle esitetty noin uudessa muodossa, päättää kokous jättää asian puolueeneuvoston päätettäväksi.

N. Valavaara ehdotti, että mietintö sellaisenaan hyväksyttäisiin.

I. Hörhammer kannatti Tokoin ehdotusta.

K. H. Wiik samoin.

K. Lehtimäki puolsi mietinnön hyväksymistä.

J. Vuoristo ehdotti valiokunnan ponnen hyväksyttäväksi sillä lisäyksellä, että vas'aisuuteen nähden jätettäisiin harkitsemisvalta puolueeneuvostolle.

E. Murto puolusti myöskin mietinnön hyväksymistä.

K. Manner lausui, että olisi pitänyt tehdä ehdotus, ettei kongresseihin otettaisi osaa, mutta ei puhua komiteasta mitään. Oli kuitenkin valmis itse puolestaan hyväksymään valiokunnan mietinnön.

Äänestyksessä voitti valiokunnan mietintö 44 äänellä 29 vastaan, jotka sai Tokoin ehdotus.

Viljatulleilla nylkeminen.

Käsiteltäväksi esitettiin seuraava N. Valavaaran, E. Huttusen, E. Murron, J. Vatasen, K. Hämäläisen, K. Lehtimäen, T. Hiekkarannan, J. V. Hakkinen ja K. Ahmalan allekirjoittama menettelytapavalikokunnan mietintö n:o 5 viljatulliasiasta:

„Köyhälistön elämä on tullut yhä vaikeammaksi ja raskaammaksi. Verotukset valtiollisten, kunnallisten, ja kirkollisten rahastojen hyväksi kasvavat kasvamisestaan sekä siirtyvät yhä enemmän köyhälistöluokan kannettavaksi. Tuotantoa hallitsevat kapitalistit saalistavat yhä suurempia voittoja ja välikädet nylkevät työväestön elintarpeilla korkeimpia hintoja väärennetyistäkin tavaroista. Kalliit vuokramaksut maanvuokraajille lisäävät elämäntaistelun raskautta. Kapitalistisen yhteiskunnan kauhistuttava seuralainen,

työttömyys, suuresti lisää näitä kärsimyksiä ja tekee taistelun leipäpalasta yhä vaikeammaksi. Vaikka työväestölle välttämättömät elintarveet ovat aivan tavattomasti kallistuneet ja verotus kohonnut, eivät palkat sensijaan ole osottautuneet lisääntyvänsä, vaan päinvastoin ovat laskeneet monilla suurilla työläisryhmillä. Kaikista näistä syistä käy köyhälistön taistelu riistämistä ja nylkemistä vastaan yhä raskaammaksi.

Tärisyttävän vaikutuksen onkin tehnyt se hallituksen puuha, jonka tarkoituksena on maahan tuotavalle viljalle tullimaksun määrääminen. Jo ensimmäiset tiedot tästä kamalasta hallituksen suunnitelmasta työväenluokan salakavalalla tavalla nylkemiseksi, nosti kautta maan vastalausemyrskyn. Kun siitä huolimatta suunnittelut viljatullin säätämiseksi venäläisten vallanpitäjien taholta saavat selvästi sisäistä itsenäisyyttämme vastaan tähdätyn ryöstöhankeen todellisen luonteen, se on: kansamme taloudellisen nylkemisen, on tätä vastaan laajojen köyhälistöjoukkojen noustava järjestettyyn vastarintaan ja ilmaistava valtavasti yhä uudestaan mielipiteensä moisesta Suomen työväen leipäkannikan kimppuun suunnitellusta katalasta hyökkäyksestä. Suomen sosialidemokratisen puolueen puoluekokous ei voine vaijeta tässäki asiassa, koska tämä puolue edustaa ja taistelee tämän maan työväen onnen ja menestyksen puolesta.

Edelläolevaan viitaten valiokunta ehdottaa puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan

vastalauseen:

Suomen sosialidemokratinen puoluekokous lausuu jyrkän vastalauseensa sen Venäjän vallanpitäjien vireille paneman ja Suomen senaatin puoltaman hankkeen johdosta, että ulkomailta Suomeen tuotavalle viljalle pantaisiin tulli ja siten entistä enemmän kurjistuttaisiin Suomen työväen ja pientilallisten muutenkin raskasta ja kurjaa asemaa.

Samalla kokous lausuu ankaran moitteensa niille Suomen porvarillisille, jotka itsekkäitten luokkapyyteittensä ja saalistamishimonsa sokaisemina ovat joko julkisesti tai salaisesti moista Suomen kansan laajoille kerroksille vahingollista hommaa kannattaneet.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että puoluekokous kehottaisi työväenjärjestöjä puolue-toimikunnan tarkemmin määräämänä aikana toimeenpanemaan valtavia mielenosotuskokouksia, joissa työväki tuomitsee moiset sitä vahingoittavat ja sen asemaa kurjistaa tarkoittavat hankkeet.

Mietintö hyväksyttiin.

Eduskuntaryhmän tuleva toiminta.

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 3 esitettiin ja kuului se:

Eduskunnan sosialidemokratisen ryhmän toimintaa tarkastaessaan on valiokunta katsonut aiheelliseksi ja tarpeelliseksi, että puoluekokous nyt, sen lisäksi mitä Helsingin puoluekokous menettelytapapäätöksessään ryhmän velvollisuudeksi määräsi, antaisi ryhmälle seikkaperäisempiä ohjeita myöskin eduskunnan puhemiesvaalia koskevassa asiassa. Niinikään on valiokunnan mielestä hyödyllistä eduskuntaryhmän noudatettavaksi määrätä, miten sen tulee suhtautua puhemiehen valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa pidettäväksi säädetyin puheen muotoon ja sisältöön kuin

myöskin niihin valtiopäiväjärjestyksen määräyksiin, joissa tuosta puheesta säädetään.

Eduskunnassa, missä on porvarillinen enemmistö, ei puhemiehen paikka kuulu sosialidemokratiselle vähemmistölle. Parlamenttaarinen kansanvaltaisuus säännöllisissä oloissa siis edellyttää, että sosialidemokratinen vähemmistö ei tavoittele itselleen puhemiehen paikkaa, joka ei sille kuulu, vaan kuuluu porvarilliselle enemmistölle. Seuratessaan tätä periaatetta voi sosialidemokratinen eduskuntaryhmä äänestää puhemiesvaalissa tyhjillä lipuilla ja jättää siten porvarillisen enemmistön vapaaseen valtaan asettaa mieleisensä puhemiehen.

Visseissä tapauksissa saattavat työväenluokan edut vaatia käyttämään myös toisellaista menettelytapaa. Mutta silloinkin on eduskuntaryhmämme noudatettava kansainvälisten sosialistikongressien voimassaolevissa valtiollista menettelytapaa koskevissa päätöksissä lausuttuja periaatteita ja pidettävä kiinni siitä Helsingin kokouksen lausumasta ohjeesta, että „älkөөn eduskuntaryhmä pyrkikö itsenäisyyttään rajottaviin liittoihin eikä porvarillista hallitusta kannattavaksi kokoomuskoplaksi minkään porvaripuolueen kanssa.“

Eduskunnallisessa toiminnassa saattaa esiintyä sellaisiakin tilanteita, jolloin sosialidemokratisella vähemmistöllä täytyy olla oikeus tilapäisesti poiketa yleensä käytettävästä menettelystä. Jos porvarillinen enemmistö yhdessä tai jotkut sen enemmistön muodostavat ryhmät erikseen suunnittelevat tai sallivat suunniteltavan sellaisia valtiollisia tekoja, jotka vahingoittaisivat eduskuntaa tai saattaisivat sen kokonaan tuhoamisuhan alaiseksi, eikä sosialidemokratinen vähemmistö muulla sosialidemokratian periaatteisiin soveltuvalla tavalla voisi moisia katalia suunnitelmia tyhjäksi tehdä kuin äänestämällä omaa jäsentään puhemieheksi, tulisi sosialidemokratisella ryhmällä tällainen tavallisesti noudatettavasta säännöstä poikkeamisen oikeus olla. Näin voisi sosialidemokraatti tulla valituksi puhemieheksi. Mutta kun puhemiespaikan omistaminen ei kuulu sosialidemokratiselle vähemmistölle, ja kun sen paikan jatkuvasta pitämisestä ei ole mitään todellista hyötyä, päin vastoin vahinkoa ja haittaa, tulisi sosialidemokratisen vähemmistön heti, kun on poistunut se hätätila, jonka vallitessa ja pakottamana se puhemieheksi äänesti ja siksi sai ryhmän jäsenen, koettaa pyrkiä takaisin luonnolliseen ja säännölliseen tilaan, yrittämällä vapauttaa jäsenensä puhemiehen toimesta, tarjoamalla paikkaa porvarillisen enemmistön täytettäväksi.

Kokemus on osottanut, että eduskunnan puhemieheksi voi tulla valituksi jonkun vähemmistön ehdokas vähemmistön äänillä. Tuo vähemmistön valitsema puhemies saattaa haluta esittää puhemiehen pidettäväksi määrättyssä puheessa pelkän vähemmistönsä mielipiteitä tai yksityisiä mielipiteitään ja siten tehdä mainituissa tilaisuuksissa eduskunnan nimessä valtiollisia tekoja, joita eduskunnan enemmistö ei hyväksy. Valtiopäiväjärjestyksen sanamuoto kuitenkin edellyttää, että puheenaolevissa tilaisuuksissa pidetyt puheet ovat eduskunnan puheita puhemiehen kautta. Kansanvaltaisten periaatteitten mukaista on niinkään, että puhemies esittää eduskunnan mielipiteitä eikä omia yksityisiä tai jonkun vähemmistön mielipiteitä. Tästä huolimatta on kuitenkin ollut eri mielipiteitä sosialidemokratienkin keskuudessa eduskunnassa, siitä, onko puhemiehen noin pidettäväksi määrätty puhe oleva sisällöltään ja sanamuodoltaan hänen itsensä tai hänen takanaan olevan vähemmistön vai eduskunnan määrättävä. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon valtiopäiväjärjestyksen sanamuodon sekä kansanvaltaiset periaatteet, olisi ryhmän noudatettavaksi määrättävä, että sen tulee vastustaa personapolitiikan ja

vähemmistöpolitiikan harjottamista eduskunnan nimessä ja vaatia, että eduskunta itse määrää mitä ja miten puhemiehen on puhuttava.

Puhemiehen puheoikeutta on tahdottu kieltää. Mutta aikaisempi käytäntö ja eduskunnalle kuuluva valta antavat oikeuden olla sitä mieltä, että eduskunta saa vapaasti määrätä, mitä sen puhemiehen pitää valtiopäiväjärjestyksessä erityisesti hänen sanottavakseen säädetyin ohella ja lisäksi sanoa valtiopäivien avajaisissa ja lopettajaisissa. Kun kuitenkin hallituksen tapana ei ole esittää valtiopäivien avajaisissa eikä lopettajaisissa mitään selostusta maan asiain hoidosta eikä ohjelmaa siitä ja kun tuo avajais- ja lopettajaisilaisuus on muodollisesti niin järjestetty, että perusteltu ja riittävä mielipiteiden vaihto mainituista asioista on siinä mahdoton sekä kun noiden tilaisuuksien valtiollista merkitystä ei kansanvaltaiselta kannalta katsoen tarvitse pyrkiä kohottamaan, niin olisi tarkoituksenmukaista, ettei noissa tilaisuuksissa lausuttaisi muuta kuin mitä valtiopäiväjärjestys nimenomaan käskää. Eräät porvarilliset ovat halunneet käyttää tätä tilaisuutta seikkailupolitiikkaansa, ja sosialidemokratisessa ryhmässäkin on aina jonkun verran erimielisyyttä ilmennyt tässäkin suhteessa. Olisi sen tähden vastaisen turhien kinailujenkin välttämiseksi velvotettava ryhmä vaatimaan edellä tarkotuksenmukaiseksi sanottua menettelyä eduskunnassa noudatettavaksi.

Valtaistuinsalissa tapahtuviksi määrätyillä valtiopäivien avajaisilla ja lopettajaisilla ei siis ole sanottavaa valtiollista eikä Suomen kansaa hyödyttävää merkitystä. Niiden merkityksen lisääminen ei myöskään ole tarpeellista. Lisäksi voidaan istuntokauden avaaminen ja lopettaminen järjestää muulla tavoin sopivammaksi ja käytännöllisemmäksi. Tämän kaiken vuoksi olisi hyvä, että nuo toimitukset nykyisessä muodossaan saataisiin pois käytännöstä sekä valtiopäivien avaaminen ja lopettaminen suoritettaviksi eduskunnan istuntosaliin. Tämä uudistus edellyttää kuitenkin valtiopäiväjärjestyksen muutoksia. Niitä on vaikea nykyoloissa saada aikaan, mutta mikään ei estä puoluekokousta tässä kohti määrittelemästä kantaansa ja siten antamasta sosialidemokratiselle eduskuntaryhmälle ohjeita tulevaisuuden varalle, kun nyt kerran tämä puhemiehen puhe-asia on laajemman ja seikkaperäisemmän käsittelyn alaisena.

Edellä jo sanottiin, ettei avajaisissa eikä lopettajaisissa nykyisin voitulla kysymykseen perusteltu ja riittävä mielipiteiden vaihto hallituksen entisestä ja tulevasta toiminnasta. Sellainen olisi kuitenkin varsin tärkeätä. Sekä eduskuntatyön menestymiselle että yleensä maan asiain hoidolle olisi välttämätöntä että kotimainen hallitus saataisiin toimimaan niin kuin eduskunta ja sen kautta valitsijain enemmistö tahtoo. Se valitsijain enemmistön tahto olisi ilmaistava hallitukselle varsinkin jokaisen lainsäädäntökauden alussa. Tuo tehtävä ei kävisi kyllin sopivasti päinsä, ellei hallitus antaisi sellaiseen aiheetta, esimerkiksi siten, että eduskunnan edessä pidettäisiin hallituksen puolesta entistä toimintaa ja uusia suunnitelmia selosteleva alkajais- tai ohjelmapuhe, jota eduskunta sitten saisi käsitellä ja laatia siihen oman vastauksensa, missä arvosteltaisiin hallituksen toimintaa ja esiteltäisiin eduskunnan toiveet ja vaatimukset. Tällainen hallituksen ohjelman esittäminen ja sen johdosta eduskunnan laatima vastaus jäävät kuitenkin merkityksettömiksi, ellei hallitus samalla ole velvotettu noudattamaan eduskunnan vaatimuksia.

Edelläkerrotunlaisen menetelmän aikaansaanti on tosin nykyoloissa vaikeaa. Valiokunnan mielestä kuitenkin on syytä käskää ryhmää tässäkin suhteessa toimimaan, varsinkin kun tästä asiasta päätöksen teko on johdonmukainen seuraus siitä, että valtaistuinsalissa tapahtuviksi määrättyjen avajaisien ja lopettajaisien poistamiseksi kehoitetaan vaikuttamaan.

Valiokunta ehdottaa, että puoluekokous, yhtyen pääasiassa edellä lausuttuihin käsityksiin, päättäisi niitten perusteella eduskuntaryhmän noudatettavaksi hyväksyä näin kuuluvan päätöslauselman:

1. Puhemiehen paikkaa porvarillisessa eduskunnassa älköön sosialidemokratinen ryhmä jäsenelleen tavotelko; jos kuitenkin erinäisissä tapauksissa näyttää ilmeiseltä että porvariensa taholla on kysymyksessä eduskunnan vahingoittaminen tai sen kokonaan tuhoaminen, olkoon sosialidemokratilla ryhmällä sellaisessa hätätilassa oikeus asettaa oma ehdokas ja sitä äänestää, kun vaan on todennäköisiä takeita siitä, että täten menetellen voidaan ehkäistä eduskuntaa vahingoittavat pyyteet; mutta jos sosialidemokratisen ryhmän jäsen tulisi valituksi puhemieheksi, koettakoon ryhmä vapauttaa jäsenensä tuosta luonnottomasta ja sopimattomasta asemasta heti, kun se tilanne on poistunut, jonka vuoksi ryhmä oli omaa ehdokasta äänestänyt.

2. Sosialidemokratisen ryhmän on vastustettava persoonapolitiikan ja vähemmistöpolitiikan harjoittamista eduskunnan nimessä puhemiehen pidettäväksi määrätyn puheen pitämisessä, ellei eduskunta ole antanut sellaiseen suostumustaan, sekä tämän mukaisesti vaadittava, että eduskunnan puhemies ilmituo valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa ainoastaan sen, mitä eduskunta on määrännyt hänen ilmituomaan.

3. Sosialidemokratisen ryhmän on vaadittava, että eduskunnan puhemiehen olisi sanottava valtiopäiväin avajaisissa ja lopettajaisissa ainoastaan se, minkä valtiopäiväjärjestys nimenomaan velvottaa hänen ilmoittamaan.

4. Sosialidemokratinen ryhmä esittää, kun tulee tilaisuus tarkistaa valtiopäiväjärjestystä, tehtäväksi valtiopäiväjärjestykseen sellaiset muutokset, että valtaistuinsalissa tapahtuvaksi säädetty valtiopäiväin avaaminen ja lopettaminen jäisi pois ja että eduskunnan kukin istuntokausi olisi avattava ja lopetettava istuntosalissa.

5. Sosialidemokratinen ryhmä vaatii, että kotimainen hallitus velvotettaisiin antamaan eduskunnalle sen kunkin vakinaisen istuntokauden alussa selityksen, miten hallitus on hoitanut maan asioita ja miten se aikoo niitä hoitaa sekä varsinkin mitä asioita se on valmistanut ja aikoo valmistaa eduskunnan käsiteltäväksi;

että eduskunta velvotettaisiin selityksen kuultuaan antamaan arvostelunsa hallituksen toimista ja aikeista ynnä tuomaan julki toiveensa ja vaatimuksensa; ja

että kotimainen hallitus velvotettaisiin täyttämään eduskunnan vaatimukset.

Tampereella 31 p:nä lokak. 1913.

N. Valavaara. J. Vatanen. K. Hämäläinen. E. Huttunen.
K. Lehtimäki. E. Murto. T. Hiekkaranta. J. V. Hakkinen.
K. Ahmala."

Mietintöä seurasi näin kuuluva

vastalause:

„Koska en voi yhtyä kaikissa kohdissa valiokunnan mietintöön, niin olen pakoitettu siihen liittämään vastalauseeni. Eroavaisuus koskee mie-

tinnön neljännessä kappaleessa ja ponsien 1:ssä kohdassa esitettyä sitä mieltä pidettä, että sosialidemokratisen puhemiehen, sittenkun syyt hänen valitsemiseensa ovat ohi menneet, olisi toimestaan erottava. Käsitykseni on, samoin kuin valiokunnan enemmistönkin, se, että puhemiehen toimi on kokonaan käytännöllinen toimi, eikä siis ole pidettävä periaatteellisena kysymyksenä. Niinikään on kokonaan käytännölliseltä kannalta arvosteltava, onko puhemiehen heti toimestaan erottava, vai ei, kun se syy, mikä hänen valitsemisensa aiheutti, on jo ohi. Mielestäni ei voida osoittaa enempää puolueelle kuin eduskuntaryhmällekään olevan mitään vahinkoa siitä, jos puhemiehen paikalla on sosialidemokrati. Mutta myönnän senkin, ettei toiselta puolen voida mainita erinäisiä etujakaan, joita siinä toimessa sosialidemokratian olemisesta koituisi. On siis jotenkin samantekevää, eroaako puhemies heti tahi ei. Viimemainitun mielipiteen kannalle, siis sille kannalle, ettei puhemiehen ole heti erottava, asetun siitä syystä, että puhemiehen ei olisi toimestaan luovuttava ilman erikoista syytä. Niin pian kuin sellaisia ilmenee, olisi hänen jätettävä paikkansa.

On luonnollistakin ettei ennakolta tietenkään voida sen paremmin sanoa, mitkä ja minkälaiset ne eron aiheuttavat syyt saattavat olla, samoin kuin ei voida ennakolta vastaisuuteen nähden ratkaisevasti sanoa, minkälaisen syitten vallitessa oman puhemiesehdokkaan asettaminen voi tulla kysymykseen. Tämä riippuu kokonaan kulloinkin vallitsevasta tilanteesta, jonka arvostelu täytyy jättää ryhmän harkintaan.

Näihin näkökohtiin katsoen ehdotan, että valiokunnan mietinnön neljännen kohdan loppuosa muutetaan seuraavaksi:

„Mutta kun puhemiespaikan omistaminen ei kuulu sosialidemokratillemme vähemmistölle, niin puhemiehen on tuosta toimestaan erottava niin pian kuin ilmenee sellaisia painavia syitä, jotka ryhmän harkinnan mukaan siihen antavat aiheita.“

Niinikään ehdotan vastaavan 1:sen ponnien loppuosan hyväksyttäväksi seuraavassa muutetussa muodossa:

„Mutta jos sosialidemokratisen ryhmän jäsen tulisi valituksi puhemieheksi, niin on hänen siitä toimesta luovuttava, niin pian kuin ryhmän mielestä tällaisen eron aiheuttavia syitä ilmenee.“

Tampereella 31 päivänä lokakuuta 1913.

E. Huttunen.

Tähän vastalauseeseen yhtyvät

J. V. Hakkinen.

Emil Murto.

K. Ahmala.“

Mietinnön johdosta syntyi seuraava keskustelu:

K. Hämäläinen: Se mitä lähetyskeskustelussa lausuin Suomen Pankista ja sen voittovarojen käytöstä, oli totta. Ja yksinpä viime valtiopäiviltäkin on esimerkki siitä, että Suomen Pankin voittovarain jakamista koskevat eduskunnan päätökset eivät kaipa vahvistamista. Osuuskassojen keskuslainarahastolle näet myönnettiin 1 milj. markan laina Suomen Pankin voittovaroista, eikä tästä päätöksestä lähetetty kirjelmää hallitsijalle. Toimitus- ja tarkastusvaliokunnat käyttivät asiantuntijoina professoreita Hermanssonia ja Erichiä. Hekin lausunnoissaan osottivat edellämämainitun käsityksen oikeaksi. Aivan perusteeton oli siis Paasivuoren muka „oikaisu“ edellisen lausuntoni johdosta, mutta sen „oikaisun“ pohjalla täällä kuitenkin Murros teki hyökkäyksen minua vastaan.

Mietintöön liitetty vastalause on perusteiltaan löyhä ja tulisi sen hyväksyminen johtamaan selkkauksiin. Se antaisi porvarisryhmille asean kesytämispolitiikkaan. Suositteli mietintöä hyväksyttäväksi.

E. Huttunen: Vähemmistö oli lähtenyt siitä käsityksestä, että sos. dem. eduskuntaryhmän ei ole säännöllisissä oloissa asetettava omaa puhemiestä. Siitä oliin enemmistön kanssa yksimielisiä. Eriävä mielipide koskee vain oman puhemiehen toimestaan eroamista. Vähemmistö katsoo, että puhemiehen ei ole ihan ilman syytä erottava, vaan vasta sitten kun sellaisia ilmenee. Minkälaisten syitten vallitessa eroaminen voisi tapahtua, jääköön ryhmän harkintaan. Mitään varmaa ohjetta ei edeltäpäin tässä suhteessa voida antaa, kun ei tunneta tilannetta minkä vallitessa oma puhemies joutuu työskentelemään. Mitä oman puhemiehen pitempiaikaiseen olemiseen tuossa toimessa tulee, niin jo evästyskeskustelussa toveri Tokoi viittasi muutamiin sitä puolustaviin seikkoihin viime istuntokaudelta. Esim. Markoffin kirjelmään jäsenten valitsemisesta valtakunnan duunaan, sekä sittemmin vielä erääseen toiseen kirjelmään koskeva Venäjän rikoslain ulottamista Suomeen. Käsitykseni mukaan jo nuo asiat puolustivat puhemiehen pysymistä paikoillaan ainakin siksi, kunnes ne tulivat ratkaistua. Samanluontoisia ja yhtä painavia seikkoja saattaa vastakin ilmetä, joten olisi epäviisasta nyt ennakoita päättää, että puhemiehen tulee jättää paikkansa valiokunnan enemmistön mielestä niin pian kuin valtaistuinsalissa tapahtuneet seremoniat ovat suoritettut. Mitä Hämäläiseen mainitsemaan seikkaan tulee, että vähemmistön kannan hyväksyminen antaisi muka tukea seikkailupolitiikalle, niin on sellainen pelko aiheeton, sillä valiokunnan vähemmistön kanta antaa siihen yhtävähän aihetta kuin valiokunnan enemmistönkään kanta, jolla Hämäläinen on. Toivon siis että kokous hyökkäyksiin vastalauseen.

S. Saarikivi ehdotti ensimmäisen ponnien loppuosan poistettavaksi, niin että se tulisi kuulumaan:

„Puhemiehen paikkaa porvarillisessa eduskunnassa älköön sosialidemokraattinen ryhmä jäsenelleen tavotelko.“

Perusteluista myös vastaavat kohdat poistettava. Siten ratkaistaan tämä kysymys pitkiksi ajoiksi.

V. Kainlauri: Jos tahdotaan jyrkkää ja selvää suuntaa seurata, on paras joka tapauksessa pidättäytyä puhemiestä valitsemasta. Yhtyi Saarikiven ehdotukseen.

K. Nordlund ehdotti piirikokouksensa päätökseen nojaten vastalauseeseen, jonka muuten hyväksyy, seuraavan lisäyksen: Kuitenkaan ei saa ryhmä puhemiespaikkansa säilyttämiseksi pidättäytyä arvostelemasta omaa puhemiestä, jos menettelynsä jyrkän luokkataistelun kannalta ei ole suotava.

F. Rantanen: Valiokunnan mietintö on tavallaan köyhyyden todistus. Siinä on käytetty saksia ja laina-ajatuksia. Ei ole onnistuttu antamaan selviä ohjeita. Ei selitetty onko puhemieskysymys periaatteellinen vaiko vain käytännöllinen. Porvarit saisivat sen mukaan valita mieleisensä puhemiehen. Se merkitsee sitä, että sos. dem. edustajain pitäisi saapua eduskuntaan vasta sitten kun puhemies on valittu Toivomukset pois. — Palautettava valiokuntaan, jotta siitä kävisi selväksi, miten eduskuntaryhmän on suhtauduttava varapuhemiesten vaaliin ja mitä on pidettävä riittävinä todisteina siitä, että oman puhemiehen valitsemisen kautta on voitu estää eduskuntaa vahingoittavat pyyteet.

F. Koskinen: Minusta mietinnössä on sanoja paljon, vähän ajatusta. Tahtoisin lisätä sen ajatusta hiukan. On puhuttu mietinnössä yksinomaan valtiollisista tilanteista, joissa puhemieskysymys voi tärkeänä esiin tulla.

Meillä on olemassa tai voi tulla esiin myöskin taloudellisia tilanteita, joissa sama kysymys voi tulla esiin. Ehdotti ponsiksi:

Eduskunnan puhemiehen paikkaa älköön sosialidemokratinen ryhmä tavotelko; jos kuitenkin erinäisissä tapauksissa näyttää ilmeiseltä että porvarit aikovat asettaa puhemiehen, joka toiminnallaan tulisi vahingoittamaan eduskuntaa tai jarruttamaan työväelle edullisten lakien syntymistä, olkoon sosialidemokratilla ryhmällä oikeus asettaa oma ehdokkaansa ja koettaa saada se valituksi.

Jos sosialidemokraatti tulee valituksi puhemiehen toimeen ja ryhmä täten saavuttaa tarkoituksensa, on ryhmän velvollisuus harkita onko puhemiehen edelleen pysyttävä toimessaan.

Äänestyksessä hylättiin ensin Rantasen ehdotus suurella enemmistöllä. Nordlundin lisäys vastalauseeseen hylättiin 43 äänellä 16 vastaan. Koskinen ehdotus vastalauseetta vastaan hylättiin 55 äänellä 13 vastaan. Sen jälkeen toimitetussa nimenhuutoäänestyksessä mietinnön ja vastalauseen välillä voitti mietintö 45 äänellä 44 vastaan. Lopullisessa, myös nimenhuudon mukaan toimitetussa, äänestyksessä mietinnön ja Saarikiven ehdotuksen välillä voitti jälleen mietintö 54 äänellä 32 vastaan. Mietintö hyväksyttiin siis muutoksitta.

Eduskuntaryhmän arvostelu.

Esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 8, joka koski eduskuntaryhmän arvostelua ja kuului:

„Puoluekokouksen lähetekeskustelussa ja erinäisissä piirijärjestöjen edustajakokouksissa on tehty huomautuksia m. m. sos.-dem. eduskuntaryhmän yksityisten jäsenten laiminlyönneistä ja siitä, että puolueen kannalta tärkeät vaatimukset eräissä asioissa ovat eduskunnan valiokunnissa jääneet esittämättä ja valvomatta.

Niinpä on tuotu esiin, että rautatieläisten palkkauskysymyksessä eivät valtiovarain valiokunnan sos.-dem. jäsenet ole jättäneet ryhmälle selostusta, jotta ryhmä olisi voinut harkita ja päättää, mille kannalle ryhmän jäsenten olisi ollut valiokunnassa asiaan nähden asetettava. Näin ollen jäi asia yksinomaan valiokunnan harkintaan. Vieläkin ikävämpänä seikkana on pidetty sitä, kun valiokunnassa sos.-dem. jäsenet eivät ole mietintöön liittäneet vastalauseita, vaikka mietintö sisälsi asioita — kuten esim. palkankorotuksen rautateitten ylemmillekin virkamiehille, vaikka niillä jo ennestäänkin oli kyllin suuret palkat — joita ei voida sosialidemokratilaiselta kannalta sellaisinaan hyväksyä. Edelleen on huomattu etteivät pankkivaliokunnan jäsenet Suomen pankin voittovarojen jakamista koskevassa asiassa ole tyydyttävästi velvollisuuttaan täyttäneet.

On myöskin tunnettua ja puolueen keskuudessa outoa huomiota herättänyt erään ryhmän jäsenen esiintyminen adressikeskustelussa vuoden 1912 valtiopäivillä, jolloin mainittu ryhmän jäsen sopimattomalla tavalla hyökkäsi muutamia ryhmän kannan puolesta samassa tilaisuudessa esiintyneitä sos.-dem. edustajia vastaan.

Useat yksityiset ryhmän jäsenet ovat ilman päteviä esteitä olleet poissa eduskunnassa toimitetuista äänestyksistä sekä valiokuntatyöstä ja ryhmän kokouksista. Onpa vielä huomattu ryhmässä olleen eräitä puolueeseen kuulumattomia.

Edellä esitetyn nojalla valiokunta katsoo tarpeelliseksi eduskuntaryhmän vastaiseen toimintaan nähden puoluekokouksen päätettäväksi ehdottaa,

että eduskuntaryhmän yksityisten jäsenten ehdottomasti on vältettävä antamasta aihetta ylempänä mainitunlasiin muistutuksiin ja että sos.-dem. eduskuntaryhmän velvollisuus on pitää huolta, että ryhmän jäsenet ja sos.-dem. valiokuntaryhmät säännöllisesti ja työväenluokalle edullisella tavalla täyttävät heille kuuluvat edustajatehtävät sekä että valtiopäiväasiat ovat riittävästi ja huolellisesti harkittavat ja valmisteltavat ryhmän kokouksissa.

Tampereella 1 p:nä marrask. 1913.

J. Vatanen. N. Valavaara. K. Hämäläinen. E. Murto.
K. Lehtimäki. K. Ahmala. J. V. Hakkinen. E. Huttunen
T. Hiekkaranta."

Anton Huotari ehdotti mietinnön hyväksyttäväksi muuten paitsi toisen kappaleen viimeinen lause olisi poistettava. Pankkivaliokunnan jäseniä on aiheettomasti syytetty. Muutenkin on sanottu Suomen Pankin voittovarain käyttämisestä koskeva asia tulkinnan alainen.

K. Hämäläinen oli sitä mieltä, että asia on niin selvä, että pankkivaliokunnan jäsenien olisi pitänyt ottaa asiassa oma kantansa.

M. Lammi kannatti Huotarin ehdotusta.

J. A. Komun mielestä olisi pitänyt tehdä selvemäksi toisen kappaleen kolmas lause, jossa ei ole selvyyttä siitä, pitääkö sosialistien vastustaa työläisten palkkoja silloin, kun samalla täytyisi ylentää myös virkamiesten palkkoja.

Julius Nurminen ehdotti, että mietintö hyväksyttäisiin Komun huomautuksen perusteella.

N. Valavaara ehdotti, että mietintö hyväksyttäisiin sellaisenaan.

Äänestyksessä hylättiin Komun muutosehdotus 43 äänellä 18 vastaan ja samoin hylättiin Huotarin ehdotus äänten enemmistöllä.

Puoluetoimitsijain palkat.

K. Manner ilmoitti, että puolueneuvosto oli ehdottanut puoluesihteerin ja rahastonhoitajan palkat korotettavaksi 300 m:kaan kuukaudessa. Ehdotti puolueneuvoston esityksen hyväksyttäväksi. Elantotarpeitten kallistumisen vuoksi olisi palkka siihen korotettava.

V. Kainlauri ilmoitti että raha-asianvaliokunta on puoltanut 300 mk. palkkaa.

M. Paasivuori kannatti puoluetoimikunnan ehdotusta.

A. Halonen yhtyi Manneriin.

Anton Huotari piti 300 mk. liian alhaisena, katsoen Helsingin kallistuneihin elantosuhteisiin. Ehdotti palkaksi 325 mk. kuussa.

Puolueneuvoston ehdotus hyväksyttiin 49 äänellä, Huotarin ehdotuksen saadessa 16 ääntä.

Puoluesihteerin ehdokkaat.

Puoluesihteeriksi esitettiin Matti Turkia, Yrjö Sirola ja Nestori Valavaara.

N. Valavaara kieltäytyi.

Samassa yhteydessä arvosteltiin toimen entistä hoitajaa. Sirolan valitsemista pitivät useat mahdottomana sen vuoksi, ettei hän ole nyt Suomesakaan, eikä ole tietoa siitä, onko hän halukas ottamaan tointa vastaan.

Vaali toimitettiin suljetuilla lipuilla nimenhuudon mukaan. Äänestyslippujen laskemista varten asetettiin kolmihenkinen komitea.

Puoluetoimikunnan puheenjohtajain ehdokkaiksi

esitettiin M. Paasivuori, K. Manner, O. Tokoi, O. V. Kuusinen, E. Gylling, A. Halme, K. Hämäläinen, Artturi Aalto ja J. Pietikäinen. Näistä kieltäytyivät K. Manner, O. Tokoi, K. Hämäläinen, A. Halme, A. Aalto, M. Paasivuori ja J. Pietikäinen.

Äänestyslippujen laskeminen jätettiin edellävalitulle komitealle. Istunto loppui klo 1 i.p.

Iltapäivän istunto.

Puhetta johti M. Paasivuori.

Tulo- ja menoarvio.

Esitettiin raha-asiaain valiokunnan mietintö n:o 2 tulo- ja menoarviosta, ja sisälsi se seuraavaa:

„Valiokunta on, ottaen huomioon puolueuuvoston ehdotuksen tulo- ja menoarvioksi v. 1914–15, tullut siihen tulokseen, että kaikki tuloerät ovat siinä arvioitu niin korkeiksi, ettei valiokunta ole voinut katsoa mahdolliseksi niiden korottamista.

Menopuolella on valiokunta tehnyt muutamia pieniä muutoksia. — Huomattavin niistä johtuu valistustyön uudelleen järjestämisestä kokonaispuolueen taholta. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että edelleen puoluetoimikunnalla on oikeus käyttää tilapäiseen valistustyöhön varoja. Valiokunta on sitä varten ehdottanut Smk. 1,000: —. Sen lisäksi on valiokunnan mielestä luultavaa, että Puoluetoimikunnan käyttörahaston varat Smk. 2,000 eivät riitä, joten on luultavaa, että Puoluetoimikunta on pakoitettu käyttämään enemmän kuin sitä varten on varattu, joten todennäköisyyden mukaan säästövarojen käyttö tulee suuremmaksi kuin tulo- ja menoarvio edellyttää.

Tästä syystä pyydettyihin ja puoluetoimikunnan ehdottamiin avustuseräisiin on valiokunta tehnyt pieniä muutoksia.

Sos.-dem. nuorisoliitolle ehdottaa valiokunta myönnettäväksi sen pyytämän 2,000: —. Valiokunta on kyllä ottanut huomioon sen, että suurin osa nuorisos. jäsenistä on kyllä yhtä hyvin palkattua väkeä kuin mikä työväen ryhmä hyvänsä, joten heidän olisi pyrittävä korottamaan verojansa. Mutta kun nuorisoliike on vielä verraten nuori ja siitä syystä ei ole luultavaa, että äkillinen verojen korottaminen olisi nuorisoliikkeelle eduksi, ehdottaa valiokunta tällä kertaa vielä myönnettäväksi pyydetyn erän.

Sos.-dem. naisliitolle ei valiokunta pidä mahdollisesta myöntää ehdotettua 1,500: —, vaan on sen alentanut 1,000: — markkaan.

Sanomal. Osuusk. „Työläisnaiselle“ ehdottaa valiokunta annettavaksi, ehdotetun erän 250: —, sijasta 500: — „Ihanne“-lehden sisällön parantamiseen ja lehden säännöllisen ilmestymisen toteuttamiseen.

Valiokunta on joutunut ikävään asemaan, kun kaikki avunpyynnöt ovat sen mielestä olleet niin tärkeitä, että ne olisi ollut myönnettävä neuvoston ehdotuksen mukaan, mutta kun valiokunta on ollut pakoitettu jo näin tekemänsä ehdotuksen mukaan korottamaan säästövaroista otettavan erän 380 markalla, ei ole voitu kaikkia neuvoston ehdotuksia sellaisinaan puoltaa.

Kun on luultavaa, että nykyisten vaikeiden valtiollisten olojen vallitessa ollaan ehkä lähitulevaisuudessa pakoitettu turvautumaan säästövaroihin enemmän ja kuin on otaksuttavaa, että samoista syistä voi olla seurauksena tulojen vähentyminen, valiokunta kehoittaa, että

kokous lausuisi toivomuksen puolue toimikunnalle ja neuvostolle, eikä olisi mahdollisuus puolueen tulojen lisäämiseen kustannustöiden avulla.

Edelläolevan nojalla ehdotetaan kokouksen hyväksyttäväksi seuraava:

Tulo- ja menoarvio vuosille 1914—15.

Vuotuiset tulot:

Puolueverojen tili	29,500: —
Vappumerkkitali	14,250: —
Kevätjulkaisujen tili	3,000: —
Kalenterientili	13,500: —
Korkotili	3,000: —
Säästövaroista	5,230: —
	<hr/>
	Smk. 68,480: —

Vuotuiset menot:

Piiriavustuksia	11,500: —
Puolueopisto	4,000: —
Vaalirahastoon	2,500: —
Puolueen tilapäinen valistustyö	1,000: —
	<hr/>
	19,000: —
Painokannerahastoon	750: —
Työv. sihteeristö	2,800: —
Aikakauslehteä varten	1,000: —

Avustustili A:

Sos.-dem. Nuorisoliitolle	2,000: —
Ruotsalaisille	1,500: —
Maanvuokraajaliitolle	1,000: —
Sos.-dem. naisliitolle	1,000: —
O.-K. Työläisnaiselle „Ihanne“-lehteä varten	500: —
Työväen arkistolle	750: —
	<hr/>
	6,750: —
	<hr/>
	Siirto 30,300: —

Siirto 30,300: —

Avustustili B:

Piiritoimikunnille vappumerkeistä	4,750: —	
Piiritoimikunnille kevätjulkaisuista	1,500: —	
Anmattijärjestölle vappumerkeistä	4,750: —	11,000: —
Kansainvälisiä menoja.		6,000: —
Puoluekokous		4,000: —
Puolueneuvosto		1,900: —
Puoluetoimikunnan käyttövaroja		2,000: —
Kulunkeja		4,400: —

Palkkoja:

Sihteeri à 300: —	3,600: —	
Rahastonhoitaja á 300: —	3,600: —	
Konttooriapulainen à 140: —	1,680: —	8,880: —

Smk. 68,480: —

Mietinnön käsittelyyn on alustavasti ottanut osaa O. V. Turunen.

Tampereella $\frac{1}{11}$ —13.

Artturi Aalto. S. Kannisto. W. Kainlauri. Eemeli Laiho.
A. Gylling. Albert Raitanen. T. Törmälä.“

A. Aalto valiokunnan esittelijänä huomautti eräistä kiireessä tehdyistä pikku erehdyksistä. Tulopuolta käsiteltäissä päätteli valiokunta, ettei voi tulopuolta tähän arvioon kohottaa korkeimpaan mahdolliseen määräänsä. Mitä tulee menopuoleen, ovat vakinaiset menoerät pysytetyt ennallaan, paitsi tietysti luennoitsijamenot ovat, kokouksen päätöksen mukaan merkityt piiriavustuksen lisäksi. Puolueopistotilistä on vähennetty 1,000 markkaa, mutta on sensijaan sama summa pantu puolueen tilapäispuhujien tiliin. Avustustiliin on otettu koko Nuorisoliiton pyytämä 2000 markan summa, mutta naisliiton avustus sen sijaan vähennetty 1,000 mkaan, koska valiokunta on ollut sitä mieltä, että nuorisoliitto tekee puolueelle enemmän hyötyä kuin naisliitto. Maanvuokraajien liitolta ei voitu kieltää 1,000 markan avustusta katsoen tilanteeseen, missä maanvuokraajien kysymys nykyään on. Ihanne-lehdelle on valiokunta ehdottanut puolta enemmän kuin neuvosto, siis 500. Palkkatili kohoo huomattavasti sihteerin ja rahastonhoitajan palkankorotuksen vuoksi ja esittää valiokunta samalla konttoriapulaisen palkan korotettavaksi. — Esitti mietinnön sellaisenaan hyväksyttäväksi.

Hilma Rahikainen puolusteli palvelijain liiton pyytämää 500 markan avussummää. Ellei puolue palvelijain liittoa tue, ei tuosta joukosta koskaan tule luokkataisteluun osaaottavaa väkeä.

Ida Aalle-Teljo oli antanut valiokunnalle perustellun ehdotuksen naisliiton avustuksesta, mutta valiokunta ei ole käsitellyt niitä. Vetosi kokouksen osanottajiin että heillä olisi sydäntä — järkeä ei epäillyt — että kokous hyväksyisi kaikki naisliiton anomukset ja Ihanne-lehdelle 1,000 mk.

Maria Laine ihmetteli että kulunkiarvioon ei ole merkitty mitään sunnuntaikouluja varten, vaikka puolue on ottanut asian omakseen. Puoluekokous siis nyt epäisi oman alotteensa, jos se ei myönnä yhtään varoja sunnuntaikouluja varten. Toivoi että puoluekokous ymmärtää tärkeän asian ja myöntää 1,000 mk. sunnuntaikouluille.

Aura Kiiskinen: Jokaiselle läsnäolijalle pitää olla selvillä työväenluokan naisten valistustyön tärkeys. Mutta tämä on vaikea työala, missä ehdottomasti tarvitaan apua. Ehdotettu määrä on kovin pieni. Naisliiton avustus kohotettava 1,500 markkaan ja sunnuntaikouluille 1,000 mk.

K. Ahmala sanoi tekevänsä „hyvän sovun aikaansaamiseksi“ ehdotuksen nuorisoliiton ja naisliiton avustusten tasaamisesta niin että molemmat saavat yhtä paljon eli 1,500 mk.

E. Huttunen ehdottaa, että sos. dem. nuorisoliiton avustussumma alennetaan 2,000:sta 1,500 markkaan ja erotus lisätään aikakauslehtitilille.

Fiina Pietikäinen kannatti Kiiskisen ja Laineen ehdotuksia.

N. Aronen ehdotti konttoriapulaisen palkan korotettavaksi 150 mkaan kuussa.

Ivar Hörhammer vastusti korkeita määrärahoja puolueen rahavarojen vähyden vuoksi ja ehdotti 1,500 mk. Nuorisoliitolle, 1,000 mk. Naisliitolle ja sunnuntaikoulutyölle yhteensä sekä „Ihanne“-lehdelle 250 mk.

J. F. Kivikoski ehdotti naisliiton avustuksen poistettavaksi.

S. Saarikivi tahtoi nuorisoliiton avustuksen ehdoksi asetettavaksi, että liitto täyttää puoluetta kohtaan ne velvollisuudet, jotka Helsingin puoluekokouksessa v. 1911 ovat määrättyt.

Päätettiin äänestää erikseen kaikista niistä menoeristä, joihin on muutoksia esitetty. Eri äänestyksissä tulivat hylätyiksi kaikki muutosehdotukset valiokunnan mietintöön. Nuorisoliiton avustuksen ehdoksi hyväksyttiin Saarikiven esitys 35 äänellä 27 vastaan. Muissa suhteissa tuli siis valiokunnan mietintö sellaisenaan hyväksytyksi.

Vaalit.

Puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi olivat lippuäänestyksessä tulleet valituiksi *Matti Paasivuori* 81 ja *O. V. Kuusinen* 45 äänellä (viimemainittu toisessa äänestyksessä). Lähinnä oli *K. Manner* 22 äänellä.

Puoluesihteeriksi valittiin *Matti Turkia* 60 äänellä. Lähinnä *Y. Sirola* 24 ääntä.

Puoluetoimikunnan jäseniksi valittiin *Edv. Gylling* 50, *J. Pietikäinen* 44, *K. H. Viik* 43 ja *J. Lumivuokko* 34 äänellä (viimemainittu toisessa äänestyksessä hänen ja *V. Tannerin* välillä). *Varajäseniksi* tulivat *V. Tanner* 34, *Miina Sillanpää* 33, *K. Heinonen* 23, *H. Saxman* 19 ja *A. Halme* 17 äänellä. Lähinnä olivat *M. Ampuja* 13 ja *J. Vatanen* 11 äänellä.

Puolueen tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti taloudenhoitaja *A. Karjalainen* ja konttoripäällikkö *T. Salmi* vakinaisiksi sekä varalta faktori *P. Louhe* ja toimittaja *Artturi Aalto*.

Uusi esitys sunnuntaikouluasiasta.

Kokoukselle jätettiin seuraava uusi esitys:

„Koska puoluekokous on kieltänyt avustuksen sosialidemokratista sunnuntaikoulutyötä varten, ehdotamme,

että puoluekokous asettaa komitean sosialidemokratista sunnuntaikoulutyöstä huolehtimaan.

Tampereella marrask. 1 p:nä 1913.

Maria Laine.	Sandra Lehtinen.	Ida Kantanen.	Fiina Pietikäinen.
Olga Manner.	Aura Kiiskinen.	Ida Aalle-Teljo.	Elviira Vihersalo.
Aino Forstén.	Tilda Kaihosalo.	K. Varteva.	Anni Huotari.
Hanna Karhinen.	K. Andersson.	T. Alavirta.	K. Virtanen.
Emil Toivonen.	J. Kiviniemi.	Mimmi Haapasalo.	Hilma Rahikainen.

Esitys päätettiin ottaa käsiteltäväksi.

Maria Laine: Nyt kun puolue on kieltänyt lavastuksen sunnuntai-kouluilta, on naisliiton mahdoton huolehtia siitä, koska liitolla ei ole varoja. Puolue on monessa edellisessä kokouksessa tunnustanut tämän omaksi asiakseen. Siksi tulee sen nyt asettaa komitea asiasta huolehti-maan.

O. Piisinen. Esitys on tullut niin myöhään, että on mahdoton sitä näin äkkiä päättää. Ehdotti asian jätettäväksi puolueoimikunnan ja -neuvoston harkintaan.

Hyväksyttiin Piisisen ehdotus.

Kokouksen lopettajaiset.

M. Paasivuori puheenjohtajana lausui kiitokset edustajille yhteistyöstä ja toivoi tehdyistä päätöksistä parhaita tuloksia. Samalla hän kuitenkin huomautti, että työ puolueoimikunnassa voi tulla entistä vaikeammaksi, koska oli luultavaa, että toinen valituista puheenjohtajista tulee kieltäyty-mään. Puhuja sanoi tottuneensa alistumaan puolueen päätöksiin ja niinpä hän tässäkin tapauksessa tulee koettamaan täyttää tehtävän parhaansa mu-kaan. Julisti kokouksen työn loppuneeksi.

A. Halonen vastasi puheeseen, kiittäen Paasivuorta menestyksellisestä toiminnasta.

S. Saarikivi kiitti tamperelaisia kokouksen hyvästä järjestelystä.

Kokous lopetettiin klo 1/2 5 i.p. yhteisesti laulamalla kansainvälinen työväenmarssi.

Edelläoleva pöytäkirja on tarkastettu ja oikeaksi havaittu.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunta:

K. M. Evä
Emil Murto

Anton Huotari
M. Lammi

Väinö Wankkoja
Kaarlo Harvala.

LIITE

TOIMINTAKERTOMUKSIA JA ALUSTUKSIA

Kertomus

Suomen sosialidemokratisen Puoluetoimikunnan toiminnasta

10 p:stä syysk. 1911–10 p:vään syysk. 1913.

Laatinut *Matti Turkia*.

(Lyhennetty.)

Puoluetoimikunta.

Helsingissä pidetyssä puolueemme edustajakokouksessa 4–10 p:nä syyskuuta 1911 valittiin puoluetoimikuntaan M. Paasivuori ja O. V. Kuusinen puheenjohtajaksi ja M. Turkia sihteeriksi sekä puoluetoimikunnan muiksi jäseniksi K. Manner, J. Pietikäinen, M. Sillanpää ja A. Öhman (viimemainittu kuitenkin pian erosi). Varajäseniksi valittiin E. Valpas, A. Kiiskinen, S. Lehtinen, J. Lumivuokko ja A. Halme. Rahastonhoitajaksi valitsi puoluetoimikunta edellä mainitun kuun 15 p:nä entisen rahastonhoitajan I. Hörhammerin.

Puoluetoimikunnalla on tämän toimintakauden aikana ollut kaikkiaan 83 kokousta, joissa läsnä ovat puoluetoimikunnan jäsenet olleet seuraavasti: M. Turkia 79 kokouksessa, M. Paasivuori 76, K. Manner 75, J. Pietikäinen 72, O. V. Kuusinen 70 ja M. Sillanpää 55 kokouksessa. Varajäsenistä ovat olleet läsnä: J. Lumivuokko 21, A. Kiiskinen 3 ja A. Halme 3 kokouksessa. Puoluetoimikunnan pöytäkirjat sisältävät yhteensä 406 §:lää, joihin kuuluu 72 liitettä.

Puolueneuvosto.

Puolueneuvoston jäseninä ovat tämän toimintakauden aikana olleet: Uudenmaan I. vaalipiiristä Aatto Sirén ja varajäsenenä A. Halme. Turun I. etel. vaalipiiristä J. Merivirta ja varajäs. V. Annala. Kun piirikokous erotti Merivirran toimestaan, valitsi se neuvoston jäseneksi K. Lehtimäen. Turun I. pohj. vaalip. V. Laine ja varajäs. N. Aronen. Hämeen I. etel. vaalip. V. Jokinen ja varajäs. T. Alavirta, joka Jokisen siirryttyä toiseen vaalipiiriin on ollut vakinaisena jäsenenä. Hämeen I. pohj. vaalip. J. Peura ja varajäs. E. Wiljanen. Viipurin I. länt. vaalip. J. Vuoristo ja varajäs. P. Leppänen. Viipurin I. it. vaalip. M. Miettinen ja varajäs. M. Virkki. Mikkelin I. vaalip. A. Valjakka ja varajäs. K. Hakala. Kuopion I. länt. vaalip. O. Piisinen ja varajäs. V. Vainio. Kuopion I. it. vaalip. A. Tammio ja varajäs. S. Kurkinen. Vaasan I. it.

vaalip. O. Tuomi ja varajäs K. Mänty. Vaasan l. etel. vaalip. J. Ruuskanen ja varajäs. A. Aaltonen. Vaasan l. pohj. vaalip. K. Suosalo ja varajäs. J. Tuomikoski. Oulun l. etel. vaalip. Y. Mäkelin ja varajäs. H. Ahmala. Oulun l. pohj. vaalip. A. Laakkonen ja varajäs. F. Lehtonen. Ruotsalaisen työväen edustajina ovat olleet puolueuuevostossa: Uudelta maalta W. Lundström ja K. H. Wiik, sekä varajäs. G. V. Johansson. Turun l. etel. vaalip. J. A. Ojala ja varajäs. Hj. Axberg. Vaasan l. etel. vaalip. Blomqvist ja varajäs. J. Sundqvist. Puolueuuevosto on pitänyt 4 kokousta. Pöytäkirjat sisältävät 52 §:lää, joihin kuuluu 22 liitettä.

Toiminta.

Puolueopisto. Heti puoluekokouksen jälkeen ryhtyi puoluetoimikunta puolueopiston perustamispuihin. Tarkoituksen toteuttamiseksi asetettiin ammattijärjestön toimikunnan kanssa yhteinen opintovaliokunta, johon puoluetoimikunta valitsi O. V. Kuusisen, Edv. Gylling'in ja M. Turkian, ja ammattijärjestön toimikunta M. Paasivuoren, J. Pietikäisen ja K. Vartiaisen. Myöhemmin täydensi valiokunta itseään kutsuen luennoitsijoiksi lupautuneet henkilöt kokouksiinsa. Kun kolmikuukautisen opistoajan toteuttaminen näytti käyvän ylivoimaiseksi, ehdotti opintovaliokunta, että koetettaisiin toimia kaksi kuukautta kestävät opintokurssit. Puoluetoimikunta, ja myöhemmin puolueuuevosto hyväksyi ehdotuksen. Samoin hyväksyttiin opintovaliokunnan laatima oppiainesuunnitelma ja kustannusarvio. Hyväksytty ja sittemmin suoritettu oppiainesuunnitelma oli seuraava:

Talousopista	43 tunt.	Maatal.- ja metsäpolit.	17 tunt.
Suomen yhteiskunta-taloudellisesta kehityksestä	35 "	Kunnallispolitiikasta	11 "
Ammatillisesta työväenliikkeestä	48 "	Finanssiopista	17 "
Kansainvälis. valtiollisesta työväenliikkeestä	18 "	Lainopin alalta	13 "
Työväenlainsäädännöstä	37 "	Suomen valtio-opista	4 "
		Tilasto-opista	4 "
		Puhetaidon opastusta	2 "
		Kirjanpidossa	30 "
		Laskennossa	19 "

Ainekirjoituksessa etupäässä muodollista opastusta 19 tuntia, jota paitsi kirjoituksia arvosteltiin ja keskustelukysymyksiä käsiteltiin 21 kokouksessa, kulloinkin noin 2—4 tuntia.

Kun opistoon pyrkijöitä ilmoittautui 76, siis enemmän kun voitiin niitä ottaa, niin valtuutti puoluetoimikunta opintovaliokunnan toimittamaan oppilaiden valinnan ja hyväksymisen. Hyväksytyiksi tuli 57 oppilasta. Useilla niistä oli järjestöltä stipendi, vaikka pienikin. Opisto alkoi toimintansa 1 päivästä joulukuuta 1911 ja päätti toimintansa 2 p. helmikuuta 1912. Opiston opettajistoon kuuluivat O. V. Kuusinen, joka samalla oli opiston johtajana, Edv. Gylling, M. Paasivuori, H. Saxman, K. Heinonen, J. V. Keto, V. Hakkila, E. Pekkala, E. Torniainen ja V. Lehokas. Kirjanpito-opettajana oli N. Vanamo ja laskentoa opetti V. Peltonen. Puolueopiston kustannukset tekivät tältä oppikaudeelta 4,800 markkaa, josta puolet suoritti Ammattijärjestö.

Kun näytti siltä, ettei syksyllä 1912 saada opistoa toimeen, esiintuleiden vaikeuksien vuoksi, niin ehdotti Puoluetoimikunta jo ajoissa puolueuuevoston kokoukselle, että puolueopiston toiminnan alottaminen

siirrettäisiin vuosi eteenpäin. Puolueneuvosto hyväksyi ehdotuksen, mutta samalla se päätti, että järjestetään luentokursseja eri vaalipiireihin ja avustetaan luennoitsijain hankinnassa piiritoimikuntia, jotta se valistuksellinen tappio, joka johtuisi siitä kun opistoa ei saatu aikaan, tulisi korvatuksi luentokurssien avulla. Opistovaliokunta jatkoi edelleen toimintaansa opiston aikaansaamiseksi. Siinä se onkin nyt onnistunut. Opisto alottaa toimintansa syyskuun 29 p:stä ja kestää se joulukuun 20 p:vään. Oppilaiksi on opistoon hakenut kaikkiaan 62 henkilöä, joista 3 on myöhemmin peruuttanut hakemuksensa syystä, kun eivät ole saaneet toivomiaan avustusrahoja järjestöiltä. Näistä hakijoista on hyväksytty oppilaiksi 51. Oppiaineisto pitää jotensakin yhtä edellisen opiston oppiaineiston kanssa.

Luentokurssit. Puolueen luentokursseja järjestettäessä syksyllä v. 1911 otettiin huomioon puoluekokouksen asiasta tekemä päätös ja siellä kokouksessa lausutut toivomukset. Kurssit alettiin Kuopion läänin itäisessä vaalipiirissä lokakuun 15 p:stä ja loppuivat marraskuun 20 p:ään. Ne olivat järjestetty 4 iltaa kestäviksi paikassaan. Puolueopiston aikana joulukuun ja tammikuun ei kurseja pidetty. Helmikuun 7 p:stä 1912 alkoivat kurssit Kuopion l. läntisessä piirissä, jossa ne kestivät sanotun kuun loppuun. Maaliskuun 17 p:stä – 23 p:ään olivat kurssit Mikkelin l. vaalipiirissä, ja Vaasan l. itäisessä vaalipiirissä huhtikuun 5 p:stä – 29 p:ään. Puolue-toimikunnan lähettämänä luennoitsijana näillä kurseilla oli V. Lehokas. Piiritoimikunnat kussakin piirissä, joissa kurssit toimeenpantiin, kustansivat puolestaan toisen luennoitsijan. Nämä kaksi luennoitsijaa siirtyivät sitte vuoron perään paikasta toiseen.

Kun Puolueneuvoston kokous heinäkuussa 1912 siirsi puolueopiston alkamisajan vuodeksi eteenpäin, niin samalla se kokous kehoitti Puolue-toimikuntaa panemaan yhä suurempaa painoa luentokurssien järjestämiseen. Kehotusta silmällä pitäen ryhtyi Puolue-toimikunta neuvottelemaan Ammattijärjestön toimikunnan kanssa yhteisten luentokurssien toimeenpanosta. Neuvottelun tuloksena oli, että päätettiin yhdessä toimia kahdeksaan vaalipiiriin luentokurssit, jotka kestäisivät 4 iltaa kussakin paikassa ja joissa puolueen luennoitsija luennoisi kahtena ja ammattijärjestön luennoitsija kahtena seuraavana iltana ja siten perätysten siirtyisivät paikasta toiseen. Kuitenkin jätettiin piiritoimikunnille, kussakin piirissä, jossa kurssit toimeenpantiin täydellinen vapaus paikkakunnan olojen mukaan järjestää kurssit joko 2 tahi 4 eli 8 iltaa kestäviksi. Samoin jätettiin piiritoimikunnille luentopaikkojen määrääminen ja järjestöille siitä ilmoittaminen. Luennoitsijoina olivat: Puolue-toimikunnan lähettämänä V. Lehokas ja Ammattijärjestön toimikunnan lähettämänä S. Leppä, sekä Kuopion l. länt. piirissä Puolue-toimikunnan lähettämänä K. Hämäläinen ja Ammattijärjestön toimikunnan lähettämänä A. Lindell. Luentokurssit järjestettiin eri vaalipiireihin nähden seuraavasti:

Oulun	l. pohj.	v.p.	lokak.	7 p:stä –	marrask.	7 p:vään	1912
Vaasan	l.	"	marrask.	17 "	– jouluk.	4 "	"
"	l. et.	"	jouluk.	4 "	– "	22 "	"
Kuopion	l. länt.	"	"	1 "	– "	22 "	"
Vierikon	l. it.	"	tammik.	8 "	– tammik.	27 "	1913
Vierikon	l. länt.	"	helmik.	5 "	– helmik.	24 "	"
Hämeen	l. et.	"	maalisk.	6 "	– maalisk.	27 "	"
Turun	l. pohj.	"	huhtik.	6 "	– huhtik.	30 "	"

Tarkoituksena oli järjestää kurssit vieläkin useampaan vaalipiiriin, mutta ei onnistuttu saamaan päteviä luennoitsijoita.

Puolueen puhujina on tämän toimintakauden aikana, kuten edellisenäkin olleet V. Lehokas ja A. Vatanen, joista edellämäinittu on pitänyt yhteensä 557 luentoa ja puhetta. Suurin osa on näistä pidetty puolueen luentokursseilla. Puoluesihteerin kesäloman aikana kesällä 1911 oli V. Lehokas sihteerin sijaisena. A. Vatanen on liikkunut puhujana tämän toimintakauden aikana Viipurin l. itäisessä, Vaasan l. eteläisessä, Oulun l. eteläisessä, Hämeen l. pohjoisessa, Turun l. eteläisessä, Turun l. pohjoisessa, Vaasan l. itäisessä, Kuopion l. itäisessä ja Uudenmaan l. vaalipiirissä pitäen yhteensä 683 puhetta ja luentoa.

Puolueen aikakauslehden perustaminen on ollut useat kerrat puolue-toimikunnassa sekä puolueeneuvostossa esillä. Jo toimintakauden alussa asetti puolue-toimikunta komitean valmistamaan asiaa. Tämä komitea, johon jäseninä ovat kuuluneet O. V. Kuusinen, Edv. Gylling, I. Hörhammer ja M. Turkia, on esittänyt lausuntonsa asiasta puoluekokoukselle, josta lähemmin käy selville, mihin tuloksiin komitea on tullut. Samalla tulee puoluekokoukselle esitettäväksi puolueeneuvoston lausunto asiasta.

Työväen Arkiston perustamisesta ja järjestelystä on jo edellisissä kertomuksissa tehty selkoa. Toimintakauden kuluessa on arkisto melkoisesti kasvanut. Kirjojen lukumäärä teki 31 p. jouluk. 1912 luettelon mukaan 4,602 ja 15 p. syysk. 1913 5,273, lukuunottamatta pienempiä painotuotteita, kuten kaavakkeita, ilmoituslippuja y. m. s. Käsikirjoitusten lukua on lisätty hankkimalla arkistoon tärkeimpiä Suomen työväenliikettä koskevia asiapapereita, joiden joukossa löytyy muutamia sangen arvokkaitakin. Niiden lukumäärää ei voida tarkalleen mainita, koska osaa niistä ei ole vielä ennätetty järjestää, mutta nousevat ne tuhansiin. Tämän lisäksi on vielä pieni kuvakokoelma, joka m. m. sisältää lähes 300 kapp. työväentalojen, edustajakokousten y. m. valokuvia.

Painotuotteiden lisäys on tapahtunut osaksi oston, osaksi lahjoitusten kautta. Useat Suomessa toimivat työväen järjestöt ja kustannuslaitokset ovat lähettäneet kustantamiaan teoksia; jotkut ovat, ikävä kyllä, laiminlyöneet tämän velvollisuutensa, muistutuksistakin huolimatta. Myös eräät porvarilliset seurukset (kuten Kansanvalistusseura) ovat lähettäneet kirjoja, samaten jotkut Amerikan suomalaisista sosialistisista kustannuslaitoksista. Ulkomailta on ostettu tärkeimmät työväenliikkeen teoriiaa ja historiaa sekä muita yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevat kirjat, mikäli niitä ei ole saatu ilmaiseksi, jota jossain määrin on tapahtunut. Hyvin lukuisat Ruotsissa toimivat työväenjärjestöt ovat sikäläisen Työväen Arkiston välityksellä lähettäneet julkaisujaan, samaten on saatu Norjan, Tanskan y. m. maiden keskusjärjestöjen asiakirjoja. Saksan Ammattijärjestön välityksellä on, ja hyvällä tuloksella, kehoitettu Saksan ammatillisia liittoja lähettämään lehtiään sekä muita julkaisujaan, ja Saksan sos.-dem. puolue-toimikunnan kanssa on tehty sopimus, jonka mukaan puolueen kustannuslaitokset luovuttavat meille kustantamiaan teoksia alennetuilla hinnoilla. Jotkut muut järjestöt sekä yksityiset henkilöt ovat vielä antaneet lahjoja.

Aineellista kannatusta on arkisto nauttinut, paitsi puolueelta, myös Eduskunnalta, nim. yht. 3,000 markkaa vuosilta 1910–12. Tämän vuoden valtiopäivillä myönsi taas Eduskunta Längmanin rahaston voittovaroista arkistolle yht. 4,000 markkaa vuosilta 1912–15. Myös S. Ammattijärjestö on päättänyt pienemmällä summalla ottaa osaa arkiston menoihin.

Arkisto, joka on ollut sijoitettu Työväen taloon, huone 25, muutettiin 17 p. heinäk. 1913 „Työmiehen“ taloon, Sirkusk. 3. Uusi huoneisto on

kaikissa suhteissa parempi, varsinkin siinä, että se on helpommin saavutettavissa, joten voi toivoa, että arkistoa tullaan tästä lähtien enemmän käyttämään kuin tähän saakka. Tämä myös sentähden, että arkistoa nyttemmin voidaan pitää auki samoina aikoina kuin aivan lähellä sijaitsevaa Puoluetoimistoa, siis melkein koko päivät.

Arkistokomitean puheenjohtajana on edelleen toiminut Edv. Gylling, arkiston hoitajana K. H. Wiik.

Työväen lakiasiain neuvonantotoimisto. Viime vuoden heinäkuun alussa teki lakitieteen kandidaatti Einari Laaksovirta Ammattijärjestön toimikunnalle ehdotuksen lakiasiain neuvonantotoimiston perustamisesta. Ammattijärjestön toimikunta käsiteltään asiaa lähetti ehdotuksen puoluetoimikunnalle, joka esitti asian heinäkuun 14 p:nä pidetylle puolueeneuvoston kokoukselle ja ehdotti, että neuvoston kokous jättäisi lakiasiain neuvonantotoimiston perustamisen toistaiseksi puoluetoimikunnan harkittavaksi ja että puoluetoimikunta on oikeutettu ottamaan osaa sanotun toimiston perustamiseen, jos Ammattijärjestön toimikunta myös puolestaan sen perustamiseen ryhtyy. Tämän ehdotuksen hyväksyi puolueeneuvoston kokous sekä päätti, että puoluetoimikunnan tulee seuraavalle neuvoston kokoukselle antaa seikkaperäinen selostus neuvonantotoimistosta ja sen tarkoituksenmukaisuudesta, jonka selostuksen kuultuaan päättää sitte neuvosto lopullisesti sen toimiston hyväksymisestä ja sen toiminnan jatkamisesta.

Heti tämän neuvoston kokouksen jälkeen ryhtyi puoluetoimikunta neuvotteluihin Ammattijärjestön toimikunnan kanssa Työväen lakiasiain neuvonantotoimiston perustamisesta. Tuloksena neuvotteluista oli, että jo saman vuoden syyskuun alussa avattiin puheenaoleva toimisto. Sen hoitajaksi valittiin lakitieteen kandidaatti Einari Laaksovirta.

Neuvonantotoimisto on ollut avoinna joka maanantai-, keskiviikko- ja lauantai-iltoina klo puoli 6—puoli 8 Puoluetoimistossa, jolla ajalla on annettu puolueemme jäsenille ja Ammattijärjestöön kuuluville henkilöille ilman maksua suullisia neuvoja lakiasioissa. Kirjallisia vastauksia kirjeissä tehtyihin kysymyksiin on laadittu ja lähetetty toimistosta sen mukaan kuin aika on riittänyt. Sen vuoksi on puoluetoimikunta julkaisemassaan tiedonannossa huomauttanut, että järjestöjen omissa erittäin kiireellisissä asioissa kirjallisesti neuvoja kysyessään on paras kääntyä puoluetoimikunnan tai Ammattijärjestön toimikunnan puoleen, jotka hankkivat joutuisasti vastauksen neuvonantotoimistolta. Samoin on myös huomautettu, että yksityisetkin voivat kirjallisilla kysymyksillään kääntyä puoluetoimikunnan tai Ammattijärjestön toimikunnan puoleen, mutta ainoastaan sellaisissa kiireellisissä asioissa, joilla on yleisempi merkitys työväkeen nähden, sillä aivan yksityisluontoisissa ja vähäpätöisissä asioissa lähetetään kirjallisia vastauksia ainoastaan sikäli kuin toimistossa muilta töiltä ennätetään.

Viime tammikuun 25 p:nä pidetylle puolueeneuvoston kokoukselle antoi puoluetoimikunta selostuksen Työväen lakiasiain neuvonantotoimistosta. Selostuksen kuultuaan hyväksyi puolueeneuvosto puoluetoimikunnan toimenpiteet asiassa, sekä päätti puoluetoimikunnan ehdotuksesta pitentää toimiston hoitajan työaikaa 2:lla tunnilla viikkoa kohti, kirjeissä tehtyjen kyselyjen vastaamista varten ja samalla päätti korottaa toimistonhoitajan kuukausipalkan 150 markasta 200 markkaan, josta toisen puolen suorittaa Ammattijärjestö.

Viime vuoden syyskuun alusta tämän vuoden tammikuun 15 p:ään oli neuvonantotoimisto avoinna 56 eri kertaa. Suullisia neuvoja oli niinä aukioloaikoina annettu kaikkiaan 351 henkilölle. Kirjallisia vastauksia kirjeissä tehtyihin kysymyksiin 46. Lainopillisia neuvoja kysymässä neuvon-

antotoimistossa oli siis käynyt keskimäärin 6 henkilöä joka aukioloaikana. Tämän vuoden tammikuun 15 p:stä syyskuun 10 p:ään oli neuvonantotoimisto ollut avoinna 81 eri kertaa. Suullisia neuvoja niinä aukioloaikoina on annettu kaikkiaan 509 eri henkilölle. Kirjallisia vastauksia kirjeissä tehtyihin kysymyksiin 138. Lainopillisia neuvoja tällä puheenaolevana aikana on käynyt neuvonantotoimistossa kysymässä keskimäärin noin 6 henkilöä kunakin aukioloiltana.

Verojen kieltokysymys. Puolueemme eduskuntaryhmän valtiovarainvaliokunnassa olevat jäsenet kääntyivät kirjelmällä huhtikuun alkupäivinä 1912 puoluetoimikunnan puoleen, kysyen, miten puoluekokouksen päätöslauselma on käsiteltävä verojen kiellosta silloin kun ryhmän ehdotus verojen kieltämisestä on äänestetty kumoon ja tulee päätettäväksi kahdesta erisuuruudesta verosta. Asiaa käsiteltyä lausui puoluetoimikunnan enemmistö käsityksenään seuraavaa:

Puoluekokouksen kyseessä olevan päätöslauselman sen paremmin kuin asiasta puoluekokoukselle esitetyn alustuksenkaan tarkoituksena ei ole ollut vastata tähän nyt edelläolevaan kysymykseen, eikä puoluekokous näin ollen ole antanut puolueen jäsenille eikä sos.-dem. eduskuntaryhmälle tässä suhteessa mitään ohjetta.

Samalla on puoluetoimikunta keskustellut mikä menettely olisi sopivin siinä tapauksessa, että ryhmän esittämä veronkieltoehdotus ensin tulee äänestetyksi kumoon: olisiko ennemmin päästettävä voitolle sellainen ehdotus, jonka mukaan viina- ja mallasvero jäisi nykyiselle kannalle, vaiko ennemmin sellainen, jonka mukaan nykyinen vero tulisi alennetuksi, ja on enemmistö, 4 jäsentä, ollut sitä mieltä, että edellinen s. o. korkeampaa veroa tarkoittava ehdotus on vähemmän paha ja olisi siis ennemmin päästettävä voitolle.

Vähemmistökin tosin on ollut sitä mieltä, ettei asiassa ole mitään selvää puoluekokouksen antamaa ohjetta, mutta sitä vastoin katsoo sekä Viipurin puoluekokouksen verotusasiaa koskevan lausunnon, että Helsingin puoluekokouksen verojenkieltokysymystä koskevan alustuksen ja lausunnon hengen sisällön johtavan välillisesti siihen käsitykseen,

että verojen kieltä koskevan ehdotuksen jouduttua äänestyksessä hyljättyksi, tulisi yhtyä kannattamaan, kahden eri suuren veron ollessa kysymyksessä, matalampaa veroa;

samalla vähemmistö kuitenkin ilmoittaa, ettei sillä ole ollut tilaisuutta asiallisesti tutkia ja tarkastaa kummankaan kannan tarkoituksenmukaisuutta eikä siis muodostaa lopullista mielipidettä siitä asiasta etenkin kun ei ole varmaa tietoa, kuinka alhaisien ja korkeiden veromäärien välillä tulee äänestys suoritettavaksi.

Kuten tunnettua, asettui eduskuntaryhmä puoluetoimikunnan enemmistön kannalle.

Työväen henkivakuutus kysymys. Kun puolueemme eräiden jäsenten kesken oli ryhdytty työväen henkivakuutuslaitoksen perustamispuuhiin ja asiasta oli pyydetty puoluetoimikunnan lausuntoa sekä käännetty puoluejärjestöjenkin puoleen, niin päätti puolueenuevosto 14 p:nä heinäkuuta 1912 asettaa komitean tutkimaan kysymystä. Komitean jäseniksi valittiin Edv. Valpas, Edv. Gylling ja V. Lehokas sekä varajäseneksi V. Vuolijoki. Samalla päätti puolueenuevosto lausua toivomuksenaan, että Suomen Ammattijärjestön toimikunta täydentäisi komiteaa valitsemalla siihen saman määrän jäseniä puolestaan. Kun E. Valpas kieltäytyi komiteasta ja V. Lehokas oli luentotoimensa vuoksi estetty ottamasta osaa komitean työhön, täydensi puoluetoimikunta komiteaa valitsemalla siihen M. Turkian ja

nimittämällä varajäsen V. Vuolijoen vakinaiseksi jäseneksi. Ammattijärjestön toimikunta valitsi komiteaan myös kolme jäsentä. Tämä komitea on tutkinut asiaa ja jatkaa tutkimuksiaan vielä edelleenkin. Komitean työntuloksista antaa puoluetoimikunta lausuntonsa puoluekokoukselle.

Osuustoimintapäivä. Puoluekokouksen päätöksen tunnetuksi tekemiseksi osuustoimintakysymykseen nähden sekä samalla osuuskauppojen merkityksen työvälle selittämistä varten, kehoitti puoluetoimikunta puoluejärjestöjä toimeenpanemaan kokouksia jouluk. 17 p:ksi 1911. Kokouksien toimeenpano ja niihin osanotto näytti useissa vaalipiireissä olleen kovin laimeaa.

Ammatillista liikettä hyödyttääkseen kehoitti puoluetoimikunta viime vuonna puoluejärjestöjä Työnjuhlan viettoon, julkaisemalla kehotuksen puoluelehdissä. Samoin julkaisi puoluetoimikunta viime vuoden syyskuun alkupuolella kehotuksen Helsingin rakennus- ja Kymiyhtiön tehtaiden lakkolaisten avustamiseksi.

Skandinaviaalaiseen kongressiin, joka pidettiin viime vuoden syyskuun 2–4 p:nä Tukholmassa ja johon pyydettiin myös puoluettamme ottamaan osaa ja ryhtymään toimiin edustajain valitsemiseksi, päätti puolue neuvosto kokouksessaan helmik. 4 p:nä 1912, ettei täydellisesti oteta osaa kongressiin, vaan lähetetään ainoastaan yksi edustaja läsnä olemaan ja annetaan kertomus puolueemme toiminnasta. Puoluetoimikunta toimitti kertomuksen ja lähetti edustajaksi K. Mannerin.

Kansainväliseen sosialistikongressiin, joka pidettiin Baselissa viime marraskuun 24–26 p:nä, lähetti puoluetoimikunta puolueemme edustajiksi O. V. Kuusisen ja K. Mannerin.

Kansainvälisen sihteeristön jäseninä ovat olleet puoluekokouksen valitsemat Edv. Valpas ja O. V. Kuusinen.

Venäjän toisen duuman sosialidemokraattien kohtalosta päätti puolue neuvosto viime vuoden helmikuun 4 p:nä pitämässä kokouksessaan julaista vastalauseen. Samalla päätti puolue neuvosto lausua yhtyvänsä siihen kolmannessa duumassa olleiden venäläisten sos.-dem. toverien vaatimukseen, jota jo muissakin maissa oli sosialidemokraattinen työväki voimakkaasti kannattanut, nim. että toisen duuman sosialidemokraattisen ryhmän asia olisi uudelleen otettava tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta selvä totuus tulisi täydelleen ilmi, ja että rikollisiin tekoihin syylliset suojelupoliisin asiamiehet saatettaisiin lailliseen edesvastuuseen, sekä yhä viattomasti kärsiville Venäjän työväen valitsemille edustajille palautettaisiin vapautensa ja oikeutensa. Puheenaoleva vastalause julaistiin puoluelehdissä.

Puolueohjelman tarkistuskomiteat.

Maatalousohjelmakomiteaan, jonka puoluekokous päätti asetettavaksi, päätti puoluetoimikunta kokouksessaan 23 p:nä syyskuuta 1911 ehdottaa 5 jäsentä, joista 3 Helsingistä ja 2 maaseudulta. Puolue neuvoston jäsenten kesken toimitetussa äänestyksessä tulivat valituiksi Helsingistä: Edv. Gylling (sihteeriksi) 23, S. Vuolijoki 18 ja M. Paasivuori 14 äänellä; maaseutu-jäseniksi tulivat valituiksi O. Tokoi 22 ja Aatto Sirén 19 äänellä (joista S. Vuolijoki ei ole ottanut osaa komitean työhön).

Komitean tehtäväksi oli annettu mahdollisimman pian valmistaa eduskunnassa esitettäviä aloitteita torpparien ja mäkitupalaisien vapautuksesta sekä maatyöväen suojeluksesta. Komitea ryhtyi ensi työkseen valmistamaan

anomusehdotusta edellämämainitusta asiasta, mikä työ valmistui seuraavien vuoden 1912 valtiopäivien alkuun, joten eduskuntaryhmän taholta voitiin asiasta jättää laajanlainen anomusehdotus, jonka sisällys lienee puolueen jäsenille tunnettu. Kun tämän anomusehdotuksen johdosta Eduskunnan maatalousvaliokunnassa oli ryhdytty vain valmistaviin toimenpiteisiin, mutta mitään päätöstä ei sen johdosta edes valiokunnassa tehty, jätettiin anomusehdotus, eräiltä kohdin lyhennettynä ja muutettuna vuoden 1913 valtiopäiville. Näille valtiopäiville myöskin oli jätetty hallituksen esityksenä tunnettu ehdotus taannehtivan asetuksen jatkamisesta enintään viidellä vuodella. Kun tämä asia komitean mielestä oli välittömässä yhteydessä komitealle annetun tehtävän kanssa, ryhtyi komitea yhdessä maatalousvaliokunnan sos.-dem. jäsenten kanssa toimittamaan laajanpuoleista selostuskirjelmää torpparikysymyksessä, mikä painettiin puoluelehdissä ja sittemmin jaettiin alustuksena Tampereella pidetyssä torpparikokouksessa. Myös torppariasiaa koskevaan maatalousvaliokunnan mietintöön liitettävän vastalauseen valmistamisessa voitiin käyttää hyväksi komitean edellämämainittuja töitä.

Komitean toiseen tehtävään, nimittäin eduskunta-alotteen laatimiseen maatyöväen suojeluksesta ei vielä ole ryhdytty.

Vanhuudenvakuutusksymystä käsittelevään komiteaan valitsi puolue-neuvosto heinäkuun 14 p:nä 1912 pitämässä kokouksessaan M. Paasivuoren, Edv. Gyllingin ja O. W. Kuusisen. Samassa kokouksessa asetettiin myös *kunnallislakiuudistusta ja kunnallisverotusta käsittelevä komitea*, johon jäseniksi valittiin Edv. Valpas, K. Hämäläinen ja K. Manner. Vanhuudenvakuutuskomitean työt ovat vielä keskeneräisinä, mutta kunnallislakiuudistusta käsittelevän komitean mietintö on jo valmistunut puoluekokoukselle esitettäväksi.

Mielenosotuskokoukset.

Viipurin läänin silpomissuunnitelmia vastaan. Edellinen puoluetoimikunta oli kehottanut puoluejärjestöjä toimimaan mielenosotuskokouksia syysk. 17 p:ksi 1911 Viipurin l. silpomissuunnitelmien johdosta. Kun näytti siltä, että venäläisen virkavallan taholta tullaan ryhtymään joihinkin toimenpiteisiin mielenosotuskokousten estämiseksi, tai niiden häiritsemiseksi, niin julkaisi nykyinen puoluetoimikunta 13 p:nä syyskuuta tarpeellisia ohjeita puoluejärjestöille mielenosotuskokousten toimeenpanoon nähden. Kaikista virkavallan varustautumistoimenpiteistä huolimatta pidettiin syyskuun 17 p:nä mielenosotuskokouksia kaikissa vaalipiireissä. Helsingissä ja Turussa estettiin kokousten pito. Turkulaiset kuitenkin pitivät samana päivänä myöhemmin kokouksen siirtyen pois kaupungin maalta. Sortavalassa, Hyvinkäällä ynnä monilla muilla paikoilla täytyi, paikallisten viranomaisien väkivaltaa uhatessa, keskeyttää kokous, tai luopua kokouksen pidosta. Suuri joukko maamme viranomaisista alistui venäläisen taantumusvallan kuristus-tarkotusten toimeenpaneviksi käytyreiksi, noudattaen kenraalikuvernöörin antamia perustuslain vastaisia määräyksiä. Useat niistä viranomaisista, jotka eivät alistuneet noudattamaan Seynin määräyksiä, ovat jälkeinpäin erotettu virastaan. Seuraava taulukko osoittaa mielenosotuskokousten luvun ja osanottajamäärän niistä vaalipiireistä, joista tiedot on puoluetoimikunnalle lähetetty:

		Koko- uksia.	Osan- ottajia.		Koko- uksia.	Osan- ottajia.
Turun	l. etel. vaalip.	6	8,800	Vaasan	l. itäin. vaalip.	18 3,110
"	l. pohj. "	21	9,750	"	l. pohj. "	6 2,150
Hämeen	l. etel. "	10	1,230	Oulun	l. etel. "	12 7,100
Viipurin	l. länt. "	35	10,985	"	l. Kajaanin	
"	l. itäin. "	21	6,794	alapiirin		4 1,250
Mikkelin	l. "	10	1,200	Oulun	l. pohj. vaalip.	16 2,097
Kuopion	l. länt. "	17	5,617			
				Yhteensä 176 60,083		

Sotaa vastaan. Saatuaan kansainvälisen sosialistitoimiston huomautuksen, kehoitti puoluetoimikunta muutamia suurempia puoluejärjestöjä toimimaan mielenosotuskokouksia lokakuun 12 p:ksi 1911 Italian ja Turkin välisen sodan johdosta. Puoluetoimikunta lähetti myös niille järjestöille laatimansa ponsiehdotuksen. Kaikki järjestöt, joille kehoitus annettiin, noudattivat sitä. Samoin kehoitti puoluetoimikunta, kansainväliseltä sihteeristöltä tulleen kirjeen johdosta, Helsingin kunnallistoimikuntaa järjestämään mielenosotuskokouksen marraskuun 17 p:ksi 1912 Balkanin sotaa ja sen laajentamista vastaan. Näistä mielenosotuskokouksista on puoluetoimikunta antanut selostuksen kansainväliselle sihteeristölle.

Luokkatuomiota vastaan. Kun Turun hovioikeus lokakuun 23 p:nä 1911 määräsi 61 Evon lakkolaista linnaan yhteensä 10 vuodeksi 5 kuukaudeksi, niin päätti puoluetoimikunta kehottaa puoluejärjestöjä toimimaan mielenosotuskokouksia lokakuun 29 ja marraskuun 5 päiviksi tätä, sekä yleensä kaikkia luokkatuomioita vastaan. Näiden kokousten ohjelman määritteli puoluetoimikunta seuraavasti:

1) selvitetään yleensä porvarillisten luokkatuomioistuinten luonnetta ja sortotoimintaa;

2) erityisesti selostetaan Evon lakkolaisten juttua ja heidän hohtaloaan, ja

3) kaiken tämän johdosta julkilausutaan työläisten jyrkkä vastalause kaikkia luokkatuomioita ja luokkatuomioistuinta vastaan sekä kehoitetaan työläisiä innokkaasti levittämään oikeata valaistusta niistä.

Kehotusta noudatettiin kaikissa vaalipiireissä. Niissä vaalipiireissä, joista piirittoimikunnat ovat lähettäneet tietoja, oli kokouksia ja niissä osanottajia seuraavasti:

		Koko- uksia.	Osan- ottajia.
Turun	l. etel. vaalip.	5	1,370
"	l. pohj. "	11	915
Hämeen	l. etel. "	7	820
Viipurin	l. länt. "	8	3,050
"	l. itäin. "	19	2,349
Vaasan	l. pohj. "	6	472
Oulun	l. pohj. "	1	175
Yhteensä 57 9,151			

Ainoastaan 7 vaalipiiristä saatiin tiedot, 8 vaalipiiristä ei ole saatu. Jotkut noista annetuistakin tiedoista ovat kovin puutteellisia.

Evon lakkolaiset valittivat Turun hovioikeuden päätöksestä senaattiin. Valitus jätettiin senaattiin 22 p:nä joulukuuta 1911. Puoluetoimikunta suoritti valituskustannukset.

Viljatullihankkeiden johdosta toimivat puoluejärjestöt puolueoimikunnan huomautettua viime syksynä jokaisessa vaalipiirissä lukuisia mielenosotuskokouksia, joista toiset olivat osanottajien lukuun nähden suuremmissa. Kaikissa näissä kokouksissa selosteltiin viljatullihankkeen turmiollisuutta ja etenkin sen merkitystä työväkeen nähden.

Vappujuhlat ovat muodostuneet vuosi vuodelta yhä valtavimmiksi. Seuraavasta taulukosta käy selville mielenosotuskokousten sekä osanottajien luku eri vaalipiireissä vv. 1912 ja 1913:

	1912		1913		Osanottajien	
	Mielenosotuskokouksia.	Osanottajia.	Mielenosotuskokouksia.	Osanottajia.	+ lisäys.	- vähennys.
Uudenmaan I. vaalipiirissä	39	33,385	39	31,395	-	1,990
Turun I. etel. "	22	11,320	22	11,410	+	90
Turun I. pohj. "	33	11,910	23	10,000	-	1,910
Hämeen I. etel. "	39	16,906	26	9,455	-	7,451
Hämeen I. pohj. "	26	18,645	37	15,170	-	3,475
Viipurin I. länt. "	19	21,820	34	32,800	+	10,980
Viipurin I. it. "	38	8,390	37	14,170	+	5,780
Mikkelin I. "	16	5,057	14	4,380	-	677
Kuopion I. länt. "	8	6,927	19	11,285	+	4,358
Kuopion I. it. "	28	3,538	21	4,798	+	1,260
Vaasan I. it. "	23	5,243	32	7,826	+	2,583
Vaasan I. etel. "	10	5,638	5	2,623	-	3,015
Vaasan I. pohj. "	6	2,550	13	4,000	+	1,450
Oulun I. et. "	16	4,790	30	13,000	+	8,210
Oulun I. pohj. "	14	2,145	15	2,685	+	540
Yhteensä	337	158,264	367	174,997	+	16,133

Muita kehotuksia on julaistu useampia, kuten esim. puoluekokoukselle tarkotettavien asioiden valmistelusta, Työväenkalenterin, kevätjulkaisujen ja vappumerkkien levittämistä koskevia. *Tiedonantoja* ja *ohjeita* on taas julaistu kuten esim. puolueopistosta, luentokursseista ja työväen lakiasiain neuvonantotoimiston perustamisesta y. m.

Puoluetilaston toimitti puolueoimikunta vuodelta 1911 supistetussa koossa. Se sisälsi ainoastaan vaan neljä sivua tilastollisia yhteenvetoja. Painos oli 2,500 kpl. Vuodelta 1912 ilmestynyt tilasto sen sijaan käsittää 48 sivua. Painos 3,000 kpl.

Tähän viimeksi ilmestyneeseen puoluetilastoon on myös koetettu saada tietoja puolueemme jäsenten ammattiryhmyksestä. Ne saadut tiedot eivät kuitenkaan ole aivan tarkkoja. Vallankin näin ensikerralla tulee aina annettujen tietojen joukkoon osa epävarmojakin. Tilaston mukaan oli nyt viime vuonna puolueemme eri yhdistysten ja osastojen jäsenissä koko maassa seuraavat määrät eri ryhmiin kuuluvia:

teollisuustyöv.	16,610	eli	30,9	pros.
rakennustyöv.	7,947	"	14,8	"
maanvilj.-työv.	11,116	"	20,6	"
muuta	13,916	"	25,9	"
perheenjäseniä	4,198	"	7,8	"

Pakkokappaleasia. Vuonna 1911 ryhtyivät läänien kuvernöörit vaatimaan puoluelehtiemme kirjapainojen johtajilta n. s. pakkokappaleita, mielivaltaisesti määräilemällä uhkasakkoja. Kun uhkasakoilla uhatut pyysivät puoluetoimikunnalta lausuntoa asiasta, niin joutui asia puoluetoimikunnassa käsiteltäväksi. Helmikuun 4 p:nä 1912 käsitteli puolueeneuvoston kokous asiaa ja päätti,

että kieltäytymistä on vielä toistaiseksi jatkettava. Ottaen kuitenkin huomioon, että joillekin puoluelehtien kustannuslaitoksille on niiden heikon taloudellisen aseman vuoksi piakkoin myönnettävä oikeus pakkokappaleiden jättämiseen, koska yhä korkeammaksi kohotetut uhkasakot voivat saattaa heidät taloudelliseen rappiotilaan, valtuutti puolueeneuvosto puoluetoimikunnan myöntämään kussakin sellaisessa tapauksessa, sellaisille lehdille oikeuden vaadittujen pakkokappaleiden jättämiseen ja että ne lehdet, jotka katsovat taloudellisista syistä olevansa siihen pakoitetut, esittävät asian ensin puoluetoimikunnalle, joka harkittuaan sitä, antaa siitä joko hyväksyvän tai hylkäävän lausuntonsa.

Puolueeneuvoston kokouksen jälkeen otettiin asia esille puoluetoimikunnassa syystä, kun eräs puoluelehti oli antanut pakkokappaleet ominpäinsä. Asiaa harkittuaan tuli puoluetoimikunta siihen tulokseen, että puoluetoimikunnalle käy vaikeaksi kussakin yksityistapauksessa päättäminen milloin minkin lehden taloudellinen asema jo ehdottomasti vaatii alistumista pakkovaatimukseen ja milloin ei, ja kun muutenkin näytti puoluetoimikunnan mielestä sopivammalta jättää päätösvalta asiasta lehtien kustannuslaitoksille, niin päätti puoluetoimikunta esittää puolueeneuvoston jäsenten päätettäväksi seuraavaa:

että puoluelehtien hallinnoille lähetettäisiin kirjelmä, jossa ilmoitettaisiin, että tästä lähtien, milloin lehden kustannuslaitos (yhtiö, osuuskunta tai sen hallinto) katsovat viranomaisen asettamain uhkasakkojen takia lehden taloudellisen aseman välttämättä vaativan alistumista pakkokappaleita antamaan, niin puolueeneuvosto ja puoluetoimikunta eivät siinä tapauksessa sitä vastusta.

Tämä puoluetoimikunnan ehdotus tuli puolueeneuvoston jäsenten kesken toimitetussa äänestyksessä hyväksytyksi.

Puoluelehtien kustannuslaitosten johtokunnille lähetetyssä kirjelmässä, jossa tämä neuvoston päätös selostettiin, lausui puoluetoimikunta yleisenä toivomuksenaan,

että puoluelehdistämme mahdollisimman moni voisi yhä edelleen horjumatta kestää tässä vastarinnassa, mitä kauvemmin sanomalehdistömme voi kestää, sitä suurempi on sen siveellinen voitto.

Tähän saakka on 8 puoluelehtiemme kustannuslaitosta täytynyt suostua, kuvernöörien mielivaltaisesti yhä huikeampia uhkasakkoja mätkiessä, antamaan ne vaaditut pakkokappaleet. Seitsemän puoluelehtiemme kirjapainoa ei vielä ole siihen mielivaltaiseen määräykseen suostuneet, eivätkä suurista uhkasakoista huolimatta pakkokappaleita antaneet. Jos edes hovioikeudet olisivat asettuneet ankarammalle kannalle niitä lainvastaista pakkoa käyttäneitä kuvernöörejä vastaan ja tuominneet ne mielivallan käytyreinä toimineet virkarikoksistaan ankariin rangaistuksiin, niin

mahdollisesti useammat puoluelehtiemme kirjapainot olisivat vieläkin pakkokappaleita antamatta. Kun hovioikeudet sen sijaan ovat kohdelleet niitä laittomia uhkasakkoja mätkineitä kuvernöörejä kovin hellävaroin, joka luultavasti on johtunut venäläisen taantumuksen painostuksesta, ja kun senaatin oikeusosastosta, joka on suomettarelaiten vallassa, ei ole toivoa, että se asettuisi asiassa ankarammalle kannalle, vaan pikemmin on luultavaa, että se siunaa painokannisten ja kuvernöörien yhteistyön, niin on vastus alkanut näyttää yhä toivottomammalta. Seuraava taulukko osoittaa, paljonko kuvernöörit ovat niitä uhkasakkoja puoluelehtiemme kirjapainojen johtajille mätkineet ja kuinka paljon niitä on täytynyt jo suorittaa:

	1911				1912				1913			
	Uhkasakko- jen luku	Yhteensä markkoissa	Suoritettu		Uhkasakko- jen luku	Yhteensä markkoissa	Suoritettu		Uhkasakko- jen luku	Yhteensä markkoissa	Suoritet.	
			mar- koissa	vankeut- ta päiv.			mar- koissa	vankeut- ta päiv.			mar- koissa	vankeut- ta päiv.
Työmies	1	—	—	—	2	200	200	—	—	—	—	—
Kansan Lehti	3	1,600	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sosialisti	1	200	200	—	1	200	—	—	3	1,800	—	—
Työ	—	—	—	—	2	900	900	—	—	—	—	—
Raivaaja	—	—	—	—	4	400	—	—	—	—	—	—
Kansan Tahto	4	2,200	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sosialidemokraatti	2	600	600	—	3	2,200	—	** 90	4	1,800	—	—
Eteenpäin	—	—	—	—	5	3,500	533	—	—	—	—	—
Vapaa Sana	1	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sorretun Voima	—	—	—	—	2	600	—	—	1	1,000	—	—
Savon Työmies	—	—	—	—	1	500	500	—	—	—	—	—
Rajavahti	—	—	—	—	1	300	—	—	—	—	—	—
Vapaus	—	—	—	—	1	400	—	—	—	—	—	—
Kansan Ääni	—	—	—	—	2	1,500	500	—	—	—	—	—
Työläinen	1	200	—	—	1	1,000	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	13	4,900	1,600	—	25	11,700	2,633	90	8	4,600	—	—

Eduskuntavaalit. Jo ajoissa ryhtyi puoluetoimikunta tarpeellisiin valmisteluihin tämän vuoden elokuun 1 ja 2 p:nä toimitettuja eduskuntavaaleja varten. Puolueneuvostoa ei katsottu välttämättömän tarpeelliseksi kutsua kokoon vaalivalmisteluista päättämään kun vähän ajan kuluttua olisi kuitenkin puoluekokousvalmisteluja varten täytynyt kutsua uusi neuvoston kokous. Tämän tähden esitti puoluetoimikunta vaaliasioita koskevat, kuten vaaliavustusvarojen jakamisen y. m. asiat puolueneuvoston jäsenille kirjallisesti äänestettäväksi.

Puolueen vaalijulistusta painettiin 260,000 kpl. Luentokirjasia, kielto-lakiasia ja torppariasia 150,000 kpl. kumpaakin. Viimeksi mainitusta otettiin myös ruotsinkielinen 15,000 kpl. suuruinen painos. Näitä vaalijulkaisuja lähetettiin sitten eri Piiritoimikunnille riittävät määrät. Vaalien tulokset käyvät selville seuraavista taulukoista:

*) Syyskuun 14 p:vä tänä vuonna vangittiin Turussa Sosialistin kirjapainon johtaja Perho ja vietiin vankilaan suorittamaan uhkasakkoja.

***) Osittain suoritettu v. 1911 ja 1912.

Hämeen Voima painetaan porvarien painossa, Österbottens Folkblad Vapaa Sanan, Arbetet Sosialistin, Työläisnuoriso Kansan Lehden, Työläisnainen ja Kurikka Työmiehen painossa.

Puolueemme äänestäjät vaalipiirittain vuosina 1911—1913.

Vaalipiirit	Äänestä- jiä 1911	Äänestä- jiä 1913 ¹	+ Lisäys — Vähennys
Uudenmaan l.	39,475	42,579	+ 3,104
Turun l. eteläinen	23,458	23,185	— 273
Turun l. pohjoinen	38,060	35,943	— 2,117
Hämeen l. eteläinen	29,921	28,928	— 993
Hämeen l. pohjoinen	27,671	27,830	+ 159
Viipurin l. läntinen	28,604	26,906	— 1,698
Viipurin l. itäinen	19,196	16,011	— 3,185
Mikkelin l.	23,706	20,593	— 3,113
Kuopion l. läntinen	23,886	25,016	+ 1,130
Kuopion l. itäinen	15,978	14,675	— 1,297
Vaasan l. itäinen	20,953	19,423	— 1,524
Vaasan l. eteläinen	7,588	8,226	+ 638
Vaasan l. pohjoinen	5,393	5,457	+ 64
Oulun l. eteläinen	11,838	10,818	— 1,020
Oulun l. pohjoinen	5,138	4,665	— 473
Lapinmaa	348	248	— 100
Yhteensä	321,201	310,503	— 10,698

Porvaripuolueitten äänestäjät vuosina 1911—1913.

Porvaripuolueet	Äänestä- jiä 1911	Äänestä- jiä 1913 ¹	+ Lisäys — Vähennys
Suomettarelaiset	174,177	146,093	— 28,084
Nuorsuomalaiset	119,361	106,064	— 13,297
Ruotsalaiset	106,064	94,458	— 12,352
Maalaisliitto	62,885	56,749	— 6,136
Kristilliset	17,245	5,223	— 12,022
Villit	708	1,613	+ 905
Yhteensä	481,186	410,200	— 70,986

¹ Numerot v. 1913 ovat otetut sanomalehdistä.

Puolueemme sai viime vaaleissa 310,503 ääntä; vuonna 1911 vaaleissa 321,201. Äänimäärämme aleni siis 10,698 äänellä. Kun porvaripuolueiden äänimäärät alenivat yhteensä yli 70 tuhannella, niin sai puolueemme 4 edustajapaikkaa lisää.

Katsaus puolueemme kehitykseen.

Jos ryhdymme ottamaan selvää puolueemme kehityksestä ja kasvamisesta, niin silloin on parasta että ensiksikin tarkastamme, missä kunnossa oli puolueemme noin 8 vuotta takaperin ja vertailemme niitä voima-suhteita nykyisiin. Tuolla tavoin vertailemalla selviää puolueemme kehi-

tys ja kasvaminen parhaiten. Se, joka ryhtyy tutkimaan puolueemme kehitystä siten että vertailee esim. puolueemme nykyistä jäsenlukua suurlakon jälkeen lähinnä olleiden vuosien jäsenlukuihin, ei saa todellista selvyyttä puolueemme kehityksestä, vaan joutuu ehdottomasti tekemään vääriä johtopäätelmiä. Jo tutkimaan ryhtyessä täytyy muistaa, että suurlakon synnyttämä suunnattoman suuri herätys, joka tulvan lailla työnsi väkeä puolueeseemme, ei voinut niistä samalla kehittää sosialidemokraatteja. Tuskinpa useat niistä, jotka silloin kuohuntavuosina liittyivät puolueeseemme, olivat selvillä edes siitä, minkä vuoksi he puolueeseemme liittyivät, sen vähemmin, että olisivat olleet edes vähänkään tietoisia puolueemme periaatteista ja tarkoituksista. Niinpä useitten yhdistysten jäsenluettelot noilta kuohuntavuosilta osottavat tavattoman suurta jäsenluvun vaihtelua. Joutokuntaan liittyi uusia jäseniä aina tavan takaa yhdistyksiin, mutta vähäinen määrä niistä suoritti säännöllisesti jäsenmaksunsa ja siten jäi pysyväisiksi jäseniksi puolueeseen. Niinä vuosina näyttää puolueemme olleen ikäänkuin valtavan kansanliikkeen kulkutienä, jota myöten liikkui suunnattoman suuria joukkoja, mutta ainoastaan pienempi määrä pysähtyi siihen pitemmäksi aikaa. Kun vuosittain ei yhdistysten jäsenluetteloja tarkastettu, niin pysyivät nekin ainoastaan nimeksi veroja suorittaneet yhdistyksen nimellisinä jäseninä vuodesta toiseen. Yhdistyksen virkailija kun lähetti puoluetilastoon tarvittavia tietoja, niin se tarkasti jäsenluettelosta kuinka korkea oli viimeksi yhdistykseen liittyneen jäsenen jäsennumero ja sen mukaan ilmoitti sitten jäseniä olevan yhdistyksessä. Tuolla tavoin meneteltiin lähes yleensä v. 1907 ja monessa yhdistyksessä vielä v. 1908. Tosin jo viimeksi mainittuna vuonna useissa yhdistyksissä tarkistettiin jäsenluetteloja ja se tietenkin vaikutti osaltaan, että puoluetilasto näyttää jäsenluvun alentuneen 11 tuhannella, mutta yhä suurempi puhdistus jäsenluettelojen suhteen tapahtui vasta v. 1909. Viimeksi mainittuna vuonna alettiin karhuta yhdistyksiltä puolueveroja edellisenä vuonna ilmoitetun jäsenmäärän mukaan ja se toimenpide sai yhdistykset puhdistamaan jäsenluettelonsa sellaisista henkilöistä, jotka eivät olleet jäsenmaksujaan maksaneet. Kun suurlakon aikainen innostus oli aikoja sitte jo jäähtynyt ja siis todellista jäsenluvun alenemistakin oli ollut, ja kun jäsenluettelojen tarkistus tuli yhä yleisemmäksi, niin ei ole ihme, jos jäsenmäärä v. 1909 tilaston mukaan näyttääkin alentuneen lähes 13 tuhannella. Tätä jäsenkontrollia on yhä edelleenkin tiukattu, mutta kylliksi tarkkaa ei se ole vielä näinäkään vuosina ollut. Niinpä esim. Hämeen l. pohjoisesta vaalipiiristä annettiin puoluetilastoon vielä vuosina 1910 ja 1911 paljon suurempi jäsenluku kuin mitä sieltä olisi puolueverojen suorituksen mukaan voitu ilmoittaa. Seuraavista taulukoista käy selville puolueemme jäsenluvun vaihtelu vuosien 1904 ja 1912 välisenä aikana:

Puolueen jäsenluku vaalipiirittain vuosina 1904—1912.

Vaalipiirit	1904	1906	1910	1911	1912
<i>Kaupungit:</i>					
Uudenmaan läänin	3,134	6,349	5,583	5,163	5,466
Turun läänin eteläinen	1,153	2,786	1,180	1,276	1,084
” ” pohjoinen	237	1,436	474	424	482
Hämeen läänin eteläinen	360	1,123	414	429	551
” ” pohjoinen	600	3,860	1,507	1,260	918
Viipurin läänin läntinen	1,905	1,810	1,811	1,917	2,256
” ” itäinen	96	165	175	68	85
Mikkelin läänin	229	715	232	209	315
Kuopion läänin läntinen	235	454	354	287	212
” ” itäinen	—	—	87	62	173
Vaasan läänin itäinen	50	144	38	101	122
” ” eteläinen	590	1,392	1,432	367	1,044
” ” pohjoinen	161	741	759	791	754
Oulun läänin eteläinen	982	2,085	737	367	896
” ” pohjoinen	176	356	107	104	165
Yhteensä	9,918	23,416	14,872	12,825	14,523
<i>Maaseudut:</i>					
Uudenmaan läänin	975	7,253	4,010	4,212	4,228
Turun läänin eteläinen	182	3,696	2,338	2,246	2,225
” ” pohjoinen	310	5,404	3,594	3,591	3,297
Hämeen läänin eteläinen	856	6,374	4,787	4,684	4,586
” ” pohjoinen	744	4,286	2,850	2,635	2,722
Viipurin läänin läntinen	1,528	10,380	6,053	5,576	5,492
” ” itäinen	1,124	3,702	2,346	2,440	3,035
Mikkelin läänin	37	2,303	1,500	1,574	1,936
Kuopion läänin läntinen	247	2,865	1,630	1,586	1,853
” ” itäinen	—	1,833	1,861	1,361	1,354
Vaasan läänin itäinen	376	3,326	2,030	2,000	2,182
” ” eteläinen	—	657	777	463	418
” ” pohjoinen	50	798	555	507	689
Oulun läänin eteläinen	263	2,281	1,862	1,748	1,770
” ” pohjoinen	—	2,829	1,011	958	1,488
Yhteensä	6,692	57,987	37,204	35,581	37,275

Vaalipiirit	1904	1906	1910	1911	1912
<i>Koko vaalipiirit:</i>					
Uudenmaan läänin	4,109	13,602	9,593	9,375	9,694
Turun läänin eteläinen	1,335	6,482	3,518	3,522	3,309
" " pohjoinen	547	6,840	4,068	4,015	3,779
Hämeen läänin eteläinen	1,216	7,497	5,201	5,113	5,137
" " pohjoinen	1,344	8,146	4,357	3,895	3,640
Viipurin läänin läntinen	3,443	12,190	7,864	7,493	7,748
" " itäinen	1,220	3,867	2,503	2,508	3,120
Mikkelin läänin	266	3,018	1,732	1,783	2,251
Kuopion läänin läntinen	482	3,319	1,984	1,873	2,065
" " itäinen	—	1,833	1,948	1,423	1,527
Vaasan läänin itäinen	426	3,833	2,098	2,101	2,304
" " eteläinen	590	2,049	2,209	830	1,462
" " pohjoinen	211	1,539	1,314	1,298	1,443
Oulun läänin eteläinen	1,245	4,266	2,599	2,115	2,666
" " pohjoinen	176	3,185	1,118	1,062	1,653
Yhteensä	16,610	81,403	52,076	48,406	51,798
Suomen Kirjaltajaliitto	—	1,024	—	—	—
" Rautatieläisliitto	—	2,600	—	—	—
Puolueen koko jäsenluku	16,610	85,027	52,076	48,406	51,798

Kun edellä olevaa taulukkoa silmäillessämme vertailemme vuoden 1912 jäsenmäärää vuoden 1904 jäsenlukuun, niin huomaamme, että siinä 8 vuoden kuluessa on jäsenluku kasvanut 35,188 jäsenellä. Tuo jäsenluvun lisäys tekee joka vuodelle tasan laskien noin 4,400. Jäsenluvun lisäys on siis noin kutakin vuotta kohden katsoen oikeen tuntuva. Sitä taulukkoa silmäillessämme huomaamme myös, että se jäsenluvun lisäys on tapahtunut pääasiallisesti maaseuduilla. Kaupungeissa on jäsenluku lisääntynyt tuon 8 vuoden aikana ainoastaan 4,605 jäsenellä, kun sen sijaan maaseuduilla tekee jäsenten lisäys 30,583.

Puolueemme kehitys vuosina 1904—1912.

	1904	1912	Lisäys + Vähennys -
Yhdistyksiä	99	1,552	+ 1,453
Jäsenluku: miehiä	12,715	40,149	+ 27,434
naisia	3,895	11,649	+ 7,754
yhteensä	16,610	51,798	+ 35,188
Haaraosastoja	—	73	+ 73
Torppariosastoja	—	38	+ 38
Naisosastoja	—	82	+ 82

	1904	1912	Lisäys + Vähennys -
Ammattiosastoja	222	550	+ 382
Omia taloja	37	796	+ 759
Lukusalissa sanomalehtiä	532	1,987	+ 1,455
Kirjastot: Niteitä	14,157	82,009	+ 67,852
Arvo markkoissa	30,452	167,789	+ 137,337
Kokouksia: yhdistyksien	1,174	13,688	+ 12,514
johtokuntien	1,174	9,910	+ 8,736
yleisiä työväen	169	1,542	+ 1,373
Huveja: Iltamia	890	15,149	+ 14,259
Arpajaisia	26	3	- 23
Kansanhuveja	119	949	+ 830
Näytelmäseuroja	-	202	+ 202
Laulukuntia	32	46	+ 14
Soittokuntia	15	70	+ 55
Urheilu- ja voimisteluseuroja	14	162	+ 148
Apurahoja kunnilta	20,710	24,703	+ 3,993
Puhdas omaisuus	436,789	6,256,885	+ 5,820,096
Edustajia kunnallishallinnossa	54	266	+ 212

Puoluetoimikunnan tilikertomus ¹/₇ 1911—³⁰/₆ 1913.

Puoluetoimikunnalla on ollut noudatettavana vuoden 1911 toisella vuosipuoliskolla Kotkan puoluekokouksen hyväksymä tulo- ja menoarvio ja Helsingin puoluekokouksen hyväksymä tulo- ja menoarvio 1. 1. 1912—30. 6. 1913 välisellä ajalla, joka viime mainittu laadittiin vuosille 1912 ja 1913 ja jossa vuotiset tulot laskettiin Smk:ksi 50,000 ja menot Smk:ksi 53,250. Vajaus oli siis laskettu Smk:ksi 3,250 vuotta kohti.

Puhdas pääoma 1 p:nä heinäk. 1911 oli Smk. 53,962: 04, josta ainoastaan noin 33,500 käteisiä varoja. Niinkuin tästä tilikertomuksesta käy selville, ovat puoluekassavarat kuluneella tilikaudella kasvaneet yhteensä Smk:lla 14,779: 69, niin että puhdas omaisuus viimeisessä tilinpäätöksessä 30 p:nä kesäk. 1913 nousi Smk:aan 68,741: 73. Käteiset varat tekevät noin 60,500. Lisäykset puhtaaseen omaisuuteen tekevät eri tilipäätöskausina seuraavasti:

1. 7.—31. 12. 1911	Smk. 7,906: 92
1. 1.—31. 12. 1912	„ 6,575: 29
1. 1.—30. 6. 1913	„ 297: 48

Tämä lisääntyminen on osoittanut vähentymistä. Menot ovat lakkaamatta lisääntyneet, kun taas tulot ovat pysyneet suhteellisesti samoina.

Puolueen tulot ovat sillä ajalla, jonka tämä tilikertomus käsittää nousevat seuraavasti:

Puolueverot	53,944: 81
Korkoja y. m.	5,378: 25
Kustannustoiminnasta	62,626: 44
	121,949: 50

Menot ovat olleet:

Agitatsiooni, luentokurss., opisto	17,871: 41	
Avustuksia ja voitto-osuuksia	44,240: 95	62,112: 36
Kansainvälisiä menoja		8,737: 19
Γ:reen puoluekokousta varten varattu	4,500: —	
H:gin puoluekok. lisämenoja	1,487: 95	
Puolueneuvoston menot	2,917: 85	
Komitea menoja	858: 30	9,764: 10
Työvään Sihteeristö		1,616: 48
Aikakauslehteä varten varattu		750: —
Kalustoa, poistoja, satunn. menoja		2,126: 67
Kulunkeja		7,023: 01
Palkkoja		15,040: —
		107,169: 81
Pääoman lisäys.		14,779: 69
		121,949: 50

Ylläoleviin tuloihin ei ole otettu muutamia lahjoituksia, joita Puolue-toimikunta on saanut vastaanottaa, erinäisiä tarkoituksia varten. Toveri O. Tokoi on lahjoittanut Smk. 1,000: — aikakauslehden hyväksi, joka summa on viety aikakauslehden rahastoon. Työvään Sanomalehti Osakeyhtiö lahjoitti voittovaroistaan v. 1911 Smk. 1,000: — puolueopiston hyväksi ja v. 1912 Smk. 1,000: — agitatsioonin hyväksi ja on nämät summat viety suoraan puolueopistotiliin ja vaalirahastotiliin.

Niinkuin ylläolevasta tuloselostuksesta ilmenee, tekevät puolueverot kysymyksessä olevalla tilikaudella ainoastaan 44 % kaikista tuloista.

Allaoleva pieni taulukko näyttää sisäänkertyneet puolueverot vuodesta, 1909, puolueen jäsenmäärän tilaston mukaan ja sen puolueveromäärän, jonka olisi pitänyt sisään kertyä.

1909	35,229: 13	58,293	37,748: 50
1910	26,964: 15	52,076	33,474: —
1911	24,063: 19	48,406	30,615: 50
1912	27,343: 60	51,798	33,160: 50
1913 6 k. k.	15,456: 84		

Kustannustoimi on pääasiassa käsittänyt julkaisemalla Työvään Kalenterin, Folkkalenderin, Kevättervehdyksen ja Vårhälsningin; sitäpaitsi on julaistu Puoluekokouksen pöytäkirjat, jäsenkirjat, kirjanpito-oppaan y. m. s.

Työvään Kalenterin painos on vuosittain kohonnut ja on nyt maamme oloihin katsoen ainoa laatuaan, samoin on voitto lisääntynyt. Folkkalenderin painos on hiljalleen, mutta varmasti mennyt eteenpäin ja kahtena vuotena on kalenteri antanut pienemmän voiton. Kalenterin painokset ja voitot ovat olleet:

	Työvään Kalenterin		Folkkalenderin	
	painos	voitto	painos	voitto
1908	35,000	n. 7,500: —	—	—
1909	40,000	8,554: 65	—	—
1910	44,000	11,515: 40	3,000	904: 68
1911	54,000	13,000: —	4,500	—
1912	68,000	14,018: 97	5,200	750: —

Tänä vuonna on Työväen Kalenterin ensimmäinen painos 75,000 kpl. ja Folkkalenderin 6,000 kpl.

Kevätjulkaisujen menekki ei sitävastoin ole huomattavasti kasvanut. Myydyt kappaleet ovat olleet:

	Kevättervehdys		Vårhälsning	
	kpl.	puhdas voitto	kpl.	puhdas voitto
1911	32,500	4,244: 58	2,200	—
1912	33,000	—	2,400	—
1913	34,000	3,345: 30	2,700	240: —

Jällellä olevat Puoluetoimikunnan julkaisemat kirjaset ovat yhdessä viedyt kirjoihin kirjatilin kautta. Mainitsemisen arvoista voittoa eivät ne ole antaneet, johtuen siitä, että puoluekokouksen pöytäkirjat tuottavat huomattavan tappion.

Ne melkoiset avustukset, jotka ovat maksetut puoluekassasta, jakaantuvat seuraavasti:

Nuorisoliitolle	2,000: —	
Nais- ja ihanneliitolle	3,500: —	
Ruotsalaisille	2,000: —	
Maanvuokraajaliitolle	1,000: —	
Palvelijain liitolle	790: —	9,250: —
Puoluelehdille		1,672: 65
Ruots. nuorisoliitolle		80: —
Kymin lakkolaisille	250: —	
H:gin rakennust. lakkolaisille	250: —	500: —
S. Ammattijärjestölle		10,152: 28
Piiritoimikunnille		19,211: 02
Työväen Arkistolle		1,500: —
Laukon lakkolaisille		1,875: —
		<u>Yhteensä 44,240: 95</u>

Puoluekassan varat:

	1. 7. 1911	30. 6. 1913
Kassa	790: 95	693: 31
Pankkitalletuksia	32,715: 13	59,732: 04
Vieraita velkakirjoja	22,084: 64	71,278: 35
Osakkeita	1,140: —	1,140: —
Kalustoa	1,358: —	2,500: —
Ulkona olevia saatavia	3,504: 17	4,400: 14
Kirjavarasto	6,407: 18	5,202: 65
Sekalaisia	2,981: 86	5,844: 76
	<u>Summa 70,981: 93</u>	<u>90,365: 90</u>

Puoluekassan velat:

Painokannerahasto	949: 45	369: 45
Opistoa varten varattu	2,340: 23	5,875: 23
Kuoll. yhdist. varoja	1,358: 62	1,935: 44
Vaalirahastoa	7,841: 09	3,841: 09
	<u>Siirto 12,489: 39</u>	<u>12,021: 21</u>

	Siirto	12,489: 39	12,021: 21
H:gin puoluekok. varten varattu		4,500: -	-
T:reen " " "		-	4,500: -
Aikakauslehteä " "		-	1,750: -
Työv. Arkiston tili.		-	1,500: -
Varattu eril. pienem. tarpeisiin		530: 50	1,852: 96
		17,019: 89	21,624: 17
Puhdas pääoma		53,962: 04	68,741: 73
	Summa	70,981: 93	90,365: 90

Tilintarkastajain lausunnot kuuluvat seuraavasti:

Tilintarkastuskertomus.

Suoritettuamme Suomen Sosialidemokratisen puolueen tilien tarkastuksen ajalta 1 päivästä heinäkuuta 1911—31 päivään joulukuuta 1911, saamme tuloksena mainita:

tulo- ja menoerien olevan suurimmaksi osaksi todisteilla varmennetut, kirjanpito hyvin hoidettu ja kirjanpäättös oikea, kun kassassa löytyy varoja kassakirjan tänäpäivänä osoittama määrä, ehdotamme asianomaisille tilivelvollisille vastuunvapauden myönnettäväksi edellämainitulta ajalta.

Helsingissä 24 p. Toukok. 1912.

Valmari Ponteva.

Toivo Salmi.

„Tilintarkastus-kertomus.

Allekirjoittaneilla Suomen sos.-dem. Puoluetoimikunnan tilintarkastuksen toimenä olleena, olemme me toimintavuodelta 1912 eri osissa tarkastaneet ja huomanneet tänäpäivänä lasketun kassasaldon olevan kirjojen mukaisen. Kirjanpidon olevan laajasti pidetyn ja asianmukaisessa kunnossa saatavissa olleine liitteineen, pitäen yhtä tulojen, menojen ja lehdissä julkaistujen tiedonantojen kanssa. Edellä olevan perusteella ehdotamme tilivapauden myöntämistä toimintakaudelta 1912.

Kirjanpidon yhä edelleen ollen mielestämme tarpeettoman monimutkaisen ja laajaperäisen, ehdottaisimme me yksinkertaistuttamista ja yhä enemmän kohdistettavaksi juuri puolueen rahastonhoitajalle enempi aikaa suoranaisiin liiketoimiin, niinkuin esimerkiksi ilmoitusten hankkiminen.

Helsingissä 1 päivä helmikuuta 1913.

A. Karjalainen.

V. Ponteva.“

Tilintarkastajien lausunto 1. 1. 1913—30. 6. 1913 väliseltä ajalta ei vielä ole valmis, mutta esitetään se myöhemmin.

Viimeisen tilintarkastajain lausunnon johdosta vaati Puoluetoimikunta allekirjoittaneelta selitystä. Allekirjoittaneen selitys oli seuraavanlainen:

„Rahastonhoitajan selitys.

Tilintarkastajat lausuvat, että kirjanpito on „laajasti pidetty“ ja „tarpeettoman monimutkainen ja laajaperäinen“ sekä ehdottavat sen „yksin-

kertaistuttamista ja yhä enemmän kohdistettavaksi juuri puolueen rahastonhoitoa silmällä pitäen". Kuitenkin on kirjanpito järjestetty täysin rahastonhoitajan ohjesääntöjen mukaan, jotka ohjesäännöt ovat tarkoitusta varten asetetun komitean työn tulos ja jotka sittemmin ovat saavuttaneet Puoluetoimikunnan, Puolueneuvoston ja Kotkan puoluekokouksen hyväksymisen (siv. 228 pöytäkirjassa). Kirjanpitoa ei niin muodoin voida muuttaa noita sääntöjäkin muuttamatta.

Mitä itse asiaan muuten tulee, niin ei tilintarkastajain ehdotuksesta käy selville, missä suhteessa kirjanpito olisi „tarpeettoman monimutkainen ja laajaperäinen“. Kuten Puoluetoimikunta tietää, on kysymyksessä oleva kirjanpito tavallista kaksinkertaista italialaista kirjanpitoa, ja tuota kirjanpitojärjestelmää käyttää ehkä 95 % niistä liikkeistä, joissa järjestetty ja kunnollinen kirjanpito on olemassa. Sen nimittämistä „monimutkaiseksi“ täytyy siitä syystä pitää mielikuvituksen tuotteena, sillä ei voine olettaa, että herrat tilintarkastajat eivät tuntisi kaksinkertaisen italialaisen kirjanpidon aakkosia. Ei kirjanpito myöskään ole „laaja“, koska todella ainoastaan tarpeellisia apukirjoja käytetään. Muuten voidaan sanoa, että nykyään käytännössä oleva kirjanpito erityisesti sopii puoluetoimiston tarpeisiin, minkä myöskin neljävuotinen kokemus täysin on osoittanut. Kirjat ovat tällä aikaa alati olleet kunnossa ja niissä on aina selvästi ja helposti näkynyt puoluetoimikunnan tulot ja menot sekä puoluekassan tila.

Herrat tilintarkastajat perustelevat ehdotustaan sillä, että allekirjoittaneille olisi valmistettava enemmän aikaa „suoranaisiin liiketoimiin“. Ei kuitenkaan liene herroille tilintarkastajille tuntematonta, että kirjanpito juuri sen tarkoituksenmukaisuuden kautta ei suuremmassa määrin ole vienyt allekirjoittaneelta aikaa. Todistukseksi mainittakoon, että allekirjoittanut niinä vuosina, jotka on ollut puolueen rahastonhoitajana, on voinut valmistaa täydellisen tilinpäätöksen jo seuraavana päivänä tilikauden loputtua; „monimutkaista“ kirjanpitoa käyttämällä tämä ei olisi ollut mahdollista. Herrat tilintarkastajat tietävät vallan hyvin, että allekirjoittaneen aika etupäässä on juuri mennyt suoranaisiin liiketoimiin, joiksi ei kuitenkaan voida katsoa ilmoitusten keräämistä, mikä työ laadultaan on kokonaan allekirjoittaneen tehtävien ulkopuolella, jotka tehtävät ovat rahastonhoito, kustannusliikkeen valvominen sekä muut toimistotyöt. Kun herrat tilintarkastajat vihjaavat, että tähän toimeen myöskin kuuluisi ilmoitusten hankkiminen, niin ovat he siirtyneet alalle, joka ei heille kuulu, sillä tilintarkastajilla ei ole oikeutta määrätä virkailijoille uusia velvollisuuksia. Sitäpaitsi tietävät herrat tilintarkastajat vallan hyvin, että ne ilmoitukset, jotka viime vuoden aikana on hankittu puoluetoimikunnan julkaisuihin, juuri ovat olleet allekirjoittaneen hankkimia. Tämä on tapahtunut vapaaehtoisesti ja asian harrastuksesta, eikä asiaan vaikuta se seikka, että Puoluetoimikunta on katsonut olevan syytä myöntää minulle vähäisen korvauksen niistä vaivoista ja ikävyyksistä, joita tuollaisessa työssä aina saa kokea.

Allekirjoittaneen mielestä voidaan tilintarkastajain tavallista harkitsemattomammat ja yksinkertaiset huomautukset ja ehdotukset ilman muuta jättää omaan arvoonsa.

I. Hörhammer“.

Keskustelun jälkeen päätti Puoluetoimikunta yksimielisesti hyväksyä allekirjoittaneen selityksen ja puoluekokoukselle ehdottaa, että tilintarkastajain huomautukset eivät antaisi aihetta mihinkään toimenpiteisiin.

Puoluelehdet.

Puoluelehtiä on kaikkiaan 21. Niistä on kuusi kertaa viikossa ilmestyviä: Työmies, Kansan Lehti, Sosialisti, Työ, Raivaaja ja Kansan-Tahto. Kolme kertaa viikossa ilmestyviä ovat Sosialidemokraatti, Eteenpäin, Hämeen Voima, Vapaa Sana, Sorretun Voima, Savon Työmies, Rajavahti, Vapaus, Kansan Ääni ja Työläinen. Kaksi kertaa viikossa ilmestyvät Österbottens Folkblad ja Arbetet. Kerta viikossa ilmestyvät Työläisnuoriso ja Työläisnainen. Kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyy pilalehti Kurikka.

Puoluelehdistä ilmestyy siis 6 lehteä 6 kertaa viikossa, 10 lehteä 3 kertaa viikossa, 2 lehteä kaksi kertaa viikossa, 2 lehteä kerta viikossa ja yksi kaksi kertaa kuukaudessa.

Puoluelehtien yhteinen painosmäärä oli v. 1906—82,900, v. 1907—125,000, v. 1908—136,900, v. 1909—137,900, v. 1910—126,400, v. 1911—132,650, v. 1912—132,800 ja v. 1913—142,650.

Puoluelehtiemme yhteinen painosmäärä on tämän vuoden ensipuoliskolla kohonnut huomattavasti verraten vuosiin 1911 ja 1912, jopa se on kohonnut suuremmaksi kuin mitä se oli v. 1909, jolloin puoluelehtiemme painos oli korkein. Sen painosmäärän nousu, verraten v. 1909, johtuu siitä, että yksi puoluelehti on viimeksi mainitun vuoden jälkeen tullut lisää.

Seuraava taulukko osottaa puoluelehtiämme vastaan nostettujen painokanteiden luvun eri vuosilta ja tuomitut sakkomäärät sekä oikeuskulut; samoin myös kuinka pitkät ajat on toimittajien täytynyt istua vankiloissa:

Puoluelehtiä vastaan nostetut painokanteet vuosina 1909—1913.

	1909			1910			1911			1912			20/6 1913					
	Painokan- teiden luku	Tuomittu		Painokan- teiden luku	Tuomittu		Painokan- teiden luku	Tuomittu		Painokan- teiden luku	Tuomittu		Painokan- teiden luku	Tuomittu				
		Kuluja ja sak- koja mk.	Vank. päivissä		Kuluja ja sak- koja mk.	Vank. päivis- ä		Sakkoja mk.	Oikeus- kuluja mk.		Van- keutta p.	Sakkoja mk.		Oikeus- kuluja mk.	Vank. päivissä	Sakkoja mk.	Oikeus- kuluja mk.	Vank. päivissä
Työmies	6	678	—	8	1,280	—	3	325	124	1180	3	300	405	—	2	82	408	—
Kansan Lehti	3	550	—	17	2,332	—	9	250	1,795	—	2	—	870	90	1	50	40	—
Sosialisti	5	770	60	4	1,170	—	4	75	104	—	4	160	305	—	2	100	8	—
Työ	1	54	—	2	2,257	—	6	150	260	—	5	450	626	210	5	500	160	15
Raivaaja	—	—	—	2	1,500	—	5	100	—	—	5	300	100	—	1	—	—	—
Kansan Tahto	1	640	—	1	—	—	6	510	180	—	2	150	467	—	1	—	—	—
Sosialidemokraatti	7	625	220	5	1,055	—	2	300	512	1277	4	450	479	—	—	—	202	—
Eteenpäin	4	1,008	—	4	1,740	—	2	—	—	—	2	225	180	740	2	200	20	740
Hämeen voima	1	365	—	—	—	—	2	300	882	—	1	400	443	—	—	—	—	—
Vapaa Sana	—	—	—	—	—	—	4	300	250	—	2	600	211	—	—	—	—	—
Sorretun Voima	2	1,250	41	3	800	180	1	50	150	210	1	—	200	—	2	30	200	4
Savon Työmies	2	175	—	1	—	—	—	—	—	—	1	400	—	—	1	—	—	—
Rajavahti	—	—	—	1	255	—	2	100	—	180	2	50	50	—	—	—	—	—
Vapaus	3	1,060	—	1	—	—	1	100	—	—	1	—	—	—	4	350	110	—
Kansan Ääni	6	352	292	8	350	283	4	320	240	—	1	—	850	—	3	250	170	—
Työläinen	2	263	—	1	13	180	1	150	100	—	1	—	60	—	2	80	170	—
Österbottens Folkblad. Arbetet	—	—	—	1	40	—	1	80	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Arbetet	—	—	—	1	—	180	1	—	200	—	1	—	40	60	2	120	100	—
Työläisnuoriso	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	75	—	—	1	100	—	—
Työläisnainen	1	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kurikka	—	—	—	2	100	—	3	—	194	—	3	300	139	180	2	133	25	—
Yhteensä	44	7,787	673	52	12,892	823	59	3,110	5,015	847	43	3,860	5,425	580	31	1,995	1,613	59

1 Majesteettirikosjuttu. Nostettu aikaisemmin mutta päättyi vasta 1911. — 2 Neljä majesteettirikosjuttua, jotka ovat vielä päätymättä. — 3 Valtio-
petosjuttu. Ei vielä päätynyt. — 4 Majesteettirikosjuttu. Nostettu edellisenä vuotena, mutta päätynyt 1910. — 5 Majesteettirikosjuttu. — 6 Paltsi tuo-
mittuja oikeuskuluja, on lehdelle tullut omia kuluja v. v. 1909—1910 yhteensä 800 mk. 50 p:lä. Tuomitut sakot ovat suurimmaksi osaksi suoritettu istu-
malla vankilassa ja siksi näyttää sakkomäärät pieniltä. Oikeusjutuista on yksi majesteettirikosjuttu kumpaiseltakin vuodelta, josta kumpaisestakin on 180
päivää istuttu vankilassa. — 7 Valittu hovioikeuteen.

Sosialidemokratisen Eduskuntaryhmän toiminnasta

on, entistä tapaa noudattaen, julaistu selostuksia myöskin vuosilta 1912 ja 1913 painetussa toimintakertomuksessa. Noita edellämainittuja toimintakertomuksia on lähetetty piiritoimikunnille järjestöille jaettaviksi. Myöskin puoluekokoukseen tuleville edustajille niitä jaetaan. Sen vuoksi se selostus, mikä jälempänä seuraa, onkin katsottava vain eräitä tärkeimpiä seikkoja esittäväksi, samalla kun viitataan noihin edellä mainittuihin vuosien 1912 ja 1913 eduskuntatyötä koskeviin ryhmän toimesta annettuihin laajempiin kertomuksiin.

Lainsäädäntöasioita.

Suomen eduskunnan lainsäädäntövalta on monella tavalla kansaa vahingoittavasti rajotettu. Niissäkin puitteissa voisi sentään työväellekin edullisia lakeja syntyä, elleivät vallanpitäjät tavalla tai toisella rakentaisi sille esteitä. Useita vuosia on jo kuitenkin eduskunnan lainsäädännöllinen toiminta kohdannut monia vastuksia, varsinkin mitä tulee työväelle vähänkin edullisiin ehdotuksiin ja lakipäätöksiin. Venäläinen virkavalta on jarruttanut ja ehkäissyt ennen hyväksytyjen lakien voimaan astumista. Suomen anastajaryhmät nykyisen hallituksen kanssa ovat siinä työssä mukana olleet. Eduskunnassa ovat porvarilliset antaneet taantumuksellisille vieteilleen vallan lakeja laadittaessa. Ja siten on niihin tullut runsaasti työväkeä kovasti vahingoittavia määräyksiä. Törkeitä köyhälistöä kuristaa ja nylkeä tarkoittavia esityksiä on porvaristaholta tehty. Näissä oloissa on sosialidemokratisen ryhmän toiminta siis ollut vaikea: sen on täytynyt koettaa torjua tehtyjä hyökkäyksiä työväen jo saavuttamia oikeuksia vastaan ja voimainsa mukaan, useastikin vähäisillä toiveilla, koettaa taistella uusien etujen puolesta köyhälistölle.

V:n 1912 valtiopäivillä uudistettiin ryhmämme taholta esitys *tapaturmavakuutuslain uudistamisesta*. Sitä tarkoittava asetus tulikin eduskunnassa hyväksytyksi. Ei se läheskään vastaa työväen vaatimuksia eikä niin ollen tyydyttänyt ryhmäämme, mutta sisältää sentään eräitä parannuksia ja suo työväelle jonkun verran enemmän turvaa, jos se voimaan astuisi. (Vertaa 1912 kert. siv. 21–32.) Samassa yhteydessä hyväksyttiin myös muutoksia lakiin, joka koskee *laivaisäntäin vastuunalaisuutta merimiestä kohtaavasta ruumiinvammasta*. Tämän suhteen tehdyt muutokset kohdistuvat etupäässä siihen, että tämän lain alaiset pääsevät nauttimaan samallaisia etuja kuin ne, jotka yleisen tapaturmavakuutuslain mukaan ovat vakuutettuja. (Vertaa 1912 kert. siv. 32.) Työväkeä läheisesti koskevia ovat v:n 1913 valtiopäivillä hyväksytyt esitykset *ammattivaltuustoista ja elinkeinoliikkeiden työsäännöistä*. Molempia näitä esityksiä koskevan mieltinnön mukana seurasi sosialidemokratien vastalause, missä ehdotettiin lukuisia parannuksia. Ne ehdotuksemme kuitenkin hylättiin; mutta eivät porvarit sentään olleet uskaltaneet omiakaan ehdotuksiaan vallan kelvottomiksi työväen edun kannalta tehdä. (Vertaa 1913 kert. siv. 7–16 ja 17–24.) V. 1913 valtiopäivillä tehtiin sosialidemokratien taholta esitys *lasten ja nuorten henkilöitten elinkeinotoiminnan rajottamisesta*. Porvarit kuitenkin hylkäsivät esityksemme ja pyysivät armollista hallitusta ottamaan nämäkin seikat huomioon yleistä lasten suojelusta koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa. (Vertaa 1913 kert. siv. 24–25.) Kokonaan jättivät porvarit käsittelemättä 1913 sellaisetkin tärkeät työväen suojelemista ja turvaamista riistämislä ja hädältä tarkoittavat aloitteemme kuin esim. ehdotuksen

asetukseksi *työstä kaupp- ja konttoriliikkeissä* sekä ehdotuksen laiksi *apurahain myöntämisestä työttömyysapukassoille*. Tätä viimeksi mainittua asiaa koskevan aloitteen kieltäytyi v. 1912 eduskunnan porvarillinen puhemies esittämästä valiokuntaan lähettämistä varten. Sosialidemokratit pitivät puhemiehen menettelyä perustuslain vastaisena, mutta yhdistyneet porvarit sen kuitenkin siunasivat. (Vertaa 1912 kert. siv. 15.) V:n 1913 valtiopäivillä hyväksyttyä asetusta *elinkeinon harjoittamisen oikeudesta* ei saatu hyväksi, ankaroista yrityksistämme huolimatta, mutta sisälsi se eräitä parannuksia voimassa olevaan asetukseen. (Vertaa 1913 kert. siv. 64–67.) *Venäläisten oikeuksista elinkeinon harjoittamisessa ja kunnallisessa elämässä* hyväksyttiin 1913 valtiopäivillä asetukset. Tässä yhteydessä halusi osa porvarillisia juutalaiset pysytettäväksi entisessä erikoisessa sörönläisessä asemassa, mutta tämä yritys toki saatiin torjutuksi. Näitten asetusten yhteydessä vaativat sosialidemokratit myös anottavaksi, että venäläisille turvattaisiin samallaiset kansalaisvapaudet Suomessa kuin Suomen kansalaisilla on, Helsingin puoluekokouksen 1911 tekemän venäläisten oikeuksien laajentamista koskevan päätöksen mukaan. Mutta sitä ehdotusta eivät porvarit päästäneet valiokunnassa edes äänestykseen. (Vertaa 1913 kert. siv. 62–64.) *Jakolaitosta* koskeva laaja laki valmistui v. 1913 valtiopäivillä ilman sanottavia erimielisyyksiä. (Vertaa 1912 kert. siv. 51–53 ja 1913 kert. siv. 69–70.) *Metsän hävityksen ehkäisemistä* koskevassa asiassa tekivät sosialidemokratit aloitteen. V:n 1912 valtiopäivillä tehtiin siitä päätös, joka tuntuvasti poikkesi ryhmän kannasta, mutta lupaa panna eräitä esteitä metsäin tunnottomalle raiskaamiselle. (Vertaa 1912 kert. siv. 45–48.) Ehdotus, että *valtio huolehtisi teitten tekemisestä ja kunnossapidämisestä maalla*, on manttaalimiesten luokkaryhmän hartaasti ajama. Sosialidemokratit sen sijaan ovat sitä vastustaneet, koska 1) on kohtuutonta velvoittaa esim. työväestö ottamaan osaa rasitukseen, joka kuuluu manttaaleille työverona; 2) ei moinen verotus saata tulla kysymykseen ennen perinpohjaista verotusuudistusta. Meidän taistelumme tulokseksi saa lukea, ettei moista uutta rasitusta ole saatu työväestön kannettavaksi säilytettyä. (Vertaa 1912 kert. siv. 54–57.) Torppareita ja tilatonta maalaistyöväkeä koskevat asiat viime vuosina ovat olleet suuren huomion esineenä sekä eduskunnassa että sen ulkopuolella. Tämän väestöryhmän nykyinen ja läheinen tuleva asema on pakottanut porvaripuolueetkin kiinnittämään siihen huomiota. *Maanhankintaa tilattomalle maalaisväestölle* koskevan „porvarillisen kurjistamishalulle rakentuvan kituviljelyshumpuuki-aloitteen“ äänesti ryhmä myöskin 1912 lepäämään yli vaalien, vedoten siten itse torpparien ja tilattoman väen omaan arvosteluun samoin kuin siihen, että ennen tuollaisia hommia olisi ainakin torpparien vapauttaminen saatava aikaan ja torpparien asemaa turvattava. Mutta kuitenkin porvarit v. 1912 myönsivät Suomen Pankin voittovaroista 2 milj. mk. Suomen maalaisväestön asutusrahastoon, sekä v. 1913 saman pankin voittovaroista 4 milj. mk. mahdollisesti perustettavalle „luotto-yhtiölle pientiloja varten“ — sosialidemokratien vastustuksesta huolimatta, sosialidemokratit kun eivät halunneet niillä todennäköisesti harjoitettavaa maakeinottelua avustaa. (Vertaa 1912 kert. siv. 34–35 ja 64 sekä 1913 kert. siv. 32–34.) V:n 1913 valtiopäiville jätetty esitys torppareita koskevan *takautuvan asetuksen jatkamisesta* hylättiin etupäässä sosialidemokratien äänillä. Katsottiin moisen suunnitelman laiksi tulleenä lisäävän entisestäänkin enemmän hädöuhkaa torppareille sekä lisäksi tulevan laillistuttamaan veronkorotusvapauden isännille ja monet muut vuokramiesten oikeuksien supistukset. Porvarit eivät myöskään suostuneet poistamaan esityksestä tuollaisia torppareita

vahingoittavia määräyksiä. Ennen lopullista päätöstä eduskunnassa kysyi ryhmä julkisesti vuokramiesten mieltä asiassa. Lukuisissa kokouksissa ja suuressa torpparien edustajakokouksessa neuvottiinkin ryhmää hylkäämään kysymyksessä oleva esitys. (Vertaa 1913 kert. siv. 35–38 ja 109.) Vuonna 1909 *hädetyille torppareille korvauksen antamista* koskevan ehdotuksemme porvarit tappoivat (Vertaa 1912 kert. siv. 35–36), samoin myös vv. 1912 ja 1913 tekemämme aloitteet *nykyisen torpparilain parantamisesta*, niin että torppareita kaikkein enimmän kuristavat pykälät saataisiin torppareille edullisemmiksi. (Vertaa 1912 kert. siv. 35 ja 1913 kert. siv. 39.) Helsingissä 1911 pidetyn puoluekokouksemme päätöksen mukainen alote *torpparien vapauttamisesta* on ryhmän taholta molemmilla viimeisillä valtiopäivillä tehty. Mutta kummallakin kerralla on se herraspuolueiden keskinäisellä sopimuksella jätetty käsittelemättä. (Vertaa 1912 kert. siv. 37 ja 1913 kert. siv. 39.) — Muista lainsäädäntöalaan kuuluvista päätöksistä mainittakoon *asianajo-oikeuden yleistämistä* koskeva oikeudenkäyntikaaren ja *lapsenmurhaa* koskeva rikoslain muutos, jotka kumpikin sisältävät vähäisiä parannuksia voimassaoleviin lakeihin. (Vertaa 1912 kert. siv. 39–41.) *Aviottomain lasten aseman parantamista* koskevat päätökset 1913 ovat sellaisia, että ne, jos voimaan astuisivat, tuntuvasti korjaisivat vallitsevaa nurjaa järjestelmää aviottomia lapsiraukkoja kohtaan. (Vertaa 1913 kert. siv. 40–53.) Tärkeä päätös v. 1912 valtiopäivillä oli *kansakoulun kaiken jatkuvan opetuksen pohjakouluksi* asettamista koskeva. Siitä oli ryhmän taholta alote tehty ja voimakkaasti sen puolesta taisteltu. (Vertaa 1912 kert. siv. 60.) — Tässä yhteydessä on myös mainittava, että ryhmä 1912 valtiopäivillä esitti, että eduskunta anois 1909 hyväksytyjen *työväensuojelusta tarkottavien asetusten* ja 1908 hyväksytyjen *kunnallisetusten voimaan saattamista*. Viimeksi mainittu ehdotus hyväksyttiin niukalla enemmistöllä, mutta ensin mainitun suhteen eivät herrat tahtoneet anoa asetuksia „voimaan saatettaviksi“ vaan ainoastaan „Keisarillisen Majesteetin tutkittaviksi“ esittämistä. Sosialidemokratit eivät tähän tyytyneet. Alote uudistettiin 1913 ja nyt se nipin napin meni maalaisliittolaisten avulla läpi, suurten porvaripuolueitten nytkin vastustaessa. (Vertaa 1912 kert. siv. 12–14 ja 1913 kert. siv. 4–5.)

Vaikkeivät kuulukaan lainsäädännön alaan, mainittakoon tällä kohdalla kuitenkin seuraavista työväen edun kannalla tärkeistä aloitteistamme. Meidän ehdotuksemme aiheuttamana myönsi eduskunta 1912 ja 1913 Smk. 300,000 *työttömäin avustamiseksi* apurahoina kunnille ja työväen keskinäisille julkisen tarkastuksen alle alistuville työttömyyskassoille. Alotteessamme vaadittiin 500,000 mk. apurahoina annettavaksi työväen ammattijärjestöille, jotka perustamistaan kassoista antavat jäsenilleen työttömyysapua tai sellaisten järjestöjen perustamille avustuskomiteoille, jotka paikkakunnillaan ottavat järjestääkseen ammattijärjestöihin kuulumattomien työttömäin avustamisen. (Vertaa 1912 ja 1913 kert. siv. 33 ja 25.) Sosialidemokratien jättämän ehdotuksen, että *valtio ei saisi missään muodossa avustaa työnantajia lakkotapauksissa*, jommoista on todistettu monasti tapahtuneen, porvarit hylkäsivät valiokunnassa, varaten itselleen tulevilla työtaisteluissa valtion voimien ja varojen antaman avustuksen taistelevien työläisten sortamiseksi ja kuristamiseksi. (Vertaa 1913 kert. siv. 25–29.)

Valtiolliset asiat ovat näinäkin kahtena istuntokautena sekä venäläisen kansallisuussorron että sen palveluksessa olevien venäläisten ja suomalaisten vallanpitäjain harjoittaman kuristus- ja laittomuuspolitiikan vuoksi vaatineet osakseen tuntuva huomiota. Sosialidemokratinen eduskuntaryhmä on erikoisesti tuntenut velvollisuudekseen eduskunnassa taistella tuota vastaan,

koska Suomen työväenluokka monella tavalla on joutunut sekä noitter virkanyrkkien että kotimaisen taantumusmielisen porvariston hyökkäyksien esineeksi ja koska kansallisen vapauden säilyminen on työväen kalliin luokkataisteluvapauden tärkeimpiä edellytyksiä. Ryhmän taholta onkin tehty tältä alalta lukuisia aloitteita. On tahdottu saada aikaan eduskuntapäätöksiä, joissa vallitseva kuristus- ja sortopolitiikka perinpohjin paljastettaisiin ja tuomittaisiin. Senkin kautta on toivottu voitavan valistaa tietämättömiä tietoisiksi venäläisten ja suomalaisten vallanpitäjien kansalle ja erittäin työväelle turmiollisesta politiikasta ja siten saatavan lisää väkeä kansallisuus- ja luokkasortoa vastustamaan. Sellaisia aloitteita oli v. 1912 1) Venäjän hallituksen jälleen vireille panemista Suomen lakien vastaisista ja Suomen kansalle vahingollisista sortohankkeista; 2) virkavallan harjoittamasta kansalaisvapauksien sortamisesta; 3) Kivennavan ja Uudenkirkon pitäjiä erottamishankkeen johdosta; sekä v. 1913 1) venäläisten sortohankkeitten johdosta ja 2) viljatullihankkeen johdosta. Nämä aloitteemme oli porvarillinen kokoomuskopla osaksi tappanut, osaksi niitten johdosta on laitettu mieltintöjä ja eduskunnan päätöksiä, joita emme ole voineet ilman vastalauseita hyväksyä, ne kun monasti ovat sisältäneet milloin selviä, milloin epäselviä myöntävyyslupauksia ja sovinnontarjouksia venäläisille vallanpitäjille tai vallitsevan kuristuspolitiikan eräitten ilmiöitten hyväksymistä ja vallan lievää vallanpitäjien ja niiden kätyreiden arvostelua. Onpa ollut pakko lopullisessa äänestyksessä kaksi kertaa äänestää herrain adressiehdotus hylättäväksi osaksi sisällön mitättömyyden, osaksi sisällön vahingollisuuden vuoksi, sen jälkeen kuin meidän tekemämme tarpeelliset korjaus ehdotukset on hylätty. (Vertaa 1912–13 kerf. perustuslakivaliokuntaa koskevia osia.)

Valtion raha-asiat. Tälläkin alalla on nykyinen kuristuspolitiikka tavattoman räikeänä esiintynyt. Taipuvaisimmatkaan porvarit eivät ole voineet välttää joutumasta vakavaan ristiriitaan hallituksen kanssa tässä. Hallituksen ainoana huolena on ollut kiskoa veroa mahdollisimman paljon omiin, kansalle turmiollisiin ja lainvastaisiin tarkoituksiinsa. Siinä tarkoituksessa on hallitus tahtonut anastaa itselleen rajattoman määräysvallan valtion vakinaisiin tuloihin. Niin on jouduttu siihen, että hallitus on käyttänyt maan varoja vastoin eduskunnan tahtoa, esim. pistinmiljoonien maksamiseen, mutta kieltäytynyt suorittamasta eduskunnan erinäisiin kansalle hyödyllisiin tarkoituksiin päättämiä eria. Veroja se silti on vaatinut. Sekä entisiä suostuntoja että lisäksi uusia veroja. Kuitenkin olisivat valtion vakinaiset tulot riittäneet valtion menoihin ilman mitään suostuntoja. Näin ollen on ristiriita eduskunnan ja hallituksen välillä yhäkin kärjistynyt. Porvarien suuri enemmistö on kaikin tavoin koettanut lieventää ristiriitaa moisen hallituksen kanssa. Se ei kuitenkaan ole käynyt laatuun luopumatta tavalla tai toisella eduskunnan vähäisistä oikeuksista ja velvollisuuksista valtion raha-asiain hoidossa. Eduskunta ei voi estää hallitusta käyttämästä valtion vakinaisia tuloja, mutta se voi kieltäytyä lisätuloja suostuntain muodossa antamasta. Puoluepäätöksen mukaisesti ovat sosialidemokratit vaatineet suostuntakieltoa, mutta porvarillinen enemmistö on suostunnat aina myöntänyt, keksimällä tälle rahapolitiikalleen kaikenlaisia läpinäkyviä verukkeita. Sen vuoksi niiden tulo- ja menoarvioehdotukset ovat muodostuneetkin mikä selvemmäksi, mikä epäselvemmäksi hallituksen lainvastaisen ja kansalle vahingollisen valtion rahapolitiikan pelastusyritykseksi. Pääasiallinen taistelu eduskunnassa onkin kohdistunut suostuntakysymykseen ja suostunnat myöntämällä on porvaristoedustajisto tukenut edelleen hallituksen rahapolitiikkaa. Meidän taistelumme on siis toistaiseksi tässä suh-

teessa ollut tuloksetonta. Lähes yhtä vähän tuloksia, kuin edellisessä suhteessa, on meillä toiminnastamme ollut, kun olemme vaatineet säälimättömästi arvosteltavaksi ei ainoastaan venäläisiä vallanpitäjiä vaan myöskin suomalaisia virkaherroja heidän toimiessaan valtion varojen ja laitosten hoitajina. Eräitä huomautuksia on kuitenkin saatu eduskunnan päätöksiksi. (Vertaa v. 1913 kert. siv. 80–109.)

Välikysymyksiä erinäisistä asioista on ryhmän taholta tehty, mutta hallitus ei ole niihin uskaltanut tulla vastaamaan. (Vertaa toimintakert. 1912 siv. 72 ja 1913 siv. 108–109.)

Menettelytapakysymyksiä on ryhmällä eri asiain yhteydessä ollut useitakin ratkaistavana. Suurinta huomiota herättäneinä lienevät niistä mainittavat: eduskunnan puhemiehen pidettäväksi kuuluva „puhe“ „valtaistuinsalissa“ sekä itse puhemiespaikkain täyttäminen. Kummallakin valtiopäivillä on ryhmä huomattavalla enemmistöllä asettunut sille kannalle, että puhemiehen „puheen“ tulisi sisältää vain sen, mitä valtiopäiväjärjestys säätää nimenomaan. Mitä tulee puhemiespaikkain täyttämiseen, niin päätti ryhmä 1913 tällä kerralla äänestää puhemieheksi ryhmän jäsentä. Tämän päätöksen syistä ynnä sen yhteydessä olevasta kysymyksestä puhemiehen toimestaan luopumisesta viitataan 1913 ryhmäkertomuksen sivuille 106–108.

Kurinpitoasioita on ryhmällä ollut useita käsiteltävänä. Niittenkin suhteen viitataan v. 1912 kertomuksen sivuille 73–83 ja v. 1913 kertomuksen sivuille 109–110.

Loppuhuomautuksena mainittakoon, että sitä mukaa kuin valtiollinen taantumus on edistynyt ja vallassaolijain asema vahvistunut, on luokkataistelu eduskunnassa omistamattomain ja omistavain luokkain edustajain välillä yhäkin kärjistynyt. Se tapa, millä porvarispuolueet ovat suhtautuneet eri lainsäädäntökysymyksiin, nimenomaan työväkeä koskevaan lainsäädäntöön, sekä venäläiseen sortopolitiikkaan ja sen ilmauksiin, osoittaa selvästi, että työväenluokalla ei porvaristolta ole mitään hyvää ollut saatavana ja vielä vähemmän odotettavana. Ei ole riittänyt se, että ne ovat vastustaneet työväelle hyödyllisiä ehdotuksia. Ne ovat enemmistövallallaan ryhtyneet estämään työväen etua tarkoittavien esitysten edes alustavaan käsittelyyn joutumista. V. 1911 alkamaansa menettelyä ne ovat jatkaneet estämällä puhemiesensä kanssa 1912 työttömyysapukassoja koskevan aloitteemme valiokuntaan lähettämisen. Saman laatuinen on niitten 1913 harjoittama sosialidemokratisten edustajain vastalauseenteko-oikeuden lainvastainen sortaminen. Tästä ja muusta porvarillisten puolueitten omistavien luokkaetujen suojelemista ja lisäämistä tarkoittavista toimista huolimatta on ryhmämme parhaansa mukaan koettanut täyttää työväen sille uskoman tärkeän tehtävän.

Sosialidemokratisen Eduskuntaryhmän puolesta:

Kullervo Manner.

Henkivakuutuskomitean esitys.

(Lyhennetty.)

Henkivakuutusksymys on jo vuosikausia ollut pohdinnan alaisena maamme järjestyneen työväestön keskuudessa. Varsinkin siitä lähtien kun Suomessa ryhdyttiin harjoittamaan n. s. kansanvakuutusta, on maamme

puoluelehdistö usein saanut puuttua tähän kysymykseen, arvostellen maamme henkivakuutusyhtiöitten toimintaa, paljastellen niissä vallitsevia, etenkin juuri työväestöä vahingoittavia epäkohtia ja tehden selvää siitä riistämisestä, jota yhtiöt työväestön keskuudessa harjoittavat. Tämä arvostelu herätti ennen pitkää kysymyksen, onko henkensä vakuuttaminen yleensä työväestölle hyödyllistä vaiko vahingollista ja onko siis työläisten pysyttävä erillään henkivakuutuksesta vai siihen ryhdyttävä. Näiden kysymysten ohella nousi kysymys siitä, voitaisiinko sosialidemokratian periaatteita rikkomatta järjestyneen työväestön toimesta perustaa sen hallitsema henkivakuutuslaitos ja sen toiminta siten järjestää, että työväestön kokoomat säästöt tulisivat työväelle edullisesti hoidetuksi ja käytetyksi. Asia joutui viime vuoden helmikuussa käsiteltäväksi Helsingin sosialidemokratisessa Kunnallisjärjestössä, joka asetti sitä tutkimaan komitean. Maaliskuussa pidetyssä uudessa kokouksessa esitti komitea ehdotuksensa Työväen Henkivakuutusyhtiön yhtiöjärjestykseksi ja kannattavaisuuslaskelman uutta yhtiötä varten. Kunnallisjärjestön enemmistö piti oman henkivakuutusyhtiön perustamista tarpeellisena, vaikkakaan se ei katsonut tehtäväkseen ryhtyä tällaista laitosta perustamaan. Yksityisten puoluetoverien taholta pantiin sitten alulle osakkeitten merkintä, ja tuli asia sen kautta lukuisissa järjestökokouksissa keskustelun alaiseksi. Osakemerkinnän tuloksista ja puoluelehtien uutisista päättäen sai suunnitelma laajaa kannatusta osakseen, joskin myös vastustusta. Sitäpaitsi lausuttiin eri mielipiteitä muutamista niistä perusteista, joille yhtiön toiminta oli suunniteltu rakennettavaksi. Puolue-toimikuntakin katsoi tällä välin puolestaan tarpeelliseksi tarttua asiaan, ehdottaen puolueneuvostolle, että asiata tutkimaan asetettaisiin komitea, minkä johdosta Puolueneuvosto asettikin heinäkuun 14 p:nä 1912 kolmi-jäsenisen komitean sitä pohtimaan, johon Ammattijärjestö myöhemmin puolestaan valitsi kolme jäsentä. Helmikuun 2 päivänä 1913 annettiin komitean työstä selostus puolueneuvostolle, ja esitettiin siinä asian periaatteellisesta puolesta lausuttavaksi,

ettei ole sos.-dem. puolueen periaatteen vastaista sellaisen henkivakuutusyhtiö-nimisen laitoksen perustaminen, johon liittyneet työläiset määrättyjä maksuja suorittamalla hankkivat itselleen ja toisilleen määräajan kuluttua, vanhuuden eläkettä, kuoleman tapauksissa määrättyjä summia hautausavuksi, tai jällelle jääneiden omaisten turvaamiseksi, ja

jonka osakkeet jo alusta pitäen joutuvat työväenjärjestöjen haltuun joko kaikki tai suurimmaksi osaksi, sekä

jonka asioista päättävät osakkeen omistajat — siis työväen valtiolliset ja ammatilliset järjestöt.

Puolueneuvosto hyväksyi lausunnon ja kehotti komiteaa edelleen kysymystä valmistelemaan. Näkyväisenä tuloksena komitean työstä on mainittava uuden vakuutuslaitoksen säännöt, jotka Senaatti viime kesäkuun 13 p:nä vahvisti. Ne on laadittu Helsingin Kunnallisjärjestön aikoinaan asettaman komitean valmistaman Työväen Henkivakuutusosakeyhtiön sääntöehdotuksen pohjalle ja on niihin tehty pääasiassa vain ne muutokset, jotka aiheutuvat Puolueneuvoston päätöksestä, että uusi yhtiö on muodostettava osakeyhtiön muotoon eikä keskinäiseksi yhtiöksi, kuten mainittu Kunnallisjärjestön komitea oli suunnitellut.

Yhtiöjärjestyksen lisäksi laati komitea syyskuun 7—8 p:nä pidetylle puolueneuvoston kokoukselle mietinnön, jossa tehdään selvää porvarillisten henkivakuutusyhtiöiden toiminnasta, niissä vallitsevista epäkohdista ja niistä perusteista, joille Työväen Henkivakuutusyhtiön toiminta olisi rakennettava. Mietintöön liittyy vielä yksityiskohtainen kannattavaisuus-

laskelma sekä ensi toimivuoden arvioitu tilinpäätös. – Käsiteltyään mietinnön jätti puolueneuvosto asian asettamansa komitean edelleen valmisteltavaksi.

Komitea on tehnyt suunnitelman työväen omaa henkivakuutusyhtiötä varten.

Komitean suunnitelmien mukaan voisi työväestön oma vakuutuslaitos tarjota sille monia tärkeitä etuja. Yhtiö voisi ottaa käytäntöön työväestön oloihin paremmin soveltuvia vakuutustapoja kuin nykyiset yhtiöt. Kustannukset voitaisiin saada halvemmiksi kuin nykyisten yhtiöiden ja vakuutusmaksut pienemmiksi. Vakuutusehtojansa voisi yhtiö muodostaa sellaisiksi, että vakuutusten ennakoinen raukeaminen ja siitä johtuva vakuutettujen riistäminen estettäisiin. Työväestön luottamusta nauttivan ja sen edun mukaisesti toimivan asiamieskunnan avulla voisi yhtiö levittää työväestön keskuuteen oikeata käsitystä henkivakuutuksesta ja estää sellaisia työläisiä vakuutukseen ryhtymästä, jotka eivät pysty vakuutuksiaan voimassa pitämään. Työväen Henkivakuutusyhtiön perustamisella saavutettaisiin sekin etu, että työväestön säästöönpanoja voitaisiin käyttää sen itsensä päättämällä tavalla.

Komitea ehdottaa puoluekokouksen lausuttavaksi, että edellä esitettyjen näkökohtien mukaisesti järjestetyn vakuutusyhtiön perustaminen ei ole sos.-dem. puolueen periaatteiden vastaista, sekä päättäisi,

että puoluekokous jättää asiasta puolueen osalta täydellisen päättämävallan puolueneuvostolle ja puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunta puoltaa edellä olevaa lausunto- ja päätösehdotusta hyväksyttäväksi.

Alustuksia ja ehdotuksia.

1. Kunnallisen lainsäädännön uudistaminen.

Puolueen kunnalliskomitean mietintö.

Kesällä v. 1912 pitämässään kokouksessa päätti puolueenuevosto puolue-toimikunnan ehdotuksesta asettaa komitean käsittelemään kysymystä kunnallisen lainsäädännön uudistamisesta ja valitsi samalla tämän komitean jäseniksi Edvard Valppaan, Kullervo Mannerin ja Kalle Hämäläisen. Viimeksi mainittu on suorittanut komitean sihteerin tehtävät.

Kysymys kunnallisen lainsäädännön uudistamisesta on jo ollut uudessa eduskunnassa käsiteltävänä ja saanut siellä ratkaisunsa. Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä eduskunta hyväksyi uudet kunnalliset asetukset. Mutta siitä huolimatta on katsottu tarpeelliseksi, että sosialidemokraatit valmistavat uudet ehdotukset asiasta. Vuoden 1908 valtiopäivillä hyväksytyt asetukset, vaikka ovatkin melkoista paremmat kuin nykyään voimassaolevat, sisältävät nimittäin pitkälle meneviä kansanvaltaisuuden vastaisia säännöksiä, ja lisäksi tulee, ettei näitä asetuksia ole vahvistettu. Jos ne olisivat saaneet vahvistuksen, olisi tietysti sellainenkin uudistus otettu vastaan paremman puutteessa. Mutta on kulunut jo lähes viisi vuotta siitä, kun eduskunta teki päätöksensä, eikä niitä asetuksia vielä ole vahvistettu, ja sen mukaan, mitä julkisuuteen on tietoja tullut, ei vaikutusvaltaisilla virkaherroilla liene aikomusta yrittää niille saada vahvistusta milloinkaan. Kun siis tällä alalla kaivattavaa uudistusta vastassa ovat sekä virkavalta että kotimaiset valtuudet, tarvitaan uudistuksen toteuttamiseksi vielä lujaa taistelua ja taistelun päämäärä pitää olla niin arvokas, että sen puolesta todella kannattaa taistella. Vuonna 1908 laadittujen asetusten vahvistettavaksi vaatimista ei voida pitää ohjelmana, joka jaksaisi laajoissa kansankerroksissa herättää tarpeeksi suurta harrastusta. On pidetty oikeimpana asettaa tämän taistelun päämääräksi kunnallishallinnon perusteiden täydellinen kansanvaltaistuttaminen, ja tämän mukaisesti oli myös ryhdyttävä laatimaan uusia lakiehdotuksia.

Nykyistä asiointilaa kunnallisella alalla ja siitä johtuvaa perinpohjaisen uudistamisen tarvetta ei ole välttämätöntä lähteä tässä yhteydessä monisanaisesti kuvaamaan. Kokemuksensa nojalla ovat Suomen kansan työläiskerrokset selvillä siitä, että nykyisten kunnallisten äänioikeusolojen vallitessa omistavat kuntain asioissa määräämisvaltaa ylipäänsä ainoastaan kapitalistit ja suurituloiset. Palkkatyöläiset, torpparit ja muut köyhälistöläiset saavat turhaan ponnistella, jos tahtovat näissä oloissa jotain vaikuttaa kunnallisten vaalien tuloksiin ja muitten kunnallisten asiain ratkaisuun. Siitä syystä työväestö yleensä onkin ollut pakotettu jättämään kunnallisvaalit yläluokkalaisten yksinoikeudeksi. Sosialidemokraatit varsinkin useimmissa kaupungeissa ja enimmäkseen maaseudullakin ovat kunnallisessa vaalilakossa. Takavuosina tosin siellä täällä yritettiin vaaleihin osanottoa, mutta

kun se homma rahavaltaiten äänioikeusolojen tähden osottautui tuloksettomaksi, on siitä melkein kokonaan luovuttu. Pienet yläluokkalaisryhmät isännöivät nykyään kunnissa aivan samaan tapaan kuin konsaan kapitalistisissa osakeyhtiöissään, kiskovat säälimättä veroja pientuloisilta ja määräävät asioista luokkaetujaan silmälläpitäen. Sellaista kunnallispolitiikkaa, jonka tarkoituksena olisi poistaa edes pahimpia köyhälistöluokan elämää rasittavia epäkohtia, on heiltä turha odottaa; senhän ovat vuosi vuodelta uudistuneet kokemukset selvästi osottaneet.

Eduskunnan 1908 hyväksymäin kunnallisasetusten epäkohdista.

Säännökset äänioikeudesta.

Tärkein uudistus, joka näiden asetusten kautta piti saada toteutetuksi, oli äänioikeusolojen kansanvaltaistuttaminen. Siitä olivat porvarilliset puolueet antaneet ensimmäisissä vaaleissa suurehkoja lupauksia. Mutta kun niitä jouduttiin eduskunnassa pukemaan lakipykäläin muotoon, rupesi herroja jänistämään. Annetut lupaukset olivat kuitenkin vielä niin läheisessä menneisyydessä, että niistä perääntymisen täytyi jäädä osittaiseksi. Herrat siis suostuivat jonkullaiseen äänioikeusuudistukseen, suostuivat poistamaan ääniasteikon. Suostuivatpa vielä siihenkin, että äänioikeus sekä maalais- että kaupunkikuntain valtuuston vaaleissa myönnetään myös kunnallisveroa maksamattomalle, jos tämä ei ole jättänyt veroa maksamatta muista syistä kuin virallisesti todistetun köyhyyden tähden. Mutta samalla tahtoivat porvarilliset saada uusiin asetuksiin monellaisia „takeita“, vähentääkseen sellaisten avulla myönnetyn äänioikeuden käytännöllistä merkitystä siten, ettei se pystyisi käymään vaaralliseksi heidän luokkaeduilleen.

Tuossa tarkoituksessa porvarien toimesta ensinnäkin otettiin asetuksiin yleistä äänioikeutta rajottavia määräyksiä ja toiseksi luotiin jonkunlainen kunnallinen „ylähuone“-laitos, nim. lisätty valtuusto, jonka jäseniä valittaessa ainoastaan tuloveroa maksavilla olisi äänioikeus. Äänioikeuspykälä uudessa maalaiskuntain kunnallisasetuksessa on kaikessa komeudessaan sanasta sanaan näin kuuluva:

„9 §. Oikeus valita kunnanvaltuutettuja ja tilintarkastajia on jokaisella kunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuotta on täyttänyt yksikolmatta vuotta.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka ei ole kunnassa hengillekirjoitettuna siellä asuva;
2) se, joka on holhouksen alaisena;
3) se, joka itsellensä saa apua vaivaishoidolta, jollei apu ole ainoastaan satunnaista;

4) se, joka muun syyn kuin kunnallislautakunnan puheenjohtajan todistuksella näytetyn varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut kahden lähinnä edellisen vuoden kunnalliset tuloverot tai henkilömaksut;

5) se, joka irtolaisuudesta on tuomittu yleiseen työhön, aina kolmannen vuoden loppuun siitä, kuin hän työlaitoksesta pääsi;

6) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan;

7) se, joka on todistettu syytäksi siihen, että hän kunnallisessa vaalissa on ostanut tai myynyt ääniä tai sitä yrittänyt tahi äänestänyt useamassa kuin yhdessä paikassa taikka väkivallalla tai uhkauksella häirinnyt

vaalivapautta, aina kolmannen vuoden loppuun siitä lukien kuin lopullinen tuomio asiasta annettiin.

Oikeutettu valitsemaan lisävaltuutettuja on jokainen kunnanvaltuutettu valitsemaan oikeutettu, joka on velvollinen maksamaan kunnallista tuloveroa ja joka on suorittanut hänen maksettavakseen pannut kahden lähinnä edellisen vuoden kunnallisverot, sekä hänen aviopuolisonsa, jos tämä on täyttänyt yksikolmatta vuotta“.

Vastaava pykälä kaupunkien kunnallisasetuksessa on muuten aivan samallinen, paitsi että 4:ssä kohdassa mainittu varattomuuden todistus on sen mukaan hankittava „kaupungin viranomaiselta“, kun se taas maalla, kuten näkyy, on saatava kunnallislautakunnan esimieheltä.

Uusissa asetuksissa on siis säädetty kahdenlainen äänioikeus, nim. 1) kunnanvaltuutettujen ja kaupunginvaltuutettujen vaalia varten ja 2) lisävaltuutettujen vaalia varten. Kunnanvaltuutettujen ja kaupunginvaltuutettujen vaalissa saa äänestää veroa maksamatonkin, jos ei hän ole vikapää edelläjulaistussa pykälässä lueteltuihin seitsemään syntiin. Mutta lisävaltuutettujen vaalissa sitävastoin on oikeutettu äänestämään ainoastaan sellainen „kunnanvaltuutettuja valitsemaan oikeutettu, joka on velvollinen maksamaan kunnallista tuloveroa ja joka on suorittanut hänen maksettavakseen pannut kahden lähinnä edellisen vuoden kunnallisverot, sekä hänen aviopuolisonsa, jos tämä on täyttänyt yksikolmatta vuotta“.

Komitea ei pidä tarpeellisena ottaa nyt tarkastettavakseen sitä porvarillisten väitettä, että kunnallisen äänioikeuden asettaminen veronmaksamisesta riippuvaksi on muka aivan paikallaan ja että muka yhteiskunnan etu vaatii ratkaisemaan asian juuri tällä tavalla. Mutta äänioikeusrajoitusten käytännölliseen puoleen on tässä kiinnitettävä huomiota. Kun myös kunnanvaltuutettujen ja kaupunginvaltuutettujen valitsemisoikeus on uusissa asetuksissa tehty veronmaksamisesta riippuvaksi, niin selittävät porvarilliset juhlallisesti, ettei tämän määräyksen kautta keltään rehelliseltä ja kunnolliselta Suomen kansalaiselta köyhyyden tähden äänioikeutta riistetä, koska verojen maksamatta jättäminen, jos siihen on syynä ollut yksinomaan todellinen ja viranomaisen todistuksella näytetty varattomuus, ei tuota äänioikeuden menetystä. He viittaavat valtiopäiväjärjestyksen vastaavaan kohtaan: onhan sielläkin äänioikeuden ehtona kruununverojen maksaminen, mutta sosialistien suuri lukumäärä eduskunnassa kyllä muka todistaa, ettei tuo veronmaksuehto suinkaan ole riistänyt köyhälistöltä äänioikeutta. Kunnallisveroa ja kruunulle maksettavaa n. s. henkiveroa ei kuitenkaan sovi verrata toisiinsa. Tuo kruunulle maksettava vero on verrattain pieni ja sen suuruus ennakolta määrätty, jotavastoin kunnallisverotus riippuu vuosittain toimitettavasta taksotuksesta, ollen kunnallisvero joka tapauksessa henkiveroa paljon suurempi. Niinpä erinäisissä kaupungeissa viime vuosina on veroäyrin suuruus ollut toistakymmentä markkaa, jopa toisissa kaupungeissa yli kahdenkymmenen markan. „Kunnallisen keskustoimiston“ hankkimien tietojen mukaan vuosilta 1912 ja 1913 on veroäyristä maksettu:

Helsingissä	v. 1912	Smk. 16: 15	v. 1913	Smk. 17: 60
Hangossa	„ „	21: —	„ „	22: —
Turussa	„ „	19: 50	„ „	19: 20
Porissa	„ „	20: —	„ „	19: —
Kotkassa	„ „	19: 20	„ „	19: 40
Vaasassa	„ „	21: 70	„ „	21: 90

Eräissä muissa kaupungeissa oli tosin veroäyrin hinta samoina vuosina melkoista alhaisempi. Mutta jokaisen verovelvollisen, kuten tunnettua,

täytyy maksaa vähintäänkin yhdestä äyristä, ja edellä olevain numeroitten perusteella jo voi saada käsityksen, että senkin yhden äyrin maksamisessa usein saattaa olla kysymys köyhälle työläiselle sangen merkitsevästä rahausummasta. Lisäksi on muistettava porvarillisten harjottama pienituloisten liikaverottaminen. Työläiselle, jonka tuloista ei voisi ottaa veroa yhtä äyriä enempää, pannaan taksotuksessa kolme, neljä tai viisikin äyriä, joiden yhteinen summa nousee useampiin kymmeneen markkoihin, ehkä yli puolen sadan, ja eräissä tapauksissa pannaan työläisille niinkin monta äyriä, että niiden mukaan on maksettava veroa sadoissa markoissa. Valittamalla ei monastikaan saa korjausta tehtyyn vääryyteen. Tietysti sattuu lukuisasti tapauksia, jolloin köyhät ihmiset eivät kykene suorittamaan heille määrättyjä veroja, varsinkin jos ne oikeudettomasti ovat määrättyt ylettömän suuriksi. Kaikistellen ei niitä heiltä saada ryöstämälläkään.

Samansuuntaista menettelyä, liiallista pienituloisten verottamista j. n. e. tulisivat porvarilliset enemmistövallallaan arvattavasti jatkamaan sittenkin, jos ne 1908 laaditut uudet asetukset astuisivat voimaan. Siten joutuisi suuret määrät työläisiä asemaan, etteivät jaksaisi suorittaa kaikkea heille määrättyä kunnallisveroa. Antaisivatko sitten porvarilliset kunnallisviranomaiset sellaisille kaikille todistuksen, että verot heiltä ovat jääneet maksamatta varattomuuden tähden? Sitä ne eivät tulisi tekemään. Päinvastoin voidaan olla jo ennakolta vakuutettuja, että tuollaisia todistuksia porvarilliset kunnallisviranomaiset tulisivat antamaan hyvin kitsaasti. He laskisivat: jokainen uusi varattomuuden todistus merkitsee yhden äänen lisää sosialisteille, ja senkin tähden on niitä todistuksia annettava niin vähän kuin suinkin mahdollista. Kaikkein useimmissa tapauksissa he arvatenkin selittäisivät asianomaisten työläisten jättäneen kunnallisveronsa maksamatta laiskuudesta, epärehellisyydestä, hyvän tahdon puutteesta y. m. s. syistä, ja sellaisen „tulinnan“ varjolla olisivat siis tilaisuudessa riistämään suurilta köyhälistöjoukoilta kunnallisen äänioikeuden. — Puheenaolevaa yleisen äänioikeuden rajotusta on niin ollen pidettävä suuressa määrässä vahingollisena. — Toisilla rajotuksilla ei ole yhtä suurta käytännöllistä merkitystä, mutta hylättäviä nekin ovat.

Toinen porvarillisten keksintö, jolla he pyrkivät samaan päämäärään kuin äänioikeuden rajotuksillakin, on lisätty valtuusto. Otettakoon tässä lyhyesti tarkastettavaksi

lisätyn valtuuston tarkoitus ja tehtävät.

Lisätyn valtuuston päätehtävistä on molemmissa uusissa asetuksissa erikoiset pykälät. Kaupunkien kunnallisasetuksessa on asiasta ensinnäkin seuraava;

„12 §. Lisätyn valtuuston on ratkaistava kysymykset, jotka koskevat:

1) sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymistä, panttaamista tahi vaihtamista, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi, sekä sellaista välipuhetta tahi sovintoa, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on semmoiseen kiinteistöön;

2) kiinteän omaisuuden ostamista;

3) meno- ja tuloarvion vahvistamista sekä sitä kertomusta, jonka tilintarkastajat ovat antaneet toimittamastaan kaupungin tilien ja hallinnon tarkastuksesta.

4) yritystä tahi menoa, johon varoja ei ole osotettu vahvistetussa

meno- ja tuloarviossa, tahi semmoista asiaa, joka vastaisuudessa voi tuntu-
vasti vaikuttaa kunnalliseen verotukseen;

5) kunnan hoidettavien, pysyväisiksi tarkoitettujen kassojen ja muitten
pääomien sijoitusta ja käyttämistä;

6) lainanottoa kunnalle; sekä

7) kansakoulujen johtokunnan, rahatoimikamarin ja raha-asiain valio-
kunnan sekä muitten kaupungin varoja hoitavien tahi käyttävien lautakun-
tien ja toimihenkilöiden vaalia."

Maalaiskuntain kunnallisasetuksen vastaava pykälä myöskin sisältää 7
samanlaista määräystä, sillä erotuksella, että 3 kohdassa ei ole sanaa „kau-
pungin“, vaan on sen tilalla sana „kunnan“ ja että pykälän 7 kohta on näin
kuuluva: „7) kunnallislautakunnan, kansakoulujen johtokunnan ja raha-
asiain valiokunnan sekä kunnan lainamakasiinin johtokunnan vaalia.“

Sitäpaitsi on molemmissa asetuksissa lisätyn valtuuston tehtävistä vielä
seuraava „13 §. Jos vuoden kuluessa osottautuu, että meno- ja tuloarviossa
johonkin tarkoitukseen osotettu määräraha ei riitä, on määrärahan korot-
taminen alistettava lisätyn valtuuston ratkaistavaksi.“

Niinkuin tähän jäljennetyistä pykälistä nähdään, on päätösvalta tär-
keimmissä kunnan omaisuus- ja raha-asioissa riistetty pois varsinaiselta
valtuustolta ja annettu lisätylle valtuustolle, ja samoin on lisätyn valtuuston
oikeudeksi pidätetty 7 kohdassa lueteltujen tärkeiden toimihenkilöiden ja
toimeenpanolaitosten jäsenten valinta. Kun lisävaltuutettuja saisivat valita
ainoastaan tuloveroa maksavat kuntalaiset ja kun toisaalta taas on mää-
rätty, että „lisävaltuutettuja tulee olla sama määrä kuin valtuutettuja“, niin
on selvää, että lisätyn valtuuston kokouksissa tulisi aina määräysvalta ole-
maan varakkaiden luokkain edustajilla. Varsinaisissakin valtuustoissa tuli-
sivat tietysti porvarilliset saamaan miltei aina enemmistön, mutta lisäval-
tuutettujen vaalissa he saisivat vielä paljon suuremman enemmistön, koska
kaikki tuloveroa maksamattomat työläiset sulettaisiin pois viimeksisano-
tuista vaaleista. Lisävaltuustolaitosta muodostaessaan ovat siis porvarilliset
tahtoneet luoda varallisuuden etuoikeuteen perustuvan kunnallisen „ylä-
huoneen“, jonka kautta voisivat riistää köyhälistöltä melkein kaiken vaiku-
tusvallan tärkeimpäin kunnallisten asiain ratkaisuihin. He ovat tosin myön-
tyneet, kunnallista äänioikeutta laajentamalla, antamaan työväenluokallekin
tilaisuuden saada omia edustajiaan kunnallisiin edustuslaitoksiin, mutta
samalla ovat tahtoneet laittaa tämän uuden oikeuden suuressa määrässä
vain näennäiseksi ja siten itse asiassa pelastaa nykyisen luokkavaltansa sitä
uhkaavalta kansanvaltaisuuden vaaralta.

Uusien kunnallisasetusten lisävaltuustolaitos on alkujaan suomettarelais-
ten keksintöä. He ovat itsekin selvästi ilmaisseet tämän keksintönsä todellisen
tarkotuksen. Nuorsuomalaiset ja ruotsikot ovat asettaneet veron maksa-
misen joka tapauksessa kunnallisen äänioikeuden ehdoksi. Yleisestä ääni-
oikeudesta, u-kottelevat he, tulisi olemaan seurauksena kuntain asiain jou-
tuminen taitamattomiin käsiin ja varsinkin kerrassaan tavaton suurituloisten
liikaverottaminen. Tällaisia vastaväitteitä perustuslailliset herrat esittivät
m. m. siinä valtion komiteassa, joka v. 1908 valmisti ehdotuksia uusiksi
kunnallisasetuksiksi, ja sen komitean enemmistö asettikin veron maksamisen
äänioikeuden ehdoksi, mutta sitä vastoin ei ehdottanut lisävaltuustolaitosta.
Mutta komitean suomettarelaiset jäsenet tahtoivat olla muka kansanvaltai-
sempia ja esittivät oman ehdotuksensa komitean enemmistöä vastaan. Hei-
dän mielipidettään selostetaan komitean mietinnössä tähän tapaan:

„Vähemmistönkin (suomettarelaisen) mielestä olisi uuteen lakiin otet-
tava määräyksiä, jotka antavat riittävät takeet siitä, että kunnan jäsenten

liiallinen verottaminen tulee estetyksi ja tarpeellista säästävää kunnan asiain hoidossa noudatetuksi. Tähän päämäärään päästään kuitenkin vähemmistön mielestä muillakin keinoilla kuin äänioikeuden sitomisella kiinni tuloveron maksamiseen. Tällaiset takeet, joita voisi ajatella monenlaisia, saavutettaisiin siten, että, rajoittamalla valtuuston päätäntövaltaa, annettaisiin tuloveroa maksaville kunnan jäsenille ratkaiseva sananvalta asioissa, jotka koskevat tuloveron kantamista yli laissa säädetyn prosentin veronalaisten vuosituloista tai lainanottamista taikka sellaisiin taloudellisiin yrityksiin ryhtymistä, jotka tulevaisuudessa voivat vaikuttaa kunnalliseen verotukseen. Siinä tarkoituksessa on vähemmistö ehdottanut, että äskenmainitua laatua olevat asiat ovat alistettavat tutkittavaksi ja päätettäväksi lisätyssä valtuustossa, jonka jäsenistä tuloveroa maksavat kuntalaiset yksinään valitsisivat toisen puolen ja jossa asiain ratkaisemiseen vaadittaisiin määränemmistö. Kun tällaisen järjestelmän mukaan se tuloveron määrä, joka valtuustolla olisi valta kannettavaksi päättää, ei saisi nousta maalaiskunnissa yli 3 % eikä kaupungeissa yli 4 % verotettavasta tulosta ja sitä suuremman tuloveron kantaminen tulisi riippumaan tuloveroa maksavain kuntalaisten valitsemista lisävaltuutetuista, niin vähemmistön mielestä ei ole ollut aihetta pelkoon, että vähemmistön ehdottama äänioikeuden ulottaminen uhkasi tuloveroa maksavia kuntalaisia liiallisella verottamisella.

Mutta näitäkin „takeita“ suomettarelaiset myöhemmin vahvistelivat. Eduskunnassa asiaa päätettäessä heille ei enää riittänyt, että lisävaltuuston jäsenistä „tuloveroa maksavat kuntalaiset yksinään valitsisivat toisen puolen“, vaan, kuten edellä jo on kerrottu, muille kuin tuloveroa maksaville ei ollenkaan myönnetty äänioikeutta koko lisävaltuuston vaaleissa. Eduskunnan porvarillisen enemmistön päätöskirjelmässä näitä „takeita“ perustellaan tällä tavalla:

„Kun äänioikeus myönnetään näin laajoille kansankerroksille, on kuitenkin välttämätöntä, että samalla saadaan riittävät takeet siitä, etteivät kunnan yleiset asiat huonosti harkittujen toimenpiteiden kautta joudu epäjärjestykseen ja nimenomaan siitä, että kunnan varoja hoidettaessa noudatetaan tarpeellista säästävää ja ettei niitä käytetä muihin kuin sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat sopuosinnussa kunnan tarkoituserien kanssa. Tällaiset takeet ovat Eduskunnan mielestä saavutettavissa siten, että ratkaiseva sananvalta erinäisissä tärkeimmissä asioissa, erittäinkin sellaisissa, jotka koskevat kunnan raha-asiain hoitoa, annetaan kunnan tuloveroa maksaville jäsenille, ja että tätä tarkoitusta varten säädetään, ettei sanottujen asiain ratkaiseminen kuulu kunnan varsinaisille valtuutetuille yksin, vaan näille yhdessä lisävaltuutettujen kanssa, jotka viimeksimainitut, luvultaan yhtä monta kuin varsinaisia valtuutettuja, kunnan verovelvolliset jäsenet keskuudestaan valitsevat. Sitäpaitsi olisi yleensä mainittuja asioita ratkaistaessa vaadittava, että kaksi kolmannesta, muutamissa tapauksissa kolme neljänestäkin lisätyn valtuuston läsnäolevista jäsenistä päätöstä kannattaa.“

Porvarillisilla on siis, vastustaessaan yleistä kunnallista äänioikeutta, kaiken aikaa johtavana aatteena kapitalistiluokkain varallisuuden ja suurten tulojen suojeleminen. Heidän puoleltaan onkin eri tilaisuuksissa suoraan lausuttu julki, että yleisen äänioikeuden kautta sosialistit saisivat kunnissa ylivallan ja silloin muka porvarillisten elämä kävisi kerrassaan mahdottomaksi. Silloin joutuisivat riistäjät riistettäväksi, kun sosialistiset kunnallishallinnot heitä verottaisivat muka aivan mielivaltaisesti. Nykyään sitävastoin on riistäjillä tilaisuus salata suuret tulonsa ja ilmoittaa niistä ainoastaan osia verotettavaksi, mutta pienituloisilta kyllä kiskotaan varoja yli tulojenkin. On näin ollen helposti käsiteltävissä, että kapitalistiluokka ei

tahtoisii hevillä luopua tuollaisesta sille edullisesta ja rakkaaksi käyneestä valta-asemasta, vaan koettaa sitä kaikin tavoin tukea ja säilyttää.

Asialliseltäkannalta katsoen koko lisävaltuustolaitos on tarpeeton, mutta sen ohella on se edelläselostetussa kokoonpanossaan vahingollinenkin; siitä tulisi käytännössä kansanvaltaisen kunnallispolitiikon jarrutuslaitos. Sen syntyminen lienee seurauksena suomettarelaisten vaalitempusta. He tarvitsivat vaaliohjelmaansa tuollaisen takaportin, voidakseen uuden eduskunnan vaaleissa uskotella kansalle muka, hekin, taistelevansa yleisen kunnallisen äänioikeuden saavuttamiseksi. — Kaiken edelläesitetyn nojalla voitaneetulla loppupäätökseen, että kunnallisen kansanvaltaisuuden harrastajain on pidettävä tätä suomettarelaisten keksimää lisävaltuustoa jyrkästi vastustettavana.

Valtion viranomaisten holhousvalta.

Sosialidemokratit eivät tahtoneet myöntää valtion viranomaisille kunnallista itsehallintoa rajoittavaa ja haittaavaa holhoojavaltaa. Porvarilliset ovat tässäkin kohden päinvastaisella kannalla. Eräs huomattava porvarillinen johtomies tulkitsi sillä taholla vallitsevaa mielipidettä m. m. näin:

„Ollen valtioelimistön osa täytyy sen (kunnan) ei ainoastaan olla lakiasäättävän vallan sille asettamien ohjeita antavien määräysten alaisena, vaan laillisesti määrättyjen viranomaisten tulee samalla myöskin pitää silmällä sen toimintaa, jottei kunta käy toimivaltansa rajojen yli.“ — Samoin „on myös saatava riittäviä takeita siitä, ettei yksityisen kansalaisen toimintaa ehkäisevästi rajoiteta tai ettei häntä mielivaltaisesti ja liiallisesti veroiteta, mikä eräitten olosuhteitten vallitessa satunnaisten mielipiteiden takia helposti voi tapahtua, missä ei ole riittävää tarkastusta.“

Siinä taas, kuten edellisessäkin kysymyksessä, esiintyy se „liiallisen verottamisen“ pelko, joka tässä tapauksessa johtaa turvautumaan virkavallan apuun paksun rahapussin suojaamiseksi. Samalta taholta on kuitenkin lisäksi lausuttu, että „meidän oloissamme saattaa tuskin panna kyseeseen päätäntöoikeuden (arvattavasti nykyistä suuremman) antamista kunnallisen hallinnon tärkeimpiin kohtiin nähden valtion hallinto viranomaisille, kruununvoudille ja kuvernöörille.“ Mutta tästä ja muista syistä on muka ainoa oikea mahdollisuus se, ettei kunnallisen edustajiston kokoonpanoa meillä perusteta yhtäläiselle äänioikeudelle, vaan että suurempi vaikutusvalta, kuten tähänkin asti, annetaan niille, jotka maksavat enempi kunnallista tuloveroa. Virkavalta ja rahavalta ovat siis herrain mielestä hyviä ja luotettavia molemmatkin, mutta kansanvalta ei kelpaa mihinkään.

Vastoin sosialidemokrateja säilytti eduskunnan enemmistö hallitusviranomaisten „valvontaoikeuden“ uusissa asetuksissa yhtä laajana kuin se on nykyäänkin. Niinpä tuli kaupunkien kunnallisasetukseen m. m. säännökset, että kaupunginvaltuuston päätökset ovat, lailliseen voimaan tullaksensa, alistettavat Senaatin Talousosaston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi, kun päätökset koskevat: a) semmoisen kaupungille kuuluvan kiinteän omaisuuden myymistä, panttaamista tai vaihtamista, joka lahjan tai testamentin kautta on joutunut sen omaksi ja on määrätty erinäiseen, kaupungin yhteistä hyötyä tarkoittavaan, kuin myös välipuhetta tai sovintoa, joka vaikuttaisi kunnalla sellaiseen kiinteään omaisuuteen olevan oikeuden muuttamista tai supistamista; b) semmoisen lainan ottamista,

jonka takaisinmaksuaika on pitempi kuin kaksi vuotta; ja c), ehdotuksia uusiin tai lisättyihin maksuihin yleisestä liikkeestä, niinkuin tie-, silta-, satama- ja lauttarahoihin y. m.

Kuvernöörin tarkastettavaksi on alistettava ne päätökset, jotka koskevat a) yleisiä määräyksiä siveellisyyden, terveydenhoidon sekä järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi kaupungissa; ja b) useampana kuin viitenä vuonna erinäistä tarvetta varten suoritettavain maksujen määräämistä tai muuttamista.

Maalaiskuntain kunnallisasetukseen tuli osittain samansisältöisiä säännöksiä, m. m. on sen mukaan kunnanvaltuuston päätös lainan ottamisesta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi alistettava kuvernöörin hyväksyttäväksi. Jos useammilla kunnilla on joko kokonaan tai osittain yhteinen kunnallishallitus tai jos ne haluavat sellaista yhteisyyttä aikaansaada, on sekin luvallista ainoastaan kuvernöörin ja senaatin talousosaston suostumuksella.

On yleensäkin tärkeätä kunnallisen itsehallinnon menestymiselle, ettei virkavallalle varata oikeutta kuntain päätösten hylkäämiseen ja sen kautta kunnallisen itsehallinnon häiritsemiseen, mutta erityisen tärkeätä on tämä juuri Suomessa, jossa virkavalta on melkein täydelleen kansan määräysvallasta riippumattomassa asemassa ja sen johdosta myöskin kansan enemmistön tarpeille ja harrastuksille vihamielisellä kannalla. Ei voida siis pitää hyväksyttävänä kunnallisen itsehallinnon asettamista riippuvaksi valtion viranomaisten holhousvallasta siinäkin laajuudessa kuin uusien kunnallisasetusten noudatettavaksi saatettua tulisi tapahtumaan.

Uusien eduskuntaesitysten valmistaminen.

Verotusasia.

Alussa mainitun tarkotuksen mukaisesti on komitea pitänyt tarpeellisenä, että puolueemme toimesta valmistetaan eduskunnalle esitettäväksi uudet, sosialidemokratian vaatimuksia vastaavat asetusehdotukset kunnallisasiasta. Mitä tulee niiden kokoonpanoon, on komitea päättänyt poikkeamalla aikaisemman lainsäädännön kaavasta, kokonaan erottaa verotuspuolen varsinaisista kunnallisasetuksista, joten niiden lisäksi on laadittava erityinen verolakiehdotus. Tietysti tulee sosialidemokraattien toimesta valmistettavan verotuslakiehdotuksen olla sellainen, että se tämän puolueen kannalta katsoen kelpaa pohjaksi täydellisen verotusuudistuksen toteuttamisessa kunnalliseen verotukseen nähden. Sellaisen lakiehdotuksen valmistaminen on kuitenkin melkoisen suuriton ja jonkun verran aikaakin vaativa tehtävä, varsinkin kun tarpeelliset esityötkin ovat vielä suorittamatta. Niihin tarpeellisiin esitöihin kuuluu m. m. puolueen vaaliohjelman tarkistaminen. Puolueen keskuudessa on tehty huomautuksia sitä vaaliohjelman kohtaan vastaan, joka koskee alinta verotettavaa tuloa. Komiteakin pitää tämän vaatimuksen tarkistamista tarpeellisenä, jotta saataisiin täysi selvyys, vastaako se nykyisissä oloissa todellisia tulo- ja elinkustannussuhteita. Puheenaolevaa tarkistamista ei kuitenkaan voida suorittaa mieltävaltaisella arviokaupalla. Täytyy ensin hankkia mahdollisimman seikka-peräinen tilastollinen aineisto ja vasta sen perusteella voidaan pätevästi ratkaista, onko alimman verotettavan tulon määrä muutettava ja minkälaiseksi.

Muiden toimiensa tähden ei komitean jäsenillä ole ollut siinä määrässä aikaa, että komitea nyt olisi voinut ottaa suoritettavakseen kaiken

sen työn, minkä verolakiehdotuksen valmistaminen vaatii; komitea ei siis sellaista ehdotusta ole valmistanut.

Komitea kuitenkin olettaa puoluekokouksenkin katsovan välttämättömäksi saada puheenaoleva työ ensi tilassa suoritetuksi ja on sentähden sitä mieltä, että puoluekokouksen tulisi päättää asetettavaksi komitea käsittelemään verotusuudistuskysymystä ja valmistamaan verolakiehdotusta. Edellä sanotun nojalla komitea ehdottaa verotusasiasta päätettäväksi, että puoluekokous päättää asetettavaksi komitean tarkistamaan puolueen vaaliohjelmassa olevaa vaatimusta alimman verotettavan tulon määrästä sekä valmistamaan lakiehdotuksen kaupunkien ja maalaiskuntien kunnallisesta verotuksesta.

On mahdollista, että valittava komitea tulee tutkimustensa perusteella havaitsemaan tarpeelliseksi ehdottaa muutosta alimman verotettavan tulon määrää koskevaan vaaliohjelman kohtaan. Sellaisesta muutoksesta päättäminen kuuluu puoluekokoukselle, eikä eduskuntaryhmä voi mennä eduskunnassa tekemään puoluepäätösten vastaisia ehdotuksia. Kunnallinen verolakiehdotus on kuitenkin koetettava saada valmiiksi ja eduskunnassa esitettäväksi mahdollisimman pian, eli t. s. jo ennen seuraavaa puoluekokousta. Jos valittava komitea saisi työnsä valmiiksi ensi vuoden kuluessa, joten verolakiehdotus voitaisiin esittää 1915 valtiopäivillä, niin olisi tämän mahdollisuuden varalta puolueen neuvostolle annettava valta yhdessä eduskuntaryhmän kanssa sopia sellaisista lakiehdotukseen mahdollisesti tulevista ja oikeiksi huomattavista kohdista, jotka poikkeavat puolueen nykyisestä vaaliohjelmasta. Siten syntyviä ehdotuksia ei eduskuntaryhmä kuitenkaan saisi esittää eduskunnassa ilman puolueen suostumusta, vaan olisi niitten hyväksymisestä tai hylkäämisestä ratkaistava puolueäänestyksellä taikka päätettävä niistä ylimääräisessä puoluekokouksessa, jos sellaisen pitäminen toisista syistä kävisi tarpeelliseksi.

Komitea ehdottaa siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Siltä varalta, että asiaa käsittelemään asetettavan komitean toimittama tutkimus tulisi osottamaan tarpeelliseksi ottaa kunnalliseen verolakiehdotukseen puolueen nykyisen vaaliohjelman vaatimuksesta poikkeavia määräksi alimmasta verotettavasta tulosta, valtuuttaa puoluekokous puolueen neuvoston, yhdessä eduskuntaryhmän kanssa sopimaan sanotunlaisista uusista määräyksistä, jotka kuitenkin ovat jätettävät puolueäänestyksellä ratkaistavaksi siinä tapauksessa, ettei olisi tilaisuutta saada asiaa puoluekokouksen päätettäväksi.

Nyt valmistettavain asetusehdotusten sisällöstä.

Lukuunottamatta eri asetuksen piiriin erotettavaa verotusasiaa, tulisi uusia kunnallisasetuksia säädettäessä ainakin seuraavat näkökohdat ottaa huomioon. Ensinnäkin on tietysti koetettava saada hylätyksi sellaisetkin rahavallan pönkittämistä tarkottavat säännökset, joita 1908 laaditut uudet asetukset sisältävät, kuten ylempänä jo on selostettu. Uusien asetusten ensimmäinen ja tärkein tarkoitus on äänioikeusuudistuksen toteuttaminen. Tässä kohti on jyrkästi pidettävä kiinni Oulun kokouksessa määritellystä puolueemme vaatimuksesta, että „kaikissa kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä jokaisella 20 vuotta täyttäneellä kunnan asukkaalla on oleva yhtäläinen ja välitön äänioikeus sekä sitä seuraava vaalikelpoisuus kunnalliseen eduskuntaan“. Varallisuusperuste ei saa tulla kysymykseen missään muodossa.

Kuntakokoukset maalla ja samoin myös raastuvankokoukset kaupungeissa, ovat vanhettuneina ja tarkotustaan huonosti vastaavina poistettavat ja niille nykyään kuuluvat tehtävät siirrettävä valtuustoille sekä pormestarin, raatimiehen ja maistraatinsihteerin vaali määrättävä suoritettavaksi äänestysalueittain toimitettavalla äänestyksellä. Kunnanvaltuusto tulee siten pakolliseksi laitokseksi maalaiskunnissakin, kun se sitävastoin nyt voimassa olevan asetuksen mukaan on vapaaehtoinen.

Vaikkapa vanhettuneet muodot kuntakokous ja raastuvankokous jäävätkin pois, ei kuntalaisten suoranaista vaikutusvaltaa tärkeimpäin kunnallisten asiain ratkaisuun silti ole vähennettävä, vaan päinvastoin laajennettava ja kehitettävä se entistään paljon tehokkaammaksi. Tämä tapahtuu yleisen kansanäänestyksen säätämällä.

Kun kunnanvaltuusto maaseudullakin tulee pakolliseksi ja siten muodostumaan edustuslaitokseksi, jonka tehtäviin kunnan asioista päättäminen kuuluu, on lainsäätäjän myöskin pidettävä huolta siitä, ettei tämän edustuslaitoksen työalaa voida päästä käytännössä selittämään liian suppeaksi. Valtuuston tehtävät luetellaan erityisessä pykälässä. Siinä on säädettävä valtuuston velvollisuudeksi myöskin sellaisia tehtäviä, joiden toteuttaminen käy työväen elämälle vuosi vuodelta yhä välttämättömämmäksi, kuten työttömyyden vastustaminen, asunto-olojen parantaminen, kunnallinen liiketoiminta j. n. e. Jos ei näistä asioista otettaisi asetukseen nimenomaisia määräyksiä, saattaisivat porvarilliset tulevaisuudessa vastustaa työväelle edullisia kunnallisia toimia ja yrityksiä selityksillä, etteivät jotkut mahdollisesti ehdotettavista tehtävistä sisälly valtuuston toimivaltaan.

Valtion viranomaisten sekaantumisoikeus kuntain asioihin on koettava saada rajoitetuksi vähimpään määräänsä. Kunnat ovat itsehallintolaitoksia. Niille on myönnettävä täydellinen sisällinen itsenäisyys, s. o. täysi oikeus päättää asioistaan ja toteuttaa päätöksiään, mikäli ne eivät sodi voimassa olevia valtion lakeja vastaan. Valtiovallalle on pidätettävä oikeus tarkastaa kuntien toiminnan laillisuutta.

Useissa muissakin kohdissa komitean asetusehdotukset poikkeavat nykyisestä lainsäädännöstä. Niinpä on m. m. pidetty tärkeänä kuntien välisen yhteistoiminnan kehittämistä ja siitä syystä pantu asetusehdotuksiin erinäisiä uusia määräyksiä tästä asiasta.

Suhteellisen vaalittavan toimeenpaneminen nykyisten enemmistövaalien tilalle on myöskin tärkeä ja paljon merkitsevä uudistus. Kun sen suotavuudesta, kunnallisellakin alalla, oltanee puolueen keskuudessa yksimielisiä, ei asia kaipaa pitempää perustelua.

Jos puoluekokous hyväksyy järempänä esitetyt ehdotukset, nim. ehdotuksen Maalaiskuntain kunnallisasetukseksi, ehdotuksen Kaupunkien kunnallisasetukseksi ja ehdotuksen asetukseksi kansanäänestyksestä, seuraisi kai tästä, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on eduskunnassa tehtävä niiden pohjalla vastaavat eduskuntaesitykset. Samalla kertaa olisi myös tehtävä eduskuntaesitys, joka sisältäisi ehdotuksen asetukseksi kunnallisista vaaleista. Komitea ei pidä tarpeellisena esittää tässä sellaista asetusehdotusta, koska eduskunnan v. 1908 hyväksymä „Asetus kunnallisista vaaleista“, joka sisältää suhteellisen vaalijärjestelmän, komitean mielestä verrattain vähäisillä muutoksilla kelpaa eduskuntaesityksen pohjaksi.

Niinikään käy tarpeelliseksi tehdä eduskuntaesitys taajaväkisten maalaisyhdyksuntain järjestämisestä eräissä tapauksissa 15 päivänä kesäkuuta 1898 annetun asetuksen 5 ja 9 pyk:n muuttamisesta. Tämäkin esitys voi olla asiallisesti lähes yhtäpitävä eduskunnan samasta asiasta v. 1908 tekemän päätöksen kanssa.

Edelläoleviin perusteluihin viitaten komitea ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi,

että sosialidemokratisen eduskuntaryhmän on eduskunnassa tehtävä seuraavien kolmen asetusehdotuksen pohjalla vastaavat eduskuntaesitykset.

(Mietintöä saurasi esitykset kaupunkien kunnallisasetukseksi, maalaiskuntain kunnallisasetukseksi ja asetus kansanäänestyksestä, joita kuitenkin ei ole katsottu tarpeelliseksi tähän liittää.)

2. Puolueen aikakauslehti.

Puoluetoimikunnan asettaman komitean mietintö.

Helsingissä v. 1910 pidetyssä puoluekokouksessa hyväksyttiin seuraava ehdotus: „Että puoluetoimikunta valtuutettaisiin, niin pian kuin se on mahdollista, alottamaan aikakauslehden julkaisemisen“. Tämän päätöksen johdosta asetti puoluetoimikunta komitean, johon tulivat kuulumaan allekirjoittaneet, tutkimaan ja valmistelemaan asiaa, ja saa komitea täten esittää seuraavaa.

Komitean käsityksen mukaan on yllämainittu puoluepäätös tarkoittanut tieteellistä sosialistista aikakauslehteä. Sellaisen aikakauslehden hanke on puolueemme keskuudessa kyllä syntynyt huomiota ansaitsevasta tarpeesta, mutta sitä valmisteltaessa ei näy tähän asti läheskään riittävästi kiinnitetyn huomiota siihen liittyviin vaikeuksiin, varsinkaan sen vaatimiin suuriin kustannuksiin.

Ensi sijassa onkin mielestämme tässä välttämätöntä kiinnittää huomiota juuri kustannuksiin.

Sellainen aikakauslehti ei tietenkään voisi saada muuta kuin verrattain vähälukuisen lukijakunnan. Jotta ei kustannusarvio nousisi sellaisiin summiin, jotka tekisivät aikakauslehden julkaisemisen mahdottomaksi, on komitea ajatellut, että lehti voisi ilmestyä vain kerran kuussa ja käsittäisi kukin numero keskimäärin 32 sivua, tekstipinnalla $17 \times 10 \frac{1}{2}$ cm. Aikakauslehdelle pitäisi ottaa erikoinen toimittaja vakinaisella palkalla, jota paitsi sen julkaisemisessa on otettava huomioon palkkioita avustajille, ehkä noin 80 markkaa numerolta = 960 markkaa vuodelta. Toimitushuoneistona voitaisi käyttää osaksi arkiston huonetta, osaksi puoluetoimistoa. Kirjallisuus, sanomalehdet y. m. s. hankittaisiin lehdelle arkiston tai puoluetoimiston laskuun; jakelun hoitaisi puoluetoimisto, samoin muut aikakauslehden taloudelliset asiat. Tilaushinta olisi ehkä sopivimmin määrättävä 4:ksi markaksi koko vuodelta; ilmotushinta olisi jätettävä riippumaan erikoisista sopimuksista, ja on kustannusarviossa otettu huomioon tuloa ilmoituksista 750 markkaa vuodelta.

Painoksen suuruutta on luonnollisesti miltei mahdotonta ennakolta oikein arvata. Komitea on arvellut, ettei ensimmäisinä vuosina painos voisi nousta juuri päälle 2,000, eikä tilaajamäärä yli 1,750.

Näistä arvioluvuista lähtien nousisivat aikakauslehden vuotuiset tulot ja menot seuraaviin määriin: tuloja 6,300 mk.. menoja 9,460 mk.

Vaillinki vuodessa 3,160 markkaa.

Ensimmäisenä vuonna olisi sitäpaitsi julkaistava pari näytenumeroa, joten silloin olisi otettava huomioon reklaamikuluja lisää 750 markkaa.

Yhteensä tekisi täten nettotappio kolmena ensimmäisenä vuonna	
à 3,160: —	9,480: —
Ensimmäisen vuoden reklaamikustannukset	750: —
	Smk. 10,230: —

Myöhempi tulos riippuisi tietysti siitä, kohoaisiko tilaajamäärä.

Suunnitellun aikakauslehden julkaiseminen tulisi siis puolueen rahastolle erittäin kalliiksi, vaikkakin otetaan huomioon, että nykyään on tähän tarkotukseen varattuna 1,750 markkaa.

Komitean mielestä tosin lehdestä olisi puolueelle hyötyä. Vaikkakin sen tilaajamäärä olisi pieni, voisivat sen kirjoitukset esim. toisten puoluelehtien kautta levitä laajemmallekin, toimitustyö kehittäisi toimittajaa j. n. e. Mutta yksimielinen on komitea ollut siitä, ettei tuo hyöty olisi tyydyttävän suhteellinen katsoen niihin taloudellisiin uhrauksiin, joita lehden julkaiseminen ainakin ensimmäisinä vuosina näyttää välttämättä vaativan.

Komitea tahtoo vielä viitata, että vaikeudet tällaisen lehden toimitustyöstäkin olisivat ilmeisesti varsin suuret, paljon suuremmat kuin vanhoissa sivistysmaissa, missä on olemassa laaja yhteiskuntatieteellinen kirjallisuus.

Komitealla ei ole oikeutta ehdottaa, ettei päätettyä tieteellistä aikakauslehteä perustettaisi. Mutta komitea pitää välttämättömänä, että hankkeen toimeenpaneminen nyt lykätään, ainakin siksi kunnes ensi puoluekokous tarkistaa tehdyn päätöksen, jota ei ennen oltu riittävästi valmisteltu, ja kunnes puoluekokous on tilaisuudessa käsittelemään myös sellaisia erikoisehdotuksia, joita esim. komitean eri jäsenet yksityisesti pitävät tässä asiassa nykyään sopivimpina, kuten tähän mietintöön kuuluvista liitteistä näkyy. Lykkäämistä voi komitea ehdottaa sitäkin paremmin, kun se ei nykyään viivyttäisi sellaisenkaan aikakauslehden perustamista kuin ennen on päätetty, jos ensi puoluekokous kaikesta huolimatta yhä pitäisi kiinni entisestä päätöksestä.

O. V. Kuusinen. Edv. Gylling. M. Turkia. I. Hörhammer.

3. Puolueen aikakauslehden perustaminen.

Puolueneuvoston ehdotus:

että aikakauslehtihankkeen toteuttaminen vielä muutama vuosi lykätäisiin ja

että aikakauslehtirahasto perustettaisiin ja siihen siirrettäisiin vuosittain 1,000 markkaa.

4. Verotus- ja työväen vakuutusksymysten tutkiminen.

Puolueneuvoston ehdotus:

että puoluekokous valtuuttaisi puolueoimikunnan ja -neuvoston asettamaan yhden tai useampia komiteoja tutkimaan verotus- ja työväenvakuutusksymyksiä sekä valmistamaan niistä tarpeellisiksi havaittavia esityksiä eduskuntaa ja puolueohjelmaa varten.

5. Puolueopisto.

Puolueneuvoston ehdotus:

että puoluekokous myöntäisi puolueneuvostolle ja puolueoimikunnalle täydellisen valtuuden päättää puolueopistosta.

6 Ruotsinkielisten sos.-dem. eduskuntaehdokkaiden asettaminen.

Ruotsinkielisten sos.-dem. järjestöjen edustajakokous on ehdottanut: että ruotsinkieliset puoluetoverit, niissä vaalipiireissä missä heitä on, ovat oikeutetut asettamaan omia ehdokaslistoja eduskuntavaaleissa, sekä että ruotsalaiset ehdokkaat on vaaliliiton listoille asetettava niin edullisesti toisiin verraten, kuin ruotsinkielisten edellisissä eduskuntavaaleissa sama äänimäärä edellyttää.

Puolueneuvoston ehdotus edellä esitetystä:

että ruotsinkielisille järjestöille niissä vaalipiireissä, missä niitä on myönnetään erityinen oikeus saada ehdokkaansa sijoitetuksi vaalilistoille vähintään niin edullisesti kuin edellisissä vaaleissa ruotsinkielisten sama äänimäärä tai ruotsinkielisten sos.-dem. valitsijain lukumäärä edellyttää, ja että piirikokouksen päätettäväksi jää paikallisten olojen mukaan se, ratkaistaanko yleisessä piiriäänestyksessä, ketkä ruotsinkielisten toverien ehdokkaat tulevat listoille ja missä keskinäisessä järjestyksessä, vai jätetäänkö näidenkin seikkain päättäminen kokonaan ruotsinkielisten järjestöjen omaksi asiaksi.

7. Kysymys osanotosta n. s. Skandinaviin kongresseihin.

Puolueoimikunta ja Puolueneuvosto päättäneet ehdottaa puoluekokouksen päätökseksi, että Suomen sos.-dem. puolue ei liity osanottajaksi Skandinaviin kongresseihin.

8. Puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestäminen.

Puolueneuvoston ehdotus:

Puolueen pää-äänenkannattajakysymys on samalla osittain puolueen luokkataisteluvoimien keskittämiskysymys. Puoluelehdistö on tärkeä tekijä köyhälistön luokkataistelussa ja ellei puolueella ole välittömästi puolueen oman johdon alaista pää-äänenkannattajaa, puuttuu tällä alalla keskittävää organia, joka voisi olla yhteisen menettelyn sekä esiintymisen ohjaajana. Tämä tärkeä puoli onkin useimmissa sivistysmaissa otettu huomioon. Niinpä esim. Saksassa on puolueen pää-äänenkannattaja „Vorwärts“ puolueen omistama ja täydellisesti puolueen valvonnan ja kontrollin alaisena. Samoin on siellä noin 70 paikallislehteä paikallisten järjestöjen hallussa. Jotakuinkin samoin on myös puolueen ja pää-äänenkannattajan väliset

suhteet järjestetty Ranskassa, Englannissa, Tanskassa, Norjassa ja vieläpä Venäjälläkin. Aika olisi meilläkin jo ryhtyä puolueen ja pää-äänenkannattajan välisten suhteiden järjestämiseen. Kun nyt kuitenkin Uudenmaan l. vaalipiirin sos.-dem. piirikokous ja Työmiehen kustannuslaitos ovat asettuneet tämän kysymyksen suotuisaa järjestämistä vastaan, ja kun nykyiseen valtiolliseen asemaan katsoen olisi vältettävä keskinäistä kinastelua ja riitaa, jota sanotun piirijärjestön ja puolueen välillä mahdollisesti voisi syntyä jos kysymyksen järjestämiseen päätettäisiin nyt piakkoin ryhtyä, niin olisi tälläkertaa viisainta,

että puoluekokous päättäisi periaatteessa hyväksyä sen suuntaiset toimenpiteet puolueen pää-äänenkannattajan ja puolueen välisten suhteiden järjestämisestä kuin viime puoluekokoukselle sen kokouksen asettama sanomalehtivaliokunta ehdotti, mutta toimenpiteiden käytännössä toteuttaminen jätettäisiin vielä tuonnemmaksi.

9. Puoluelehtien ja puoluejärjestöjen välisten suhteiden järjestely.

Uudenmaan läänin piirikokous ehdottaa, että puoluekokous, tunnustaen puoluelehtiä kustantavain liikkeiden itsehallinto-oikeuden, lausuu pitävänsä hyödyllisenä ja toivottavana, että nuo liikkeet järjestävät suhteensa puoluejärjestöihin pääasiallisesti seuraavan suunnitelman mukaisesti:

1. Lehtiä kustantavain liikkeiden osakkaat.

Puolueeseen kuulumattomille ei ole myytävä puoluelehtiä kustantavan yhtiön osakkeita tai osuuskunnan osuuksia ja heiltä on koetettava saada pois ne osakkeet tai osuudet, joita heillä ennestään on.

Puolueeseen kuuluvillekaan yksityisille ei yhtiön ole myytävä osakkeita tai osuuskunnan osuuksia, ja heiltä on koetettava saada heillä jo olevat pois, mikäli tämä on mahdollista ja mikäli täten ei saateta vaaraan puolueeseen kuuluvien jäsenten enemmistöä yhtiössä tai osuuskunnassa.

Puoluejärjestöjä, varsinkin paikkakunnalla ja omassa vaalipiirissä olevia, kehoitetaan ostamaan mahdollisimman paljon osakkeita tai osuuksia puoluelehtiä kustantavissa liikkeissä.

Lehteä kustantavan yhtiön sopii muuttaa sääntönsä siten, että useita osakkeita omistavat osakkaat saavat vaikuttaa yhtiön päätösten tekoon useammalla kuin yhdellä äänellä, kuitenkin vain korkeintaan $\frac{1}{50}$:s-osalla annetuista äänistä, jos sillä tavalla saadaan järjestöille enemmän ääniä. Samalla ehdolla sopii muuttaa lehteä kustantava osuuskunta sellaiseksi yhtiöksi.

2. Hallinto.

Lehtiyhtiö tai -osuuskunta valitsee vapaasti hallintonsa, joka hoitaa liikkeen asioita sääntöjen ja yhtiön tai osuuskunnan yleisen kokouksen määräysten mukaan.

3. Lehtien tarkastus.

Piirikokous valitsee vuosittain tarkastuslautakunnan valvomaan piirissä olevain puoluelehtien sisältöä. Tarkastuslautakunnaksi voi piirikokous myös määrätä piiritoimikunnan.

Muistutukset toimitusta vastaan tehdään tarkastuslautakunnalle kirjallisesti. Lautakunta tutkii ne ja tekee niiden johdosta huomautuksia toimitukselle, sikäli kuin näkee pätevätä aihetta olevan.

Tarkastuslautakunta antaa toiminnastaan selostuksen piirikokoukselle ja kunkin lehden osalta yhtiön tai osuuskunnan yleiselle kokoukselle sekä lausunnon lehden kannasta ja sisällöstä ynnä ehdotuksensa epäkohtien korjaamiseksi.

Jos tarkastuslautakunnan jäsenenä on piirissä olevan lehden toimittaja, älköön hän näissä asioissa ottako osaa päätösten tekoon.

4. *Toimittajain ottaminen ja erottaminen.*

Lehden johtokunnan ja piirin tarkastuslautakunnan jäsenet valitsevat ja erottavat lehden vakinaiset toimittajat siten, että, milloin vaali tai erottaminen joutuu äänestyksellä ratkaistavaksi, päätöksen tekoon ottaa osaa yhtä monta ääntä tarkastuslautakunnasta ja johtokunnasta, ja johtokunta toimeenpanee siten tehdyn päätöksen.

Jos lehden päätoimittaja ei pidä johtokunnan ja tarkastuslautakunnan kannattamaa hakijaa sopivana tai pätevänä, tai jos hän vastustaa niiden päättämää toimittajan erottamista, voi hän alistaa kysymyksen valitsemisesta tai erottamisesta yhtiön tai osuuskunnan yleisen kokouksen ratkaistavaksi; jos taas tarkastuslautakunta ja päätoimittaja kannattavat hakijan valitsemista tai toimittajan erottamista, tapahtuu valitseminen tai erottaminen väliaikaisesti, kunnes mainittu yleinen kokous kysymyksen lopullisesti ratkaisee.

Vakinaisen päätoimittajan valitsee ja erottaa yhtiön tai osuuskunnan yleinen kokous kuultuaan johtokunnan ja tarkastuslautakunnan ehdotuksen ynnä piirikokouksen lausunnon; jos piirikokouksen enemmistö kannattaa erottamista, voi $\frac{1}{10}$ piirin puolueosastoista tai jäsenistä alistaa piirin puolueäänestyksellä ratkaistavaksi sen erottamista puoltavan päätöksen joko hyväksymisen tai hylkäämisen.

5. *Lehdet ja puolueen päätökset.*

Sos.-dem. puoluelehdet ovat niiden määräysten alaisia, joita Suomen Sosialidemokratinen puolue antaa puoluelehdiksi hyväksytyille lehdille niiden sisällöstä, mutta samalla piirikokous on sitä mieltä, että puoluekokous älköön antako millekään lehdelle poikkeusmääräyksiä, joita ei sovelleta samalla tavalla kaikkiin puoluelehtiin.

10. **Maatyöväen ammatillinen järjestäminen.**

Suomen Ammattijärjestön toimikunta ehdottaa:

että puoluekokous pitää luokkataistelun menestymiselle erittäin tärkeänä ammatillisen järjestäytymisen kaikilla aloilla ja siitä syystä yhtyy kannattamaan tehtyä ehdotusta maatyöväen ammatillisesta järjestäytymisestä;

tätä tarkoitusta edistääkseen velvottaa kokous puolueeseen kuuluvia työväenyhdistyksiä ja muita alaisiaan osastoja sekä kunnallistoimikuntia ottamaan maatyöväen ammatillisen järjestämisen keskustelunalaiseksi ja, missä se suinkin on mahdollista, perustamaan maatyöväen ammattiosastoja sekä antamaan toimenpiteistään tiedon S. Ammattijärjestön toimikunnalle;

että kysymyksen lähempi kehittäminen ja järjestäminen annetaan S. Ammattijärjestön toimikunnan asiaksi.

Puoluetoimikunta puoltaa edellä esitetyn hyväksymistä.

11. Piirien valistustyön tukeminen kokonaispuolueen taholta.

K. Manner on ehdottanut asiasta päätettäväksi seuraavaa:

että Puoluetoimikunta ei vastaisuudessa enää pidä vakinaisia luennoitsijoita; että se määrä, mitä tähän asti on varoja vuosittain kulunut puolueen luennoitsijain palkkoihin ja matkoihin, käytetään tästä lähtien piireille muuten tulevain avustusten korottamiseksi; ja että varojen jakamisperuste tai jako eri piirien kesken määrätään aina kussakin puoluekokouksessa seuraavaan puoluekokoukseen asti.

Puoluetoimikunnan huomautus. Kun edellä oleva ehdotus jätettiin puolueeneuvoston kokouksen käsiteltäväksi, niin ei neuvosto ryhtynyt asiasta antamaan puoltavaa eikä vastustavaa lausuntoa, joten tämä ehdotus esitetään puoluekokoukselle ilman lausuntoa.

12. Piirien luentotoiminnan järjestäminen.

Vaasan sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että puoluekokous velvottaisi puoluetoimikunnan tutkimaan, missä määrin olisi mahdollista järjestää luentotoiminta vaalipiireissä siten, että eri sosialidemokraattiset piirijärjestöt käyttäisivät yhteisiä, erikoisaineisiinsa perehtyneitä luennoitsijoita, joiden toiminnan eri vaalipiirien kesken puoluetoimikunta järjestäisi piiritoimikuntien tekemien ehdotusten perusteella ja joille piirit maksaisivat palkan sen ajan mukaan, jonka he kussakin piirissä toimivat; ja että puoluetoimikunta tutkimuksensa perusteella ensi tilassa ryhtyisi asian aiheuttamiin toimenpiteisiin.

Puoluetoimikunnan huomautus. Kun puolueeneuvosto K. Mannerin ehdotuksen johdosta, joka myöskin koski luentotoiminnan järjestämistä kuten tämäkin, ei ryhtynyt antamaan lausuntoaan, niin ei puoluetoimikuntakaan edelläesitetyn suhteen tee ehdotusta puoleen eikä toiseen, vaan esittää sen puoluejärjestöjen ja puoluekokouksen harkittavaksi.

13. Ehdotus puolueen valistustyön entisellään pysyttämisestä.

(Vastaehdotus K. Mannerin ehdotuksen johdosta.)

V. Lehokas ehdottaa:

että puoluetoimikunnan tähänsaakka harjoittamaa suullista valistustyötä on edelleen jatkettava entisellä tavalla.

14. Muutosehdotus sos.-dem. puolueen vaaliohjelmaan.

Alin kunnassa verotettava vuositulo.

V. Kivisalo ehdottaa Hämeenlinnan Maalaiskunnan työväenyhdistyksen kannattamana seuraavaa:

että puoluekokous muuttaisi vaaliohjelmamme alinta verotettavaa vuosituloa koskevan kohdan näin kuuluvaksi:

„alimmaksi verotettavaksi tuloksi on asetettava paikallisten olojen mukaan kaupungissa 1,200–1,800 ja maalla 900–1,400 m:kan vuositulo“.

Puoluetoimikunnan lausunto: Koska puolueuuvosto ehdottaa puoluekokoukselle, että verotuskysymys otettaisiin tutkittavaksi lähimmässä tulevaisuudessa, jolloin myös puolueen ohjelman ja vaaliohjelman verotusta koskeva kohta on otettava tarkastuksen alaiseksi, ehdottaa puoluetoimikunta, että V. Kivisalon ehdotusta ei tällä kertaa asiallisen sisällyksensä puolesta otettaisi käsiteltäväksi, vaan että se hylättäisiin.

15. Puolueen toimitsijat ja eduskuntatyö.

Hämeenlinnan sos.-dem. kunnallisjärjestö ehdottaa asiasta seuraavaa: että katsoen siihen suureen merkitykseen, mikä eduskuntatyöllä on köyhälistön vapautustelussa, päättää kokous, että siihen on käytettävä kaikki saatavissa olevat koetellut kyvyt, eikä niin ollen puolueeseen kuuluvilla järjestöillä ole oikeutta tehdä mitään mielivaltaisia karsintoja puolueen toimitsijoihinkaan nähden, ellei ole olemassa muita sellaisia syitä, jotka tekevät heidän valitsemisensa puolueelle vahingolliseksi.

Puoluetoimikunnan lausunto: Koska tästä asiasta on ylen vaikea saada aikaan sellaista yleistä puoluepäätöstä, joka voisi sopia eri paikallisiin oloihin ja yksityisiin tapauksiin, niin ehdottaa puoluetoimikunta: että ylläoleva ehdotus hylättäisiin.

16. Lasten sosialidemokratisen sunnuntaikoulutyön järjestäminen.

Viipurin I. läntisen vaalipiirin sos.-dem. vaalipiirijärjestö ehdottaa asiasta:

a) että sos.-dem. sunnuntaikoulutyö järjestetään sos.-dem. kunnallistoimikuntien pääjohdon alaiseksi;

b) että kunkin kunnallisjärjestön vuosikokouksessa valitaan sunnuntaikoulutoimikunta;

c) että sos.-dem. kunnallistoimikunnan harkinnan mukaan kootaan varat sunnuntaikoulutyötä varten;

d) että sos.-dem. kunnallistoimikunta valvoo sunnuntaikoulutyön kulkua ja kehitystä, vaatimalla ajoittaisin selostuksen sunnuntaikoulutoimikunnalta.

Puoluetoimikunnan lausunto: Puoluetoimikunta on sitä mieltä, että puoluekokouksen ei tulisi tehdä tästä asiasta sitovaa päätöstä, vaan tulisi jättää asian pohtiminen ja päättäminen vaalipiirien järjestöille.

17. Työväen kirjastojen kehittäminen.

Lappeen sos.-dem. kunnallisjärjestö ehdottaa asiasta päätettäväksi:

Puoluekokous tunnustaa kunnalliset kirjastot parhaimmiksi valistusvälineiksi ja velvoittaa puolueosastoja tärkeimmäksi tehtäväkseen ottamaan kirjastojensa kehittämisen;

luentotoiminta on saatettava elimelliseen yhteyteen kirjastojen ja kirjojen kanssa sovittamalla luennot alkuherätyksiksi ja opastuksiksi syvempään opiskeluun;

puoluekokous kehottaa Työväen sanomalehtiosakeyhtiötä yhdessä toisten työväen kustannusliikkeiden kanssa muodostamaan kirjasto- ja valistus-

toiminnan ohjaus- ja keskusliikkeen, joka tarpeen mukaan laajentaisi toimintaansa ja työtapaansa Kansanvalistusseuran laatuiseksi;

puolueen ja ammattijärjestön varoista pyydetään tähän tarkotukseen ainakin 1,500 mk. vuotuinen kannatus puolueoimikunnan lähemmin määrämällä ehdoilla;

puolueosastojen on mikäli mahdollista käytettävä kirjastotilauksissaan omia liikkeitä;

kunnallisella alalla kirjastojen kehittämiseen kansan laajoja kerroksia tyydytettäväksi saattamiseksi on otettava tarmokkaasti osaa.

Puolueoimikunnan lausunto: Koska toistaiseksi vielä olisi aivan valmistelematonta päättää koko maata käsittävän sos.-dem. kirjastoja valistus-toiminnan keskuslaitoksen muodostamisesta, ja koska ei myöskään näytä nykyään mahdolliselta tähän tarkotukseen ottaa puolueen menoarvioon määrärahaa, ei puolueoimikunta voi puoltaa ylläolevaa ehdotusta.

18. Oma joulujulkaisu puolueelle.

Viipurin työvään sanomalehti- ja kirjapaino-osuuskunta r. l. hallinto ehdottaa:

että puolueoimikunta velvoitetaan vuosittain julkaisemaan puolueen joulujulkaisun, jonka puhtaasta voitosta 50 prosenttia jaetaan puolueleh-tien kesken sen mukaan mikä menekki julkaisulla kunkin lehden alueella on ollut;

että julkaisu painetaan vuorotellen niissä kirjapainoissa, jotka työn kykenevät suorittamaan, ja

että toivomuksena lausutaan paikallisille puolueosastoille, kirjapainoille ja kustannusliikkeille, että ne luopuisivat julkaisemasta tämän jälkeen paikallisia joulujulkaisujaan.

Puolueoimikunnan lausunto: Ylläoleva ehdotus on käytännössä vaikea toteuttaa tyydyttävällä tavalla, eikä myöskään tarvittane puoluekokouksen päätöstä puolueoimikunnan tilapäisistä julkaisuista; puolueoimikunta ei näin ollen puolla tehtyä ehdotusta.

19. Sosialistisen kaunokirjallisuuden ja seuranäytelmien kehityksen edistäminen.

L. P. Kolehmainen ehdottaa seuraavaa:

1:ksi että puoluekokous määräisi jonkun summan annettavaksi palkintoina määrätynä ajanjaksona ilmestyneistä sosialidemokratisia aatteita edistävästä näytelmäkappaleista tai kaunokirjallisista teoksista;

2:ksi että puolueen palkkaa nauttavia luottamushenkilöitä valitessa otettaisiin se huomioon, joka omaa kirjallisia kykyjä jos hakijat muuten on yhtä kykeneviä; jota samaa periaatetta olisi myös ammattijärjestön toimitsijoita valitessa noudatettava;

3:ksi että puolueeseen lukeutuvat kustannusliikkeet velvoitettaisiin järjestämään toimistonsa niin, että teoksista toisen kilpailua pelkäämättä voitaisiin ottaa mahdollisimman suuria painoksia;

4:ksi että jokainen Kunnallisjärjestö velvoitettaisiin kustannettujen teosten tunnetuksi tekemiseksi levittämään niitä suhteellinen määrä jäsenlukuun verrattuna.

Puolueoimikunta ehdottaa, että ylläoleva esitys hylättäisiin.

20. Laulukirjan kustantaminen.

Antti Räsänen ehdottaa:

että puolueen kustannuksella julaistaan ajanmukainen nuottien kanssa laitettu työväen laulukirja ja puolue toimikunta velvotetaan ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin niin pian kuin mahdollista.

Puolue toimikunnan huomautus: Puolue toimikunnan mielestä ei tästä asiasta tarvita puoluekokouksen päätöstä.

21. Kohtuuttoman korkeiden vuokrien alentamisoikeus maanvuokralautakunnille.

Karinaisten Kyrön työväenyhdistys ehdottaa:

että edustajamme Eduskunnassa tekevät voitavansa saadakseen maanvuokralain ensimmäisen luvun 6:n pykälän 1:seen momenttiin seuraavan lisäyksen:

että jos vuokralautakunta huomaa vuokraehdot liian kohtuuttomiksi, niin tasapuolisen harkinnan perusteella alentakoon ne kohtuulliseksi.

Puolue toimikunnan lausunto: Kun voimassa olevaa maanvuokralakia valtiopäivillä säädettiin, vaadittiin lakiin sos.-dem. eduskuntaryhmän puolelta juuri sensisältöistä lisäystä, kuin edellä esitetään. Mutta porvaripuolueiden edustajat yksimielisesti hylkäsivät sitä tarkoittavat ehdotukset. Puheena olevan lisäyksen täytyisi näet sisältää, ettei maanomistaja pääsisi perääntymään vuokranantoluvastaan, vaikka vuokralautakunta alentaisi vuokramaksua, vaan olisi hänen pakko antaa torppa tai mäkitupa-alue vuokralle siitä alennetusta vuokramaksusta, ja sellaista pakkoa taas porvarit eivät mitenkään tahdo sallia lakiin tulevan. Tätä nykyä ei näin ollen näytä olevan mitään mahdollisuutta saada eduskunnassa hyväksytyksi tuollaista ehdotusta. Mutta varmana voitaneen pitää, että heti kun ylipäänsä nykyisen maanvuokralain uudistaminen saadaan eduskunnassa käsittelyn alaiseksi, tullaan sos.-dem. ryhmän taholta voimain mukaan jälleen kiinnittämään huomiota sellaisen säännöksen tarpeellisuuteen kuin tässä on kysymys. Erityistä puolue päätöstä ei niin ollen tässä asiassa näytä käytännöllinen tarve vaativan. Ilman pakottavaa käytännöllistä tarvetta taas ei yleensä pitäisi ryhtyä tekemään puolue päätöstä sellaisen suuren lainsäädäntökysymyksen kuin maanvuokralainsäädännön uudistuksen jostain yksityiskohdasta ennenkuin kysymyksen koko alaa on tutkittu, yhtä aikaa suunnitellen ja valmistellen muitakin tärkeimpiä tarpeelliseksi havaittavia parannusehdotuksia. Muuten voi helposti syntyä ainakin muodollisia vaikeuksia ja sekaannuksia.

Tällä perusteella on puolue toimikunta sitä mieltä, että Kyrön t. y:n ehdotus olisi puoluekokouksen puolelta, tekemättä päätöstä itse asiasta, vain annettava sos.-dem. eduskuntaryhmälle tiedoksi.

22. Työväen kirjapainojen liiketoimintakysymys.

Suomen Kirjaltajaliiton hallinto ehdottaa:

- 1) Työväen kirjapainoja on perustettava vain sikäli kuin puolue työt niitä tarvitsevat ja on niitä hoidettava järkipärisesti ja huolellisesti;
- 2) kaikki puolue- ja ammattiosastojen sekä yksityisten puolue jäsenten työt ovat painettavat näissä painoissa ja töistä perittävän maksun pitää tapahtua kohtuullisen, kiinteän hinnoittelun mukaan;

3) kaikki yhteistoiminta Suomen Graafillisen Teollisuudenharjoittajain liiton kanssa on heti lopetettava, eikä sellaista vastaisuudessa saa missään muodossa harjoittaa;

4) kirjapainoliikkeissä on pidettävä työssä ainoastaan työväenluokkataistelujärjestöihin kuuluvia työnjohtajia ja työntekijöitä.

Puoluetoimikunta on päättänyt ottaa ehdotuksen yhteydessä esitetyistä asioista tarkempaa selvää ja esittää lausuntonsa puoluekokoukselle.

23. Kuuluuko puolueen kustannuslaitoksia Graafilliseen työnantajaliittoon?

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että sos.-dem. työväen sanomalehtiä ei saa kuulua pörvarillisiin työnantajaliittoihin, ja että tällaisesta kaksinaisuudesta on tehtävä varma loppu, sekä näitten kuliisien takana pelaavien joukosta etsittävät syylliset, ja lausuttava heille ansaittu tuomionsa sekä annettava ankara varoitus, että moinen myyräntyo ei saa puolueemme keskuudessa jatkua.

Puoluetoimikunnan huomautus: Puolueemme yksikään kustannuslaitos ei ole yhtynyt Graafilliseen työnantajain liittoon ja tuskin on ollut edes puhetta yhtymisestä. Nähtävästi on koko ehdotus syntynyt sellaisesta luulosta, että Graafillisen teollisuuden harjoittajain liiton ehdottaman hinnoittelutariffin hyväksyminen on samaa kuin sanottuun liittoon yhtyminen.

24. Alle 15 vuotta vanhojen lasten käyttäminen puoluelehtien myymiseen ja jakamiseen.

K. H. Wiik ehdottaa:

katsoen siihen, että lasten ansiotyö on omiaan vaikuttamaan haitallisesti heidän sekä ruumiilliseen että henkiseen kehitykseensä, sekä huomioon ottamalla, että puolueemme vaatii alle 15-vuotisten lasten ansiotyön kieltämistä,

lausuu puoluekokous sen vakavan toivomuksen,

etteivät sos.dem. kustannuslaitokset käyttäisi sanomalehtien myymiseen tai jakamiseen taikka muihin töihin alle 15-vuotisia lapsia.

Puoluetoimikunta on edellä esitetyn johdosta päättänyt tiedustaa puolueen kustannuslaitosten johtokuntien mieltä asiasta.

25. Humpuukimaisten lääkeilmoitusten julkaiseminen puoluelehdissä.

K. H. Wiik ehdottaa asiasta seuraavaa:

koska muutamat puoluelehdet edelleen julkaisevat ilmoituksia semmoisista lääkkeistä, joiden tieteelliset tutkimukset ovat osottaneet olevan arvottomia, vieläpä vahingollisia, jonka kautta työväen rahoja joutuu tunnottomille kotimaisille tahi ulkomaisille keinottelijoille, tuottamatta minikäänmoista hyötyä, vaan päinvastoin vahinkoa ostajille.

lausuu puoluekokous sen toivomuksen,

että ne puoluelehdet, jotka julkaisevat semmoisia lääkeilmoituksia, joiden tietävät olevan humpuukimaisia, joka kerta saman numeron tekstiosastossa julkaisevat varoituksen kyseessä olevain ilmoitusten suhteen.

Puoluetoimikunnan lausunto: Puoluetoimikunnan mielestä on kyllä useissa tapauksissa puoluelehdillä syytä julkaista varoituksia humpuuki-

lääkkeiden suhteen, ehkä yleensä enemmänkin kuin tähän asti. Mutta kuten Kotkan puoluekokous jätti samansuuntaisen asian lehtiä kustantavain liikkeiden ratkaisusta riippuvaksi luottaen lehtien tässä täyttävän velvollisuutensa, niin samoin on puoluetoimikunnan mielestä parasta tehdä tässäkin tapauksessa.

26. Eräiden puoluelehtien lopettaminen.

K. H. Viik ehdottaa:

koska huolimatta Helsingissä v. 1911 pidetyn puoluekokouksen päätöksestä sanomalehtikysymyksessä edelleen on olemassa semmoisia sos.-dem. sanomalehtiä, jotka — huonosti hoidettuina taloudellisessa niinkuin toimituksellisessa suhteessa, sekä ainoastaan pienen lukijakunnan lukemina — ovat olemassaolomahdollisuutta ja oikeutusta vailla, mutta vahingoittavat yhteistä asiaa, vetämällä tilaajia pois muilta, paremmin toimitetuilta ja elinvoimaisilta puoluelehdiltä sekä taloudellisesti kiristämällä järjestöjä, päättää puoluekokous,

että sos.-dem. Puolueneuvosto on oikeutettu, kun se yllämainittuihin syihin nähden katsoo tarpeelliseksi, käskemään vissien puoluelehtien lopettamista sekä, jos asianomaiset niskottelevat, ottamaan kyseessä olevilta lehdiltä puoluelehden arvon pois.

Puoluetoimikunta puolestaan katsoo, että viime puoluekokouksen päätös näissä asioissa on riittävä ja ehdottaa, että edellä tehty esitys hylättäisiin.

27. Koko maata käsittävän lainarahaston perustaminen yhdistysten talojen turvaamista varten.

A. Heikkinen Ikaalisista ehdottaa:

että puoluekokous nyt viipymättä perustaisi tarkoitusta varten koko maata käsittävän rahaston, josta yhdistykset kipeimmän tarpeen tullen voisivat saada luotettavan lainan kohtuullista korkoa ja kiinnitystä vastaan ja

että varat rahastoon kerättäisi siten, että kokous velvoittaisi järjestöt puolueveron yhteydessä suorittamaan vuosittain pienen lisäverotuksen jäsenluvun perusteella siihen saakka kuin sen tarpeelliseksi katsoo, ja että myymällä pieniä osakkeita järjestöille ja yksityisille puolueemme jäsenille koottaisiin varoja mainittuun rahastoon.

Puoluetoimikunnan lausunto: Koko maata käsittävän rahaston perustaminen edellä mainittua tarkotusta varten voipi ehkä näyttää teoriassa helpolta, mutta jos sitä ryhdyttäisi käytännössä toteuttamaan, niin kohtaisi sitä suuret vaikeudet. Kun verot siihen rahastoon olisi hankittava pienellä lisäverotuksella ja pieniä osakkeita myymällä, niin tulisi kulumaan vuosia ennenkuin sillä tavoin saataisi kerätyksi niin suuri rahasto, jotta se vähänkin vastaisi puheenaolevaa tarkotusta. Sitäpaitsi on kokonaan epävarmaa se, suostuisiko puolueen jäsenet sellaiseen pakolliseen lisäverotukseen ja ostaisivatko puolueen jäsenet ja järjestöt niitä pieniä osakkeita siinä määrässä, että sellaisen rahaston perustaminen kävisi mahdolliseksi, etenkin kun täten perustettavan rahaston olisi annettava lainoja etupäässä sellaisille yhdistyksille, jotka eivät saa lainaksi työväensäästöpankeilta eikä muilta rahalaitoksilta — siis kaikkein suurimpaan hätään joutuneille ja siten samalla myös kaikkein huonoimmassa taloudellisessa asemassa oleville, joilta lainattujen varojen takaisin saaminen voisi olla hyvinkin vaikeaa ja epävarmaa. Kun ehdotetun rahaston perustamissuunnitelman toteutta-

minen koskee kymmenien, ehkäpä satojen tuhansien markkojen hankkimista ja kun sellaisten summien hankkiminen puheenaolevaan tarkotukseen näyttää jotensakin mahdottomalta, niin ehdottaa puoluetoimikunta, että puoluekokous ei hyväksyisi tehtyä ehdotusta.

28. Koko maata käsittävän säästölaitoksen perustaminen puolueemme keskuuteen.

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että puolueemme keskuuteen perustetaan koko maata käsittävä säästölaitos, josta tuleva voitto luovutetaan sos.-dem. puolueen rahastoon. Laitoksen päätoimisto sijoitettaisiin johonkin hyväksytyyn paikkaan, esim. Kuopioon tai Lahteen ja kun siinä olisi liike päässyt huomattavaan alkuun, asetettaisiin haaratoimistoja jos mahdollista joka vaalipiiriin. Laitoksessa mahdollisesti voitaisiin seurata suunnilleen postisäästöpankin korkoja, tai jos seurattaisiin toisia pankkeja, niin kuitenkin sillä eroituksella, että ulos lainatessa annettaisiin puoli pros. halvemmalla.

Puoluetoimikunnan lausunto: Työväen säästöpankkeja on nykyään useissa kaupungeissa, m. m. myös Kuopiossakin. Niihin voivat työläiset tallettaa säästönsä. Ne eivät ole puoluelaitoksia eikä sellaisten laitosten perustaminen puolueemme yhteyteen ole tarpeellista. Puoluetoimikunta siis ehdottaa,

että puoluekokous hylkäisi ehdotuksen.

29. Oma henkivakuutuslaitos työväelle.

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että henkivakuutuslaitoksen perustaminen otettaisiin keskustelun alaiseksi, ja että kokous velvoittaisi sos.-dem. puoluetoimikunnan ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että saataisiin oma henkivakuutuslaitos, josta tuleva voitto lankeaisi puolueen hyväksi.

Puoluetoimikunnan huomautus: Puolueneuvoston päätöksen mukaan tehdään puoluekokoukselle työväen henkivakuutuslaitosta koskeva esitys.

30. Kruununverojen suoritus.

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että puoluekokous velvoittaisi kunnallistoimikunnat ja missä niitä ei ole, paikalliset puolueosastot valitsemaan kunkin vähintään yhden verojen toimitsijan, jotka valvoisivat, että työläiset suorittavat kruunulle menevät veronsa, ja toimitsivat tarvittaessa maksajain asiamiehinä:

jotta päätös tulisi tarkoin noudatettua olisi piiritoimikunnat velvoitettava ottamaan tietoonsa kuka mistäkin järjestöstä on mainittuun toimeen valittu.

Puoluetoimikunnan lausunto. Henkivero on kohtuuton veromuoto, kun se kohtaa niin köyhiä kuin rikkaita yhtäläillä. Puolueohjelmammekin vaatii sen poistamista. Väärin on myöskin ollut, että vallassaolijat ovat kytkeneet sellaisen kansalaisille kuuluvan oikeuden kuin on äänioikeus henkiveron maksamisesta riippuvaksi. Tätä veroa ei kuitenkaan saatane poistetuksi, ennenkuin saadaan aikaan perinpohjainen verotusuudistus, jonka hyväksi puolue taistelee. Ei myöskään liene toivoa lähitulevaisuudessa saada äänioikeusrajotuksista poistetuksi henkiveron maksamista. Näin ollen täytyy pitää luonnollisena, että työväen-järjestöt sopivalla tavalla saat-

tavat mahdollisimman monille työläisille selväksi, että työväen yhteisen luokkataistelun menestykseksi on henkiverojen maksannan laiminlyönti nykyään vahingoksi ja että kunkin työläisen tulisi huolehtia ettei häneltä riistettäisi äänioikeutta. Mutta erikoista puoluepäätöstä ei tästä tarvitse tehdä, jonka vuoksi Puoluetoimikunta ehdottaa, että esitys hylättäisiin.

31. Puolueen jäsenkirjat.

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että kun nykyisten jäsenkirjain loputtua tulee otettavaksi uusi jäsenkirjain painos, niin niihin järjestetään ja merkitään erikseen seuraavain maksujen sarakkeet:

Kuukausimaksu, kunnallisvero, piirivero, puoluevero, ylimääräinen vero sekä sisäänkirjoitusmaksua ja yhdistyksestä toiseen muuttamista varten paikka kirjan alkulehtiin, ja että maksujen varmentamistapa jossain määrin yhtäläistytettäisiin tarkoitukseen sovelletuilla leimasimilla.

Puoluetoimikunta huomauttaa, että kysymyksessä olevasta asiasta ei tarvittaisi puoluekokouksen päätöstä, vaan voitaisiin se jättää puoluetoimikunnan asiaksi.

32. Puolueverojen suorituksen merkintä ammatillisiin järjestöihin kuuluvien jäsenkirjoihin.

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

että puoluekokous velvoittaisi sos.-dem. puoluetoimikunnan Ammattijärjestön toimikunnan kanssa yhdessä järjestämään, että yhdistyksiin kuulumattomain ja sos.-dem. puolueeseen kuuluvain ammattiliikkeen jäsenten jäsenkirjoihin merkitään sopivalla tavalla heidän puoluetoimintaan maksamansa verot, joko liittämällä jäsenkirjoihin niitä varten tila, tai miten toimikunnat parhaaksi näkevät, ja että tuo merkintä saataisiin mahdollisen yhtäläiseksi koko maassa.

Puoluetoimikunnan mielestä ei tästäkään asiasta tarvita puoluekokouksen päätöstä, vaan voidaan asian järjestäminen jättää Ammattijärjestön toimikunnan ja puoluetoimikunnan haltuun.

33. Kunnianloukkausjutut.

E. H. Lainio ehdottaa päätettäväksi:

Puolueesta erottamisen uhalla ei puolueemme jäsen saa vetää puolueemme ketään toista jäsentä porvarilliseen oikeuteen keskinäisistä kunnianloukkauksista eikä muista pikkuasioista, paitsi puolueosaston luvalla.

Puoluetoimikunta ei puolla tehtyä esitystä.

34. Seuraava puoluekokouksen paikka.

Kaskisten sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa, että seuraava puoluekokous pidettäisiin Jyväskylässä.

35. Ehdotus järjestösääntöjen 19 §:n muuttamiseksi.

Kivennavan—Terijoen sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa:

•Jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin alkavaa 150 jäsentä kohti. •

Puoluetoimikunnan lausunto: Puoluetoimikunnan mielestä ei se jäsenmääräsensus, jonka mukaan vaalipiirikokouksiin edustajat valitaan, tarvitseisi olla aivan sama kaikkiin vaalipiireihin nähden. Puoluejärjestösäännöt sisältävät alimman ja ylimmän perusteen. Alin peruste olisi 150 jäsentä ja korkein 250 jäsentä ja piirikokouksen päätöksestä jäisi sitte riippumaan, hyväksyykö se alimman tai korkeimman perusteen vai päättääkö asettua keskivaiheelle, hyväksymällä esim. 200:n jäsenlukuperusteen. Puoluetoimikunta ehdottaa siis, että 19 pykälä muutettaisiin seuraavan sisältöiseksi:

„Jokaisesta kunnasta valitaan vaalipiirikokouksen päätöksen mukaan yksi edustaja kutakin alkavaa 150 tai vähintään kutakin alkavaa 250 jäsentä kohti.“

36. Lisäehdotus järjestyssääntöjen 5 pykälään.

Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestö ja piiritoimikunta ehdottavat seuraavaa:

„Puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut ovat vapaat keskusjärjestöjenkin veroista.“

Puoluetoimikunta on sitä mieltä, että tätä asiaa koskeva muutos puolueen järjestyssääntöihin olisi hyväksyttävä seuraavassa muodossa:

„Puolueosastojen jäsenmaksuista vapautetut voidaan vapauttaa myös keskusjärjestöjen veroista.“

Samalla olisi puoluekokouksien päättäessään tästä asiasta merkittävä pöytäkirjaan käytännölliseksi ohjeeksi seuraavaa:

„että puolueverojen suorittamisesta suodaan vapautta puolueen jäsenelle ainoastaan sellaisissa tapauksissa, jolloin jäsen on vapautettu puolueosaston jäsenmaksuista vähintään puolen vuoden ajaksi, ja

että jokaisessa sellaisessa tapauksessa, jolloin osasto tahtoo yhden tai useamman jäsenensä vapauttaa keskusjärjestöille suoritettavista veroista, on osaston tehtävä siitä esitys piiritoimikunnalle, joka, silloin kun kysymys on myöskin puolueveroista, pyytää ennen päätöksen tekoa puoluetoimikunnan lausuntoa.“

37. Lisäehdotuksia järjestyssääntöjen 6 ja 71 pykälisiin.

Väinö Vankkoja ehdottaa:

1). Että puolueen järjestyssääntöjen 6:s pykälä pyhittäisiin kokonaan yli, tai, ellei se jostakin syystä voi tapahtua, muutettaisiin näin kuuluvaksi:

„6:des pykälä. Puolueosastossa saa olla jäsenenä myöskin henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heidät siihen niin, että he eivät voi siitä erota, eikä heitä voida erottaa. Työnantajajärjestöjen jäsenet eivät missään tapauksessa saa puoluejärjestöihin kuulua.“

71 pykälän hän ehdottaa näin kuuluvaksi:

„71 pykälä. Puolueeseen ei saa kuulua:

- 1) puoluetta vastustava;
- 2) vastustavaan puolueeseen tai työnantajajärjestöön kuuluva, eikä
- 3) puoluetta vahingoittava.“

Puoluetoimikunnan lausunto: Käsité „työnantajajärjestö“ ei ole aivan selvä. Nykyisen elinkeinolain mukaan ovat esim. kaikki ne henkilöt, jotka harjoittavat jotakin liikettä kaupungissa velvolliset kuulumaan käsityö- ja tehdasyhdistykseen, siis työnantajain järjestöön. 6 pykälän lisäehdotuksen mukaan eivät siis elinkeinolain alaiset pikkuliikkeiden harjoittajat saisi

kuulua puolueosastoihin. Epäiltävää on, onko ehdotuksen tekijä ottanut huomioon myös tämän puolen asiasta. Joka tapauksessa täytyy asettaa kysymyksen alaiseksi, olisiko puolueosastoille aina eduksi mainitun lisäehdotuksen hyväksyminen ja olisiko puolueen järjestösäännöt puheenaolevissa kohdissa täydennyksen tarpeessa? Ei suinkaan sellaisella esimerkillä, että Tampereella annetaan työväenyhdistykseen ja sen kautta myös puolueeseen kuulua sellaisiakin herroja, jotka kirjoittavat työnantajain valtuuttamina työnsulkujulistuksen alle, todisteta järjestösääntöjen puutteellisuutta, vaan sillä todistetaan se, että Tampereella ei sellaisessa tapauksessa ole noudatettu järjestösääntöjä. Eihän sellaisten henkilöiden yhdistyksessä pitämiseksi voida saada millään keinoin tukea puolueen järjestösäännöistä. Sellaisilta henkilöiltä voidaan yhdistykseen pääsy estää jo yhdistyksen omien sääntöjensäkin perusteella, sekä myös sellaiset jäsenet erottaa. Jos taas yhdistys suosii työnantajain luottamushenkilöitä ja ottaa niitä jäsenikseen ja samalla puolueen jäseniksi, niin heidät voidaan erottaa puolueesta puolueen järjestösääntöjen 71 pykälän perusteella. Puolueeseemme ei saa kuulua puoluettamme vastustava. Voidaanko nyt väittää, että sellaiset henkilöt eivät vastusta puoluettamme eikä sen tarkotusperiä, jotka asettuvat aivan avonaiseen taisteluun järjestynyttä työväkeä ja sen vaatimuksia vastaan?

Kun ehdotuksen tekijä ei ole esittänyt lisäehdotuksensa perusteeksi kylliksi päteviä syitä ja kun puoluettoimikunnan mielestä puheena olevat järjestösääntöjen pykälät ovat tarpeeksi selvät, niin ehdottaa puoluettoimikunta,

että ehdotetut lisäykset hylättäisiin.

38. Ehdotus puolueen järjestösääntöjen 6 pykälän muuttamiseksi.

(Vastaehdotus.)

Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestö ehdottaa:

6 §. „Sellaisessa puolueosastossa, joka samalla on ammatillinen järjestö, saa olla jäsenenä myös henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä osastoon. Puolueosaston jäsenen, joka ei halua kuulua puolueeseen, on ennakolta tehtävä siitä ilmotus puolueosaston johtokunnalle. Ellei sellaista ennakoilmoitusta tehdä, on jäsenen velvollisuus maksaa puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät maksut.“

39. Eduskuntaehdokkaiden asettaminen eduskuntavaaleja varten.

Turun sos.-dem. kunnallisjärjestö ehdottaa, että puolueen järjestösääntöjen 21 pykälän 5:s kohta muutettaisiin seuraavan sisältöiseksi:

5) Vaalipiirikokous järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja järjestöjen ehdottamain sosialidemokratisten ehdokkaiden asettamisen piiriäänestyksen alaiseksi, jolloin äänestetään ehdokaslukua joka saa olla niin suuri kuin piirissä edustajia kaikkiaan valitaan tai vähintään kaksi kertaa se määrä, mikä edellisissä vaaleissa sosialidemokratisia edustajia valittiin, jos se nim. vaalilain mukaan on mahdollista. Järjestöjen antamia ehdokasehdokkaita voidaan piirikokouspäätöksellä jättää piiriäänestyksen ulkopuolelle vain

siinä tapauksessa, että ehdotettu henkilö on syypää todistettuun puoluerikokseen ja jollakin asianomaisen järjestön, sovinto-oikeuden, tai muun sellaisen antamalla päätöksellä katsottu kelvottomaksi puolueen luottamustoimiin, tai että hän vaalilain mukaan ei ole vaalikelpoinen, tai että hän itse hyväksyttävillä syillä on kieltäytynyt ehdokkuudesta. Jos itse kokouksessa jotain ehdokasta vastaan esitetään seikkoja, jotka tekevät hänen ehdokkuutensa kyseenalaiseksi, voidaan hänet piiriäänestyksestä sulkea äänimäärällä, joka on vähintään $\frac{3}{4}$ kaikista annetuista äänistä. Piirikokous on velvollinen yksityiskohtaisesti kutakin ehdokasta arvostelemaan ja on arvostelusta piirin puoluelehtiin toimitettava tarkka ja puolueeton selostus hyvissä ajoin ennen piiriäänestystä. Ehdokkaiden varsinainen listoille asettaminen tapahtuu heidän piiriäänestyksessä saamansa kannatuksen mukaan, siten että eniten ääniä saanut tulee todennäköisyyden mukaan ensi sijassa valituksi, toiseksi ääniä saanut toisessa sijassa j. n. e. Ellei piirikokous valitse erityistä toimikuntaa listoille asettamisesta huolehtimaan, jää se piiritoimikunnan yhdessä piirineuvoston kanssa tehtäväksi.

Puoluetoimikunnan lausunto: Puoluetoimikunnan käsityksen mukaan ei ole paikallaan, että puolueen järjestyssääntöihin liitetään yksityiskohtaisia, laajanpuoleisia toimintaohjeita. Puoluekokouksen pitäisi kuitenkin tarkistaa ja täydentää edellisen puoluekokouksen lausuntoa eduskuntaehdokkaiden asettamisesta sekä lisätä siihen lausuntoon osia ylläolevasta ehdotuksesta, ei kuitenkaan aivan sellaisenaan, vaan seuraavassa muodossa:

„Järjestöjen asettamia ehdokasehdokkaita voidaan piirikokouspäätöksellä jättää piiriäänestyksen ulkopuolelle vain siinä tapauksessa, että ehdotettu henkilö on syypää todistettuun puoluerikokseen ja jollakin asianomaisen järjestön, sovinto-oikeuden, tai muun sellaisen antamalla päätöksellä katsottu kelvottomaksi puolueen luottamustoimiin, tai että hän vaalilain mukaan ei ole vaalikelpoinen, tai että hän itse hyväksyttävillä syillä on kieltäytynyt ehdokkuudesta. Muista syistä voi piirikokous sulkea ehdokasehdokkaan pois piirissä toimitettavasta yleisäänestyksestä ainoastaan äänimäärällä, joka on vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä.“

40. Petäjäveden kunnallisjärjestön valitseman toimikunnan ehdottamat lisäykset ja muutokset järjestyssääntöihin

ovat seuraavat:

15 §:n 1 kohdan loppuun olisi lisättävä sanat:

„sekä myös pitää huolta siitä, että kunnallisjärjestön yhteyteen ja jokaiseen puolueosastoon perustetaan valistusrahasto.“

Saman pykälän 2 kohdan loppuun lisättävä:

„ja toimeenpanee luennoita ja edistää valistus- ja herätystyötä:

19 §. „Jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin alkavaa 200 jäsentä kohti.“

„Vaali toimitetaan kunakin vuonna ennen joulukuun loppua.“

20 §. „Edustajiksi valitut kokoontuvat kunakin vuonna tammikuun ensi puoliskolla ja tarvittaessa useamminkin vaalipiirijärjestön edustajakokouksiksi. Nämä kokoukset on pidettävä vuoroin piirin eri järjestöjen keskuudessa.“

21 §:n 4:s kohta: „Järjestää sosialidemokratista valistustyötä piirissä, pitäen silmällä myös, että kunnallisjärjestötkin voimiensa mukaan toimivat valistustyön edistämiseksi.“

Saman pykälän 6 kohdan loppuun lisättävä: „sekä piirisihteerin ja rahastonhoitajan.“

23 §. „Piirisihteeri on ilmoitettava puolueoimikunnalle.“

35 §. „Edustajia valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 300 jäsentä kohti.“

40 §:ään muutos: „Jos vähintään kymmenen puoluekokouksen äänivaltaista edustajaa“ j. n. e.

43 §:n 7 kohta muutettava: „Kaikki ne henkilöt, jotka voivat todeta kuuluvansa sos.-dem. puolueeseen.“

50 §:n lopusta poistettavat sanat: „paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa.“

72 §:n toinen kohta: „Puolueosasto saa joko eroittaa tai hyljätä eroittamisehdotuksen; puolueosaston päätökseen tyytymätön saa vaatia asian sovinto-oikeuteen. Puolueosaston päätöksellä eroitettu pidettäköön jo puolueesta eroitettuna siksi kunnes sovinto-oikeus siitä toisin päättää.“

Puolueoimikunnan lausunto edellä esitettyjen ehdotusten johdosta. Puolueoimikunta ei pidä tarpeellisena 15 pykälän 1 kohdan loppuun ehdotettua lisäystä valistusrahaston perustamisesta, siitä yksinkertaisesta syystä, että kunnallistoimintaan suoritettavat maksut ovat jo sinään tarkotetut käytettäväksi valistustyön edistämiseksi, joten kunnallistoimikunnan huostassa olevat varat ovat itse asiassa valistusrahoja. Lähes samoin on myös työväenyhdistyksen laita. Jos jollakin paikkakunnalla tahdotaan paikallinen valistustyö tehdä voimaperäiseksi, niin ei siinä mitään uusia rahastoja tarvitse perustaa. Näin ollen on myös puheenaolevan pykälän 2:een kohtaan ehdotettu lisäys tarpeeton, joten puolueoimikunta ehdottaa, että 15 pykälään ehdotetut lisäsehdotukset hylättäisiin.

19 pykälän muuttamisehdotuksen suhteen, mikäli se koskee jäsenluku-perusteen määräämistä, jonka perusteella vaalipiirikokouksen edustajat valitaan, viittaa puolueoimikunta Kivennavan—Terijoen kunnallistoimikunnan ehdotuksen johdosta antamaansa lausuntoon.

20 §:n ehdottaa puolueoimikunta muutettavaksi seuraavan sisältöiseksi: „Edustajiksi valitut kokoontuvat kerran vuodessa ja tarvittaessa useamminkin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi. Vakinainen piirikokous pidetään huhtikuulla tai esteen sattuessa, puolueoimikunnan suostumuksella, myöhemmin.“

21 §:n 4:teen kohtaan ehdotettu lisäys on myöskin tarpeeton.

Saman pykälän 6:n kohdan loppuun ehdotettu lisäys, että piirikokous valitseisi piirisihteerin ja rahastonhoitajan, on myöskin harkitsematon ehdotus. Se muutosehdotus, joka on tehty 23 §:n suhteen, raukeaa myös tämän edelläsäntöjen yhteydessä.

35 §:n muuttamista koskeva ehdotus, että puoluekokoukseen valittavain edustajain valinta toimitettaisiin alhaisenman jäsenmääräperusteen mukaan, lisäisi kuluja piirijärjestöille, tuottamatta vastaavassa määrässä hyötyä, joten sitäkään ehdotusta ei olisi hyväksyttävä.

40 §:n muutosehdotuksen suhteen on puolueoimikunta sitä mieltä, että sanotun pykälän loppuosa kokonaan poistettaisiin. Puolueoimikunta siis ehdottaa, että 40 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

40 §. „Puoluekokouksen käsiteltäväksi saa puolueen jäsen esittää asioita.“

43 §:n 7:ttä kohtaa koskeva muutosehdotus ehdotetaan hylättäväksi.

50 §:n muutosehdotus, että loppusanat, „paitsi erityisissä poikkeustapauksissa“, poistettaisiin, on nähtävästi johtunut vain siitä, atteivät ehdotuksen tekijät ole huomanneet järjestösääntöjen 53 §:ää, jossa määrätään miten puolueoimikunta ja puoluesihteerin valitaan. Ehdotus on siis epäonnistunut.

72 §:n toiseen kohtaan ehdotetulla muutoksella on tarkoitus siirtää

puolueosastolle oikeus, jotta se saisi puolueen yksityisen jäsenen eroittaa puolueesta. Kun puolueesta erottaminen on ankarin rangaistus, sellainen, jonka harkitsematonta käyttämistä vastaan puolueemme keskuudessa täytyy olla olemassa mitä varmimmat takeet, niin onhan aivan luonnollista, että ennenkuin se rangaistus yksilölle tuomitaan, tutkii sovinto-oikeus tarkasti asian. Puoluetoimikunta siis ehdottaa, että 72 §:ään esitetty muutosehdotus hylättäisiin.

Anomusehdotuksia puoluekokoukselle.

41. Suomen sosialidemokratisen Naisliiton hallinto ehdottaa:

1:ksi että puoluekokous myöntäisi sos.-dem. Naisliitolle seuraavaan puoluekokoukseen asti vuosittain 1,500 mk. avustuksen, valistustyönharjoittamista varten naisten keskuudessa.

2:ksi että Sos.-dem. Lasten sunnuntaikoulutoimikunnalle myönnettäisiin vuosittain 1,000 mk. avustus, käytettäväksi lasten kasvatusta koskevien luentojen ja kurssien aikaansaamiseksi.

Puolueneuvosto ehdottaa, että edellämainittua kumpaakin tarkotusta varten myönnettäisi naisliitolle yhteensä 1,500 mk. vuosittain.

42. Työläisnaisen osuuskunnan hallinto ehdottaa:

että s.-d. puoluekokous myöntäisi Työläisnaisen Osuuskunnalle 500 mk. vuotuisen avustuksen Ihanne-lehden ylläpitämistä varten.

Puolueneuvosto ehdottaa myönnettäväksi 250 mk. vuosittain edellä esitettyyn tarkotukseen.

43. Suomen sosialidemokratisen Nuorisoliiton toimikunta ehdottaa:

että Sos.-dem. Nuorisoliitolle myönnetään seuraavaan puoluekokoukseen asti 2,000 markkaa vuosittain nuorisoagitatsioonin harjoittamista varten.

että puoluekokous edelleenkin hyväksyy Helsingin puoluekokouksen tekemän päätöksen puolueen ja Nuorisoliiton suhtautumisesta toisiinsa.

Puolueneuvosto ehdottaa edellä esitettyyn tarkotukseen 1,250 mk. vuosittain.

44. Suomen Maanvuokraajain liiton toimikunta ehdottaa:

että puoluekokous päättäisi myöntää Maanvuokraajain liitolle 1,000 markan suuruisen avustuksen vuosittain.

Puolueneuvosto on puolestaan hyväksynyt edelläolevan ehdotuksen.

45. Helsingin ruotsalainen työväenyhdistys ehdottaa:

että vuotuinen puolueavustus ruotsinkielisen työväen valistustyön kannattamiseksi korotettaisiin 2,000 markaksi.

Puolueneuvosto ehdottaa myönnettäväksi 1,500 mk. vuosittain edellä esitettyyn tarkotukseen.

46. Suomen Palvelijain liiton liittotoimikunta ehdottaa:

että puoluekokous päättäisi myöntää Suomen Palvelijain liitolle 500 mk. vuotuisen apurahan valistustyön ylläpitämiseksi palvelijain keskuudessa.

Puoluetoimikunta huomauttaa, että yllä esitetty ehdotus ei saanut puolueeneuvoston kannatusta.

Esiintyjien luettelo.

- Aalle-Teljo, Ida 117.
Aalto, A. 38, 83, 117.
Ahmala, K. 61, 82, 99, 102, 118.
Ampuja, M. 31, 34, 42, 67, 83, 104.
Andersson, K. 100.
Annala, V. 71, 101.
Aronen, N. 93, 118.
- Eloranta, E. 89, 92, 93.
Eskeli, H. 68, 79, 99.
Evä, K. M. 21, 83.
- Gylling, A. 34, 45.
- Hakkinen, J. V. 45, 46, 81.
Halme, A. 33, 33, 38.
Halonen, A. 31, 33, 42, 42, 63, 78, 82, 93, 114, 119.
Hiekkaranta, T. 67.
Huotari, Anni 36.
Huotari, Anton 40, 46, 92, 114, 114.
Hurmevaara, H. 33, 36, 36, 41, 42, 56, 83, 89, 93, 102, 104.
Huttunen, E. 41, 44, 66, 83, 99, 104, 118.
Hämäläinen, K. 41, 51, 63, 64, 78, 83, 83, 93, 95, 111, 114.
Hörhammer, I. 32, 106, 118.
- Jokeka, Hj. 56, 82.
Jytilä, A. 35, 64.
- Kainlauri, V. 43, 82, 101, 112, 119.
Kannisto, S. 33, 35, 49.
Karhinen, Hanna 97.
Karjalainen, A. 32, 33, 33.
Kiiskinen, Aura 118.
Kirjarinta, J. 82, 97, 99.
Kivikoski, J. F. 45, 71, 118.
Kiviniemi, J. 71.
Komu, J. A. 33, 95, 104, 114.
- Koskinen, F. 67, 81, 93, 112.
Kujala, J. 41.
Käkelä, E. 35.
- Laine, Maria 72, 117, 119.
Lammi, M. 114.
Lehokas V. 40, 41, 43, 58, 65, 67, 79, 83, 89.
Leinonen, H. 69, 101.
Lehtimäki, K. 38, 79, 106.
Lehtinen, Sandra 79, 93.
Lehtosaari, J. A. 64.
Leppänen, P. 39, 45, 64, 95, 97, 97.
Lindblad, A. 64, 67, 104.
Loukainen, M. 35.
- Manner, K. 36, 39, 42, 55, 65, 67, 71, 78, 79, 83, 83, 97, 100, 102, 106, 114.
Manninen, M. 41.
Murros, K. 61.
Murto, E. 33, 38, 41, 62, 63, 67, 69, 71, 78, 101, 106.
Mäkelin, A. 34, 45, 83, 102.
Mäkelä, S. 33.
- Nieminen, T. 99.
Nordlund, K. 35, 37, 40, 50, 64, 66, 68, 68, 88, 93, 97, 112.
Nurminen, Julius 31, 34, 35, 40, 68, 102, 114.
Nurminen, J. E. 35, 69, 99.
- Paasivuori, M. 21, 34, 49, 54, 100, 114, 119.
Paronen, J. E. 64.
Pensas, O. 35, 43, 61, 71, 79.
Penttinen, R. 34, 35, 40, 65, 71, 71, 78, 89.
Pietikäinen, Fiina 118.
Pietikäinen, J.

Pietikäinen, T. 71, 78.
Piisinen, O. 79, 83, 97, 119.

Rahikainen, Hilma 117.
Raitio, J. 35, 40, 45, 82.
Rantanen, F. 31, 34, 49, 112.
Rantanen, S. 67.
Rovio, K. 72.

Saarikivi, S. 37, 39, 51, 64, 69,
89, 112, 118, 119.
Ström, F. 22, 84.
Suosalo, K. 41, 49, 64.

Tanskanen, E. 43.
Toivonen, E. 34, 61.
Tokoi, O. 36, 37, 42, 58, 63, 70,
71, 84, 92, 92, 92, 104, 106.

Tsheidse 27.
Turkia, A. 40.
Turkia, M. 34, 35, 37, 39, 40, 41,
41, 41, 42, 56, 63, 64, 65, 70,
71, 78, 78, 82, 92, 93, 97, 99,
102, 104.
Turunen, O. V. 89.
Typpö, T. 62.
Törmälä, T. 40.

Valavaara, N. 35, 35, 44, 45, 62,
78, 95, 106, 114, 115.
Vatanen, A. 48.
Vatanen, J. 31, 38, 58, 79, 83,
99, 104.
Viik. K. H. 69, 70, 75, 92, 97, 106.
Vuoristo J. 68, 79, 95, 97, 79, 102,
104, 106.

Sisällysluettelo.

	Siv.
Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma	3
Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestösäännöt	9

Pöytäkirja.

Kokouksen järjestelyasioita:

Kokouksen avaus	21
Kokouksen virkailijat	22
Edustaja	25
Järjestävä valiokunta	26
Työjärjestys	26
Järjestelyasioita	26
Pöytäkirjan muoto	29
Porvarilliset sanomalehtimiehet	29
Asiain käsittelyjärjestys	29
Valiokunnat	30
Puhe- ja läsnäolo-oikeus	32, 36, 41, 45, 66
Muutos työjärjestykseen	32, 67
Uusia edustajia	63
Kokouksen jatkaminen	101
Kokouksen lopettajaiset	119

Tervehdyksiä ja sähkösanomia:

Ruotsin sos.-dem. puolueen edustajan tervehdys	22
Tervehdyssähkösanomia	24, 72
Venäläinen toveri Tsheidse kokouksessa	27
Ruotsal. toverin F. Strömin hyvästijättö	84
Tervehdys Taavi Tainiolle	101

Puoluetoimikunnan toimintakertomus:

Puolueopisto	31
Työväen arkisto	33

Mielenosotukset	34
Kirjapainojen pakkokappale-sakot	34
Eduskuntavaalit	34
Puolueen kehitys	36, 39
Puoluelehdet	40
Loppukeskustelu toimintakertomuksen johdosta	40
Puoluetoimikunnan toimintakertomus (mietintö)	76
Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen valistustyötä koskevat osat	103

Puolueen raha-asiat:

Tilikertomus	32, 74
Tulo- ja menoarvio	68, 71, 115

Eduskuntaryhmän toimintakertomus:

Yleiskeskustelu	42
Puhemieskysymys	42, 45, 56
Kurinpitoasiat	62
Eduskuntaryhmän tuleva toiminta	107
Eduskuntaryhmän arvostelu	113

Keskustelukysymykset:

Kunnallislakikysymys	63, 93
Ohjelman tarkistaminen	64
Puolueen valistustyön järjestäminen	64, 85
Puolueen aikakauslehtikysymys	66, 75
Järjestösääntöjen muutokset	68, 89
Puolueopisto	68
Erinäisiä valistusasioita	68
Maatyöväen ammatillinen järjestäminen	69
Puolueen pää-äänenkannattajakysymys	69, 80
Hylättyjä esityksiä	69
Puoluelehdistöä koskevat asiat	69

Puolueen toimitsijat ja eduskuntatyö	70
Ruotsinkielisten sosialidem. eduskuntaehdokkaiden asettaminen	70, 105
Työv. henkivakuustusyhtiö	70, 98
Alle 15-vuotisten lasten käyttäminen puoluel. myyntiin	70, 100
Työväen kirjapainojen liiketoiminta	73
Sosialidemokratisen sanomalehdistön viikko	74, 97
Puolueneuvoston jäsenten valintaperusteen muuttaminen	93
Puolue ja puoluelehdet	95
Puoluekokouksen edustajain valinta	101
Luokkatuomiot	102
Toimintakäsikirja	104
Torppariasia	105
Osanotto n. s. skandinaviisiin kongresseihin	70, 105
Viljatuilleilla nylkeminen	106
Uusi esitys sunnuntaikouluasiasta	118

Vaaleja ja muita päätöksiä:

Seuraavan puoluekokouksen aika ja paikka	73
Puoluetoimikunn. kotipaikka	73
Puolueen tiedonantolehti	73
Kansainvälisen sos.-dem. sihteeristön edustajat	73
Puolueneuvoston jäsenet	73
Puoluetoimitsijain palkat	114
Puoluesihteerin ehdokkaat	114
Puoluetoimikunnan puheenjohtajaehdokkaat	115
Vaalit	118

Liite.

Kertomus Suomen sosialidemokratisen Puoluetoimikunnan toimiinnasta	123
Henkivakuutuskomitean mietintö	150
Alustuksia ja esityksiä	153